IONALE
12
G
6
VITT. EMANUELE
M
Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu
14-30. 6. 2.
43. 3. 8.
43 45
1
12

DE BONO REGIMINE HVMANO

Ad diuinum ſuaue ſimul ac forte, per mixturam lenitatis & accurationis exigendo.

DISSERTATIO

R. P. THEOPHILI RAYNAVDI EX S, I.

COMMONITORIVM

Vt ſit Moderatio quod dicitur, & agger aduerſùs iſtum fluuij.

Biblioth. Sec. Coll. Romani Societat: Jesu

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMÆ, Typis Hæredum Corbelletti. 1648.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D.

D. IVLIO ROMAE
S. R. E.
EPISCOPO CARDINALI
Portuenſi, ac Tiburtino, S. Collegij Prodecano, &c.

CVR Leuideſem hanc opellam, tanto nomine prænotatam emitterem, & tua interfuit, & mea, CARDINALIS EMINENTISSIME.

SANE *mea interfuit tenui iſti nõ de tenui argumento ſcriptioni, vt puſillitatem ſuam poneret, purpuræ tuæ admotione, conciliare grãdi tatẽ; haud aliter quàm illi apud Siculos fonti, qui iacens ſubſidenſque in imo alueo, ad purpurati cuiuſ-*

piam occurſum, ſubitario incremento purpurei amictus granditati admenſo, ſuſtollitur; Ita prorſus, opella fluxa, per ſe iacens; & ſin minus argumenti, quod eſt reuera ſublime, at tractationis exilitate intra humilem modulum depreſſa, acceſſu ad Antiſtitem purpuratum, ampliſſimam Eminentiſſimi nominis menſuram, implentem, aſſurgere, & inſigni omnino granditate increſcere videbitur, ſi eius inſcripta nomine, meritiſque autorata, publico detur.

INTERFVIT *verò etiam tua* CARDINALIS EMINENTISSIME, *eximias regendi dotes, tibi de cælo larga manu collatas, quales hac opella exhibeo, non ſubduci cæterorum, ſiue Rectorum, ſiue ſubdito-*

rum

rum oculis. In lucro tuo ponetur, quodcunque aliorum fructibus, tuorum ornamentorum æmulatione accedet. Premo cætera; ſtudium flagrantiſſimum decoris domus Dei; in tuenda Eccleſiaſtica diſciplina conſtantiam; ſubmiſſos ære tuo ne cuiquam graues benefaciendo forent, Apoſtolici ſtudij animorum curatores; ignorata in pauperum gratiam, omnium neceſſitudinum nomina irretortum in diuinam gloriam mentis oculum; nec vnquam labefactatum in curando ac promouendo publico bono, iuſtum & ſancti propoſiti tenacem animum, eo dignũ pectore, cui purpura (ſicut reuera ex inſtituto primo eſt,) monimentum ſit, ſanguinis ſi res ferat, ſpiri-

tu magno, in Dei & Eccleſiæ cauſa profundendi. Hæc alteri laudatori, prædiues argumentum ſubminiſtranto. Mihi in præſentia non congruunt, intento in illud vnum humanæ rectionis ornamẽtum, quod parelion eſt diuinæ, attingentis à fine vſque ad finem fortiter, & diſponentis omnia ſuauiter. Eam tu fortitudinis ſuauitatiſque mixturam, in Recinetenſi ac Lauretana; moxque in Tuſculana & Tiburtina ac Portuenſi Dioeceſibus regendis, inſignẽ prodidiſti. Eandem celebrant coetus de rebus grauiſsimis ad Eccleſiæ vniuerſæ bonum, ac religionis incolumitatem ſpectantibus, quibus te conſcij tantorum decorum Pontifices ſummi, moderatorem dede-

runt

runt: in quibus tanta cum laude verſatus es, hodièque verſaris; tantam probaſti in mixtura ſuauitatis ac fortitudinis præcellentiam regendi, diuinæ rectionis æmulam, nihil vt deſiderari ad abſolutiſſimum in eo genere exemplar poſſit. In tuum refundetur lucrum, quicquid alij ſapientiſſimæ moderationis tuæ exemplo profecerint.

ANNVE *itaque* EMINENTISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE, *vt Diſſertatio quã de eo argumento, deque ea mixtura quæ rectionis felicitas eſt, in te autem adeò luculenter micat, informandis ad exẽplum tuum moderatoribus, ex ſcripturarum ferè oraculis, & Patrũ doctrina contextam euulgo, nominis tui ſplendorem ipſo aditu præ-*

Digitized by Google

ferat; ut qui ſic inſcriptam operis frontem viderint exemplar ſimul & viuum totius huius doctrinæ ſimulachrum habeant; nec deeſſe ſæculo noſtro, locupletes virtutum quas exprimere debeant, teſtes agnoſcant. Atque vtinam feliciter cedant omina, & ut altius euectũ præcellentis rectionis iubar, micet illuſtrius, quem Orbis moderatorẽ adeò feliciter, exprimis ſuffectus ex munere aliquando repræſentes.

HOC VOVEO,

Eminentiſsimæ ac Reuerendiſsimæ Amplitudini tuæ,

Deditiſſimus

THEOPHILVS RAYNAVDVS
Ex Societate Ieſu.

VIN-

VINCENTIVS CARRAFA
SOCIETATIS IESV
Præpoſitus Generalis.

CVm librum P. Theophili Raynaudi Societatis noſtræ ſacerdotis, *de bono regimine humano ad diuinum ſuaue ſimul ac forte, per mixturam lenitatis & accurationis exigendo*, tres eiuſdem ſocietatis Theologi recognouerint, & in lucem edi poſſe probauerint, facultatem facimus vt typis mandetur, ſi ita ijs ad quos pertinet videbitur. In cuius rei fidem, has literas manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas dedimus. Romæ 26. Iulij 1648.

Vincentius Carrafa.

Imprimatur.

Fr. Raymundus Capiſuchus Reuerendiſsimi Patris Vincentij Candidi, Magiſtri S. Palatij Socius.

CON-

Prothyron.

SECTIO I.

Paraſceuaſtica.

Punctum I. NOn Epiſcoporum duntaxat, ſed etiã præfecturam quamcunque ſacram, eſſe *Opus bonum*, id eſt innumeris cum periculis, tum difficultatibus obſeptum.

Punctum II. Difficultates & pericula prædicta, æquè in Religioſæ familiæ præfectura locum habere.

Punctum III. Vnde præſertim, tantæ illæ, Religioſi, & cuiuſuis ſacri regiminis difficultates.

Punctum IV. Optimum medium aduerſus difficultates propoſitas, æmulatio diuinæ rectionis, ſuauis ſimul & efficacis.

SECTIO II.

De exprimenda moderatoribus ſuauitate Dei in regendo.

Punctum I. Sigillatim de diuinæ rectionis ſuauitate.

Punctum II. Specimina diuinæ in regendo ſuauitatis per Satanam.

Punctum III. Quantoperè Deus ſuæ in regẽdo ſuauitatis imitationem, hominibus hominum Rectoribus commendet.

Punctum IV. Expreſſa à Chriſto, diuina in regendo ſuauitas.

Punctum V. Imitantur diuinæ rectionis ſuauitatem SS. Angeli rectores noſtri; ac etiam mali Dæmones, rectores tenebrarum harum.

Punctum VI. Vox Apoſtolorum de neceſſitate exprimendæ diuinæ in regendo ſuauitatis.

Punctum VII. Apoſtolicorum virorum de neceſſaria imitatione diuinæ in regendo lenitatis iudicium.

Punctum VIII. Argumentum ex *Patris* ſiue *Abbatis* appellatione, Deo, & ſubpræfectis eius communi, præ ſe ferente ſuauitatem.

Punctum IX. Origo aſperitatis ac violentiæ, à diuina in regendo ſuauitate abhorrentis.

Punctum X. Depulſa quæ ferociæ Præfectorum obtendi ſolent.

SECTIO III.

De exprimenda moderatoribus fortitudine diuinæ rectionis.

Punctum I Sigillatim de diuinæ rectionis efficacia.
Punctum II Horrifica Præfectorum fortitudo, ictum fluuij, ac procellam, & ſi quid eſt huiuſmodi truculentum ac ferox, ſimilitudine referens, alieniſſima à diuinæ rectionis fortitudine.
Punctum III. Chriſtus, SS. Angeli, & pij ac ſapientes quique homines, diuinæ rectricis prouidentiæ fortitudinē æmulati.
Punctum IV. Depelluntur prætextus varij, qui ignauæ remiſſioni à diuinæ rectionis fortitudine abhorrēti, obtenduntur.
Punctum V. Pericula & cœtus & rectoris, ex neglectu imitationis diuinæ fortitudinis in regendo.

SECTIO IV.

De exprimenda moderatoribus mixtura ſuauitatis ac fortitudinis in diuina rectione.

Punctum I. Concluditur, ſuauitatis & efficaciæ coniugationē, Dei regētis imitatione, eſſe peridoneū ſacræ præfecturæ difficultatum, malagma.
Punctum II. In Chriſti Domini, & Angelorū, ac Apoſtolorum rectione ad diuinam conformata, luculentus efficacitatis cum ſuauitate coalitus.
Punctum III. Senſus aliorum filiorum lucis de neceſſitate rectionis humanæ, lenitate ac fortitudine temperandæ, inſtar diuinæ.
Punctum IV. Suffragium filiorum huius, ſeculi prudentum in generatione ſua.
Punctum V. Malæ regendi artes; vbi diuinæ rectionis per lenitatis ac fortitudinis coniugium imitatio viget, non neceſſariæ, facileque declinatæ.
Punctum VI. Allocutio Religioſi Rectoris, vt abiectis malis artibus propoſitis, Dei potiùs imitatione, nexis lenitate & efficacitate regat.
Punctum VII. Allocutio altera, ad Religioſos ſubditos, ne conentur contra ictum fluuii

SApienter, vt omnia, S. Ioannes Damaſcenus, [a] *exprimi à ſe Gregorium Theologum profeſſus, prouidi Chriſtiani eſſe docet; non è noſtris tantùm, ſiue diuinis, ſiue SS Patrum diuinitùs afflatorum ſcriptis, proficere; ſed & ab exteris, quæcunque apud eos bona occurrerint, ſtudioſè ſublegere. Deum enim, vt in deſertis auijs fontes educit, beneficentiſſima largitate quam Philo meritò ſuſpicit; ita nonnullam cæleſtis roris aſperginem, vtiliter libandam, plantis quoque infrugiferis ac infelicibus non negare; eum verò vtilem ſuccum ex ſeculi ſapientia prudẽter exſugere, de Damaſceni ſententia, eſt,* ſalutem ex inimicis fructificare. *Monitũ, ſapiẽtiæ refertũ, nec alijs Patribus præteritũ, Iuſtino,* [b] *præſertim, atq; Auguſtino,* [c] *quos tradere memini, quæcunq; bona & labis pura apud Ethnicos occurrerint ſecurè à nobis & abſq; iniuriæ periculo repeti, tãquã noſtra ab iniuſtis poſſeſſoribus vendicata. Vix porrò eſt exterorum quiſpiam, in quo illa cæleſtis roris ſtillicidia; vel vt Auguſtini* [d] *verbis vtar, illa à Magno Abrahamo*

a epiſt. ad Coſmã Maium.

b Apol. 1.

c. de doctrina Chriſt. c. 40.

d l. de patientia c. 17.

b amo ſecundarijs liberis collata loco hæreditatis munera, deprehendere frequentiùs liceat, quàm Epictetus; ille ſeruus quidem, corpore incuruus, paupertate Irus, at amicus immortalium. *Quod ipſius de ſe Epicteti, (Gellio teſte,* [a] *) elogiolum, S.Chryſoſtomus* [b] *cum Chriſtianā modeſtiam ſtudiosè infigeret, orationi ſuæ intexens, veluti ſanctificauit, vt de Arati plagulis à Paulo allegatis, dixerunt. Tertullianus & Origenes.*

a l.1 c.18
b homil 15, in Acta.

Huius ego claudi, pro Ethnico rectipedis, qui Origene [c] *teſte, Ethnicos omnes ſuæ ſapientiæ ſtupore defixit, cum alia præclarè dicta ſuſpicio, tum illud inprimis, quod identidem inculcat, & veluti expeditiſſimum ad omnem virtutem medium proponit, eius repetitionem nunquam faſtidiens; interroget quiſque nomen ſuum, & eius notionem ritè peruadat.* [d] Quodcunque enim vocabulum officij, ſi eius rationem perſpexeris, deſcribit proprij operis functionem. *Negat iniri poſſe expeditius iter, ad Deum imitatione exprimendum, quod eſt virtutis probatæ faſtigium; quàm ſi vis vocabulorum obſeruetur. Nec dubitat pronunciare, qui notiones vocibus*

c lib. 6. cont. Celſum.
d apud Arriano, l.2. diſſert c.10.

mune

munerum queis diſtinentur ſubiectas non penetrant, perinde ſe habere ad virtutis exercitationem, ac ignari artis Grammaticæ & rudes notionum vocabulis inditarum, ſe habeant ad rerum latentē medullam. Audaciùs etiam, ſed tamen intrepidè, conteſtatur, qui cum profeſſionis ſuæ perſona nomine officij delineata non loquitur, nec quid nuncupetur aduertit, non ſecus in rebus gerendis verſari; quàm muta pecora circa res obiectas, quas introrsum non peruadunt, ſed cortice tenus externis ſenſibus hauriunt, hærentia in accidentium cute, obducto intus abditæ ſubſtantiæ tectorio. Frequens eſt in hoc monito Epictetus, nec eius inculcandi & vrgendi illum vnquam capit ſatietas, vt Arrianus, nouus Xenophon, *(id illi a Photio* [a] *nomen,) diligenter notauit.*

a cod.58.

Id verò eſt, quod noſtros paſſim ſapientes, Euſebium, [b] *Chryſoſtomum,* [c] *Chryſologum,* [d] *monere video; cum tradunt, auri maſſas nominibus infoſſas ſtudioſè ſcrutandas eſſe, educendaſque in apertum; quod lateant in eis unde affluere veris opibus liceat, labore vix vllo, pretio autem operæ ac fructu planè inſigni. Quin etiam*

b 11. præp.c.4.
c homil. 31.in ad Rom.
d ſer.144

Clau-

Claudianus Mamertus, [a] *agens cum Sidonio Apollinari, nomina rebus obtendi ait, vt earum ingerant notitiam; & idcirco NOMEN, dixiſſe priores, quod rem notam faciat, eiuſque intelligentiam pariat. Hæc ſi de quibuſuis nominibus dicuntur ad veritatem, multo liquidiora profectò ſunt de officiorum nuncupationibus, iiſque vocabulis quæ à munere cui addici aliquem contigerit ductam præferunt appellationem. Docent enim quid factum, quid declinatum, in gerendo eo munere oporteat; ita vt ea ſit totius muneris rectè obeundi, compendiaria doctrina, vno nomine inſinuata.*

a in fine operis de ſtatu animæ.

EA PROPTER, aggere ſtructuras aduerſus ictu fluuij, (ſic enim Spiritus ſanctus, rectionem rapidam violentamque, & impetu non ratione actam, deſignare voluit;) [b] *Eos inquam qui in ſacris cœtibus, ſuper aliorum capita ſunt impoſiti, ad cõſentaneam ei muneri temperationem, nec tumore elatam & ferocientem, nec languida remiſſione iacentem componere ſolicitus; Commonitorium a* Moderatoris *nomine petitum, propono. Eſt enim* moderatoris *vox, præfectorum quorumcunque, atque adeò etiam ſacrorum, communis. Iuſti-*

b Eccleſiaſtici. 4.

nianus

a Nouella 28. & 103.

nianus[a] *quidem, arctans pro libito notionem vocabuli, rectoribus prouinciarum Hellenoponti & Arabiæ, propriam fecit* moderatoris *nuncupationem. Tamen vniuerſale eſt vocabulum; æquè ac* moderationis *vox ad rectionem quamcunq; modo (iuxta Cleobulum vbiuis optimo, hic autem prorſus neceſſario,) ritè temperandam diffunditur. Id ergo habui hac ſcriptione propoſitum, moderatores ſacros, ſuarum partium, ex ipſo* Moderatorum *nomine admonere. Negotiũ ad cœtuũ tranquillitatẽ, ſummi prorſus momenti, & quo nihil poſsit occurrere opportunius ad cõueniẽtem cohæſionẽ, ſuperiores inter atque inferiores ſtabiliendam, cui Deus ordinis autor, fœlicitatem myſticorum corporum alligauit, vt Chriſtianus Chryſorroas*[b] *ex materiali orbis ſyſtemate ſapienter notauit. Firmandum itaque ac demonſtrandum ſuſcipio, ex oraculis ſcripturarũ, ac doctrina Patrum, rationis fulta præſidio; hoc debere MODERATIONEM eſſe* quod dicitur, *& MODERATOREM qui nomen vacuũ præferre abſurdè nolit, ea ipſa appellatione, de omnibus officij ſui partibus admoneri.*

b l.2. de fide orthod. c.7.

SE-

SECTIO I.

Paraſceuaſtica.

Paucas præſuppoſitiones quibus ad negotium propoſitum ritè exequendum via muniatur, præmittere neceſſe eſt; attingendo videlicet, ſacrę præfecturæ cuiuſcumque, ac nominatim Religioſę difficultates, earumque originem, & vnde illis apta, & valida adhiberi poſſit medela.

PVNCTVM I.

Non Epiſcopatum duntaxat, ſed etiam præfecturam quamcumque Sacram, eſſe, opus bonum; *ideſt innumeris cùm periculis, tum difficultatibus obſeptum.*

MVNVS Eccleſiaſtici cuiuſuis Rectoris, ijs implicitum difficultatibus, preſſumque oneribus, attentiùs conſideranti apparet,

vt quantumuis firmos, & toroſos humeros, ne tantæ moli impares fatiſcant, terrere poſſe videatur. Itaque non ad ſolum Epiſcopatum, pertinet illud de Epiſcopali munere maximè verum, *bonum opus deſiderat*, qui talem præfecturam deſiderat. *Bonum* inquam *opus*, id eſt ærumnoſum & admodùm grauè. ἔργον quippè in Scripturis, non raro idē ſonat quod *arduum & operoſum*: eòque ſenſu alicubi dicitur, *virum fidelem, opus inuenire*. Proinde idem Apoſtolo eſt *bonum opus*, ac *arduum, & graue*. Non ſecus ac vulgo, *bona febre correptum* dicimus, qui febre in ſuo genere perfecta, atq. adeò æſtuoſiſſima proſtratus iacet. Vnde Apoſtolus, conſequenter ad ſuum illud pronunciatum de bono opere Epiſcopatus, ſubiungit, *Oportet ergo Epiſcopum, irreprehenſibilem eſſe, ſobrium, &c.* quas, & alias dotes Epiſcopo neceſſarias, per illatiuam particulam cum præcedente ſententia nectit, vt liqueat verè dictum eſſe, deſiderium Epiſcopatus, eſſe deſiderium *boni operis*, id eſt, *ardui, & operoſi negotij*. Tradit hanc vocis illius

notionē, Franciſcus Turrianus,[a] præiueratque Iſidorus Peluſiota,[b] qui hanc vocis *opus* ſignificationem, ex peritis Ethnicis & Scripturis Sacris confirmat. Nec multum abeſt Aluarus Pelagius,[c] qui poſt SS. Hieronymum[d] ac Gregorium,[e] *bonum opus* in eo Apoſtoli effato exponit *martyrium*. Et ſanè ea erat primis illis Eccleſiæ temporibus Epiſcopatuum conditio, vt qui in Epiſcopum promouebatur, paratus eſſe deberet, abripi primus ad martyrium: ac proinde, tunc Epiſcopatum deſiderare, idem planè eſſe videbatur quod deſiderare martyrium; cui nemo, *boni operis*, ideſt, *ardui*, & vt Iacobi 1. dicitur, *operis perfecti*, titulum vnquam negauit, iuxta dicta in tractatione de martyrio.[f] Reuera non minus in Epiſcopatum quadrat nomen *martyrij*, quàm in Sanctificationem illā, quæ principatus inſigne erat apud Hæbræos; quam 70. voce *martyrij* expreſſere, vt notauit Procopius.[g]

a l.2. Conſt. Apoſt. c.25. num.6.

b lib.3. Epiſtol.216.

c l. de planctu Eccl. ar. 18.

d in c.3. Sophon.

e 1.p. paſtor. cap.8.

f 1.p. cap.1. num.2.

g in l.4. Reg. cap.11.

2 Hanc bonitatem operis, verè imbonitatem, & ærumnoſitatem magnā, periculis, ac diſcriminibus innumeris

vallatam, & obſeptã, in Epiſcopali munere cerni, extra controuerſiam eſt. Quã in rem fruſtra paucas ſpicas appenderem, cum extent paſſim apud Patres, plenæ meſſes. Videndus præſertim Nazianzenus; [a] cuius imitatione de eodem argumento conſcriptum à ſe *Opus Paſtorale*, profitetur S. Gregorius. [b] Multus item, & potens in ea materia eſt S. Chryſoſtomus, cum alijs pleriſque locis, [c] tum maximè *in Opere de Sacerdotio*; cui luculentum, ſed non ſupra merita, elogium pangit Iſidorus Peluſiota: qui & [d] ipſe in [e] eodem argumẽto collocauit operam: vt & S. Gregorius non modò in Paſtorali, [f] ſed alibi quoque. [g] Itemque B. Ambroſius, vel quiſquis apud eum autor Operis de dignitate Sacerdotali: necnon Petrus Damiani, [h] ac Laurentius Iuſtinianus, [i] & crebrò ac inſigniter D. Auguſtinus [l] cuius illa eſt tam ſubſtricta verbis, quàm diffuſa ſenſu ſententia. [m] *Epiſcopus nomen periculi*. Nimirum ob aſſiduã, in tanta muneris Epiſcopalis arduitate, grauiter ruẽdi diſcrimina, & diuinis ſæpè oraculis

a in Apolog.
b in paſtor.
c hom. 2. in 2. ad Timot. hom. 1. in Epiſt. ad Titum in morali hom. 34. in ad Hebr. ſub finem hom. 10. in 1. ad Theſſalo. & hom. 4. in 2. ad Theſſalo.
d l. 1. Epiſt. 156.
e l. 4 epiſt. 219.
f præſertim par. 1. & 2.
g lib. 6 regiſt. indict. 15. epiſt. 4.
h Opuſc. 19. c. 5. & opuſc. 20. c. 7. & l. 1 epiſt. 1.
i l. de regim. Prælat. c. 1.
l lib. de Paſtor. cap. 1. hom. 7. & 25 ex 50.
m Ser. 39. ex 40. nouiſ.

lis

lis prodita, & viſis cœleſtibus firmata: quale illud quod redux ad ſuperos diuino permiſſu anima fudiſſe proditur apud Hieronymo adſcriptam regulam Monachorum, [a] & (apud Cantipratanum. [b]) *Si fuiſſem de numero Epiſcoporũ, eſſem de numero damnatorum*. De Gaufrido à Perona Priore Claræuallenſi in Epiſcopum Tornacenſem electo, ſed inaugurationi præmortuo, id produnt Petrus Bleſenſis, [c] & Menologium Ciſtercienſe. [d] Nomine ſuppreſſo, idem referunt Cæſarius, [e] & Adelagus Bremenſis, ſcribens ad Frodoardum. [f] Belli aduersùs innumeros, & truculentos hoſtes ductorem, multis æquè, ac magnis diſcriminibus fieri obnoxium, nemo eat iuficias; quam in rem S. Chryſoſtomus, [g] horrificam belli ſpeciem, & ducis in primo agmine ſiti, cuneoſque hoſtium perrumpentis imaginem, viuis coloribus exprimit, vt demonſtret, non eſſe pauciora aut minora Epiſcopi in bello contra ſpiritualia nequitiæ ducis, diſcrimina. Quod ſi paſtores temporales populorum, tot & tanta obſepiũt pericula

a cap. 15.

b lib. 1. Apũ cap. 20. n. 4.

c epiſt. 102.

d 15. Ianuar.

e l. 2. c. 29.

f epiſt. præfixa hiſtoriæ Rhemenſi Frodoardi.

g lib. 6. de Sacerd. c. 12.

æterni exitij, quanta proponunt plerique in eo argumento exſpatiati, & benè Lactantius, [a] Petrus Damiani, [b] ac Robertus Olchot: [c] (Quæ enim præterea tẽporalis regiminis onera vrget ex Ariſtotele Iulianus Apoſtata ad Themiſtiũ ſcribens, miſſa facio in præſentia:) dubium eſſe nec poteſt, nec debet, quin multo maiora, & plura Epiſcopis animarũ moderatoribus impẽdeāt æternæ ſalutis diſcrimina: cum & eorum præfectura ſit magis lubrica, & ſpiritualia ſpectet non temporalia. Vt propterea à Viris Sanctis, non ambitus modo Epiſcopalis muneris, ſed etiam vltronea, & non adacta admiſſio, ingentis audaciæ, ac penè dementiæ damnetur, quod alio loco plenè proſequor. [d] Eſt igitur Epiſcopalis muneris diſcriminũ moles immenſa, deque eo maximè præfecturarũ ſacrarum apice valet, quod ſit *opus bonũ*, nec deſiderari extra grauẽ diuinæ glorię cauſam prudenter, vel vltrò admitti ingeſtum, poſſit.

a l.5. c.24.
b Opuſc.
c lect.77. in Sap.
d in heter. ſpirit. diatr. de votis ſim. &c.

3. Tamen ſicut eſt cuiuis Sacro præfecto, communis cum Epiſcopo rectio

ani-

animorum; ita communes eſſe difficultates, & diſcriminum occaſiones, neceſſe eſt. Non enim aliam ob cauſam, de ſapientum ſentētia, grauis eſt, & obnoxius periculis Epiſcopatus, quàm quia circa regendas, & tractandas animas occupatur, iuxta illud S. Auguſtini a in Cathedræ ſuæ natali, oneris quod ſubibat, magnitudinē exponentis apud plebem ſibi concreditam: [Corripiendi ſunt inquieti, puſillanimes conſolandi, infirmi ſuſcipiendi, contradicentes redarguendi, inſidiantes cauendi, imperiti docendi, deſidioſi excitandi, contentioſi cohibendi, ſuperbientes reprimēdi, litigantes pacandi, inopes adiuuandi, oppreſſi liberandi, boni approbandi, mali tolerandi, omnes amandi.] At exercitatio huiuſmodi functionum, ex quibus exiſtit Epiſcopalis muneris grauitas, paſtori cuiuis Eccleſiaſtico, iuxta gradum ſuum, æquè incumbit. Vt proinde de omnibus planè animarum curatoribus atque rectoribus, proportione ſaltem valeat, quod Apoſtolus de Epiſcopo pronunciauit, iurèque pronun-

a Ser. 39. ex 40. nouiſ.

cietur, diſtineri eos quoque bono opere; ideſt perdifficili, vereque operoſo.

4 Omnibus item communia æquè ſunt, (pro munerum tamen proportione,) grauia illa pereundi diſcrimina, quę primarijs animarum paſtoribus impendere monſtrauimus. Vnde Origenes, [a] vniuerſaliter, & ſine reſtrictione ad Epiſcopos, quorumuis Sacrorum præfectorum, vt celſius culmen, ſic lubricũ magis, & longè plus extimeſcendũ eſſe quam gradum ſimplicium fidelium, ſic demonſtat. [Omnes qui in Eccleſia peccatores ſunt, qui ſermonem Dei guſtauerunt, & tranſgrediuntur eum, merentur quidem ſupplicia, verùm pro modo graduum vnuſquiſque torquebitur: maiorem pœnam habet, qui Eccleſiæ præſidet, & delinquit. An non magis miſericordiam promeretur ad comparationem fidelis, Cathecumenus? Non magis venia dignus & laicus, ſi ad Diaconum conferatur? Et rurſum comparatione Presbyteri, Diaconus nonne veniam plus meretur! Quæ autem ſequãtur, me tacente cognoſcitis. Idcircò for-

a hom. 5. in Ezech. *ſub medium*.

formidans Iudicium Dei, & ante oculos mihi proponens illum Iudicij ordinē qui in Scripturis continetur, recordor dicti illius, *Pondus vltra te ne leues*. Sed & illud *noli quærere fieri Iudex, ne non valeas auferre iniquitates*. Quid mihi prodeſt quia prior ſedeo in Cathedra reſupinus, honorem maioris, accipio, nec poſſum dignitati meę, habere opera condigna nonne maiori pœna cruciabor, quia honor iuſti mihi, ab omnibus defertur, cum peccator ſim?] Optimè item S.Gregorius. [a] [Penſet qui ad ſatisfaciendum diſtricto Iudici de ſua tantummodo Anima fortaſsè vix ſufficit: quia quot regendis ſubditis præeſt, reddendæ apud eum rationis tempore, vt ita dicam, tot ſolus animas habet. Quæ nimirum cogitatio ſi aſſiduè mentem excoquit, omnem ſuperbiæ tumorem perimit. Et rector prouidus, tanto iam neque Rex Apoſtata, neq. Dux impius vocabitur, quanto ei cogitatione ſollicita, poteſtas quam accepta eſt, non honor, ſed onus æſtimatur. Nam cui eſſe nunc Iudicem libet, huic ridere tunc

a 24.moral cap.Vltimo.

Iudi-

Iudicem non libet.] Hæc Sancti Pontificis ratio, æquè vrget pro quocumq. ſacro Paſtore, & animarum præfecto, ac pro Epiſcopo.

5 Nec erat ſanè ſermo de Epiſcopo, ſede infimi (vt ſic dicam) ſubſellij, rectore Eccleſiaſtico, apud Cantipratanũ.

a l. 1. cap. 9. num. 6.

a Refert ibi inſignia ornamenta Conradi primùm Villarienſis, tum Ciſterciẽſis Abbatis, ac denique S. R. E. Cardinalis, viri planè eximij, & diuinis operibus clari. Is à Pontifice in Germaniam legatus, cum Synodo præeſſet apud Coloniam Agrippinam, interpellatus eſt à Parocho, vt FF. Prædicatores, inſtituti tunc ferè naſcentis, cohiberet. Expoſtulabat enim Parochus, Fratres illos falcẽ mittere in meſſem alienam, & captãdo hominum fauori, Confeſſiones ſubditorum ſibi fidelium excipere, ac ſacris miniſterijs ad ipſum Parochum quippè Paſtorem attinentibus, operam nauare, ſpecie iuuandi animas, reuera (vt criminabatur) ad colligendam popularem gratiam, & quæſtum ex pietate faciendum. Audiuit criminatorem Conradus

Lega-

Legatus, moxque de Parocho ſciſcitatur, quot numeraret curæ ſuæ concreditos, in paræcia cui præerat, fideles. Ad nouem millia excurrere, reſpondit. Subijcit his relatis Cantipratanus. [Tunc conſignans ſe cruce, legatus dixit; Quis es tu miſerrime, qui tot millibus ſolus ſufficis debitam gubernationis curam impendere? Neſcis hominum perditiſſime, quia in illo debes tremendo iudicio, ante tribunal Chriſti, de his omnibus reſpondere? Et tu querularis, ſi tales habes Vicarios qui onus tuum gratis releuent, ſub cuius pondere neſcius conquaſſaris? Quia igitur, ex hac querela, indignum te cura omnimodè iudicaſti, ideò priuo te omni beneficio paſtorali.] Proſpiciebat vtiq. vir optimus, & è cœlo illuſtratiſſimus, nõ Epiſcopos duntaxat, ſed alios quoque omnes animarum Rectores, obnoxios eſſe reddendæ pro eis rationi, atque adeò diſcrimen ſalutis æternæ adire, niſi impleant nomẽ quod præferunt.

6 Mirabilis profectò eſt diſputatio qua Autor imperfecti operis in Matthæum

a homil.38. thæum a hanc veritatem confirmat, tractans aditionem templi per Chriſtum, quem reuera bonum Medicum, ait admouiſſe primùm curationem parti in qua erat origo morbi totum corpus infeſtantis, hoc eſt templo, deſignans metonymicè ea voce quoſcumq. Sacerdotes; quo nomine iuxta vſum Græcanicũ intelligit rectores Eccleſiæ, quorũ rectio ſi benè obeatur, optimè habet vniuerſum corpus Eccleſiæ, ſin minùs, omnia peruertuntur. Quid autem magis lubricum, magiſque ruinæ obnoxium, quã ex debita muneris tui impletione, pendere Eccleſiæ ſalutem, ruinam verò ex indebita! Sic ergo ratiocinatur in hanc ſententiam Autor prædictus. [Sicut de templo omne bonum egreditur, ſic, & de templo omne malum procedit. Quemadmodùm Medicus, quando primùm ingreditur ad infirmum, ſtatim de ſtomacho eius interrogat, & eum componere primùm feſtinat, quia ſi ſtomachus ſanus fuerit, totum corpus validum eſt, ſi autem diſſipatus fuerit, totum corpus infirmum eſt; ita ſi Sacer-

dotium

dotium integrum fuerit, tota Eccleſia floret: ſi autem corruptum fuerit, omnium fides marcida eſt. Cor autem & ſtomachus, Sacerdotes intelliguntur, quia in rebus ſpiritualibus per eos totus populus gubernatur. Et ſicut cor, ſapientiæ locus eſt, ita Sacerdotes ſunt receptacula ſapientiæ ſpiritualis, Eſaia dicente; de Regibus quidem, *Omne caput in dolore*; de Sacerdotio autem, *omne cor in triſtitia*. Sicut enim ſtomachus accipiens cibum, coquit eum in ſeipſo, & per totum corpus diſpergit; ſic & Sacerdotes accipiunt ſcientiam ſermonis per Scripturas ex Deo, & excoquentes eam in ſe, ideſt tractantes & meditãtes apud ſe, vniuerſo populo ſubminiſtrant. Et ſicut ſtomacho ſubminiſtrante, vnumquodque membrum, ſuſcipit nutrimentum, & conuertit ipſum in ſe ſecundùm ſuam naturam; vt puta, quod ſuſcipit iecur, totum fit ſanguis; quod autem ſuſcipit fel, bilis efficitur totum, quod verò aſcendit in pulmonem, phlegmata fiunt; quod autem in mammillas, totum efficitur lac: ſic Sacerdotibus in Eccleſia lo-

loquentibus, verbum omnes ſuſcipiunt, vnuſquiſque autem conuertit illud ſecundùm proprium cor, ita vt vnum idipſum verbum, in cordibus quidem rectis procedat ad vitam, in cordibus autem peruerſis ſuſcitet iracundiam quaſi bilis; in alijs autem operetur dilectionē dulciſſimam quaſi lac; in alijs autem odia, quaſi phlegma nociuum & expuendum. Videte ergo Sacerdotes, quomodò vos componatis in verbo & in opere. Quoniam ſicut in corpore, ſi aliquod infirmatū fuerit membrum, non omnino languet & ſtomachus; ſi autem ſtomachus languerit, omnia membra inueniuntur infirma: ſic ſi aliquis Chriſtianorum peccauerit, non omnino peccant & Sacerdotes: ſi autē & Sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus conuertitur ad peccandum. Ideò vnuſquiſque Chriſtianorum pro ſuo peccato reddet rationem: Sacerdotes autem nō ſolùm pro ſuis, ſed & pro omnium peccatis, redditurì ſunt rationem. Vidit arborem pallentibus folijs marcidam, & intellexit ſtudioſus agricola,

cola, quia læſuram in radicibus haberet. Nam verè quemadmodùm cum videris arborem pallentibus folijs, marcidam intelligis, quia aliquam culpam habet circa radicem; ita cum videris populum indiſciplinatum & irreligioſum, ſine dubio cognoſce, quia Sacerdotium eius non eſt ſanum.] Eſt cur ad hanc conſiderationem, omnes ſiue maiores ſiue minores gregis Chriſti rectores expalleſcant, ſeque agnoſcant collocatos in ſtatu diſcriminis immenſi refertiſſimo, quandoquidē reddituri ſunt rationem non pro ſeipſis tantùm, ſed etiam pro omnibus ſuæ curæ commiſſis.

7 Ad eandem mentem, itemque vniuerſaliter, ac ſine reſtrictione ad ſummos Antiſtites, ſic S. Chryſoſtomus, a ambitum cuiuſuis Eccleſiaſtici muneris, hinc coercens;] Papæ quantum, quantum eſt periculum? Quid miſeris illis dixeris, qui ſe conijciunt in tantam abyſſum ſuppliciorum? Omnium quos regis, mulierum, & virorum; & puerorū, à te reddenda eſt ratio. Tanto igni caput tuum ſubijcis? Miror an fieri poſſit,

a homil. 34. in ad Hebr.

ſit,

ſit, vt aliquis ex Rectoribus ſit ſaluus. Cum videam poſt minas, & præſentem ſocordiam, aliquos adhuc accurrentes & ſe conijcientes, in tantam molem rectionis, & adminiſtrationis. Nam ſi ij qui neceſſitate trahuntur, non habent quò confugiant, & quo ſe excuſent, ſi rem malè adminiſtrent, & ſi negligenter; Nam & Aaron tractus eſt neceſſitate, & venit in periculum; & Moyſes rurſus venit in periculum, cum ſuprà recuſaſſet: Saul cui fuerat creditum aliud Imperiū, poſtquàm recuſauit, vocatus eſt in periculum, quoniam ipſum malè adminiſtrarat: quanto magis ijs qui in hoc ſuū ſtudiū ponūt, & in id irruūt? Qui eſt autē talis, longè magis ſe priuabit omni venia. Timere enim oportet, & contremiſcere, & propter conſcientiam, & propter molem imperij; & neque ſi ſemel trahantur, recuſare, neque ſi non trahantur, in ipſum irruere; Imo verè etiam fugere, præuidentes magnitudinē dignitatis. Rurſus autem eos qui fuerint comprehenſi, oportet eſſe cautos, & reuerentes. Si priuſquàm factus ſis, nul-

nullum modum non pręſenſeris,ſecede, tibi perſuade,te ea re eſſe indignum. Si rurſus fueris comprehẽſus ſimiliter cautionem adhibe,& reuerentiam.] Egregiè quoque in hanc ſententiam diſſerit exponens apprecationes, cœleſtium ſuppetiarum ab Apoſtolo factas diſcipulo amantiſſimo Tito, in priore ad eũ Epiſtola.

8 Vides quàm verè de quouis ſacro principatu dixerit S.Gregorius.[a] [Quid aliud eſt poteſtas culminis, quàm tempeſtas mentis? [Tempeſtas planè, non modo agitans, ſed plerumque etiam in ſummum diſcrimen adducens, ac ſubuertens funditus quos percellit. Verè igitur *non bonor eſt ſed onus, ſpecies læſura ferentem*, vt ex Poëta ait Philippus Abbas[b] addens id eſſe allidi ab eleuante. Et propterea conteſtatur S. Chryſoſtomus,[c] magna ſe teneri admiratione, quod reperiantur qui huiuſmodi onera captent, non conſiderantes ſi impares ſint reddendæ rationi pro ſingulari ipſorum anima, quanto grauius ſit, & importabilius futurum, tot animarũ

a 1.p.paſtor. cap.9.

b lib.de cõtin. Clerico. cap.94.

c homil.1.in priorem ad Titum.

onere grauari quot ſunt ſubditi curę eorum concrediti. Argumentatio eſt ei conſimilis quam de pondere honorato (ſic vxorem nominat Gregorius Naziãzenus)[d] adhibuit apud Stobæum [e] Ethnicus Philoſophus; cum conſideraret hominem ſingularem qui ſibi ipſi ſatis eſſet oneri, multo magis grauari ducendo vxorem cuius ei cura incumbit. Nã ex quo ei adiunctus eſt, fit bicorpor, & ſtatim atque fructus è coniugio legetur, cuius item cura in eum reuoluetur, tricorpor euadet, & quot accedẽt liberi tot augeſcet corporibus. Qui igitur grauari ſe exiſtimabat ſua vnius cura, quãto magis onerabitur, acceſſu tot aliorũ quibus ſtudiũ æquè, ac ſibi debeat impendere? Non eſt igitur ſacra quæcumque prefectura, honor, ſed onus & graue onus, quo facillimum ſit opprimi qui humeros illi ſuppoſuerit; cum de aliorũ quoque culpis redditurus ſit rationem.

d carm. ad Nicobul.
e ſerm. 73.

Obſigno hanc conſiderationem quibuſuis animarum rectoribus nunquam ſatis inculcandã, aureo Origenis [e] monito, vbi conteſtatus, liberè ſe elocuturũ quod

e Homil. 20. in Num.

quod non nemini graue futurum non ambigeret, ſubdit. [Peccauit Iſraël, & dixit Dominus ad Moyſen, vt aſſumat omnes principes, & oſtentet eos Domino contra ſolem. Populus peccat, & principes oſtentantur contra ſolem. Iidẽ ad examinandum producuntur, vt arguantur à luce. Vides quæ ſit conditio principum populi. Non ſolùm pro ſuis proprijs arguuntur delictis, ſed & pro populi peccatis coguntur reddere rationem, ne ipſorum ſit culpa quod populus deliquit: ne fortè non docuerint, ne fortè non monuerint, neque ſolliciti fuerint arguere eos qui initium culpæ dederint, vti ne contagio diſpergeretur in plures. Hæc enim omnia facere, principibus imminet ac Doctoribus. Si enim illis hæc non agentibus, nec ſollicitudinem gerentibus circa plebem, peccauerit populus, ipſi oſtentantur, & ipſi ad iudicium producuntur. Arguit enim eos Moyſes, id eſt lex Dei, velut negligentes, & deſides, & in ipſos conuertetur iracundia Dei, & ceſſabit à populo. Hæc ſi cogitarent homines, nun-

quam caperent nec ambirent ad populi principatum. Sufficit enim mihi pro meis proprijs argui delictis, ſufficit mihi pro memetipſo, & peccatis meis reddere rationem. Quid mihi neceſſe eſt, etiam pro Populi peccatis oſtentari, & oſtentari contra ſolem, ante quem nihil poteſt abſcondi, vel obſcurari?]

PVNCTVM II.

Difficultates, & pericula prædicta, æquè in Religioſæ familiæ præfectura locum habere.

1 QVÆ vniuerſè de difficultatibus, & diſcriminibus ſacræ cuiuſuis rectionis ſunt conſtituta, ſpeciatim in præfectura regulari habere locum, conſtans eſt ſapientum omnium aſſertio. Multus eſt hac in parte Antiochus,[a] qui eam ob cauſam confirmat; præfectum regularem debere eſſe totum mentem, & totum oculū. [Is (inquit) cuius fidei, tutela anima-marum

a homil. 111.

marum à Deo concredita eſt, non mediocri ſtudio aduigilare debet pro ſalute ſubditorum: quippè qui certò ſciat ſe pro illis aditurum eſſe animæ propriæ periculum: & quidem pro ſe nec minimam habiturum eſſe excuſationem. Ab eo enim cui multa appoſita ſunt, abundanriùs repetent. Debet igitur paſtor, totus eſſe mens, & oculus, vt ne vna quidem concreditarum ſibi pecudum reijcula fiat, & indigna quæ recipiatur à Domino per oſcitantiam, aut decolor ſit impetigine cogitationũ, aut per ſuam paſtoris indulgentiam laboret ac pruriat pecus fœda ſcabie, ne claudicet per irreligioſũ, ac minus grauẽ inceſſum, aut defecta ſit aure per inobedientiam, nec cæca eſſe comperiatur per vitioſum aſpectum, aut capta à beſtijs ſiue morticina per improbam operationem.] Tota homilia in hoc negotio conſumitur, nec ſpectat ad Epiſcopos, vt ferunt quæ aliquis minùs attentè marginibus illiuit, ſed ad Præfectos, duntaxat regulares. Sicut & cœteræ eiuſdem Autoris homiliæ, ad reli-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

gioſos tantùm pertinent.

2 Præclarè quoque in eandem ſententiam S. Ephrem.[a] [Frater, (inquit) creditæ tibi ſunt animæ; cingere contende, ſicut vir lumbos tuos; certamen quippè imminet non exiguum; ſiquidẽ perfectorum eſt virorum, animas ſuſcipere. Quare ſobrium te præbe vehementer, ac vigilantem, quoniam multã res exigit attentionem, & non deſpexeris.] Sapientiſſimum præterea, Diſcipulum B. Pachomij Oreſieſim, in monaſticis inſtitutionibus[b] optimè de hac re differentem, iuuerit audire in hęc verba. [Omnes quibus fratrum cura commiſſa eſt, parent ſe aduentui Saluatoris, & formidoloſo tribunali eius. Si enim pro ſe ipſo reddere rationem, plenum eſt diſcriminis, ac timoris, quanto magis pro alterius culpa ſubire cruciatum, & incidere in manus Dei viuentis?] Et inferiùs.[c] [Si quid mortale, aut aliquid turpitudinis, ob negligentiam præpoſitorum in domibus commiſſum fuerit; poſt illorum propria ſupplicia, Præpoſitus quoque reus tenebitur criminis. Quod

ſemper

a tom. 2. paræn. 15.

b ſub init.

c ante med.

ſemper nobis Sanctæ memoriæ Pater noſter; (*S. Pachomium intelligit.*) Solebat ingerere. Quamobrem cum omni cautione, & ſolicitudine, ſinguli commiſſum ſibi gregem cuſtodiant, & imitentur paſtores de Euangelio, ad quos non dormientes, ſed vigilantes venit Angelus Dei.] Idem admonebat cœnobiarcham quemcumque S. Ferreolus adductus in Concor. Regul, docẽs magnum per honorẽ onus imponi, & magna ei eſſe opus ſollicitudine, [qui cum inter monachos dignitate ſit primus, deſudat omnium onere ſarcinatus.]

3 In eandem ſententiam benè omninò diſſerit S. Nilus, [a] his præter cœtera. [Neq; verò putent id munus ſuaue atque iucundum. Hominibus enim præeſſe, res eſt omnium maximè laborioſa. Nam qui animalibus rationis expertibus imperant, ea omnibus in rebus reperiunt obediẽtia: ideòque ferè ſemper illis proſperè cedit imperium. Qui verò homines gubernant, & regunt propter morum diuerſitatem, rationiſq; ſolertiam; prouinciam difficilem expe-

a c. 5. §. 13.

b in libello Aſcetico.

riuntur: Quam qui ſuſcipiunt, neceſſe eſt vt ſe tanquam ad laborioſum certamen inſtituant: vt & omnium infirmitates magna cum patientia ferant, & quæ illos propter ignorantiam latent, æquo animo doceant. Idcircò boues in templo peluim ſuſtinent: Candelabrum verò ſolidum, atque tornatile eſt. Ac candelabrum quidem indicat, qui cœteros illuminare profitetur, omnibus eſſe partibus ſolidum, & nihil, nihil inquam prorſus inane habere, aut vacuum oportere; omniaque ſuperuacanea atque inutilia, (vt inculpatæ vitæ exemplum intuentibus præbeat) circumcidere, & amputare. Boues autem ſub pelui, declarāt eos qui ſubeunt onus eiuſmodi, nihil reſpuere aut auerſari debere, ſed & onera, & ſordes inferiorum perferre, quoad ſine periculo fieri poſſit. Qui enim aliorum actiones, puras eſt effecturus, is quin aliquam ipſe ſordem, contrahat, vix fieri poteſt. Siquidem & peluis, emundans eorum qui lauantur manus, ſordes illorum ipſa ſuſcipit.]

4 Grauiter ac plenè, de eodem religioſo-

gioſorum præſidum labore ac periculo, Petrus Damiani, [a] adducto S. Benedicto, qui in eam rem egregiè diſputat. [b] Vrget verò præſertim Damiani, quod Præfecto regulari neceſſarium propè videatur, non eſſe mortuum mũdo. Quomodò enim mortuus mũdo haberi poſſit, qui negotijs ſecularibus propè immergitur? qui fora frequentare, lites verſare, aulas adire, amplificando domeſtico cenſui ardentiſſimè inuigilare, volens nolens adigitur? Cui quidquid eſt, nihil eſt, niſi & hoc ſtuduerit inuenire quod deeſt? Cui monaſterium, fit hoſpitium, equinum verò dorſum, quotidianum eſt habitaculum; Chirotecæ, calcaria, ſcutica, pidriſigulæ, & ſi quæ alia, equitanti ſunt neceſſaria, nunquã otioſo ſitu neglecta marceſcunt, Cum Sacerdotalia ornamenta, quibus ſacris altaribus deſeruitur ſæpe à tineis comeſta reperiantur? Quæ enim fora, quæ tribunalia inueniri poſſunt Abbatibus vacua? quæ cubilia, quæ curia Principum, ferratis Abbatum virgis non aſpiciuntur effoſſa? Aulicum limen, iugiter

a Opuſc.21. cap.1.

b cap.2.reg.

iugiter Abbatum veſtigijs teritur, & eorum quærelæ, vel iurgia importunè Regum auribus ingeruntur. Non eos effugiunt caſtra bellantium, ſed ſub ſequeſtræ pacis ſpecie, inter ipſos galeatorum cuneos, diſcerpi & comprimi videas ſæpè cucullatos. Qui vult noſſe quid actũ ſit apud forenſe negotium, non Prætoria Iudicum, ſed diuerſoria potiùs perquirat Abbatum. Quidquid in ſeculo agitur, ab eis, vel à magiſtris negotiorũ ſecularium requiratur.] Vniuerſa Philippi Abbatis epiſt. 13. in hoc negotio conſumitur, vt quendam ſibi dilectum terreat à ſuſceptione muneris, non Epiſcopi tantùm, ſed etiam Abbatis religioſæ familiæ Præfecti, quod eſſe pleniſſimũ periculi, diligẽtiſſimè perſequitur.

[a] Epiſt. 134. initio.

Petrus Bleſenſis [a] agens cum VVillelmo Abbate S. Mariæ, viuis coloribus depingit onus, & pericula religioſæ præfecturæ, ſic eum alloquens. [Electus es à tuis fratribus in Abbatem: Propterea in vobis magnifico miſericordiam Saluatoris, ſi tamen miſericordia eſt, & non potius quædam probatio, &

quæ-

quæſtus honoris quandoque tranſeat in querelam. Erat longè ſecurius ſubeſſe, quàm præeſſe. Meritorium tamen valdè eſt ſi ſic præſis, vt proſis. Cariſſime mi pater, dum in minore officio miniſtrabas, ſæpè fuiſti tibi ipſi ſcandalo, frequēter tædio, ſemper periculo! Nunc autem ſuper candelabrum conſtitutus, intraſti arenam euentus ancipitis. Nam ſi poſſeſſionum ſolicitudines, ſi animarū diſcrimina penſes, foris ſunt pugnæ, intus timores. Iuxta Verbum Salomonis, *immiſiſti te in turbam, & alligaſti tibi peccata duplicia*. Ideò plerique volunt latere ſub modio, & intra conſcientiæ fines claudunt interioris gloriæ bonum, fouentes in ſinu memoriæ, verbum illud propheticum, *ſecretum meum mihi, ſecretum meum mihi*. Et nunc pater amātiſſime, in varia diſtrahi te oportet, pro alijs molere, ſollicitari cum Martha, poſtponere vnum illud neceſſarium; & tranſire de Mariæ otio ad quendam animæ labirynthum.]

5 Quod ſi pericula Ductoris militiæ in prælio ſeculari, non ſunt exilia, aut vulgaria, indèque ſuperiùs cum S. Chry-
ſoſto-

ſoſtomo, difficultatem muneris Epiſcopalis rectè inferebamus, non eſt quod hoc quoque horroris argumentum ab hac pręfectura abeſſe exiſtimemus, cum hæc quoque ſint Dei caſtra: quod è recentioribus benè, ac plenè proſecutns eſt Delrio.[a] Idem inter antiquos pulchrè proſecutus eſt Petrus Damiani,[b] & benè Odo Tuſculanus quem quod liber ſit minùs notus, iuuerit adducere, piè admodũ expendentẽ illud Geneſ. 32 *caſtra Dei ſunt hæc*. [Si quid agatur in caſtris militantium conſideremus attentiùs, inueniemus proculdubio in caſtris noſtris multa ſimilia actitari. In caſtris nihil otioſum, nihil luxurioſum, nihil ſuperfluum, nihil inordinatum. Hæc omnia in caſtris ſanctæ Congregationis manifeſtum eſt inueniri. Procul ab eis eſt otioſitas, de qua dicitur *Inimica eſt animæ otioſitas*, quæ etiam legitur extitiſſe iniquitas Sodomæ, & Gomorrhæ. Nihil in eis luxurioſum, quoniam omnibus amica eſt caſtitas, quam etiam profeſſi eſtis. Vnde hæc caſtra? Caſtra non immeritò à caſtrando dicuntur, in quibus nemo dignè militare poteſt, niſi

ſeipſum

a par. 3. lect. ſacra Opuſc. 13. cap. 17.

b in cap. 32. Geneſ. apud Tilmanũ in Allegorijs.

ſeipſum caſtrauerit propter cœlorum regnum; nihil ſuperfluum quoniam nobis multa neceſſaria deſunt. Nihil inordinatum: quoniam iuxta Apoſtolum, *omnia honeſtè, & ſecundùm ordinem fiunt in nobis*. Hunc ordinem ſeruari in Caſtris iubebat legiſlator cum diceret. *Homo ſecundùm ordinem, incedat in Caſtris*. Omnia quidem Deus fecit in pondere, & numero, & menſura, nec aliquid inordinatum reliquit, ſiue in cœlo, ſiue in mundo. Vnde & Beati illi Angelici ſpiritus, *ordines* appellantur. Solus Infernus ſine ordine eſt, vbi vmbra mortis, & nullus ordo. In caſtris vniuerſalis Eccleſiæ, ordinem Spiritus Sanctus, in Cāticis admiratus ait. *Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi Aurora conſurgens, terribilis, vt caſtrorū acies ordinata?* Et iterū *quid videbis in Sunamite, niſi Choros Caſtrorum?* Non ſunt hæc caſtra Philiſtinorum, ſed filiorum Iſrael. Et ſicut de caſtris præcepit Moyſes, vt hæc ponerentur ad Orientem, & hæc ad Occidentē, hæc ad Aquilonem, & hæc ad meridiē; ſic & noſtra poſſumus ordinare. Sint

ergo

ergo nouitij,& nouiter profeſſi ad orientem,quibus de nouo incipit oriri Sol Iuſtitiæ,in quibus rutilare incipit initium quoddam conuerſationis honeſtæ. Vel ideò ad Orientem, quia ortum ſolis, & Iuſtitiæ, & veri Orientis de quo dicitur, *vobis timentibus nomen meum orietur Sol Iuſtitiæ. Et ecce vir, oriens nomen illi*, in memoria habent. Aſſertiones enim nouiter conuerſorum, præcipuè circa Chriſti Incarnationem verſantur. Ad occidentem vbi dies clauditur,ſint infirmi, quibus iam iamque imminet dies mortis. Ad Aquilonem ſint conuerſi, & obedientiales. Hi ſunt ſaga Cilicina, quæ pluuias, & tempeſtates arcent à Tabernaculo. Ipſi enim impetus mundi, & tempeſtates ſuſtinent, vt alij libera mente Deo vacare poſſint. Ad meridiem vbi clarior, & feruentior dies, ſint prælati & clauſtrales, in quibus amplior fidei calor eſſe debet, qui & præ cœteris maiore cognitione Dei replentur.] En caſtra Dei,vt dubitare profectò non liceat,quin præfecto aciei religioſæ, ſtrategi nomen,atque adeò etiam difficulta-

cultates, & pericula competant.

6 Eruunt hinc Sancti, quanta ſit cœcitas, ac ſtultitia illorum Aſcetarum, qui præfici alijs deſiderant, aut curant. Egregiè S. Nilus, [a] his præter cœtera. [Si ſcirent quantus ſit labor alijs ſe ducem ad Religionem capeſſendam, præbere, & quantum inde periculum conſequatur, onus illud vti grauius, quàm ipſi ſuſtinere poſſint, profectò detrectaſſent? Verùm quoniam hæc ignorant, & alijs præeſſe præclarum exiſtimant, idcircò in barathrum ſe demergunt, & in caminum ardentem deſilire nullum eſſe negotium arbitrantur.] Nec ita multo poſt ex apologo Iudic. 9. [Quod vanorū hominum ſit, & nullam domi vtilitatē habentium, alios gubernandi munus appetere, vel ex eo patet; quod nemo, qui quietis, & contemplationis bona guſtarit, facilè illud ſuſcipiat, vt terrenis ſeſe occupationibus implicet, animumque cœleſtia meditātem ad mundi negotia reuocet. Quod etiam ex illa ſimilitudine clariùs perſpici poteſt quam Ioathan viris Sichimitis propoſuit. *Iuerunt*

[a] in libello Aſcetico.

runt (inquiens) *ligna ſiluæ , vt vngerent ſibi Regem, dixeruntque Oliuæ , Impera nobis . Quæ reſpondit ; Nunquid poſſum deſerere pinguedinem meam, qua & Dij vtuntur, & homines , & venire vt inter ligna promouear ? Dixeruntque ligna ad ficum . Veni & ſuper nos regnum accipe . Quæ reſpondit eis . Nnnquid poſſum deſerere dulcedinem meam, fructuſque ſuauiſſimos, & ire, vt inter ligna promouear ? locutaque ſunt ligna ad vitem : veni, & impera nobis . Quæ reſpondit . Nunquid poſſum deſerere vinum meum , quod lætificat Deum atque homines, & inter ligna cætera promoueri ?* Rhamnus verò arbor infructifera, & ſpinoſa, ſuſcepit imperium , quæ nec propriam nec ſubiectorum lignorum pinguedinem habet . Neque enim paradiſi, ſed ſiluæ ligna , rectoris indigere dixit ſimilitudo . Quemadmodùm enim oliua, ficus, & vitis, lignorum ſiluæ recuſarunt imperium, quòd magis ſuis fructibus lætarentur, quàm eiuſmodi dignitate : Ita qui fructum aliquem in ſe virtutis aſpiciunt , vtilitatemque ſentiunt , licet vocentur ad multorum

Impe-

imperium illi commoda ſua ſemper anteponent.

7 Petrus Damiani [a] exſolutionem à præfectura gratulatus cuidam Abbati, non ſecus ac ſi è ſeruitute & ſecularium & domeſticorum eſſet ereptus, ſic eum affatur. [Dic pater, dic inquam videlicet vt expertus; quis poteſt hoc ferreo ſeculo, monaſterium ſine ſui capitis periculo regere? imo quis poteſt cum Abbate ſimul, & monachum poſſidere? mox enim vt quis fieri Abbas incipit, monachus eſſe deſiſtit; & quicumque abbatizandi culmen efflagitat, nihil eſt aliud niſi quod monachum velut importabile pondus quærit abijcere; & ne Apoſtata videatur, ſub fucato ſe vult colore regiminis palliare. Videlicet vt poſſit latere peccatum, Prælationis quæritur argumentum; & vitioſa cutis paſtoralis officij ſuperadditur, vt peruerſæ mentis plaga, cum viroſi puris fœtoribus occultetur. Quibus nimirum aptè congruit illud Euangelicum, *væ vobis* (inquit) *quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ foris quidem apparent homini-*

a Opuſc. 21. initio.

C *bus*

bus ſpecioſa, intus autem plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia,] Subdit permulta de implicatione Præfectorum in ſæcularia negotia, contra Apoſtoli
[a] 1. Timo. 2 edictum. [a] Tum concludit. [Quiſquis vt terrenis actionibus plenum monaſterij regimen vltroneus appetit, quid aliud creditur agere, niſi quod, velut iã laſſus, Chriſti militiã execretur vlteriùs baiulare? & dum iugum Chriſti, quod vtique ſuaue eſt, tenera ceruice portare detrectat, ad refectionis eius conuiuium non aſpirat.] Rurſuſque paulò poſt; de eodem. [Vt laborem militiæ fugiat, ad eiuſdem militię ducatum hianter anhelat, dumq. dux belli eſſe humanis oculis cernitur; in cõſpectu occulti arbitri maleſidus transfuga iudicatur. Fugit, qui vt reuera pugnãdi valeat vitare periculum, ſimulat ſe anteſignani vice, ſpecie tenus portare vexillum, & qui inter cateruas militum non poterat ire vel vltimus, principiandi deſiderio, iam in præcedenti cornu cernitur primipilus. Infœlix nõ illud ad memoriam reuocans, quod per os B. Benedicti Spiritus Sanctus

ctus terribiliter clamat. *Qui ſuſcipit animas regendas, præparet ſe ad rationem reddendam.* Qui etiam alibi dicit; *ſciat*, inquit) *Abbas, de omnibus iudicijs, æquiſſimo Iudici Deo, ſe rationem redditurum.* Ac etiam alibi dicit. *Sciat Abbas, culpæ paſtoris incumbere, quidquid minùs vtilitatis in ouibus paterfamilias poterit inuenire.* Qui enim Iudex vult fieri animarum, neſcit quàm durum, quàm diſtrictum cogatur expectare Iudicium; vt enim ſcriptura dicit, *duriſſimum iudicium ijs qui præſunt fiet.* Mirabiliter in hāc ipſam rem philoſophatum Origenē tractando principum populi crucifixionem, & oſtentationem ad Solem peccante popnlo, [a] ſupra retuli.

8 Oſtendunt iſta profectò, de Sanctiſſimorum virorum ſententia, quantus ſit ſtupor ambientium, & captantium religioſæ familiæ præfectuarm. Verùm S. Baſilius, [b] quo vix agnoſcit Eccleſia, rei Aſceticæ peritiorem, non aliter ſtatuit de eo qui intra religioſam domum huiuſmodi morbo laboraret, quàm de dæmone quopiam: ſic enim ſcribit.

[a] homil. 20. in Numer. ſub finem.

[b] in conſt. monaſt. c. 10

[Inter fratres, principatum nullo modo appetere monachus debet; Si quidem diabolica iſta peſtis eſt; & libidinis dominandi labes, quæ res inſigne eſt illius primæ diabolicæ prauitatis indicium: Etenim ex hac ille quoque imperandi libidine, præceps inſigni illo ſuperbiæ lapſu corruit. Et ſine dubio qui in huius vitij poteſtate eſt, is eodem planè cũ diabolo malo laborat; qui autem ab eo captiui tenentur, eos inuidos, cõtentioſos, inſimulatores, impudentes, calumniatores, aſſentatores, veteratores, humiles vbi non conuenit, illiberales, glorioſos, ſexcentis denique alijs huiuſmodi turbis refertos exiſtere neceſſe eſt.] Similiter planè pronunciat de eo ambitu Aëlredus,[a] monſtrans, Monachum qui præfecturam Luciferi exemplo captauit, laborare morbo Luciferi, nec alium à Lucifero exitum expectare debere, deiectionem ſcilicet in Infernũ, in profundum laci. Ex eodem Ciſtercienſi inſtituto Guerricus Abbas[b] illuſtriſſimè de huius culpæ atrocitate diſſerit, docens hanc eſſe idolorum ſeruitutem,

a in cap. 14. Iſaiæ.

b Serm. 5. de Purif.

tutem, ad Dei negationem peſſimè pertrahentem; hanc illam eſſe auaritiam [quæ Iudam Dei diſcipulum, primùm ad mandatorum Dei obliuionem, de obliuione ad proditionem, de proditione traxit ad laqueum.]

9 Non eorum duntaxat qui captant religioſam præfecturam, ſed & eorum qui oblatam admittunt lubentes, magnam eſſe cœcitatem, diſcimus ex oratione grauis ſcriptoris, cuius extāt inter S. Cypriani opera diſſertationes de Cardinalibus Chriſti operibus. [a] Tractans enim Chriſti tentationem, ex oblato ei per Satanam dominatu vniuerſorum, ſubdit. [Solent viris virtutum, huiuſmodi præſtigia ſe offerre, & teſtimoniū Religionis conſcientia prohibente, cum ab alijs digni honoribus iudicantur facilè acquieſcunt, & tam proprio quàm alieno faſcinati Iudicio, à rectitudine, corruunt; euerſaque Cathedra mentis, humo fractis ceruicibus colliduntur, repenteque & ſubitò quod multis erat partum ſudoribus, ambitione irruente, obliteratum eſt, & turbinis huius im-

a Serm. de ieiunio.

pulſu, auulſum eſt quidquid antiquæ religionis labor meruerat.] Et mox illuſtriſſimè. [Pateat nobis, quod ſicut peremptoria eſt altitudo quæſita, ita & periculoſiſſima eſt oblata. Non quòd poteſtas, quæ ex Deo eſt ſit damnabilis, aut ordinatio diuina ſit obſtetrix peccatorum, ſed quod excellentiam, cuius Spiritus Sanctus autor eſt, ita debet cõplecti humilitas, vt qui vocatus eſt ſuperiùs, neſciat ſe ſublimem; & per omnia agnoſcat conditio, conditorem; & gratia, largitorem.]

PVNCTVM III.

Vnde præſertim tantæ illæ religioſi, & cuiuſuis ſacri regiminis difficultates.

1 SVnt igitur ſacræ quævis præfecturæ, à maxima quæ ſummorum Antiſtitum ſiue Epiſcoporum eſt, ad religioſam omnium minimam, plenę diſcriminibus, & difficultatibus obſeptę.

Porrò

Porrò graues illas difficultates quibus vallatum ac oppreſſum rectionis animorum munus oſtendimus ; Nazianzenus [a] citante & approbante S.Gregorio, [b] ducit partim ex ſubditorum vario ac multiformi ingenio; partim ex neceſſaria rectori ſanctitate eximia .

a orat. 1. à num.57.
b In prologo 3. partis paſtor.& c.2 initio.

Conſiderat ergo imprimis, ſummam in ſubditis varietatem propenſionum, affectuum, ac morum cerni, quæ magnam omnino rectoris dexteritatem prudentiamque depoſcit. Vndè non dubitat certò confirmare,quantauis aliquis polleat eruditione, & quibuſcumq. colluceat virtutibus, trepidè tamen ac cunctanter ad huiuſmodi ſarcinam colla ſubmittere oportere. [Nam profectò (inquit) ars quædam artium, & ſcientia ſcientiarum mihi eſſe videtur, hominē regere,animal omnium maximè variū, & multiplex.] De eodem difficultatum harum capite, egregiè differit Iſidorus Peluſiota. [c] Arguens, enim captatores ſacræ præfecturæ, eamue non illubenter nec grauatè admittentes, quam vocat dementiam atque vecordiam ; miratur

c lib.4.epiſtol. 145.

Theodoſium eiuſdem cum ipſo Iſidoro ea in parte ſententiæ, cum alias cauſas eius vecordiæ ſignaſſet, hanc prætermiſiſſe, quæ omnium præcipuè adducenda fuerat: nimirum quod in cœtu per ſacram præfecturam dirigendo, non omnes ijſdem laborent morbis, neque omnes eidem cedant curationi. Hinc exiſtere ſummam regendi difficultatem ſtatuit S. Iſidorus. [Cum enim (inquit) multi ac varij ſint morbi, primùm quidem homini nato perdifficile atque arduum eſt, eos perſpectos, & cognitos habere; deinde etiam ſi eos cognitos habeat, noſſe quale eis conueniat remedium: non enim omnibus eadem apta conuenientiaque ſunt auxilia, neque omnes ijſdem curantur remedijs: nam quod hunc iuuit, alteri nocuit; & quod alteri benè ſucceſſit, hoc alterum euertit. Ac ne tibi fortè paradoxa & abſurda quædam proferre videar, quod dictū eſt, latiùs explicabo. Non qui oratione ducuntur, ijdem & exemplo emendantur, & ad modeſtiam flectūtur: ſed alius hoc, alius illo, in meliorem ſtatum traducun-

ducuntur. Neque illi qui ſtimulis indigent, iidem etiam fræna patiuntur: ſed pigri quidem atque ignaui qui ad honeſtatem capeſſendam difficulter permouentur, orationis plaga excitantur: qui autem iuſto feruentiores ſunt, nec facilè retinentur, ac tanquam pulli laſciuientes procul à linea feruntur, ij conſtringendo retinendoque iuuantur. Alij laudibus, alij reprehenſionibus corriguntur, ſi vtraq. tempeſtiuè adhibeantur. In contrariam verò cadent partē, ſi extra iuſta, & conuenientia tempora euagentur: alij namque cohortationi cedunt, alij obiurgationi; alij quidem in conuentibus ac cœtibus hominum reprehenſi, alij verò in penetrali domus admoniti, ſuos næuos detergent: ſolent enim alij quidem cum alioqui contemnerent eos qui ad ipſos verba faciunt, publica increpatione corrigi: alij autem cum ad publicas reprehenſiones, potiùs impudentiores fiant, omnemque pudorem excutiant, priuata & arcana obiurgatione remotis arbitris facta, nec non ſi oſtendamus nos ipſorum vicem dolere;

ad

ad obedientiam inſtituuntur, & aſſue-
fiunt. Porrò alios quidem per omnia
obſeruare conuenit, quos nimirum illa
opinio quod putant ſe latere dum id
moliuntur, tanquàm ſapientiores inflauerit;aliorum verò nonnullæ ſunt actiones vitioſæ, quas etiã diſſimulare oporteat,ne adindolentiam irritentur, tandemque per omnia tales euadant qui nulla ratione in officio queant contineri, quippè qui pudorem ac verecundiã, maximum illud obedientiæ remedium detriuerint atque abſterſerint. Præterea etiam iraſci nonnullis in ſpeciem oportet, quamuis reuera irati nõ ſimus; & negligere aliqua, tametſi non negligamus. Et alios quidem, moderatione & æquitate animi ſanare, alios verò ſeparatione; & alios quidem timere, ab alijs autem vinci quoque videri, quibus videlicet hoc expedit. Cum igitur tot tamque multiplicia ſint genera, & morborum & auxiliorum, neque omnes ijſdem cedant,ſed etiam contra, ad deteriora nonnunquam peccata admittenda irritentur, quis quæſo aut omnia

ſcire,

ſcire aut huic tanto muneri par eſſe queat, niſi diuinus ſpiritus animũ ipſius illuſtrarit? Sed quia imperiũ ſibi probè conuenire exiſtimant, ideo tantum ſumunt audaciæ; neque eius difficultatem muneris apud animum perpendentes, neque vocem Domini audientes, quæ adeò durum negotium eſſe demonſtrat vt quis benè ei præſit, vt etiam dubitabunda oratione *vſus fuerit, dicens; quis putas eſt fidelis* ſeruus & prudens, quẽ conſtituet Dominus ſuper familiã ſuã, vt det illis demenſum?] Hanc S. Iſidori diſputationem Ritheruſius interpres ad Epiſcopatum gratis reſtrinxit, contra fidem Græci contextus, in qua ea reſtrictio non comparet. Itaque primum illud caput originis difficultatum ſacræ cuiuſuis præfecturæ, ſufficienter eſt illuſtratum.

2 Iam verò ſummum nitorem, & eximiam Sanctimoniam quam in rectore animorum poſcebat Nazianzenus, æquè depoſcunt Patres omnes, & optimè S. Gregorius.[a] Nec immeritò. Ridiculum enim, imo luctuoſum eſt, eum qui

[a] par. 1. paſtor. c. 1. & 2. & lib. 1. regiſt epiſt. 24 indict. 9.

qui interiùs omni ſpurcitia ſordeat, & quantumuis exteriùs alborem præferat ac nitorem, intùs tamen putentibus cadauerum reliquijs fœdè ſcateat, ad aliorum purgationem accingi, quod profitentur, rectores quilibet animorum. Iſta igitur attentè recogitans Nazianzenus, cum ad animorum rectionem abriperetur, ſuſpirans aiebat. [a] [Hęc medullas etiam meas eliquant, & carnes conficiunt, nec me audacem eſſe ſinunt, ac ſublata facie incedere. Hæc animum meum deijciunt, & mentem contrahũt, & linguæ vinculum inijciunt, faciuntq. vt non de præfectura, nec de corrigendis, & gubernandis alijs cogitem, id quod exuberantis cuiuſdam facultatis eſt; ſed quomodò ipſe venientem iram effugere, atque à vitij rubigine nonnihil meipſum abſtrahere primùm, queam: purgarique priùs deinde purgare, ſapientia inſtrui, atque ita demum alios inſtruere, lux fieri, & alios illuminare, ad Deum appropinquare, & alios adducere, ſanctificari, & poſtea ſanctificare, cum manibus ducere, cum prudentia

a orat. 1. nu. 121.

dentia conſilium dare.]

3 Non diffiteor, difficultates rectionis animarum, quas timorem ſibi feciſſe affirmat Theologus, peridoneas ex aliquo capite eſſe, & ſublimi illo ingenio dignas. Vidētur tamen aut remotiores eſſe, aut adiacere potiùs negotio de quo agimus, quàm ad illius penetralia, & quaſi viſcera pertinere. Diſpoſitio namque illa rectoris, ita ſe gerentis vt iuxta Tertullianum dicta factis deficientibus non erubeſcant, quantumque verbis, & oratione ædificat, tantum mala vitæ conformatione minimè euertat, aliquid eſt merè adiunctum muneri præfecti: & cum extrinſecùs planè ſe habeat ad rectionē, poteſt eā quāuis deſit nō perturbare, vel ignoratione eorum qui reguntur, vel eorundem virtute, bonum cibū de ſordenti paropſide nō dedignata; vel arte rectoris probra ſua callidè tegētis, ac eo externo probitatis tectorio obducentis internum vitium, vt non prodatur, nec in viſum hominum incurrat. Iam verò varietas illa quæ cernitur in materia rectioni obiecta; in animis inquam

circa

circa quos occupanda eſt rectoris induſtria, ad inferendam eis culturam; tametſi radix eſt ac regula obiectiua ad quam neceſſe eſt vniuerſam rectionem admetiri; ad ipſam tamen rectionem, formaliter (vt loquuntur) ac conſtitutiuè non pertinet.

4 Quare ea potiùs difficultas in hoc negotio habenda eſt proxima, imo intima, quæ ex primarijs bonæ rectionis dotibus, ſuauitate & efficacitate ritè tẽperatis & aptè coniunctis ducitur; Sine illis namque ritè nexis ornamentis, tantùm abeſt vt bona eſſe, vt potius ne conſiſtere quidem rectio poſſit. At in eo nexu ſuauitatis ſimul & efficacitatis, ſumma planè eſt difficultas, quam qui peruincere & ſuperare potuerit, næ ille dignus rectoris munere ac nomine haberi debeat. Hoc eſſe fundamentum totius pacis ac perfectionis quæ poteſt religioſæ familiæ obtingere, & præſidem qui hanc induſtriam ſit nactus, omne punctum ferre, Ioannes Gerſo [a] egregiè admonuit. Nec dubito, quin hanc maximè ob cauſam, ſummum quoddam donum

[a] par. 3. in Opuſculo epiſtol. de relig. perfect. & moderam. conſid. xx.

donum ſoli ſapienti obtingens, ſit bona & idonea rectio, quod de ſentētia Aſcetarum peritiſſimorū vniuerſæ Ægypti pronunciauit Caſſianus. [a] Eodemque reſpexiſſe puto, qui dixerunt, regendi animas peritiam, eſſe artem artium & ſcientiarum ſciētiam, quod habent præter S. Gregorium Magnum ſupra adductum, Gregorius Nazianzenus, [b] ac Chryſoſtomus, [c] & Nilus, [d] atque Gebertus. [e] Verè enim præcipua difficultas rectionis animorum, in hac ſuauitatis & efficacitatis conſociatione reperitur; & qui vim ſic temperatam adhibere norunt, ij demum vtiles, ac eo quod præferunt *rectorum* nomine digni, & deprehenduntur, & ſunt reipſa.

a l. 2. de inſtit. cap. 3.
b in apol.
c hom. 15. in 2. Cor.
d lib. aſcet.
e epiſt. 66.

5 E contrario, non pauci animarum præfecti, dum alterutri duntaxat è prædictis rectionis dotibus, ſuauitati inquā vel efficacitati addicunt operam, reprehenſioni patent; ac cœnebiorum bono ſtatui, & religioſæ vitæ cladem inferunt, quæ vix vnquam niſi ex regiminis inordinatione deriuatur, vt ratiocinatur S. Gregorius, [f] & pleniùs infra aperiam.

f l. 9. regiſt. epiſt. 42. indict. 4.

Quidam

Quidam ergo melliti adeo ac ſuaues ſunt, vt omnia prolabi ac peſſum ire, improuidi ſinant: Siue enim benigni ac mites audire affectant, ſiue ex naturæ mollitie abſque forti & maſculo animo langueant, eoſdem ſe erga præfractos & contumaces, ac erga bonos & tractabiles exhibent, hoc eſt lenes & cereos: Vnde efferatio exiſtit eorum quos fortitudo rectionis contundere, & ad ſanam mentem reducere potuiſſet. Efferationem autem in dies auctiorem, perbreui ſtatus communis perturbatio, & cum ſubordinationis debitæ clade, boni cuiuſuis euerſio conſequitur. Vix dici poteſt, quantam elumbis illa & eneruis procuratio concreditæ præfecturæ inferat perniciem, quantumque laxamentis aperiat oſtium. Alij dum efficaciam ſolam ſpectant, & ſuauitatem iuſto fortiores abijciunt, breui perturbant, & euertunt omnia, proque animorum rectoribus, in procuſtas, & rupices petronèſue degenerant. Audi eos graphicè expingentem Petrū Damiani, [a] dum nouellum Abbatem in quo ferè hæc

[a] Opuſc. 21. cap. 2.

hæc dominatiua impotentia prodi ſolet apertiùs, verbis illis repræſentat. [Ipſo die quo in prælatione conſtituitur, præſidentiſque induit ſpeciem, ita dominãtis exprimit maieſtatem; vt non nuper electum, ſed natum dicas Abbatem... Fit repentè ſeuerus in vultu, imperioſus in voce, ad corripiendum acer, ad iudicandum promptus. Ipſe ſi offenderit, iam omnino ſatisfactionis eſt ignarus: dedignatur accumbere, niſi in octogona ſella, ita præparata, ac ſi ſenatoria curulis in curia. Pro ſuæ voluntatis arbitrio, hæc præcipit fieri, illa conteſtatoriè interdicit, ligat, ſoluit, amouet, remouet: & in ijs omnibus nequaquam à nobis ſenioribus, conſilium quærit, ſed ſibi ipſi ſufficiens, velut propriæ poteſtatis iura diſponit. Deuotis quidem, & ſubditis pollicetur gratiam, repugnantibus autem Phalarica ſpirat animaduerſione vindictam: vt potiùs videatur in præfectorijs faſcibus agere, quàm Eccleſiaſticę humanitatis officio deſeruire. Nauſeant fauces eius communia nobiſcum alimenta percipere; neceſſe eſt

D coquis

coquis plura atque diuerſa vni ventri edulia præparare. Nam groſſus cibus qui ex communi fratrum lebete depromitur, indignum pituitæ teneri & delicatiſſimi hominis iudicatur. Nuper egreſſus dormitorium, quieſcere non poteſt, niſi ſecretũ, & ſingulare habeat cubiculum. Licet iuuenculus, licet validus corpore; neſcit incedere, ſi deſit baculus quo ſe debeat ſuſtentare. In his itaque & alijs pluribus, quæ perſequi longum eſſet, ita ſubitò magiſter efficitur, vt in tota præſidendi regula, velut antiquus quidam pater, nihilo offendere ſe videatur. Quàm doctè, quàm imperiosè, nouit cuncta velut quadam maieſtatis auctoritate præcipere, qui diutiſſimè ſubditus nunquã ſapuit ſuis præceptoribus obedire?]

6 Delinquunt ergo, qui vel ſola ſuauitate, vel ſola efficacitate ornandam cenſent præfecturam animorum. Vtri grauiùs & pernicioſiùs, ægrè diiudices, nec admodùm intereſt ſcire, dummodò conſtet, vtrinq. magnum rectioni probrum, magnum ſubditis damnum inferri.

ferri. S.Gregorius [a] ab vtriſque talibus rectoribus abeſſe Spiritum Sanctum, grauiter conteſtatur, his præter cœtera. [Nonnunquam manſueti, quando præſunt, vicinum, & quaſi iuxta poſitum torporem deſidiæ patiuntur. Et plerumque nimia reſolutione lenitatis, vltra quam neceſſe eſt vigorem diſtrictionis emolliunt. At antea iracundi, cum regiminum loca percipiunt, quò impellente ira in mentis veſaniam deuoluuntur, eo etiam ſubditorum vitam, diſſipata quietis tranquillitate confundunt. Quos cum furor agit in præceps, ignorant quidquid irati faciunt, ignorant quidquid patiuntur irati à ſemetipſis. Nonnunquam, quod eſt grauius, iræ ſuæ ſtimulum, iuſtitiæ zelum putant. Et cũ vitium, virtus creditur, ſine metu culpa cumulatur. Sæpè ergo manſueti diſſolutionis torpeſcunt tædio. Sæpè iracundi rectitudinis falluntur zelo. Illorum itaque virtuti, vitium latenter adiungitur: his autem ſuum vitium, quaſi virtus feruens videtur. Admonendi ſunt igitur illi, vt fugiant quod iuxta ipſos eſt,

[a] 3. par. paſto. admonit. 17 initio.

iſti quod in ipſis eſt. Attendant illi quod nō habent, diſcernant iſti quod habent. Amplectantur manſueti ſollicitudinē, damnent iracundi perturbationem. Admonendi ſunt manſueti, vt habere etiam æmulationem iuſtitiæ audeant. Admonendi ſunt iracundi, vt æmulationi, quam ſe habere exiſtimant, manſuetudinem ſubiungant. Idcirco namque Spiritus Sanctus in Columba, & in igne monſtratur; quia videlicet omnes quos implet, & Columbæ ſimplicitate manſuetos, & igne ardentes zeli exhibet. Nequaquam ergo Sancto Spiritu plenus eſt, qui aut in tranquillitate manſuetudinis, feruorem æmulationis deſerit; aut rurſum in æmulationis ardore, virtutem manſuetudinis amittit.]

PVN-

PVNCTVM IV.

Optimum medium aduerſus difficultates propoſitas, æmulatio diuinæ rectionis, ſuauis ſimul & efficacis.

1 VEriſſimè conſtitutum eſt, nō alio magis ex capite perturbari præfecturam ſacram, quàm ex eo quod nō concurrant in eam duo illa veluti attributa, ſuauitatis ac efficacitatis, quorum admixtione optimè è contrario ac feliciſſimè ceſſura ſit rectio. Ea verò mixtura, in diuina gubernatione, quippè perfectiſſima, apertiſſimè cernitur. Quare nulla ratione aptiùs meliùſue conſuli poſſit humano regimini, quàm ſi ad diuinum conformetur. Quā porrò aliam luculentiorē ac perfectiorē ideam præfigere ſibi poſſit humana rectio, quàm diuinam? Nam humana quidem omnia, quantumuis plena atque perfecta appareant, nunquam prorſus carent næuo, ſed rectio maximè. Vir-

ſus quæcumq. noſtra, iuxta Philonem a nunquã rectipes eſt, ſed ſemper claudicat, quo homo ille ingenio ſupra modum allegorico, Iacobi poſt luctam cum Angelo claudicationem accommodat. Solæ diuinæ perfectiones, plenæ ac perfectæ ſunt, & nullis defectibus ſordent. Alibi b virtutes quas vis noſtras, fœminino nomine efferri docet; idcircò quod, ſicut ſexus fœmininus præ virili eſt valdè mancus & imperfectus, ita virtutes, & perfectiones quæcumq. noſtrates, prę diuinis plenis ac perfectis, ſint admodũ deficientes ac infirmæ. Concinitque Cyrillus Alexandrinus, c rationem veſtigans cur Deus in lege Moſis ſola ſibi primogenita maſculina vellet ſacra fieri, non item fœminina. Rationem enim huius præcepti inde petit, quod quæ maſculina ſunt, diuinas perfectiones redoleant, & ad eas accedant propiùs.

a lib. de nomi. mutat.

b Varijs locis quę ſigno in natur. Theol. d. 8. n. 92.

c epiſt. 10. paſch.

2 Cum igitur quæcumque virtutes noſtrates, fœmininæ ſint appellationis, imperfectionem profectò ſuam, vel ipſo nomine præferunt, nec vlli ad imitandũ proponi ſecurè poſſunt, ob adiunctum defe-

defectum. Præterquàm quod vbiuis in nobis perfectioni ac bono vnius generis, probra & mala alterius rationis ſemper comitantur, ita vt confirmet S. Chryſoſtomus,[a] ſicut nemo hìc eſt inter nos adeò peruerſus, quin aliqua honeſtatis, & probitatis particula in eo micet; ita neminem reperiri adeò perfectum ac nitentem, quin alicunde deformetur ac ſordeat. Nihil igitur facilius, quàm vt cui propoſitum *eſt imitatione* exprimere *virtutem* ac perfectionem quæ in humano quopiam exemplari deprehēditur; cum perfectione, in quam fertur, imperfectionem quoque ad ſe trahat, & fœces ſimul cum vino ebibat: quod improuidè pleroſque feciſſe legimus, qui in ijs quos imitatione exprimendos delegerant, quæ verè auerſanda & improbanda fuerant, ſunt imitati. Eiuſmodi eſt, quod Plutarchus de nonnullis Regibus narrat:[b] qui ad Alexandri Magni normam fingentes ſeſe, cum alia in eo non probanda, tum nominatim abſurdam colli obtorſionem, & indecorè elatam vocem æmulabantur. Nunquam

a homil. 12. in Acta.

b in Pyrrho.

quam ab huiuſmodi periculo immunis eſt, qui hominem ſuſcepit imitatione exprimendum. At is qui in Deum dirigit oculum, rubrica vtitur infallibili.

3 [Itaque impoſſibile eſt aptiorem ac perfectiorem humanæ rectionis ideã proponere, quàm diuinam; nec alia meliùs ratione ſapiens rector numeros omnes explebit muneris ſui, quàm ſi Dei Optimi Maximi æmulum ſe in regendo præſtet, vt quemadmodum humana poteſtas gubernatiua, ſtillicidium eſt diuinæ illius pleniſſimæ & abundantiſsimæ poteſtatis cui omnia ſubiacent, ita humana gubernatio ad diuinam conformata, duas illas præcellẽtiſsimas gubernationis diuinæ dotes complectatur, & in ſeipſa repræſentet, ſuauitatem ac efficacitatem. Ad huius rei illuſtrationem perfectam, operæ pretium eſt de vtraque illa rectionis prærogatiua ſeorſim agere, & quantum in diuina gubernatione micet, animaduertere. Inde ad vtriuſque copulationem fiet progreſſus, & quanto iure Deum hac in parte

ex-

exprimere obſtringatur fidelis quilibet, ac prudens animorum præfectus, demonſtrabitur nullo negotio.

SECTIO II.

De exprimenda moderatoribus, ſuauitate Dei in regendo.

Vt edulem herbarũ ſaturã oleo àcetòque condiri neceſſe eſt, præmiſſa olei affuſione, ad meliorẽ, & exquiſitiorem mixturam: Ita quandoquidem iuxta proximè conſtituta, optimam rectionis humanæ formam, ex oleoſa (vt ita dicam) ſuauitate; & veluti aciditate fortitudinis, in diuina rectione commixtis, repetere conſilium eſt; ab expoſitione, & debita expreſſione ſuauitatis diuinæ rectionis, auſpicabor.

PVN-

PVNCTVM I.

Sigillatim , de diuina rectionis ſuauitate.

1 SIGILLATIM inquam, quia de ſuauitate prout fortitudini admiſta, poſtea ſeorſim erit diſſerendum. Rectionem Dei leniſſimam ac ſuauiſſimam, manifeſtè ferunt illa de diuina ſapientia cuncta regente, [a] *diſponit omnia ſuauiter*. Hoc quid ſit, non poſſum meliùs exponere, quàm verbis Hugonis Victorini, [b] qui in hæc verba ſic philoſophatur. [Nihil excipitur à ſuauitate eius; omnia diſponit ſuauiter. Quæ omnia? praua & recta, bona, & mala, obnoxia, & aduerſa. Omnia diſponit ſuauiter: non ſolùm bona, ſed etiam mala: non ſolùm recta, ſed etiam praua: non ſolùm obnoxia, ſed etiam aduerſa. Omnia diſponit ſuauiter. Quàm ſuauiter? Vultis ſcire quàm ſuauiter diſponit omnia? ſine violentia aduerſa ſubijcit: ſine tumultuatione, praua dirigit, & in pacatiſſimo

a Sap. 8.

b homil. 11. in Eccleſ. ſub finem.

ſimo regno ſuo quod iuſtitia intus tenet, mala quoque, & aduerſantium vitiorũ motus, ſine coactione, ſecreto ordine, ſapientiſsimaque diſpoſitione ſeruire facit. Tam ſuauiter enim omnia, etiam non ſuauia diſponit, vt omnia quæ contra eius voluntatem ſe erigunt, neque potenter extinguat vt nihil ſint, neque violenter compellat, vt nihil poſsint: ſed eſſe ſinens, & poſſe annuens, currentia contra ſuam voluntatem manifeſtè permittit, & occultè conducit, ad implendã ſuam voluntatem, & cum mali volunt illa contra ipſam, ſine ipſa volunt; cum autem poſſunt quod volunt, ab ipſa poſſunt: cũ verò faciunt quod poſſunt; putant quidem, & volunt facere ſe quod ipſa nõ vult: tamen & nõ aliud faciunt, nec facere queunt quàm quod ipſa vult. Manifeſtè enim permittuntur, & occultè conducuntur, & ſuauiter diſponũtur: & pertingit vſque ad eos ſapientia ita fortiter, vt ipſos ad ſuam diſpoſitionem reſtringat: & diſponit ſuauiter, ne eos ipſos contra eorum voluntatem compellat, ſed & ſi quando exteriùs violen-

tiam

tiam prauis voluntatibus adhibendis, ſiue plectendis adhibet, nunquam tamẽ ſuauitatẽ ſuæ diſpoſitionis deſerit: quia in ſe tranquilla permanens, vnde aduerſantium pacem malè quietam turbat, inde regnum Iuſtitiæ ſuæ ſolidiùs ad pacem componit. Propterea ergo pertingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.] En quantus ſapor diuinæ in regendo ſuauitatis, paucis illis verbis Sapientis quæ retuli, contineatur.

[a] cap. 12

2 Eſt alius in eodem libro [a] locus planè inſignis, de diuinæ rectionis mollitudine ac ſuauitate. Sic enim Deum affatur Autor. *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia diſponis nos. Subeſt enim tibi, cum volueris, poſſe.* Non exiſtimo eſſe mel vllũ Hymettium, ſapidius aut dulcius. Quantum enim eſt, vt Deus maieſtatis & Rex gloriæ, eò demittat ſeſe, vt opificium ſuum & quidem deſpicatiſſimum, tractare velit reuerenter? Non æquo, verborum ab ipſo Spiritu Sancto dictatorum, emphaſin. multo plus enim

eſt, quod habet ſapiens diuinitùs afflatus, Deum nos cum magna reuerentia diſponere. Et quidem vt hominem Deus reuereri ſe profiteatur, creator creaturam, tantus opifex vile lutum, mirabile ſanè eſt, ac tale vt in ſtuporem vertere æquum æſtimatorem poſsit. Quo ergo ſe vertet, ſi aduertat, non qualicunque reuerentia, ſed magna, diſponi hominem à Deo, cui ſubeſt, cum voluerit, poſſe; hoc eſt, qui omnipotentiſsimus eſt, ac cũ libebit, abripiet quò placuerit creatam voluntatem?

3 Expreſſam ſymbolo ſibili auræ tenuis diuinã hanc regendi & agendi rationem, legere licet 3. Reg. 19. Ibi Elias iuſſus ab Angelo, prodire è ſpelunca in qua latebat, ſtans in monte, percipit ſpiritum grandem & fortem, ſubuertentẽ montes & conterentem petras præ vehementia. Et non in eo vehementi ſpiritu Dominus, neque in ea quam ſpiritus ille, conciuit commotione. Obiectus eſt poſtea Eliȩ ignis vorans. Sed neque in igne Dominus. Tandem ſubſecuta tertiò eſt, ſpecies ſibili auræ tenuis,

in quo leni ac ſuaui ſibilo obuerſatum Eliæ Deum, inde apparet, quod Elias Dei præſentiam reueritus, vultum ſuum pallio operuit, & egreſſus ſtetit in oſtio ſpeluncæ. Non dubito quin ad hanc tertiò obiectā ſpeciem, reſpexerit Tertullianus, [a] deſcribens patientiæ thronum. [Sedet (inquit) in throno Spiritus eius mitiſsimi & manſuetiſsimi, qui non turbine glomeratur, nō nubilo liuet, ſed eſt tenore ſerenitatis, apertus, & ſimplex, quē tertiò vidit Elias.] Quod enim eo loco Pamelius, nauus cæteroqui, & accuratus interpres commentatur, minus arridet. Exiſtimat quippè ſignificari eo teneræ ſerenitatis throno, nubem lucidam, quæ obumbrauit cum Chriſto, ac Moyſe ipſum Eliam. Dicta autem ſit viſa tertiò talis nubes, quia primùm vidit Elias nubeculam paruam aſcendentem de mari, quaſi veſtigium hominis; deinde per turbinem in nube ignea raptus eſt in cœlum: tertiò denique Chriſtum Dominum in nube lucida ſerena & aperta conſpexit. Hæc cur quadrare Tertulliano negem, non eſt obſcu-

[a] l. de patient. cap. 15.

obſcurum. Nihil ſanè turbini & igni cũ nube lucida, & throno teneræ ſerenitatis: alioqui non tertiò, ſed quartò dicendus eſſet Elias vidiſſe eam ſpeciem; quãdoquidem poſt commotionem ſpiritui vehementi comitatam, apparuit ignis.

4 Itaque ſimpliciùs & commodiùs, non è varijs illis viſis tanto temporum & locorum interuallo diſiunctis, ſed ex vnius ac eiuſdẽ apparitionis varijs partibus, tertiam illam imaginem in qua Dominus apparuit petere licet, vt nos facimus. Nec eſt quod quis commotionem à ſpiritu vehementi præuio diſſocians, ſibilum auræ tenuis, non tertiò ſed quarto loco recenſeat. Reuera enim commotio illa & concuſsio montis, ſubſecuta cauſam ſuam immediatam, ſpiritum inquam vehementem; pro vnico ſymbolo ſpecieque eadem numeratur à Tertulliano, ob nexũ qui cauſam inter ac effectum proximum intercedit. Quãuis autem varij Doctores variè hęc ſymbola interpretantur, tamen admodùm veriſimilis ea expoſitio videtur, quæ affirmat, ſignificaſſe ijs Deum, ſuam

agendi

agendi & regendi rationem, non durã, ſeueram, impotentem, ſed lenem ac ſuauem eſſe. Quod enim latiſſimè verſat ac frequenter S.Chryſoſtomus, [a] bonus Elias, præ zelo quo flagrabat, auſteri ac duri)(ſpiritus erat, eumq. Deus ſatagebat traducere ad lenitatem erga populum, in quem ob numinis violationem concitatior erat, qua de re inferiùs plura. Itaque exhibuit ſe illi Deus, ſpecie tenuiſſima, ac leniſsima: nec conterens petras, ſed molliter perflans ac ſibilans. Aſtipulatur planè Theodoretus, [b] & cõcinnè Petrus Bleſenſis, [c] cuius, præter cœtera, hæc eſt oratio, dum informat nouum prælatum. [Turpe quidem & abſurdum eſt in prælato cum ira & auſteritate corripere, ſicut Apoſtolus ad Timotheum ſcribens ait, *Dei ſeruum* (inquit) *non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe, & patientem ad omnes, & cum lenitate corripere eos, qui reſiſtunt veritati, &c.* Cum propheta diceret, *ecce ſpiritus grandis conterens petras; & non in ſpiritu Dominus; & poſt ſpiritum commotio; non in commotione Dominus, & poſt*

com-

a t. 1 homil. de Petro, & Elia & t. 6. alia homilia de Elia.

b q. 57 ad l. 3. Reg.

c epiſt. 100.

commotionem,ignis; non in igne Dominus. Et adiungit. *Et poſt ignem ſibilus auræ tenus, & in eo Dominus.* Nam cum ſpiritus iræ & commotionis, igniſque iracundiæ Deo diſpliceant,ipſi accepta eſt lenis & blanda correctio.] Videndus quoque qui de hoc ſibilo Eliæ obiecto, & vniuersè de diuino ſibilo, præclarè diſſerit Philippus Abbas. [a]

a lib. de ſilentio Clerico. cap.39.

PVNCTVM II.

Specimina diuinæ in regendo ſuauitatis, per Satyram.

1 NIhil eſt neceſſe, teſtimonia ſacra conquirere,quibus appareat,quantoperè Deus regendi ſuauitatem adamet, cum id ex ipſa praxi ſit manifeſtiſſimum. Monſtratu facillimũ id eſt, & in ordine naturæ, & in ordine gratiæ. Nam in ordine naturæ, Deus, vt S. Auguſtinus ſapienter ratiocinatur, [b] omnia motus ſuos agere ſinit, quæ eſt ſumma omnino,agendi ac regendi ſuauitas. Diſſero in eam rem plenè alijs locis, [c] demonſtrans quanta cõdeſcenſione

b 7.ciuit. cap. 30.

c in opere de noua liber. par.2.c.1. & in Nau.Theo. d.8.à nu. 204.& n. 337 & in Mor. dilin. 2. à n. 316.

ſione

ſione ac benignitate, Deus motiones naturales quibus nos ad morale bonum ſollicitat, attemperet nutibus noſtris. Nunc idem confirmare breuiter placet, illud prætereà recolendo, mallē Deum cum honoris ſui, ac ſupremæ ſuæ maieſtatis iniuria, non temerare naturalia iura quæ humanæ libertati in ſeipſam conceſſit, quàm cum ea temeratione, quæ illi eſſet planè ad manum, impedire innumera & atrocia ſcelera, quibus in momenta ſingula à mortalibus violatur. Nihil quippè eſſet faciliùs Deo, quã ſe tot & tantis iniuriis præſtare indemnem, ſiue abrumpendo conſeruationem naturaliter debitam, & hominem præter diſpoſitionum exigentiam redigendo in nihilum, ſiue negando illi concurſum ad operationem illicitam, vel extorquendo ab eo operationem, ſi agatur de culpa per mandati prætermiſſionem. Neutrum tamē præſtare, ex vſu Dei eſt, tantam habet libertatis humanæ rationem, quæ eſt inſignis planè in ea regenda ſuauitas. Imo quod benè perpendenti, non leuem iniicit admirationem; cum

cum aliquando per miraculum, agentia merè naturalia prohibeat operatione, humanam tamen libertatem vix vnquā inhibuiſſe deprehenditur. Vt enim in actis SS.Martyrum frequentiſſimum eſt, non rarò ignes, feræ, & alia agētia merè naturalia, ſeruis Dei nocere prohibita ſunt per miraculum; quod vix vnquam legitur de gladio humana manu vibrato: quia noluit Deus temerare iura humanæ libertatis, cuius propriè eſt ea actio, vt cum S.Bonauentura notatum eſt in tractatione de martyrio.[a] Nihil puto poſſe ad plenam & vndecumque perfectam ſuauitatem diuinæ rectionis erga hominem, in ordine naturæ deſiderari: cum videatur maluiſſe Deum de potentia, quàm de ſuauitate ſua ambigi.

a par. 2. c.1. n.6.

2 Sed nulla profectò, vniuerſa diuina ſuauitas ordinis naturæ videri debebit, ſi eius cum ſuauitate quę in ordine gratiæ proditur, fiat contentio. Veriſſimè quippè S.Chryſoſtomus[b] diuinam erga nos ſuauitatē in ordine gratiæ expreſſit, docens, Deum ne noſtram temeret

b homil. 12. in ad Hebr.

libertatem,& vt ſuauiter magnaq. cum condeſcenſione omnis violentiæ experte nobiſcum agat,nequaquam nos prępuenire: non quod non exigatur ſemper gratuita Dei præuentio,vt ſupernaturalis boni quippiam moliamur, ſed quod diuinæ gratiæ præuentio nō ſit eiuſmodi,quæ libertatem noſtram peſſundet, ei ve violentiam inferat. Quem eſſe legitimū Chryſoſtomi eo loco ſenſum, diſcimus ex ipſo Chryſoſtomo; cū alijs propè innumeris locis,tum in eiuſdem epiſtolæ expoſitione non ſemel. [a] Aliquando enim tradit, obſeruationem mandatorum Chriſti, & executionem ſupernaturalium actuum,poſt donum Dei,eſſe ſtudij noſtri ac curę;apertè profitens, diuinam præuentionem eſſe neceſſariam ad ſupernaturales actus: Aliàs verò, [b] ex Scriptura ipſa id eruit. Tractans enim illud ex cap.12. *aſpicientes in autorem fidei & conſummatorē Ieſum*, dictum id ab Apoſtolo affirmat, [vt diſcamus currere. Sicut enim in omnibus artibus, & certaminibus, ad magiſtros aſpicientes, in mente artem imprimimus,

a homil. 24. in mor.

b homil. 28.

mus, per videndi facultatem quaſdam ſumentes regulas: ita quoque, ſi velimus currere, & diſcere rectè currere, aſpiciamus ad auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum. Quid eſt hoc? Ideſt ipſe nobis fidem indidit. Dicebat enim diſcipulis ſuis, *non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos*. Porrò autem Paulus quoque dicit. *Tunc cognoſcam, ſicut & cognitus ſum*. Ipſe nobis impoſuit principium, ipſe quoque nobis finem imponet.] Apertiſſimè agnoſcit eo loco Chryſoſtomus, initium ipſum fidei, à Deo eſſe: ac proinde procul abeſt à Semipelagianiſmo, quem aliqui tanto Patri indignè impingunt, cū quibus alibi fortiùs actū, [a] prolatis benè multis teſtimonijs ex varijs Chryſoſtomi locis, quibus vndecūque nitens ac pura in hoc negotio Sācti Patris doctrina, demonſtratur. Indubitatum itaque eſſe debet, eam negationē præuentionis ne noſtra libertas temeretur, aliud non excludere, quàm violentam voluntatis humanæ adactionem, cum libero vſu poteſtatis vtrolibet flexilis incompoſſibilem. Talem enim

[a] in Apolog. pro Valeriano c. 9 num. 10.

præuentionem, voluntatibus humanis aduenire per diuinam prouidentiam ſupernaturalem, eamq. rectionem qua benignus Pater per vitę ſemitas nos ducit ad gloriam, meritò inficiatus eſt S. Chryſoſtomus, quem hoc ipſo modo accipiendum fuiſſe, Hieremias Conſtātinopolitanus[a] rectè admonuit.

a in cenſura Orient. Eccleſ. c. 18. reſpōſionis primę & reſpōſ. 2. c. 1.

3 Suſpexere eandem diuinæ ſupernaturalis prouidentiæ, rectricis voluntatum humanarum, ſuauitatem violentiæ omnis expertem, Patres cœteri paſſim. Varios protuli purgans autorem libri de prædeſtinatione & gratia: quem librum viri graues, benè ex Auguſtini operibus loco motum, & malè in angulum inter quiſquilias coniectum, Pelagiani fermenti valdè ſuſpectum, vel etiā compertum ſtatuebant, eo maximè argumento, quod affirmet, [b] Deum voluntatis noſtræ quaſi reuerentem, præmiſſo lucis ſuæ radio & vnguine benedictionum dulcedinis; vias cœleſtes eligere aut relinquere, in libero noſtro arbitrio, ſitum eſſe voluiſſe. Doctrinam eo loco ab Autore illo traditam, nullo modo

b cap. 9.

modo poſſe videri morboſam, quanquã ſatis ſuperque euincitur demonſtratione veri parentis illius operis, quem eſſe S.Fulgentium, conſcripta inofficioſæ illius cenſuræ cenſura manifeſtum feci; tamen inſuper in ea lucubratione apertiſſimè probaui, adductis planè geminis SS. Auguſtini, Proſperi, Anſelmi, Laurentij Iuſtiniani,[a] teſtimonijs, aliorumque multorum, quos nemo notare auſit, vel ſuſpectos habere. Inde igitur liquere poteſt, quantam Patres agnoſcant eſſe diuinæ ſupernaturalis rectionis ſuauiter omnia diſponentis lenitatem, cuiuſuis violentiæ & adactionis expertem. Id enim vnum duntaxat nunc confirmo, de quo inter omnes Catholicos nulla eſt controuerſia, quomodocunq. poſtea de natura auxiliorũ gratię philoſophentur. Sed mihi in præſentia ſatis eſt, quod ab omnibus Catholicis admittitur, nẽpe ea auxilia cohærere cum libertate noſtra; & quamuis eam præmoueant atque præueniant ſollicitanria ad bonũ, tamen nullam illi inferre violentiam aut neceſsitationem. Id quippè ſufficit,

a nu. 20.

vt intelligamus diuinæ ſupernaturalis rectionis non neceſſitantis,non adigentis, ſuauitatem; quam exponere, habemus hoc loco propoſitum. Non poſſum luculenta quædam aliorum quorumdã Patrum, de eadem ſuauitate voluntatis noſtræ rectrice,ſenſum præterire abſque noxa. Itaque vt huic negotio vberior lux affundatur, pauca adhuc in eam rem teſtimonia Patrum, citra expenſionem, nuda recitatione contentus profero.

4. Origenes circa illud Apoſtoli Rom. 9. *inſertus es in bonam oliuam*, ita diſputat [a]. [Sicut omnis materia corporalis cum ſine dubio vnius naturę ſit,per accidentes ſibi qualitates, diuerſas ſpecies profert, vel corporum, vel arborum, vel herbarum: ita & cum omnium rationabilium vna natura, arbitrij, æqualiter libertate donata, vniuſcuiuſque proprij motus, ex arbitrij poteſtate prolati, vel ad virtutem,vel ad libidinem ſubiectam ſibi animam perducentes, vel in bonæ eam, vel in malæ arboris formant ſpeciẽ; vt aut bona dicatur arbor, ſi per arbitrij

a lib.8.in ad Rom.

bitrij poteſtatē delegerit bona, aut mala dicatur, ſi elegerit mala,& ſic vnusquiſque ſecundùm propoſita ſui motus, aut dicetur bona oliua, ſi iter virtutis incedat: aut ſi contraria ſectetur, oleaſter nominabitur. Inde denique & dominus in Euangelio dicebat. *Aut facite arborem malam, & fructum eius malum; aut facite arborem bonā, & fructū eius bonum*. Vt oſtenderet arborem bonam, vel malam, non naſci, ſed fieri. Iam verò ſi accidit aliquid ad arbitrij libertatem, quod extrinſecùs vel ad mala prouocet, vel hortetur ad bona, per infallibiles quaſdam diuinæ prouidentiæ diſpenſationes, in nullo conſequentiam propoſitæ abſolutionis offendit. Habet enim in ſemetipſo natura rationalis, vigentem arbitrij libertatem, quæ vel obedire ſi velit prouocanti, vel ſi nolit, ſpernere poſſit hortantem.]

5 Philo Carpathius verſās illud Cant. 6. *terribilis, vt caſtrorum acies ordinata*, cum præmiſiſſet neceſſitatem diuinæ circa nos ſollicitationis, quæ inuitationē tantùm & pellectionem ferat, violentia

autem

autem & neceſſitatione careat, ſubdit. [Duo ad ſalutem ſunt nobis maximè neceſſaria, quorum vnum ſupra nos, alterum nobis ineſt ex munificentia Conditoris. Diuina gratia ſcilicet nos præueniens, & liberum de voluntate Iudicium. Gratia alliciendo incipit, admiſſa conſequitur, benè retenta ac fota perficit. Vt enim ouiculæ, vel alij cuiuis è cicuribus animanti præmonſtratũ, aliquid, eam propiùs allicit, ac mouet, nec tamen cogit; ita menti humanæ, diuinæ gratiæ lumen infuſum, voluntatem noſtri animi, ſeu rationis (quem appetitum appellant) illicit, ac trahit, nec vlla vi cogit; ſed ſola charitate benigniſſimè inuitat. Tunc Deo noſtro acceptabile eſt ac periucundum, quicquid agimus, cum ad cœleſtes nuptias inuitati, nihil (vt illi reprobi, malæ voluntatis ac vitæ) cauſamur, nihil opponimus: ſed libenter oblatum gratiæ munus accipimus. Nam vnde quæſo, tot & tanta, illa diuina præcepta, vnde tot iuſtitiæ merita ac pœna, ſi nihil homo, de ſe conferre poteſt ad ſalutem?]

Euche-

Eucherius, aut quiuis alius ſub illud tempus, ex auctoribus homiliarum de Paſchate. a [Iuſto ergo ordine qui per calliditatem maleuoli ſerpentis, non impulſus, ſed ſeductus fuerat ad perditionem, rurſum per ſapientiam beneuoli Redemptoris, non compellatur, ſed ducatur ad ſalutem. Et qui cum ſua voluntate corruiſſe videbatur, cum ſua rurſus voluntate reparetur, vt eſſet virtuti ac remunerationi locus. Non ergo eum præripit per violentiam, ſed potiùs per iuſtam beneuolentiam ſollicitat, & erudit in vitam: quia benignitas prouocantis, etiam meritũ deſiderat acquieſcentis; & dignantiſſimi medici ſtudiũ, infirmi ſui requirit adſenſum.]

a homil. 9. ſub initium.

6 Ennodius Ticinenſis ſapidiſſimè. b [Nemo dubitat, nemo condemnat, quod auctore gratiæ præſtante, & ipſe æquitatis hominibus callis aperitur. Dux bonorum, & præceſſor eſt gratia, quando Cœlitus multiplici ad requiem inuitamur hortatu; quando nobis dicitur, *Venite filij audite me, Venite Benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis* Re-

b l.2. epiſtol. 19.

Regnum: vbi ego ſum, ibi erit, & miniſter meus . Sed niſi talibus monitis & voluntas noſtra quę libera eſt,& labor pręſtet obſequium,ad periculum & gehennam non imperio aliquo,ſed ſponte deuoluimur. Itaque aut præmium deuotio,aut pœnam contemptus operatur. Alioqui non erit iuſta retributio, quæ aut per ſupplicia refertur neceſsitate peccantibus, aut bonam mercedem affert operi,ad quod trahuntnr inuiti. Ergo debemus gratiæ,quod vocamur; debemus gratiæ,quod occultis itineribus, niſi reſiſtamus,ſapor nobis vitalis infunditur. Noſtræ tamen electionis eſt;quod beneficia demonſtrata ſectamur. Via enim ſcelerum, non imperatrix noſtra eſſe legitur,ſed famula.]

Saporis illius vitalis, per quem Ennodius ſupernaturalem voluntatis noſtræ à Deo rectionem expoſuit, rationem ac modum, non vi iniecta rapientem, ſed mulcentem ſuauiter & abblandientem, expreſsit egregiè S.Bernardus [a] his pręter cœtera. [Si quis ſapientiam,virtutis amorem definierit, non à vero d uiare

a Serm. 85 in Cant. ſub med.

vide-

videbitur, vbi autem amor eſt, labor nõ eſt,ſed ſapor. Et fortè ſapientia à ſapore denominatur, quod virtuti accedens, quoddam veluti condimentum, ſapida reddat, quæ per ſe inſulſa quodãmodò, & aſpera ſentiebantur.Nec duxerim reprehendendum, ſi quis ſapientiam ſaporem boni deffiniat. Hunc ſaporem perdidimus ab ipſo penè exortu generis noſtri. Ex quo cordis palatum ſenſu carnis præualente,infecit virus ſerpentis antiqui,cœpit animæ non ſapere bonũ, ac ſapor noxius ſubintrare. Denique proni ſunt ſenſus hominis, & cogitationes in malum, ab adoleſcentia, hoc eſt ab inſipientia primæ mulieris. Ita inſipientia mulieris,ſaporem boni excluſit: quia ſerpentis malitia,mulieris inſipientiam circumuenit. Sed vnde malitia viſa eſt viciſſe ad tempus,inde ſe victam dolet in æternum. Nam ecce denuò ſapientia, mulieris cor & corpus impleuit,vt qui per fœminam deformati, in inſipientiam ſumus, per fœminam reformemur ad ſapientiam. Et nunc aſſiduè ſapientia vincit malitiam,in mentibus

tibus ad quas intrauerit, ſaporem mali quem illa inuexit, ſapore exterminans meliori. Intrans ſapientia dum ſenſum carnis infatuat, purificat intellectum, cordis palatum ſanat & reparat. Sano palato, iam bonum, ſapit ipſa ſapientia, qua in bonis nullum melius. Quàm multa fiunt bona, & non ſapiunt faciētibus, ſiquidem non ſapore boni ad illa, ſed ratione, aut qualicunque occaſione, ſeu neceſsitate impelluntur: Et è cōtrario multis quæ faciunt, non ſapiunt mala, ſed ad hæc inducuntur aut metu, aut cupiditate cuiuſpiam rei, potiùs quàm ſapore mali. Qui autem tranſierunt in affectum cordis, aut ſapientes ſunt, & ipſo delectantur ſapore boni; aut maligni ſunt, & ipſa complacet ſibi malitia, etiam nulla ſpe alterius commodi blandiente. Malitia verò, quid niſi ſapor eſt mali? Beata mens, quam ſibi totam vindicauit ſapor boni, & odium mali. Hoc reformari ad ſapientiam eſt, hoc ſapientiæ victoriam fœliciter experiri. Nam in quo euidentiùs ſapientia vincere malitiam comprobatur, quàm

cum

cum excluſo ſapore mali, qui non aliud quàm ipſa malitia eſt, boni quidam intimus ſapor, mentis intima occupare tota ſuauitate ſentitur?] Liquet, qui ſit ſapor ille, quo Ennodius regi à Deo ac flecti voluntatem humanam per diuinæ ſupernaturalis prouidentiæ ductũ, aſſerit: conſtatque ſaporem illum, à violentiæ iniectione, abeſſe quàm longiſsimè: contineri autem blanda & pellectrice ſuauitate, qua benignus Dominus mulcet, & quò vult, attrahit ſequacem ad congruum boni obiectum, voluntatem.

7 Sic ſe nobiſcum gerit Deus, (ait Autor imperfecti operis in Matthæum, a ad illud, *adueniat regnum tuum,*) quia Rex eſt, non Tyrannus. Idcirco enim neminem per violentiam adigit, quia rex legitimus eſt. Quare iuxta prædictum Autorē, poſcere à Deo vt regnum eius adueniat, idem eſt atque poſcere gratiam qua ſuauiter præueniamur, eique nos vltrò ac lubentes dedamus: quod egregiè repetit, tractans illud, *quoniam tuum eſt regnum ac virtus*, in calce

a homil. 14.

calce homiliæ. [Item (inquit) quoniam dixerat ſupra, *Sanctificetur nomen tuum, Adueniat Regnum tuum*; ac ſi dicat aliquis; ergo non habet Deus regnum in terra, quia oratis vt veniat? Is reſpondet ad illud, quoniam tuum eſt regnum. Item quoniam dixerat, *fiat voluntas tua, ſicut in cælo, & in terra*, ac ſi dicat aliquis, ergo Deus non poteſt facere quod vult in terris; quia oratis vt fiat voluntas eius? Ad hoc reſpondet. *Quia tua virtus eſt:* tanquam ſi dicat. Non ideò optamus regnum tuum in nobis, aut fieri volũtatem tuam in terris, quia non eſt regnum tuum in mundo, nec potes facere quod vis in terris: ſed quoniam regnum tuum vita æterna eſt, voluntas tua, iuſtitia eſt; propterea non redigis aliquem ſub regno tuo, niſi ipſe voluerit; nec operaris in aliquo voluntates tuas, niſi ipſe conſenſerit. Propterea oramus, vt illuminati à te, velimus ſuſcipere Regnum tuum in nobis, & optemus facere voluntatem tuam.]

8 Habemus in prædictis, luculentum ſpecimen diuinæ in regendo ſuauitatis?

Nimi-

Nimirum quod cum poſſet Deus volũtates noſtras, etiam renitentes, & ad rebellandum obfirmatas trahere ad eam partem quam approbat, & ad ſupernaturalem conſenſum excudendum abripere; tamen nihil vnquam per vim facit: ac ne iuxta eos quidem, qui præfiniri à Deo humanas operationes liberas ſtatuunt. Nam ita inuehunt diuinum decretum immanenter præfiniens, inconſulta hominis libertate latum, vt tamen ſi ad decreti illius executionem veniẽdum ſit, remoueatur adactio, prorſuſque exulet violentia, ſed ſolius pellectricis ſuaſionis interpoſitione quæ lenis ac ſuauis impulſio eſt, ad diuini conſilij effectum perueniatur. Mauult enim Deus, à peccatoribus gloriæ ſuæ diſpendium & legum ſanctiſſimarum conuulſionem ad tempus peti, quàm iura humanæ libertatis per violentam & neceſſitatem rectionem quæ Deo ad manum eſt temerare.

Itaque grauiſſimi Patres, expoſtulantibus inſcitè quibuſdam, quare Deus cũ ſit ſummè bonus & omnipotens, vim

peccantibus non inferat vt eos ſcelere prohibeat, cum alia in illam ſententiam præclarè diſputant, tum illud inprimis vrgent alienum eſſe à diuina bonitate rectrice voluntatum humanarum, agere per vim cum creaturis, quas iuris ſui eſſe voluerit. Ita, breuiter quidem, ſed planè luculenter S. Dyoniſius, [a] illam multorum ſiue querimoniam, ſiue criminationem, quod Deus nos ad virtutem per prouidentiam neceſſitatem, ac vim inferentē non trahat, vocans *inconſideratum vanumque multorum verbum*, quod negat approbandum eſſe, cum deſtruat naturam, cui diuina ſuauis gubernatio ſapientiſſimè ſe accommodat. Arnobius, [b] inſulſam illam aduerſus Deū criminationem fusè & refert & refellit; nec non Lactantius; [c] itemque Baſilius, [d] Nyſſenus, [e] Hilarius, [f] Chryſoſtomus, [g] Cyrillus, [h] Titus Boſtrenus, [i] Nemeſius, [K] Aeneas Gazæus. [l] Ex hæreticis, idem luculenter tradit Pelagius, ea ad Demetriadem virginem Epiſtola, quam aliquis abſurdè S. Hieronymo, alij Beato Ambroſio adſcripſerunt, cum manifeſtè

a cap. 4. diu. nom. ferè in fine.
b lib. 2.
c inſtit. cap. 5.
d homil. quod Deus nō ſit autor malorū.
e orat. de mortuis, & in orat. cath. cap. 7.
f in pſ. 2.
g homil. 14. in 1. Cor. & 83 in Matth.
h lib. 1. Glaphyr. in Geneſ.
ſ. de Adam.
i lib. 2. contra Manich.
K cap. 41 libri de homine.
l in Theophraſt.

ſeſtè ſpiret Pelagium, & ab ipſo D. Auguſtino tanquam fœtus pelagij agnoſcatur & confutetur. [a] Idem quoque hac in parte rectè cum Pelagio confirmat, eiuſdem furfuris autor Pœmatis de prouidentia conſertus Proſpero; ac ex Ethnicis Simplicius [b] diſputans de cauſa mali. Quod enim Simplicium, quidam [c] non ita pridem Aſcetica tractans, & varios Patres ac Magiſtros ſpiritus producens, ijſdem adiunxit; quippè (vt ait) *Philoſophum quidem, ſed Chriſtianum, & dignum qui veniat in cœtum* talium *Magiſtrorum*, ſimpliciter ad modùm eſt factum. Hoſtem enim Chriſtianorum fuiſſe Simplicium, ſatis norunt qui diſputationes eius contra Philoſophum ad creationis impoſſibilitatem aſtruendam, nec infrequentes Chriſtianorum per eum allatrationes, habent perſpectas. Multos præterea Ethnicorum, in diſputationibus de prouidentia idem argumentum verſaſſe, oſtendiſſeque non eſſe vitio vertēdum Deo, quod nos ad bonum nequaquam neceſſitet, tradit Origenes, [d] addens ſe quoque id

a lib. de grat. Chriſti c. 22.

b ad cap. 34. Ench. Epictet.

c Nigró. de cura Minim.

d lib. 4. contra Celſum ferè init.

ſæpè ventilaſſe aduersùs cogitationes, imperitis(vt ait) facilè obrepentes.

9 Ego tanta nube teſtium dimiſſa, ex vnius Fauſti Rhegienſis [a] vernantiſſima diſputatione, decerptũ floſculum per proſopopeiam diuinas quatuor perfectiones, Deo de hominis formatione quaſi deliberanti, aſtitiſſe commentatur, vt diſpici queat eſſet ne conſultius hominem diuina rectione valida & ineluctabili compelli ad bonum, & malo prohiberi, an verò quod reipſa factũ eſt, poteſtati ſuæ permitti, & diuinam rectionem lenem ac repudiabilem experiri: Ait ergo Fauſtus. [Autori ſummo cum hominem plaſmare diſponeret, autori inquam ſummo, in miniſterium & conſilium hominis fabricandi quatuor aſtitere virtutes. Quæ quatuor? Potentia vtique, Bonitas, Sapientia, atq; Iuſtitia. Tu vide quam Deo ex his quatuor defuiſſe, præſumas afferere. Itaque ad intellectum euidentiùs colligendũ, proferant ſi placet, ſingulæ iſtæ virtutes, quaſi tractatus & allocutiones ſuas: Potentia dicat. Faciamus poſt cœli regnũ, in

[a] lib. 2. de grat. & lib. arbit. c. vlt.

in ſecundis mirabilem creaturam, ne in imperij noſtri poſſeſſione, quæ prima ſunt, hæc etiam videantur extrema. Iſtam ſpecioſam mundi machinam cōſummemus, vt in eam hominem faciamus, & præficiamus per quem mundus ordinetur, poſſideatur, ornetur. Bonitas dicat; fas nō eſt vt ſola beneficijs noſtris cœleſtia perfruātur. Faciamus & in terra hominem, circa quem abundantiam gratiæ noſtræ exerceamus, circa quem beneuolentię munera dilatemus, in quem pietatis ingenitæ diuitias profundamus, Sapientia dicat; Non ſolùm faciamus, ſed etiam ſenſu rationis, ac diſcretionis honoremus, prudentiæ lumine repleamus faciamus ſimplicem, faciamus aſtutum: ſimplicem, ne malū callidus; aſtutum, ne incautus incurrat. Inſinuemus ei affectum boni, intellectū mali, & iuxta gubernatiouem noſtram permittamus eum in manu conſilij ſui, ac proprij in libertate iudicij. Tractat inter hæc ſecum potentia, cui ineſt & præſcientia. Quid agimus, quod eum arbitrio ſuo permittimus liberum? In

peccati deuia prænoſcimus tranſiturū, & precioſæ dona facturę, conuerſurum, eſſe præuidemus ad inſtrumenta nequitiæ. Et ideò ſi opus in eo noſtrum volumus eſſe perpetuum, tollamus ei de potestate peccatum. Dicit iuſtitia; non ita eſt. Non competit legibus noſtris, vt is, quem à contrarijs oportet probari, de viribus ſuis non poſſit agnoſci. Non competit inquam hoc legibus noſtris, vt ei quem glorificari etiam ex officio ſuo volumus, materiam & cauſam gloriæ denegemus: vt eū quem cupimus munerari, per nudam gratiam faciamus de labore proprio nihil mereri. Exerant potiùs in eo ſingillatim ſociæ iſtæ, germanæque virtutes, exerant partes ſuas. Potentiæ ſit, inter cuncta viſibilia (præſertim inter hoſtes habitaturum) creare ſublimem; Sapientiæ ordinare præſentem, Bonitatis adiuuare certantem, Iuſtitia coronare vincentem. Talem ergo hominem pro vtilitate ſui, ac pro noſtri dignitate faciamus, quem in dexteram partem non trahat neceſſitas, ſed voluntas: qui malum ratione intelligat,

bonum

bonum virtute perficiat; talem faciamus cui bonitas in natura, malitia verò extra naturam ſit, qui bonum in voluntate, malum in poteſtate habeat, qui bonum naturaliter velit, malum actualiter poſsit, qui mandata noſtra cuſtodiat voluntarius, & periclitari non poſſit inuitus.]

10 Vides rectionis diuinæ ſuauiſſimæ, argumentum planè luculentum, ratione cuius Deus quod profano quondam Ioui fuiſſe cognomētum Plutarchus eſt autor, *melleus* ſiue *millichius* audire meritiſſimò debeat. Quod ſi eiuſmodi eſt in illos à quibus violatur, (eos enim ferè duntaxat ſpectant, quæcumque hactenus protulimus:) quanto auctiùs bonus & ſuauis eſt rectis corde. Sanè dulcedinem quam in filios demonſtrat, Scripturæ infinities produnt: nec abs re Sap. 16. *ſubſtantia Dei* dicta videtur: quaſi Deus ſit ipſa filiorum ſuorum dulcedo, quod notauit Nazianzenus.[a] Eam tamen nunquam deprehendemus quantum par eſt, niſi cum in lumine Dei videbimus lumen: cum inquam

a orat. 59.

reducto ſipario, contuebimur cor Dei in electos. Sic enim ſcitè S. Bernardus,[a] appellat prouidētiſsimam ſimul ac ſuauiſsimam Dei in electis regendis, & ad optatum portum deducendis curam. Innatant cordi illi bono & optimo, defectus quilibet noſtri. Quæ ratio eſt, cur nobiſcum Deus tam benignè, agat tamque tranquillè. Et è contrario, cauſa, cur commoueantur Præfecti noſtrates in ſubditos occaſione defectuum, & inter ſe commouendum tranſgrediantur æqui rectique fines; ea ab ipſomet Deo aſsignata eſt per ipſum, magno Aſcetæ Martino Gutierres, vt ſcribit Ludouicus Pontanus, [b] quod non ſit hominū ſuperiorum cor, quale cor Dei; ſed arctum, & à diuini cordis benignitate procul poſitum.

a lib. 5. de cōſid. cap. 4.

b in vita Baltaſ Aluares.

11 Exhibet præterea diuinam in regendo lenitatem violentiæ expertem, argumentum quod ſubminiſtrat Naziāzenus [c] cum exponit cur Deus myſteria ſenſim aperuerit, & lentè non feſtinatò ac præproperè, Eccleſiam prouexerit ad perfectionem. [Duæ (inquit) ex

c orat. 37. n. 57.

omni

omni æuo illuſtres vitarum mutationes extiterunt, quæ etiam duo teſtamenta, atque ob rei celebritatem, terræmotus appellantur; altera à ſimulachrorum cultu, ad Legem, altera à Lege ad Euangelium. Ac tertium etiam terræmotũ, nobis ſcriptura annunciat, nempe migrationem ab hac vita, ad alteram illam motus omnis & iactationis expertem. Idem porrò duobus teſtamẽtis accidit. Quod tandem? non repente, nec ad primam aggreſsionis impulſionem commutata ſunt. Quamobrem? (Id enim ſcire operæ pretium eſt:) vt ne vi pertraheremur, ſed perſuaſione adduceremur. Quod enim voluntarium non eſt, ne diuturnum quidem eſt: quemadmodũ nec fluenta, aut ſtirpes, quæ per vim retinenrur. Quod autem voluntarium eſt, tum diuturnius, tum certius. Atq. alterum eius eſt, qui vim intulit, alterum noſtrum. Alterum diuinæ benignitatis: alterum tyrannicæ poteſtatis. Quocirca Deus minime ſibi faciendum duxit, vt inuitos beneficijs afficeret, ſed vt de volentibus benè mereretur. Ac proinde

Pæda-

Pædagogi cuiuſdam & medici more, patrios ritus partim ſubtraxit, partim conceſſit, non nihil videlicet eorum voluptati indulgens: quemadmodùm medici ægrotantibus vt medicamentū ſuauibus rebus arte temperatum, & edulcatum admittant. Neque enim facile eſt, ab ijs quæ longo & tempore diuturno in honore ac pretio fuerūt, ad alia tranſilire. Ergo primùm, ſublatis ſimulachris, ſacrificia permiſit. Deinde ſubmotis ſacrificijs, circumciſionem minimè prohibuit; Ac poſteà vt ſemel ſubtrahi ſibi aliquid æquò animo tulerunt homines, iure quoque ſibi conceſſo, hoc eſt illi ſacrificijs, hi circumciſione, ceſſerunt. Atque vt ex Ethnicis Iudæi, ita ex Iudæis Chriſtiani facti ſunt, per mutationes paulatim ad Euangelium pellecti.]

12 Eandem ſuauem ac lenem, non ſubitam atque adeò violentam agendi rationem teneri à Deo cum hominibus, maximè in gratiæ ordine, declarat Tertullianus [a] exemplo naturæ. [Nihil (inquit) ſine ætate eſt, omnia tempus expe-

a lib. de vel. virg. cap. 1.

expectant. Denique Eccleſiaſtes; Tempus (inquit) omni rei. Aſpice ipſam creaturam, paulatim ad fructum promoueri: granum eſt primò; & de grano frutex oritur, & de frutice arbuſcula enititur; deinde rami & frondes inualeſcunt; & totum arboris nomen expãditur: inde germinis tumor, & flos de germine ſoluitur, & de flore fructus aperitur; is quoque rudis aliquandiu & informis, paulatim ætatem ſuam dirigens, eruditur in manſuetudinem ſaporis. Sic eſt iuſtitia, (nam idem Deus iuſtitiæ & creaturæ;) primò fuit in rudimentis natura Deum metuens, de hinc per legem & Prophetas promouit in infantiam; de hinc per Euangelium efferbuit in iuuẽtutem; nunc per Paracletum componitur in maturitatem.] Hoc poſtremum pertinet ad nugas Montani; itaque recidendum eſt; vel contra mentem licet Tertulliani, accipiendum de vero Paracleto, expoliente in dies ac perficiente quæ expoliri vlteriùs poterant, vt inſigniter exponit Vincẽtius Lyrinenſis.[a] Eodemque referendum eſt, quod alio loco

[a] in cõm. à cap. 28.

a lib. de carne Christi c. 22. loco idem Tertullianus [a] profert de regno Dei, [quod etſi in agnitione Sacramenti fruticat,ſed in Domini repræſentatione floreſcit atque frugeſcit.] quam in rem docet Chriſtum cum dixiſſet, appropinquare non adeſſe iam regnum Dei; ſubtexuiſſe parabolam[tenerescentium arborum in caulem floris, & de hinc florem frugis antecurſorem.] Quæ omnia ad eum modum in gratiæ ordine pręſtat Deus,vt lento rerum proceſſui ſtipulari ſe doceat; & celerem ac feſtinatam progreſſionem,quæ ferè violentiæ coniuncta eſt, à diuinis moribus abhorrere. Nihil potuit accomodatius proferri, ad demonſtrandum, & exemplo diuino firmandum, debere à rectione abeſſe animi impotentiam ac violẽtiam. Nec diſſimilem huic in moralibus ſuaui rectioni prouidentiam,quoad naturalia abſque violentiæ interuentu moderanda, legere licet apud Theodoretum;cum tempeſtatum viciſſitudines b orat. de prou. conſiderat. [b] Sed vt ſiſtam in conſideratione à Nazianzeno propoſita,recidit c opuſc. 1. c. 28. eodem quod Petrus Damiani [c] negat

ſuſci-

ſuſcitatum virgæ appoſitu filium Sunamitidis, qui benigna Eliſæi acclinatione reuixit.

13 Eſt & illud eximium, diuinæ prodentiæ lenis, ac ſuauitatem in rectione adamantis argumentum, quod S. Chryſoſtomus [a] ducit ex diuina inſtitutione hominum in Paſtores. Homines enim, cum & peccabiles ſint, & circumdati infirmitate, potens incentiuũ lenitatis, & condolentiæ habent, erga eos quos habent ſubiectos, ſi præoccupentur in aliquo delicto: quo præſertim tempore, æſtuat in præfecto impotentia animi. [Propterea (inquit S. Chryſoſtomus) nõ Angelo, nõ Archangelo Sacerdotij munus demandatum eſt; (ſunt enim illi eiuſmodi, qui peccare non poſſint;) ne nimia ſeueritate incitati, ſubitò in peccantes fulmina iacerent; ſed homo ex homine natus, ſolium hoc accepit, & ipſe etiam peccato ſubiectus, vt ſi quem peccaſſe deprehenderit, ſuis delictis admonitus, ſit in eum clementior. Nam ſi Sacerdos Angelus eſſet, cum homo qui peccaſſet, non peccãti occurreret, illicò

[a] homil. de Petro & Elia.

Digitized by Google

cum occideret, cum is morbo non ſit obnoxius. Si acciperet Angelus adminiſtrandi Sacerdotij poteſtatem, non ille doceret, ſed ſtatim interficeret, ac propterea, quod ipſe talis non eſt, in iram aduersùs eum qui talis eſt, exardeſceret. Eam ob cauſam homini hoc munus commiſſum eſt, qui ſuorum ſibi delictorum conſcius eſſet, experimētòque ſua didiciſſet, vt ingredientibus ignoſcat, non ira commotus Eccleſiam inanem reddat.]

14 Illuſtrat id eo loco Chryſoſtomus, exemplo S. Petri ac Eliæ. Et vtrumque etiā ad hoc demonſtrandum coniungit Petrus Damiani.[a] Sed de Petro poſtea.

a ſer. 18.

Nunc Eliam cum Chryſoſtomo conſiderare placet. [Illum terreſtrem Angelum, cœleſtem hominem, qui cum per humum ingrederetur cœlum claudebat; illum tricubitalem hominem, & ad ipſum vſque cœli fornicem euolantem; illum aquarum cuſtodem, cuius lingua theſaurus erat aquarum, & clauis; ille pauper ac diues; ille imperitus ac ſapiens; pauper quia nihil poſſidebat; di-

ues

nes rurſus, quia cœli nubes lingua continebat, etiam ipſe aduersùs peccatores erat inexorabilis, adeo vt precaretur Deum ne daret pluuias.] Proſequitur mox fuſiſsimè ac elegantiſsimè Os aureum, qua ratione Elias zelo ebrius febrem in terræ viſcera immiſerit, omniaque ſiccauerit cœlo æneo facto, & fame ac vaſtitate omnia occupantibus, vniuerſale naufragium terris induxerit, nō aquarum copia ſed inopia pluuiarum; cumque immenſa clades Eliæ ſpiritus non minueret, ſiuit Deus Eliam fieri calamitatis participem; non aliunde illi prouidens, quàm primò per coruū, impurum animal: deinde ſiccato torrente ad quem coruus potus cauſa ventitabat, voluit Eliæ proſpici per calamitatē omnium ſummam, ait S. Chryſoſtomus; hoc eſt per viduam procul poſitam; vt ad eam per longa viarum ſpàtia diuertens, & vniuerſorum gemitus excipiens, flecteretur; & ad benignitatem accommodaret durum animum. Sed cum neq. hac ratione flexus eſſet Elias, permiſit Deus virum ſanctiſſimum labi, & leui-

leuiculæ culpæ ſubiacere, territum minis à Iezabele intentatis. Cum enim eſſet tunc maximè danda Deo gloria, tamen [a bſcedente gratia, (verba ſunt Chryſoſtomi, a) victa eſt natura. Fugit Elias viam dierum quadraginta. ò nimium metum ò ingentem formidinem! Non vno die fugit, non altero, non tertio, ſed quadraginta, & ad loca deſertis horrentia peruenit, non cibos habens, non viaticum ferens: metu namque perculſus, nihil de ijs cogitauit, ſed tantummodò deſerta loca ſequebatur. Verba mulieris ad Prophetam peruenerunt, atque vt zephyrus vehemens ad velum appulſus, nauim impetu rapit, ita verba mulieris, cum in Prophetam irruiſſent impetu maximo, illum in deſertum eiecerunt: vbi eſt Elia, magna illa dicendi libertas? vbi os tuum formidabile? vbi illa lingua moderatrix elementorum, imbrium? tua lingua quæ elementis in vtramque partem imperia dabat, nũc cœlum claudens, nunc ignem euocans, & in terram deducens? ſed & illa efficiebat vt proximè dixi cum Dei gratia eſſe-

a ſub finem homiliæ citatæ.

effectrix adeſſet, itaque à Deo coarguitur. Vide vt inexiguum peccatum labi permiſſus ſit, vt integram humanæ benignitatis veſtem indueret. Poſt hęc in Elia, doctus es imitari Domini tui benignitatem, ex eo quod edoctus es, ex eo quod à Domino tuo didiciſti. Hæc citra expenſionem omnem, perſpicuè demõſtrant quod propoſueram; nempe Deũ ſummopere adamare rectionis ſuauitatem; eoque conſilio permittere præfectorum quandoque lapſus, vt exemplo Dei addiſcant ſuauiter ac leniter præeſſe; nec moderationem qua ſunt donati, immoderantia dehoneſtent.

15 Inſigne prætera diuinæ in regendo ſuauitatis argumentum petere licet, ex eo quod ſi quandò iuſtitiæ ratio Deum adigat ad plectẽdos noxios, temperatiſſima ſemper infertur vltio. Aduertit id præclarè Saluianus, [a] expendens quod refertur Exod. 32. de pœna ob vituli cõflationem & adorationem irrogata; [Cum omnis populus (inquit) reus fuerit cur non eſt in omnes miſſa damnatio? Quia pius ſcilicet Dominus partem

[a] ſub finem libri primi de prouid.

G per-

percuſſit ſentētiæ ſuæ gladio, vt partem corrigeret exemplo, præberetque omnibus ſimul, & coercendo cēſuram, & indulgendo pietatem. Cenſura enim fuit quod caſtigauit; pietas quod pepercit; quamuis vtrumque impari modo, plus ſiquidem tunc pietati datum eſt, quàm ſeueritati. Ideò vtique, quia cum indulgentiſſimus Dominus propenſiorem ſe ſemper miſerationi pręſtet, quàm vltioni, licet in coercenda tunc Iudaici exercitus parte, judicio & ſeueritati cēſura diuina aliquid attribuerit, maiorem tamen ſibi populi portionem pietas vindicauit, ſpecialiter quidem hoc, & peculiari tunc innumeræ plebis miſericordia, ne omnes ſcilicet quos reatus cōplectebatur, pœna conſumeret.

Philoſophatur in hanc rem egregiè S. Paulinus agens de diuinis in Melaniā [a] flagellis, docenſq. eam percuſſam eſſe vt ſanaretur. [Tanta eſt enim ſummi Patris pietas, vt etiam ira eius, miſericordia ſit, & ideò caſtiget vt parcat. Denique B. Apoſtolus, ideò cœcatus eſt vt illuminaretur; cecidit perſecutor vt Apoſto-

a Epiſt. 10. ad Seuerum.

poſtolus ſurgeret, in itinere iter reperit, & in impietatis via viã pacis agnouit.] Facit ad hunc locũ quod S. Ambroſius b conſiderat à Pſalte dictum, *Miſericors & iuſtus Dominus, & Deus noſter miſeretur*. Iuſtitiam namque in medio poſitam, & gemino ſepto miſericordiæ vtrinque concluſam obſeruat; vt liqueret, ſemper ſuauitatem & miſericordiã in diuino iudicio ſuperabundare, ac in Dei regimine potiores partes ſemper eſſe lenitatis: Meritò igitur Ricoldus, c antiquus & grauis Mahumetiſmi oppugnator, inde confirmat, legem Mahumeticam à Deo non eſſe, quod ſit lex violentiæ: cum è contrario diuina lex & rectio, leniſſima ſit & ſuauiſſima.

b in Th. morod.

c l. contra Alcora. c. 10.

PVNCTVM III.

Quantoperè Deus ſuæ in regendo ſuauitatis imitationem, hominibus hominum rectoribus commendet.

1 EX eo diuino genio,& hactenus demonſtrata adamatione lenitatis in regendo,exiſtunt illę Dei querelæ in præfectos impotētis animi, & vt ſapiēs appellat, *ictus fluuji*, hoc eſt violentos, vehementes, ac incitatiſſimi impetus & ferociæ. Eas querelas apud Ezechielem cap.34. his verbis legimus. *Gregem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, nō conſolidaſtis,& quod ægrotum non ſanaſtis,quod confractum eſt, non alligaſtis, & quod abiectum eſt, non reduxiſtis,& quod perierat, non quæſiſtis, ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cū potentia*, ideſt, *aſperè ac dominando*, vt exponit S.Gregorius.[a] Idem typhus in regendo, *potentiæ* nomine exprimitur apud

a 23.mor. cap.13.

apud eundem Prophetam cap.22.iuxta 70. quos Nazianzenus expreſſit. [a] Vbi enim lectio noſtra habet, *Fili hominis dic ei; Tu es terra immunda, & non compluta in die furoris: Coniuratio Prophetarum in medio eius: ſicut leo rugiens rapienſque prædam, animas deuorauerunt*: apud Nazianzenum ſic legitur; *Fili hominis dic ei. Tu es terra nō compluta, nec pluuia venit ſuper te in die iræ: cuius præfecti in medio eius velut leones rugientes, rapientes rapinas, deuorantes animas in potentia.* Quos ſimpliciter hæc poſterior lectio vocat *præfectos*, vulgata editio appellat *coniurationem prophetarum*, quia ſolent qui eiuſmodi ſunt, Imperatores veriùs quàm Præfecti, ad prorogandum vel etiam perpetuandū poteſtatis exercitium, fœderari, & conſertis manibus ſtringere ſe mutuo. Damnantur ergo à Deo, quod *cum potentia*, ideſt, durè ac dominantes, non cum lenitate & ſuauitate regerent.

[a] orat.1. num.113

2 Sub alio Schemate Spiritus Sanctus, per Siracidem cap.32. lenem ac ſuauem humanæ rectionis rationem,

inſtar diuinæ, commendatum voluit, verbis illis. *Rectorem te poſuerunt, noli extolli, eſto in illis quaſi vnus ex ipſis: Curam illorum habe, & ſic conſide, & omni cura tua explicita recumbe: ut læteris propter illos, & ornamentum gratiæ accipias coronam, & dignitatem conſequaris corrogationis*. Rectè monuit Ianſenius, [a] & fusè confirmat Andreas Cydonius, [b] *rectorem* de quo ibi agit ſapiens, iuxta maximè literalem intelligentiam, non aliũ eſſe quàm quẽ Græci *Sympoſiarchã*, Tullius [c] *ſummum Magiſtrum* vel *modi Imperatorem*, quidam *Regem conuiuij* nominabant. Olim enim præſertim apud Orientales, quia conuiuia ſummo apparatu celebrabantur, eligebatur à conuiuis, vel ſorte conſtituebatur, vnus qui conuiuio præeſſet, & modum in eo ſeruandum indiceret. Qui ergo ad huiuſmodi munus fuerit delectus, eum ſapiens admonet, ne efferatur, nimiamve aſſumat maieſtatem; ſed ſit inter conuiuas quibus præeſt, quaſi vnus ex illis: nec prior ſedeat memor ſe tam ad honorem fuiſſe præfectum cœteris, quàm vt

a ad eũm locum.
b lib. 2 pro Baronio c. 11.
c lib. de Senectu.

vt neceſſaria cōuiuio curaret, non priùs recumbat, quàm exprompta omni cura, cum magna charitate prouiderit cōuiuis quibus eſt præpoſitus, vnde conſequetur vt ex eo typhi experte cōuiuij magiſterio, (ſic vocat Tullius,) gratiam & gloriam apud cœtum illum qui collatis ſymbolis epulatur ipſi ſubiectus, meritò adipiſcatur.

3 [Eſt quidem hic propoſitæ ſapientis ſententiæ ſenſus, maximè literalis. Sed rectè fatetur Ianſenius, quod rectoribus conuiuiorum ſeruandum eſt, multo magis dictum eſſe rectoribus cœtuū quorumcumque; non ad horam vt in conuiuijs, ſed ad longa tempora conſtitutis. Itaque eos quoque per ſapientem admonet Spiritus Sanctus, ne ſpiritus magnos aſſumant, occaſione cōcreditę præfecturæ, ſed ſe perinde ac ſi ex alijs eſſent, modeſtè ac demiſsè gerant, mores, ad labores ſe ac onera, nō ad honores & dominia vocatos. Moderatè ergo & abſque typho, quid cuiq. agendum ſit præſcribant, curam habētes inuitatorum ad nuptiale Chriſti conuiuiū,

ſerioque prouidentes, ne quid cuiquam deſit quod ei ad ſalutem vel conſolationem ſit neceſſarium. Sic enim futurum, vt munere ſapienter obito, & magna ſint voluptate perfundendi & exornandi magna gloria. Aptant hunc locum ad præſens inſtitutũ, ſicut nos fecimus, varij Patres. S.Ephrem, [a] Antiochus, [b] S.Gregorius, [c] S. Iſidorus, [d] Petrus Bleſenſis. [e] Sed concinnè S.Bernardus, cũ ſcribens, ad Brunonem Colonienſem, [f] tum ad Henricum Senonenſem: [g] quo poſteriore loco ſic diſſerit, poſtquàm nõ pauca præfatus eſt in religioſorum ſuperiores elati animi, ac de ſpiritu Luciferiano ſurgentes. [Quomodò illud implebitur, *Principem te conſtituerunt, eſto inter illos, tamquam vnus ex illis*? Quomodùm *tanquam vnus ex illis* manens inter humiles ſuperbus, inter ſubditos rebellis, immitis inter manſuetos? vt te putemus tanquam vnum ex illis, videamus tam exhibere paratum, quàm exigere obedientiam. Videamus tam libenter præpoſitis obtemperare ſubiectum, quàm imperare ſubiectis. Quod ſi

a ſer. ad imitatio. Prouerb.
b homil. 121.
c 2. par. paſto c 6
d lib. 3. de ſummo bono cap. 48.
e Epiſt. 134. ſub initium.
f epiſt. 9.
g epiſt. 42.

ſemper

ſemper vis obedienter habere, & nunquam eſſe, probas te non eſſe tanquam vnum ex illis, dum vnus eſſe ex obediẽtibus renuis, à quibus te ſuperbiendo ſegregas, quorum aggregeris conſortio patenter aduertimus; & ſi tu vel impudenter contemnis, vel impudenter diſſimulas, reputari profectò inter illos te noueris, de quibus ſcriptum eſt, *Alligant onera grauia, & importabilia, & imponunt humeris hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere*.]

4. Origenes quoque,[a] circa illud *iniquitas Sodomæ, ſuperbia*, pereleganter ex loco ſapientis in quo verſamur, vrget rectores ad demiſſionem & humilitatem, cuius germen poſtea eſt lenitas regendi. Sic enim Guerricus Abbas Igniacenſis ea ad ſuos oratione quam habuit electus in Abbatem, & nuper in Ciſterciẽſi Menologio[b] eſt repræſentata, locum hunc ſapientis conſiderans & expendens; ad humilitatem ex qua benignitas progerminatura eſſet, vrgeret ſeipſum. Grauiſſimè denique ex eodem ſapientis loco, iunctis alijs quæ adducit, ſpiri-

a hom. 9. in Ezech.

b 19. Aug.

ſpiritum dominatiuum præfectorũ ſpiritualium comprimit, Concilium Pariſienſe. [a] Nimirum rector ille conuiuij, & qui in eo adumbratus eſt ſpiritualis moderator, agnoſcere ſe debet imagine Dei, rectoris conuiuij illius cui terra & mare eſcas ſuppeditantur, vt diſſerit S. Chryſoſtomus, [b] & perelegantet Petrus Cellenſis. [c] Vnde ſicut Deus ſumma lenitate illud conuiuium regit in quo acumbunt omnes homines, ita & ipſe partem eius quam accepit regendam, leniter ac ſuauiter adminiſtret.

a lib. 1. c. 23.
b hom. 8 ad pop.
c lib. de pan. c. 2.

5 Id ni ſeruet, agnoſcat quantoperè à prototypo ſuo aberret: putetque ſibi occini, quod S. Dionyſius [d] Demophilo hominis præferuido ac impotentis zeli: Non enim habuit vnde eum premeret magis quã proponẽda ſuauitate diuinę rectionis qua etiam in impios & iram multis modis commeritos, benigniſſimè & leniſſimè ſe gerit, ac vt ſimilitet ſe gerant quibus vices ſuas commiſit, præiens exemplo eſt autor. Idque intelligentem Moyſem, fuiſſe in regendo mitiſſimum, obſeruat in eiuſdem epiſtolæ fronte

d epiſt. 8

fronte S.Dionyſius, vbi quanta eſſet Moſis in regendo temperatio, præfatus, ſubdit: [Intelligebat enim eum qui cum Deo, qui bonus eſſet verſaretur, ad maximam ſimilitudinem quoad eius fieri poſſit, expreſſum effictumque eſſe oportere, & conſcium eſſe earum quæ bono gratæ ſunt actionum.] hoc eſt bonis & ſuauis rectionis, de qua diſputat eo loco S.Dionyſius. Quare rector ſacræ familiæ, cuius expreſſam imaginem fuiſſe Moſem, latè perſequitur S. Climacus, [a] agnoſcat exemplo Moſis in Deum recτorem primarium intendentis, ad quãtam rectionis lenitatem obſtringatur, vt Deum imitatione exprimat, habeatque approbatorem.

a ad Paſtor. toto cap. 15.

PVNCTVM IV.

Expreſſa à Chriſto, diuina in regendo ſuauitas.

1 AD diuinam rectionem conformata & expreſſa Chriſti Domini humana rectio, & ipſa beniguiſ-

gniſſima ac mitiſſima celebratur in ſcripturis & Patribus. Fuit enim Chriſtus Dominus in humanitate per diuinam eſſentiam delibuta, quod Patres ſæpè admonent, *facies Dei*. Nimirum præter cœteras cauſas alibi expoſitas, quia ſicut in facie cernitur perſona, ita in Chriſto diuinæ omnes perfectiones exhibentur, in eoque vt in ſpeculo nitentiſſimo, diſtinctè & perſpicuè manifeſtātur. Exquiſitam ergo rectionis diuinæ ſuauitatē, expreſſit Chriſti rectio: eamque exprimere ex Chriſto debent, omnes eo nomine digni Prȩlati, vt valeat in eis quod ſcriptum eſt, *oculi ſapientis in capite eius*, iuxta egregiam Hugonis à Folieſo interpretationem,[a] quæ ita eū locum accipit, vt ſenſus ſit; Prælatum bonum, contueri Chriſtum & eius gubernationem; vt ſe talem ſuis exhibeat, qualem ſe Chriſtus rector exhibuit ſuis. De Chriſto itē à ſapiente conſiderando, & vita ſua ac agendi ratione ad Chriſti vitam & agendi rationem conformanda, eum locum accipere memini Gregorium Nyſſenum,[b] ac Gregorium Magnum.

a lib. 2. de clauſtro animæ c. 12.

b hom 5 in Eccl.

gnum. [a] Chriſti igitur rectionem conſideremus, lenem & placidam. Ac ne repetam quæ alibi latè adduco, tractans de Chriſto pacis principe, ſufficit dicere, Chriſtum tanta ſemper lenitate & violentiæ abſtinentia rexiſſe concreditum ſibi à Patre gregem, vt liceat huc aptare quod ſe ipſemet Paſtorem bonum indigitauit. Lyranus [b] hoc eſſe ait, quod de Chriſto prænunciatum à Pſalte erat, *deſcendet ſicut pluuia in vellus:* cenſet enim his verbis deſignari, ſimul lenem ac vtilẽ rectionem. Nec abludit Theodoreti [c] interpretatio de pluuia voluntaria ſegregata diuinæ hæreditati. Nam pluuiam illam voluntariam, Theodoretus, ſuauem rectionem cui obſiſti poſſit, interpretatur.

a 17. mor. c. 4. & l. 20. c. 3.

b in pſ. 71.

c in pſ. 67.

2 Et hoc maximè nomine gloriam diuinam promouit Chriſtus, quòd homines quorum animos ad Deum conuerſurus venerat, non dominantis autoritate ſubegit, vt philoſophatur Origenes: [d] ſed ſubiectorum ſpontanea deditione, quam obtinuit lenitate & manſuetudine, mirabiliter dexteram eius dedu-

e lib. 1. Periar. cap. 2.

gniſſima ac mitiſſima celebratur in ſcripturis & Patribus. Fuit enim Chriſtus Dominus in humanitate per diuinam eſſentiam delibuta, quod Patres ſæpè admonent, *facies Dei*. Nimirum præter cœteras cauſas alibi expoſitas, quia ſicut in facie cernitur perſona, ita in Chriſto diuinæ omnes perfectiones exhibentur, in eoque vt in ſpeculo nitentiſſimo, diſtinctè & perſpicuè manifeſtãtur. Exquiſitam ergo rectionis diuinæ ſuauitatẽ, expreſſit Chriſti rectio: eamque exprimere ex Chriſto debent, omnes eo nomine digni Prelati, vt valeat in eis quod ſcriptum eſt, *oculi ſapientis in capite eius*, iuxta egregiam Hugonis à Folieſo interpretationem,[a] quæ ita eũ locum accipit, vt ſenſus ſit; Prælatum bonum, contueri Chriſtum & eius gubernationem; vt ſe talem ſuis exhibeat, qualem ſe Chriſtus rector exhibuit ſuis. De Chriſto itẽ à ſapiente conſiderando, & vita ſua ac agendi ratione ad Chriſti vitam & agendi rationem conformanda, eum locum accipere memini Gregorium Nyſſenum,[b] ac Gregorium Magnum.

a lib. 2. de clauſtro animæ c. 12.

b hom 5 in Eccl.

gnum. [a] Chriſti igitur rectionem conſideremus, lenem & placidam. Ac ne repetam quæ alibi latè adduco, tractans de Chriſto pacis principe, ſufficit dicere, Chriſtum tanta ſemper lenitate & violentiæ abſtinentia rexiſſe concreditum ſibi à Patre gregem, vt liceat huc aptare quod ſe ipſemet Paſtorem bonum indigitauit. Lyranus [b] hoc eſſe ait, quod de Chriſto prænunciatum à Pſalte erat, *deſcendet ſicut pluuia in vellus*: cenſet enim his verbis deſignari, ſimul lenem ac vtilẽ rectionem. Nec abludit Theodoreti [c] interpretatio de pluuia voluntaria ſegregata diuinæ hæreditati. Nam pluuiam illam voluntariam, Theodoretus, ſuauem rectionem cui obſiſti poſſit, interpretatur.

a 17. mor. c. 4. & l. 20. c. 3.

b in pſ. 71.

c in pſ. 67.

2 Et hoc maximè nomine gloriam diuinam promouit Chriſtus, quòd homines quorum animos ad Deum conuerſurus venerat, non dominantis autoritate ſubegit, vt philoſophatur Origenes: [d] ſed ſubiectorum ſpontanea deditione, quam obtinuit lenitate & manſuetudine, mirabiliter dexteram eius dedu-

e lib. 1. Periar. cap. 2.

deducente, vt habet Pſalmus 44. Quæ in eam ſententiam diſputat eo loco Origenes, defloratus ab autore operis de Incarnatione apud Auguſtinum, [a] audire ex parte, iuuerit. Tractat eo loco Origenes quod Sap. 7. habetur, verbum Dei eſſe *puriſſimam aporrhæam omnipotentis gloriæ, & vaporem mundiſſimum virtutis Dei*. Monſtrat ergo, virtutem quidem Dei dici, qua omnia creata inſtituit, & continet ac gubernat, quæ ad omnia ſufficit quorum prouidētiam gerit, quibus velut vnita, omnibus adeſt. Huius tam immenſæ virtutis vapor quidam & veluti vigor, Chriſtus eſt, quem *virtutem Dei* vocat Apoſtolus. Idemque eſt *aporrhæa puriſsima gloriæ omnipotentis*, quia cum Deus omnia fecerit, in ſapientia ſua quæ Chriſtus eſt, perque eum omnia teneat & regat; non dominantis auctoritate, ſed leni & placida rectione quæ ſpontaneum peperit ſubiectorum famulatum, meritò Chriſtus eo ex capite ſuauis rectionis, *diuinæ gloriæ puriſsima defluxio*, nominatur. [Deus Pater, (inquit Origenes) omnipotens eſt,

[a] cap. 13.

eo

eo quod potentatum omnium tenet, id eſt cœli & terræ, ſolis & lunæ, ſtellarum, omniumque, quæ in ipſis ſunt. Horum autem potentatum gerit per verbum ſuum, quoniam in nomine Ieſu, omne genu flectitur & cœleſtium, & terreſtrium, & infernorum: Et ſi omne genu flectitur Ieſu, ſine dubio Ieſus eſt, cui ſubiecta ſunt omnia. Per ſapientiam namque id eſt verbo, & ratione, non vi ac neceſſitate cuncta ſubiecta ſunt. Et ideò in eo ipſo quod obtinet omnia, gloria ſua eſt. Et hæc eſt omnipotentiæ puriſſima, & limpidiſſima gloria cum ratione & ſapientia, non vi ac neceſsitate, cuncta ſubiecta ſunt. Puriſsima verò ac limpidiſsima gloria ſapientiæ, ſatis conuenienter dictum eſt ad diſtinctionem eius gloriæ, quæ non purè nec ſincerè gloria dicitur.]

3 Declarauit hoc Chriſti decus Rupertus, a eo nominatim ex capite, quod cum maximè cuperet, non vi ſed ſuadela procurandæ ſalutis gentium exequi, noluit quod omni iure poterat, iugum Iudaicæ legis & ſeruile circumciſionis ſtigma

a lib. 1. in libros Reg. c. 5.

ſtigma reſpuere, conſcius Iudæos familiariùs & ſuauiùs attrahendos, ſi à gentis ritu tametſi acerbiſsimo, non abſtinuiſſet. Itaque leniter & ſuauiter cũ alijs acturus, ſibi incommodauit. Seruatum planè à Chriſto videtur, quod S. Baſilius ad Iulittam [a] ſcribens retulit de cicurantibus ſylueſtres columbas, ſuauitate vnguenti quod vni columbæ illinunt: Iudæos itaque vt cicuraret Chriſtus, vberi ſe ſuauitate perfudit, & ad eũ modum delibutus, attraxit ex ea gente, quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Non clamauit inter eos, nec exaudita eſt ab vllo vox eius, calamum quaſſatum non contriuit, & linum fumigans non extinxit, vt Iſaias cap. 42. prænunciarat interprete S. Matthæo cap. 12. Et vniuersè quidem, his verbis Propheta, violentum ac ſtreperũ Chriſti dominatum excluſit, docuitque tam temperatè inceſſurum Chriſtum, vt vel ſi calamũ quaſſatum calcari ab eo contingeret, non eſſet illum planè contriturus: eo quod non firmiter preſſurus & fixurus pedem, ſed gradu ſuſpenſo eſſet ambu-

[a] Epiſt. 174.

ambulaturus. Nec ſi linum, ideſt ellychnium, (fiebãt enim olim ex lino ellychnia, priuſquam lanigerę arbores Arabicæ, ſuppeditaſſent goſsypium vt eſt apud Plinium:)[a] non inquam ſi ellychnium ſemi extinctum preſſiſſet pede, omninò extincturus illud eſſet; tanta eius in calcando & figendo greſſu, futura erat temperatio. Hoc igitur vniuersè voluiſſe videtur Eſaias, ea de Chriſto prænunciatione quam cadere in Chriſtum agnoſcit S. Matthæus. Nominatim tamen S. Gregorius,[b] cum calamũ præter cœteras ſignificationes regnum Iudaicum denotare docuiſſet; linum autem in notam Iudaici Sacerdotij, ob vſum linearum veſtium Sacerdotibus præſcriptum, aſſumi conuenienter potuiſſe ſubdit: idcircò prænunciatum eſſe, Chriſtum non quaſſaturum calamum contritum, nec extincturum linũ fumigans, quia ſumma futura erat eius ſuauitas ac lenitas erga Iudaicum populum, & eius Sacerdotes, tametſi ad apicem nequitiæ & improbitatis prouectos,

a lib. 19. cap. 1.

b 33. mor. cap. 4.

4 Verùm dimiſſis minutioribus exẽplis, lenitatem ac benignitatem ſummã rectionis Chriſti, obſeruarunt plerique Patres in exemplo ſanè micantiſſimo, hoc eſt Iudæ gubernatione. Quærentibus enim nonnullis, quibus graue videbatur, Chriſtum Iudæ malitiam non inhibuiſſe, quidni Chriſtus hominem quem cooptauerat in collegium domeſticorum, firmatum in bono voluerit, vel ſi violentia ei inferenda fuiſſet; reſpondent Patres, qui hoc quærunt, neſcire cuius ſpiritus ſint. Neque enim lenem Chriſti ſpiritum, de quo prænunciatum erat non fore turbulentum, & quaſſato calamo non illaturum contritionem extremam, aut extinctionem lino fumiganti, ferre violentas illas adactiones, ſed ſuauiter ac benignè perficere omnia. Itaque cum quibuſuis alijs in vita mortalibus proſpexiſſe ſemper intra lenitatis ſummæ fines, tum Iudæ nominatim, prouidẽtiſſimo ſtudio ſuppeditaſſe omnia ad ſalutem neceſſaria: vim tamen inferre, nec voluiſſe, nec cõſentaneè ad Patris ſtatuta, & ad geniũ

ſuum

ſuum potuiſſe. Verſat hoc planè S. Chryſoſtomus.[a] Nec pauca alij Patres, prolati in tractatione de Iuda.[b]

a homil. de prod. Iudæ.

b cap. 10 à num. 19 & cap. 17 §. 1.

5 Hac ratione reuocauit Christus ad praxim, quod paſſim vſurpabat in ſermone ac doctrina. Notauit enim S. Chryſoſtomus,[c] Christum paſſim de lenitate ac benignitate verba facere ſolitum, quod eam flagrantiſsimè adamaret. Hæc eſt illa Christi in regendo lenitas, per quam Apoſtolus, vt Theophylactus [d] rectè expendit, Corinthios obteſtabatur. *Obſecro vos* (inquit,) *per manſuetudinem, & modeſtiam Christi.* Quam Interpres vertit *modeſtiam*, non eſt quod quis referat ad vulgatam inter nos vocis notionem, hoc eſt ad externã compoſitionẽ, ex virtute externos motus moderante. Græca enim habent ἐπιείκειαν, hoc eſt lenitatem, & comitatem à vi inferenda abhorrentem. Qua ipſa ratione, vſurpatur, eadem latina vox, alio Græco nomine (nẽpe πραότητ.) expreſſa 2. Timo. 2. vbi dicitur *ſeruum domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes, docibilem, patientem, cum*

c homil. 60. in Ioan. initio.

d Cor. 1.

modeſtia corripientem eos qui reſiſtunt veritati. Vbi *modeſtia* non ſpectat ad externam compoſitionem, ſed idem ſonat ac moderationem in corripiendo. Proponit enim ibi Apoſtolus, dotes boni Præſulis ac Doctoris: Ipſeque eſt quē vult eſſe διδακτικὸν, hoc eſt idoneum docere: vocabulo quod in communi apud nos vſu, paſſionem fert, ſumpto actiuè; vt videmus etiam fieri, cum ſpecies impreſſæ vocantur *intelligibiles*, nō ab aptitudine terminandi intellectionē in eas tendentem, ſed à vi exprimendi & cudendi intellectionem tendentem in obiectum: quod eſt actiuè, non paſſiuè ſe habere. Eoque ipſo ſenſu, Salomon petebat *cor docile*, ideſt, aptum docere multitudinem propè innumeram cui præerat. Itaque Doctor Euangelicus, qui idem Præſul ac rector eſt, ſi de primario doctore agatur, (vt ſanè de eo agebat Apoſtolus) debet abſtinere contentionibus, & violentiæ illatione: ſed eius eſt, cum lenitate & temperatione regere, imitando Chriſtum rectorum & paſtorum principem, cuius tanta fuit in regen-

regendo lenitas atque moderatio, ſiue modeſtia, vt Apoſtolus ex Interptete loquitur.

6 Neque eſt quod quis, pugnare cũ ea tanta Chriſti rectionis lenitate exiſtimet, virgam ferream, in qua recturum Chriſtum prenunciauit Pſalm.2.Dauid. Occurram enim cum S.Hilario. [a] [Ne quis temerariæ huic, & impiæ præſumptioni, locus pateat, proprietates ipſæ Verborum in Romanam linguam trãſlatorum cognoſcendæ ſunt. Namque id quod nobiſcum eſt, *Reges eos in virga ferrea,* quanquam ipſum *reges*, non tyrannicum, neque iniuſtum ſit, ſed ex æquitatis ac moderationis arbitrio, regimen rationale demonſtret: tamen molliorem adhuc regentis affectum, proprietas Græca ſignificat. Quod enim nobiſcum eſt *reges eos*, cum illis eſt, ποιμανεῖς αὐτοὺς, ideſt, *paſtoraliter reges*: regendi ſcilicet eos curam, affectu Paſtoris habiturus. Ipſe eſt enim paſtor bonus, cuius oues nos ſumus, pro quibus animam ſuam poſuit. Ne autem ius tyrannicum ſignificari arbitremur in

a ad eũ pſalmum

virga, quæ in virgæ nuncupatione proprietas ſit, ex nouo & veteri teſtamento noſcendum eſt.] Aſtipulantur huic S. Hilarij interpretationi de virga ferrea, hoc eſt iuflexibili & recta ſed non niſi paſtorali rectione S. Auguſtinus, Theodoretus & alij in Pſ. 2. nec non Primaſius, Beda, & Ruperrus in cap. 2. Apoc. vbi Ioannes ſicut etiam cap. 12. & 19. conſentaneè ad Hebræum & Græcum Pſaltis contexum è quo apertè profecit, *virgam ferream*, appellat rectionem paſtoralem, quæ cum ſita ſit in paſcendo, caret amaritudine eſtque leniſſima. In eiuſdē expoſitionis firmatione multus eſt Bellarminius,[a] ac mulro etiam copioſiùs Martinus à Roa. Ne verò hæc expoſitio, ſingularis videretur, S. Hilarius[b] addenſat pleraſque ſcripturas, quibus oſtendat, virgam, & quidem ferream, non niſi validam & firmam, tyrannidis tamen & violentiæ expertem poteſtatē ſignare; qualis ſanè fuit Chriſti poteſtas & rectio, quæ eſt etiā Chryſoſtomi de eo loco ſententia, dum Catecheſi illuminandos imbuit, vt infra refe-

a l. 1 de SS. Beatitudine, cap. 18.

b lib. 2. ſing. c. 5. & 6.

referam agens de rectionis fortitudine.

7 Quàm porrò ipſe Chriſtus Dei imitatione ſeruauit regendi temperationẽ, eandem illis quos ſuos in Eccleſiæ regimine conſtituebat vicarios,(vt loquitur S;Bernardus,)[a] imo miniſtros ſuo loco, præſcripſit. Obſerua,& expende humilem *miniſtri* vocem, omnis typhi in regendo expurgatiuam, vt S. Bernardus optimè aduertit. [b] Ait ergo Chriſtus Matthæi 20. *Principes gentium dominantur eorum,& qui maiores ſunt, poteſtatem exercent in eos; non ita erit inter vos, ſed quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter, & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus ſicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam pro multis*] Petrus Alelardus in Sanctimonialis inſtitutione, prælationem auſteram & rigidam, non eſſe eius prælati qui Chriſtũ imitetur, ſed eius qui ſe Regibus gentiũ conformet. Hoc ille verè dixit. Peruersè autem Hæretici, vt mente ſunt in omnibus auerſa à recto, collegerunt ex propoſitis Chriſti verbis, interdici Apo-

a ſerm.in illud Audiã quid loquatur

b Epiſt. 42.

ſtolis & eorum ſucceſſoribus domina-
a 4. diſt. c.11. § 8. tione temporali. Ita Caluinus. [a] hoc abeſt à Chriſti mente quàm longiſſimè. Senſus enim verborum Chriſti, non eſt, reges gentium dominari, ideſt, temporalem iuriſditionem habere in populos, ea autem excludi Apoſtolos, illorumq. ſucceſſores; quod falſum eſſe, latè con-
b lib. 5. de Pont. c.6.&10. firmat Bellarminus [b] ſed ſenſus verborum Chriſti eſt, quem Græca Matthæi verba propriè ferunt, κατακυριεύουσιν αὐτῶν ideſt, *violenter dominantur*, ac vt tyranni non vt principes. Quemadmodum 1.Petri 5. vbi Apoſtolus vetat dominationem in cleris, idem Græcorum verbũ eſt vſurpatum; quod etiam græcè habetur Ioſue 15. vbi Caleb ſpondet præmiũ ei qui Cariatſepher percuſſerit, & vi oppreſſerit græcè Κατακυριεύσῃ αὐτοῖς. En ergo quo pacto Chriſtus præfectos Eccleſiaſticos vetet dominari, ideſt, violenter & tyrranicè ſuos opprimere, id quod
c tract. 12. in Matt.ſub finem. Origenes in ea Matthæi verba egregiè docet.[c]

d hom.6 in Iſaiam 8 Alibi verò [d] ex eodem Chriſti monito Apoſtolis dato, colligit, Epiſcopum,

(& idem

Digitized by Google

(& idem eſt de quouis rectore Eccleſiaſtico,) ſeruum ſtatui eorum quibus pręeſt, [Non ad principatum (inquit) Eccleſiæ venit, qui ſaluari vult, & ſi præeſt, ſed ad ſeruitutem Eccleſiæ, ſi oportet, & de Euangelio *Principes quidem gentium dominantur eis, & qui poteſtatem habent in illis, magiſtratus vocantur: non ſic autem erit in vobis*; nec enim dominantur principes in vobis, ſed qui vult veſtrum eſſe maior, erit omnium minimus. Qui vult eſſe primus, erit omnium nouiſſimus, qui vocatur ergo ad Epiſcopatum, non ad principatum vocatur, ſed ad ſeruitutem totius Eccleſiæ. Si vis credere de ſcripturis, quia in Eccleſia ſeruus ſit, omnium qui præeſt, ſuadeat tibi ipſe Saluator & Dominus, qui talis tantùſq. factus eſt in medio diſcipulorum, non quaſi diſcumbens, ſed quaſi miniſtrans. Accipiens enim linteũ, poſtquàm exutus eſt veſtimentis, præcinxit ſe, & mittens aquam in peluim cœpit lauare pedes diſcipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus. Et docens qualis oportet eſſe principes tanquam ſeruos,

ait

ait *vos vocatis me magiſtrum & Dominũ, & benè dicitis ſum etenim. ſi ergo Dominus & magiſter laui vobis pedes, & vos debetis alterutrum lauare pedes.* In ſeruitutem ergo vocatur Eccleſiæ princeps, vt poſsit ex ſeruitute iſta ire ad ſolium cœleſte, ſicut ſcriptum eſt, *ſedebitis ſuper thronos duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael.* Audi verò & Paulum, tam præclarum virum, dicentem quia ſeruus fuerit omnium credentium; *ego ſum* (ait) *minimus Apoſtolorum; non ſum dignus vocari Apoſtolus, quia perſecutus ſum Eccleſiam Dei.* Porrò ſi hoc non videtur approbare ſeruitutem eius, ſed tãtùm humilitatem, audi eum dicentem *quaſi ſi nutrix foueat filios ſuos, facti ſumus paruuli in medio veſtrum cũ poſſemus graues eſſe, vt Chriſti Apoſtoli.* Imitatores ergo nos eſſe expedit humilium ipſius Domini ſermonum, atque factorum, & Apoſtoli eius.] Similia iterat tract. 31.

9 [Hãc sũmã Chriſti in regẽdo modeſtiã, eo nominatim actu proditã, vt Origenes admonuit, quo diſcipulorũ pedes lauit, ſuperbiã & Satanæ Regis ſuper filios

lios ſuperbiæ,& omnium typho tumentium rectorum iugulaſse, ſignificabant Græci peculiari amictu quo Potificem, genuinam Chriſti rectorum principis imaginem,ad altarė procedentem,amiciebant. Is amictus dicebatur ἐπιγονάτιον Corruptè nouator quidã legit Πογωνάτιον & ad barbam retulit, nullo prorſus fundamento. Nuſquam enim Græcorum rituum libri, eorumve interpretes, memorant aliquid ad barbam pertinens, in negotio de quo agitur. Itaque alij item Sectarij, aliter accipiunt illud ἐπιγωνάτιον, vel ὑπογονάτιον, vt Henricus Stephanus in Theſauro appellat, putãs eſse ceruical genuale. At Franciſcus Iunius [a] ἐπιγονάτιον appellat, cenſetq. eſse cubitalis precarij tapetem: vera autem notio illius epigonatij eſt, quam ſuppeditat Simeõ Theſsalonicenſis, [b] & Balſamon, [c] atque Menardus, [d] quibus viſum eſt, tegmen id eſse quo rei culinariæ dantes operam præcinguntur, ne veſtes inquinent. Itaque referre perizoma quo Chriſtus pedes diſcipulorum ablaturus, præcinctus eſt. Referebat autem imaginem frameæ, quæ in haſtæ,

[a] ad c.16 Codnii.

[b] lib. de Haplo

[c] reſp.37

[d] diſp. de iur. Epiſc. pag. 66.

ſtę,vel cultri ſutorij ſpeciē eſt cōformata: haud inani talis lintei in eam formam compoſitione,vt inſinuaretur Chriſtum eo actu quo ſe Magiſtrum, & Dominū humilitatis ſpecimen omnibus animarum rectoribus præferentem conteſtabatur,iugulaſse ac transfodiſse ſuperbiā, & Satanæ, & eorum qui ex Satanæ ſpiritu typhi ac tumoris pleno alijs præſunt. Id quod & facto lauans pedes diſcipulorū, & verbis in ſermone ſub cœnam habito abundè præſtitit informās rectores ſacros ne ſicut principes gentium dominarentur, ſed cum omni lenitate ac benignitate ſuum ipſius ſecuti exemplum præeſſent.

10 Nimirum & Chriſtus perſpectiſſimum haberi volebat, præfecturam quamcunque Eccleſiaſticam, etiamſi ſummam,qualis fuit Apoſtolorum, qua nulla fuit vnquam ſublimior, non ad dominandum & comprimendum ſubiectos, ſed ad ſeruiendum eis vniuerſam referri. Itaque non vt honorem perſonæ, ſed vt eius miniſterium cenſet ſcriptura, præfecturam. Idq. circa Matthæi locum in quo verſamur egregiè

docuit

docuit Autor operis imperfecti, verbis illis. [a] [Ipſi honores, in Chriſto, in prima quidem facie videntur honores: reuera autem non ſunt honores diuerſi, ſed sũt diuerſa miniſteria, vt puta honor oculi videtur, quia illuminat corpus; ſed ipſe honor illuminandi, non eſt ei honor, ſed miniſterium eius. Et pedum humilitas eſse videtur quia baiulant corpus, ſed ipſa humilitas baiulationis, non eſt eorum contemptio, ſed miniſterium eorũ. Propterea Dominus corporis, ſcilicet homo, nec oculum ſuum ampliùs honorat quàm pedem; nec pedem magis contemnit quàm oculũ; quia nec oculus pro ſuo aliquo merito honoratus eſt, vt ſit oculus, ſed ad hoc miniſterium creatus; nec pes pro ſua culpa contẽptus eſt, vt ſit pes, ſed ad hoc miniſteriũ eſt creatus. Propterea vnumquodque membrorum, nihil ſe habere minùs intelligens, ſecundùm miniſteriũ ad quod creatum eſt, nec amplius; non inuidet alteri membro quaſi plus habenti, nec ſpernit alterum membrum quaſi minus habens: ſic eſt inter ſanctos. Vniuſcuiuſque

a Hom. 35 ſub finem

que ſancti honor,non eſt honor eius,ſed actus ipſius. Vt puta Apoſtolis; Apoſtolatus, à nobis putatur honor eſſe ipſius Apoſtoli, verè autem nō eſt honor eius, ſed miniſterium eius. Vnde Apoſtolus de Apoſtolatu ſuo dicebat; *nā ſi euangelizem, non eſt mihi gloria; neceſſitas enim mihi incumbit. Væ enim mihi, ſi non euangelizauero. Si enim volens hoc ago mercedem habeo. Si autem inuitus, diſpenſatio mihi credita eſt.* Similiter & Diaconatus, diaconi contemptibilitas videtur à nobis: verè autem non eſt contemptibilitas eius, ſed actus ipſius, Propter quod Deus, nec Apoſtolum amplius diligit, quàm Diaconum, quia Apoſtolus eſt; nec Diaconum minus quàm Apoſtolum; quia Diaconus eſt: quia Apoſtolus pro aliquo ſuo meritò antecedenti honoratus eſt vt eſſet Apoſtolus; ſed ad hoc miniſterium aptus iudicatur, ſecundùm motum animæ ſuæ: nec Diaconus pro merito ſuo antecedēti contemptus eſt, vt eſſet Diaconus, ſed ad hoc miniſterium aptus eſt iudicatus ſecundùm motum animæ ſuæ. Propter quod nec

Apo-

Apoſtolus laudem habebit apud Deum quia Apoſtolus fuit, ſed ſi opus Apoſtolatus ſui benè impleuit: neque Diaconus exprobrandus eſt, quia Diaconus fuit ſed ſi opus ſuum neglexit.] *Illud ſecundum motum animæ ſuę*, quomodò acidum Pelagianiſmi fermentum non contineat, ſed purum ſit, & labis expers, trado agens de merito Apoſtolatus. Hactenus de ſuaui Chriſti regimine ex propoſito Matthęi loco, quem in hanc rem bene verſat Molanus.[a]

[a] l.3. de canon. c. 11.

11 Adiungit in hanc rem S. Gregorius,[b] ex eodem Matthæi cap.20. alium locum, quo ſeruus ex ſuſcepto regiminę elatus, & percutiens conſeruos ſuos, dicitur diuidendus, ideſt interprete S. Baſilio, damnandus, & pars eius ponenda cum hypocritis. [Inter hypocritas enim iure deputatur, qui ex ſimulatione diſciplinæ, miniſterium regiminis vertit in vſum dominationis.] Ad eandem quoque mentem, locum illum proponit adhortans ſuperiores Oreſieſis,[c] & egregiè Origenes,[d] tractans illud, *cleri eorũ non proderunt eis*, quam expoſitionem

[b] 2. par. paſtoral. cap. 6.

[c] in monaſt. inſtit. ante medium.

[d] hom 7. in Ierem.

ſe

ſe ex antiquiore quodam accepiſse profitetur. Denique Chriſtus Apoſtolos idcirco miſit abſque virga, vt meminiſsent quod præclarè obſeruat S. Ambroſius,[a] non tam curare vt vim poteſtatis exprimerent ac dominarentur præferentes inſigne poteſtatis, quàm vt ſuauiter ac moderatè regerent; ſicut ipſe Chriſtus leniſſimè & moderatiſsimè regebat: propterea enim in eius typo dictum eſse de Dauide, *memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius*, notauit S. Hieronymus.[b] Nimirum Chriſtus, genus mortalium non fulminando ac tonando, ſed in ſpiritu lenitatis, ſummaque manſuetudine gubernauit: ac proinde idem meritò ſuis ſubpræfectis voluit eſſe commendantiſsimum. Approbauit quidem Chriſtus Dominus violentiam aliquam, ſed non illam quæ ſubiecto à præſide aut cuipiam alteri ab homine infertur, ſed quam quiſque ſibi proprio motu intulerit, vt notauit S. Baſilius[c] tractans ea Chriſti verba, *& violenti rapiunt illud*. Alter item Baſilius[d] Chriſtum ſpecie Medici exhibet, leniſsimè

a hom. 7 in Luc. c. 10.

b epiſt. 61.

c ſermo. de abdic. ſub finē.

d orat. 30. initio.

me cum ægro agentis. Neque enim, vt optimè ibi expendit, fulminibus ac procellis ſonantibus orbem euertit, ſed omni benignitate & ſuauitate adhibita curauit & rexit mortales, per totam vitam, quam tantæ etiam benignitatis ſpecimine obſignauit, vt habeant Præpoſiti omnes vnde rectionis normam repetant, iuxta illud Climaci [a] [Paſtorem verum, oſtẽdit charitas, quæ Principem Paſtorum, in crucem egit.] a l. ad Paſto.c.5

12 Velificatus eſt Chriſtus Patris voluntati, quem Verbũ ſuũ miſiſſe ad homines vt carne amictus in ſumma lenitate eos regeret, factus rectoribus animarum idea regiminis violentiæ expertis, tradit præclarè Iuſtinus ſcribens ad Diogneſum, his præter cœtera. [Deus qui eſt omnipotens & omnium conditor ac inuiſibilis, è cœlis veritatẽ & Verbum Sanctum ac incomprehenſibile inter homines locauit, & in cordibus eorũ firmã habere ſedẽ voluit; nõ quemadmodum aliquis conijcere poſſit, miſſo hominibus miniſtro aliquo, aut Angelo, aut principe, aut aliquo

eorum qui terrena gubernãt, aut quopiam eorum quibus commiſſa eſt rerũ in cœlis adminiſtrãdarum cura, ſed ipſo opifice & creatore omniũ, quo cœlos condidit; &c. Hunc ad eos miſit. An vt aliquis hominũ cogitare poſſit, tyrrannidis exercendæ, & terrorem incutiendi cauſa? Minimè verò, ſed in clementia, in lenitate, tamquam Rex mittens filium Regem miſit, tanquam Deum miſit, tanquam ad homines miſit, tanquam ſeruans miſit, tanquam cum obſequentibus agens, non tanquam violentiam adhibens, Violẽtia enim Deo non ineſt; miſit vt vocãs, non perſequens, miſit vt amans.] Eũdem igitur cum Patre affectum induẽs Chriſtus, rectionem adhibuit violentiæ expertem, & omni ſuauitate perfuſã; penè vt dicere liceat, iure Ethnicos rerum noſtrarũ vides vocaſſe eum *Chriſtum*, quod nomen à benignitate & ſuauitate ducitur; Ita enim nomẽ Chriſti luxaſſe Ethnicos habetur ex Suetonio in Claudio, & ex Lactantio, [a] eodẽque reſpexit Tertullianus objiciẽs Ethnicis,

a 4. inſtit. c. 7.

nicis, quod Chriſtum ne de nomine quidem haberēt verè compertū, quippè; qui no χρήστοσυνα bonitate ſcilicet ducto nomine quo eū denotabāt Ethnici, ſed χριστὸς ab vnctione eſſet appellādus. At (vt dixi) penè videbuntur Ethnici oblæſionem illam nominis Chriſti induxiſſe, præ tanta eius in regendo benignitate quam *Chriſti* nomen præfert; vt S. Hieronymus ſcribens ad Suriam atque Fretellam obſeruauit.

13 Nec quem regendi tenorem ſuauem ac benignum, Chriſtus apud nos docuit ac vſurpauit, mutauit cœlo illatus, ſedenſque ad Patris dexteram. Proditum id luculenter eſt, in cœleſti viſo de quo S. Dionyſius,[a] ea epiſtola qua Demophilum monachum laicum ſacrario præpoſitum, increpat ob barbariem in hominem pœnitentem. Scribit eo loco S. Dionyſius, B. Carpum virum eximia vitæ Sanctimonia, & exquiſitæ planè familiaritatis cum Deo, narraſſe ſibi in Creta inſula cum apud eum forte diuerſiſſet, magno ſe dolore aliquando fuiſſe confectum, & diuinam

[a] epiſt. 8 in fine.

ſeueritate expetijſſe in Chriſtianum Apoſtatam, & in quendam Ethnicum, qui Chriſtiano Satan factus erat, eumque fallacibus pellectionibus à fide abduxerat. Vtrique ergo, diuinæ manus vltricis robur & auſteritatẽ apprecatum B. Carpum, vidiſſe per ſomnũ, ædem quam inhabitabat agitari primùm, deinde à vertice ad ima vſque fundamenta diſcedere; in medio autẽ hiatu, ingentem flammam ad cœlos vſque ac ſydera pertingentem, excitari: ſubtus verò ad ima Tartara, patere tenebricoſum & maximè horrificum, ſerpentibus immanibus ſcatentem hiatum, ad cuius os ſtarent duo illi quibus malè erat apprecatus. Vrgenti porrò per viſum illud nocturnum B. Carpo, vt noxij illi quàm primùm abſorberentur, obiectam Chriſti domini in aperto cœlo ſpeciem, ſurgentis è ſolio, manumque miſeris vt euaderent benignè porrigentis, & aduocantis Sanctos ad opitulandum; ac inter eam pro miſeris ſollicitudinem, ſic affantem ipsũ B. Carpum. *Tu verò feri me. paratus*

ſum

ſum enim ſalutis hominum cauſa, iterato mortem opetere, idque mihi accideret gratiſſimum ſi ita ferret neceſſitas mortaliũ. Quid huic ſuauitati rectionis comparandum? Emolliuit non dubiè (tametſi à S. Dionyſio non eſt expreſſum) tanta Domini benignitas, durum præferuidi famuli pectus, & non grauatè perpulit, vt Chriſti imitatione ſpiritum lenem aſperò depoſito indueret, æſtumque ac impetum flagrantis animi, temperaret lenitate & manſuetudine, qua ſpecialiter Chriſti rectionem exornauit Apoſtolus. Erga Paulũ, tunc Saulum ſeruatam eſſe à Chriſto rectore hãc lenitatem, tametſi aliqua ſeueritate condiri neceſſitas tulit, egregie tradit Thomas Cantipratanus.[a]

a lib. 1. Apum. c. 4. n. 2.

PVNCTVM V.

Imitantur diuinæ rectionis ſuauitatem, SS. Angeli rectores noſtri, ac etiam mali dæmones rectores tenebrarum harum.

1 PRoximè adductus S. Dionyſij locus, quo bonos Angelos à Chriſto ad lenem peccatorum curam adhibitos, ait ex S. Carpi narratione; ſuggerit aliam luculentam expreſſionē diuini regiminis, nempe rectionem Sanctorum Angelorum. Fateor SS. Angelos, nulla erga nos iuriſdictione potiri, iuxta illud Hebr. 2. *non ſubiecit Angelis Deus orbem terræ futurum*; proindeque eorum rectio accedit potiùs ad curam quam pædagogus à parentibus adhibitus puello impendit: quæ cauſa eſt, cur à Patribus non raró pędagogi hominum nominentur, vt a S. Baſilio, a & optimè à S. Bernardo b Nec aliud ſonat ille Papatis famulatus, cui addi-

a lib: 3. Exaem. & l. de Spir. ſáncto c. 13
b ſerm. 12. in Pſal 90

ctos

ctos eſſe Angelos cuſtodes ait Petrus Damiani.[a] Vocem quippè Papatis vel Papantis pædagogum ac præfectũ puerorum ſonare monſtrat Ioannes Corraſius[b] tractans notationem nominis *Papa*.

a Opuſc. 23.c.4.

b l.5.miſcell.c.15

2 Optimè planè eam Sanctorũ Angelorum, tanquam pædagogorum noſtrorum erga nos curam, exhibent illa crediti Auguſtini[c] in Soliloquijs. [Facis Angelos tuos Spiritus propter me, quibus mandaſti vt cuſtodiant me, in omnibus vijs meis, ne fortè offendam ad lapidem pedem meum, Hi enim sũt cuſtodes ſuper muros Ciuitatis tuæ nouæ Hieruſalẽ, vt montes in circuitu eius, vigilantes & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem tuum; ne quando rapiat vt leo Animas noſtras, dum non eſſet qui eriperet, ille antiquus ſerpens aduerſarius noſter Diabolus, qui quaſi leo rugiens ſemper circumit, quærens quem deuoret. Hi ſunt Ciues beatæ ciuitatis ſupernæ Hieruſalem, quæ ſursũ eſt mater noſtra, in miniſterium miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt

c cap. 23

ſalutis, vt eos liberent ab inimicis ſuis, & cuſtodiant in omnibus vijs ſuis, conſortent quoque & moueant, vt orationes filiorum tuorum offerant in conſpectu gloriæ maieſtatis tuæ. Diligunt nempe conciues ſuos, per quos ſuæ ruinæ ſciſſuras inſtaurari expectant. Ideoque magna cura & vigilanti ſtudio adſunt nobis, omnibus horis, & locis, ſuccurrētes, & prouidentes neceſſitatibus noſtris, & ſolliciti diſcurrentes inter nos & te Domine, gemitus noſtros atque ſuſpiria referentes ad te, vt impetrent nobis facilem tuæ benignitatis propitiationem, & referant ad nos deſideratā tuæ gratiæ benedictionem Ambulant enim nobiſcum in omnibus vijs noſtris, intrant vt exeunt nobiſcum, attentè conſiderantes, quàm pie, quàmque honeſtè in medio prauæ nationis conuerſemur quantoque ſtudio & deſiderio, quæramus Regnum tuum, & iuſtitiam eius, quantoque timore, & tremore ſeruiamus, & exultemus tibi in lætitia cordis noſtri. Adiuuant laborātes, protegunt quieſcentes, hortantur

pugnan-

pugnantes, coronant vincentes; congaudent gaudentibus; compatiuntur patientibus, pro te inquam patientibus. Grandis eſt eis, cura de nobis.]

3 Hæc quamuis ita, vereque Angeli, curatores tantùm ſalutis noſtræ, & pędagogi ſint, non rectores, tamen negari non poteſt quin ex Dei mandato, etiamſi abſque iuriſdictione, iiſdē nos proſequantur officijs, quæ ab illis prodeuntia, qui Iuriſdictionem obtinent, veram & propriam rectionem conſtituunt. Quare non immeritò, ipſi quoque præfecti, & rectores noſtri, ſiue præpoſiti vt Origenes loquitur [a] audire poſſunt. Eaque poſtrema appellatione, donatur S. Michaël apud Danielem. [b] Dicuntur item mitti in miniſterium, & eſſe Spiritus adminiſtratorij, quod eſt in ſcripturis nomen rectionis iuxta Originem [c] [Ipſi velut procurationem animarum noſtrarum tenent; quibus dum adhuc paruuli ſumus, velut tutoribus committimur, vſque ad præfinitum tempus à Patre.] quæ omnia præfecturam & rectionem ſonant. Et fortaſ-

a tract. 5. Matth.

b cap. 12

c hom. 8. in Geneſ.

fortaſſis huc reſpiciens Petrus Damiani in Epiſtolarum inſcriptione, rectorem Caſſinenſis cœnobij, non ſemel vocauit *Archangelum monachorum:* quod hauſit
d epiſ. 16 ex Fulberto Cartonēſi, qui [a] S. Odilonē Abbatem, tanquam Angelum monachis Angelis terreſtribus præfectum, vocauit Archangelum Monachorum.
b ſerm. in *Exc. nos reliquimus omnia* Sanctus item Bernardus [b] ſic de religioſo præfecto loquitur. [Celeſte tenet officium. Angelus domini exercituum factus eſt; Tanquam Angelus, aut eligitur, aut reprobatur.] Alibi verò,
c ſerm. 4. in dedic. Eccleſ. [c] Angelos agnoſcit eſſe prælatos, humanis prælatis ſuperpoſitos diuina benignitate. Locus eſt mellitus. [Illa Hieruſalem nec viciſſitudines patitur, nec cuſtodibus eget. Noſtris potiùs cuſtodes, neceſſe & diebus & noctibus deputari. Super muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes. Benignus, es Domine, nec noſtrorum hac fragili protectione murorum potes eſſe contentus, ſed ipſis hominum prælatis hominibus, Angelicam quoque cuſtodiam ſuperponis, vt muros defenſent, & eos

qui

qui murorum ambitu continentur. Ita Pater, quoniam ſic eſt placitum ante te, ſic neceſſarium nobis. Inſufficiens eſt enim miniſtratio noſtra, niſi & nobiſcum, vt pro nobis adminiſtratorios Spiritus, in miniſterium mittas, vt hæreditatẽ capiamus ſalutis. Quid enim ſi non videmus obſequium, cum experiamur auxilium? Quid ſi non meremur aſpectum, cum ſentiamus effectum.]

4 Angeli ergo, noſtri ad modum prædictum rectores, ea lenitate ac mãſuetudine homines dirigunt, quam nemo vnquam ſatis ſuſpexerit. Ideoque Petrus Bleſenſis a Angelos abſolutè mites appellat. [In tribus ſiquidem manſuetudo conſideratur; ſi quis ſcilicet, ſocialis eſt, vt cum quibuſcumque viuat, gratioſus ſit eis. Sic Paulus omnibus omnia factus. Si quis, etiam lædẽtem non lædit. Poſtremò etiam, ſi lædenti benefaciat. Hæc præcipuè in Angelis eminent. Cum enim ille imprudens, & impudens Lucifer, ſe à Deo, & ſocialibus diſſociaret Angelis, ipſi in a ſerm. 3.

ſocie-

ſocietate perſtiterunt, in manſuetudine ſua roborati. Iniurias quas eis quotidie inferimus, dum cuſtodiæ eorum refragamur, patienter ſuſtinent, nec læſi nos lædunt, immò mitiùs compatiuntur nobis, & quod veriſimile eſt, tanquam medici maiorem ſolicitudinem, infirmis impendũt, quã ſanis, & magis gaudẽt ſuper vno peccatore pœnitẽtiã agente, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia.]

5 Et eſt tamen Angelorum poteſtas maxima, vt præter cœteros copiosè proſequitur Sophronius Hieroſolimitanus, eo encomio quod panxit Sanctis Angelis: nihilque facilius feret Angelis Sanctis, quàm hominem minimo niſu conterere: non ſecus ac nos vermiculum obterimus, inliſa ſolea. Id quod manifeſtiſſimum fuit, in clade quam vnicus Angelus perbreui tempore ſine ſtrepitu intulit copijs numeroſiſſimis, & inſtructiſſimis Sennacheribi. Quare non foret vni cuiuis Angelo operoſum, hominem cui præeſt, vi adigere quò vellet. Non poteſt quidem

Ange-

Angelus, ſiue intellectum, ſiue voluntatem hominis implere, vt loquuntur Patres Baſilius [a] Fulgentius [b] Paſchaſius, [c] Bernardus, [d] Rupertus. [e] Ideſt, non poteſt quidem Angelus per ſeipsū directè ac immediatè hominem ſiue intellectuare, (verbum eſt D. Auguſtini,) [f] eiuſque intellectui immittere cognitionem; ſiue voluntati eius, talē aut talem actum imprimere. Tamen indirectè, & interuentu inferiorum potentiarum ſubordinatarum in quas per externos ſenſus ac temperiem corpoream multum iuris habet, ita afficere eas quoq; ſuperiores facultates poteſt, vt non difficilè illas abducat quo libuerit. Quoad cœtera verò omnia cum intra tum extra hominem, de magna omnino Angelorum potentia dubitare non licet. Habuit ſanè eam pro compertiſſima D. Auguſtinus, qui expendens illa Pſaltis verba pſal. 95. *confeſſio, & pulchritudo*, affirmat, homines potentiam amantes, optare ſibi potentiā Angelorum, eo quod tanta ſit in eis potentia, vt ſi faciant Angeli quicquid poſſunt,

a initio lib. 5. cōtra Euro

b de fide ae Inſtr. c. 3.

c lib 2. de Spiritu Sancto *in fine*.

d l. 5. de cōſid. c. 3.

e lib. 1. de oper. Spir Sācti c. 16.

f ſerm. 18 in pſal. 118.

poſſunt, ſuſtineri non poſsit.

6 Tanta, tamque robuſta ac valida cum ſit Angelorũ poteſtas in eos quos dirigunt, tamen nihil per vim ac impetum, ſed omnia ſuauiter ac moderatè ſuſcipiunt. Eſt huius temperatiſſimi regiminis exemplum omnino ſingulare Iudic. 2. *Aſcendit* (inquit) *Angelus Domini de Galgalis ad locum flentium, & ait. Eduxi vos de Aegypto, & introduxi in terram pro qua iuraui patribus veſtris, & pollicitus ſum, vt non facerem irritum pactum vobiſcum, in ſempiternum: Ita dumtaxat, vt non feriretis fœdus cum habitatoribus terræ huius, & aras eorum ſubuerteretis: & noluiſtis audire vocem meam. Cur hoc feciſtis?* Quid ea lenitate admirabilius? Suberat iuſtiſſima cauſa Angelo Domini, vt in populum ingratiſſimum ſæuiret, idque ipſe populus in lacrymas ſolutus agnouit; eũ perdendi, poteſtas non deerat. Et tamẽ leniſſimè agens Angelus, mitem correptionem & temperatiſſimam immanium ſcelerum expoſitionem, veriùs, quàm exprobrationem, non eſt tranſgreſſus.

greſſus. Hi ſunt amici auſcultantes, vt habetur Cant. 2. interprete Richardo Victorino. [a]Attēte namque ſancti Angeli deſiderijs noſtris ac voluntatibus, tanquam internis vocibus excipiendis, & ad Deum perferendis incumbunt, cum primùm à bonis diuinitùs præuētis excuduntur, velut ex attrito ſilice ſcintillæ. Non igitur internas illas voces noſtras vi extorquent, nec aliter nobiſcum ſe gerunt quàm prout miniſtros & reuerentes curatores decet, ab omni dominatrice potentia, & typho in alumnos prorſus alieni.

a ſuo c.4 in Cant.

7 Et decuit huiuſmodi ſuauis rectio amorem erga nos Angelorum, noſtri viciſſim in eos amoris conciliatorem, iuxta ſcopum Deo propoſitum in præficiendis curæ ac tutelæ noſtræ ſanctis Angelis, vt piè obſeruatum eſt à S. Bernardo [b] verbis illis. [Angelorum cum ad ſalutem humani generis miniſterio vtitur, nonne facit, vt ab Hominibus Angeli diligantur? Nam quia ab Angelis homines diligantur, inde vel maxime aduerti poteſt, quod antiqua ſuæ Ciuita-

b ſerm. 78. in Cant.

Ciuitatis damna, ex hominibus reſarcitum iri, Angeli non ignorant. Nec alijs profectò legibus, Regnum Charitatis regi decebat, quàm pijs ipſorum, qui pariter regnaturi ſunt, mutuiſque amoribus, & puris affectionibus in inuicem, & in Deum.]

8 Non pigebit vtilitatem quoque ex hoſtibus petere, quandoquidem id perfectæ eſſe ſapientię, & in acerbius hoſtium cordolium cedere, obſeruatum iam olim eſt. Satanam Dei mimum eſſe, docuerunt, Iuſtinus,[a] Tertullianus,[b] Niſſenus.[c] Nequè verò eſt dūtaxat Satã Dei mimus in ritibus ac cultibus diuinitùs præſcriptis, ſed & in modo regendi ac tractandi eos quos ſubiectos deditione voluntaria accepit, rector factus tenebrarum harum. Obſeruarunt hoc graues Patres, Athanaſius,[d] Cyrillus Alexandrinus,[e] Lactantius,[f] Docent hi Patres Satanam in ijs quos aliquò dirigit, obſeruare genium ac natiuam propenſionem, eique ſe accommodando efficere, vt quò deſtinauit abducat improuidum hominem.

a in calce prioris Apologiæ.
b lib. de coro. mil. c. 14. lib. de præſer. c. 40.
c humil. 14. in Cant.
d orat. 1. contra Arrica initio
e lib 9. in Ioan. c. 16.
f 6. inſtit. c. 4. & 7.

minem. Neque enim eo illum abſtrahere per violentiam poteſt, cum libertas humana, arx ſit nullo creato iuſſu & oppugnatione expugnabilis. Et quãuis ſuponeretur, poſſe nos vi illata ad malũ adigere; nollet tamen: quia cũ exitium noſtrum quærat, idque ſolis liberis actibus noſtris creatur, alienum ab eius ſcopo eſſet, vim inferre. Itaque quod Deum facere obſeruat, blanda nos pellectione ſollicitat, & diuinam regendi ſuauitatem æmulatur: Ideoque vt ait S. Leo [a] [non deſinit hoſtis transfigurãs ſe in Angelum lucis deceptionum laqueos vbiq. prætendere, & vt quoquomodo fidem credentium corrumpat, inſtare. Nouit cui adhibeat æſtus cupiditatis, cui illecebras gulæ ingerat, cui apponat incitamẽta luxuriæ, cui infundat virus inuidiæ. Nouit quem mœrore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione ſeducat. Omnium diſcutit conſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus: Et ibi quærit cauſas nocendi, vbi quemque viderit ſtudioſiùs occupari.]

a Ser. 7. de Nat. Dom.

9 Hoc verò eſt agere leniſſimè,& trahere quemque ſua voluptate,non adamantina neceſſitate. Eundem Satanæ ſuauem ac blandum agendi modum, obſeruauit & expoſuit perpulchrè Victor Cartennenſis [a] verbis illis.[Per ludũ quendam huc atque illuc te circumducent Angeli deceptores: fient igitur grata cuncta flagitia, & peccandi licentia tibi penitus adlubeſcet. Tenebit te Diabolus ſuæ libertati addictum, vt ſit tibi liberum peccare, non viuere. Nec ſinet te reſipiſcere ante qui fueras, cùm blandimento peccandi, dulcedine te criminum fallaciſſimus auocauerit. Et vt ſemel dixerim, ita te pereundi ſuauitate decipiet,vt delectabilius tibimet videatur, perire potiùs quàm redire.Omne namque peccatum, abſque ſui delectatione non geritur. Nec alias ineſcare animam poterit, niſi ſuauitate deſiderij illiciat quem deceperit. Dulcis enim mixtura, & ſuauis ſit neceſſe eſt faucibus, lethalis poculi funeſta confectio;ne amaritudinis prima libatio reuocet haurientem.] An alludit ad viſum B.Ma-

a lib. de pœnit. c. 2.

cario

cario obiectũ, quo Satanas varijs phialis tanquam locuples Seplaſiarius, inſtructus apparuit; vt accõmodatè ad vniuſcuiuſque genium, inſtillaret quod ei congrueret eſſetque contemperatum? Sed pergit Victor. [Mulieri primitiuæ ſic viſum eſt bonum eſſe ad aſpectum, & dulce ad cibum arboris illius venenũ, cuius poſtquàm mentita eſt ſuauitas labris comedentis; infecit morientis hauſtus violenta ſubtilitas; quod vigens ac viuidum manebat, extinxit, & in contrarium per intemperantiam, recidentibus votis, ad exilium mundi, & ſpectaculum ſeculi, de Paradiſo beatitudinis, & prædio ſecuritatis eiecit.] Suauis pellacia, quæ Satanæ in ea prima mortaliũ appetitione & oppugnatione, ceſſit ad votum, perpetua eidem eſt, ad creandũ poſteris per ipſoſmet certum exitium,

PVNCTVM VI.

Vox Apoſtolorum de neceſſitate exprimendæ in regendo ſuauitatis.

1 AB Angelis vt ita dicam cœleſtibus, progredior ad terreſtres; hoc eſt ad Apoſtolos, de quibus nō nemo accepit verba illa Chriſti Ioan. 1. *Videbitis Angelos Dei, aſcendentes & deſcendentes ſuper filium hominis*. Quod enim illis verbis Chriſtus Dominus, alluſerit apertè ad ſcalã Iacobo per viſum exhibitam; in ea autẽ apparuerint Angeli aſcendentes & deſcendentes; idque totum æquè ac ſcala illa vniuerſa, iuxta pleroſque Doctores, nominatim verò ex antiquis Theodoretum, [a] ex recentioribus autem Fernandium, [b] ad expreſſionem diuinæ de electis per ſe ac ſuos prouidentiæ, referatur: commodè nonnulli, Angelos aſcendentes interpretati ſunt Apoſtolos & Apoſtolicos viros, Eccleſiarum præpoſitos cum perfectis perfectè ac ſublimiter verſantes:

b in expoſ. viſionis ſcalæ Iacob ſectio 4.

An-

Angelos verò deſcendentes, reſpondere dixerunt iiſdem præfectis, cum ad infirmorum captum ſe demittuut. Vtriſque, ſuauis rectio ex Dei & Chriſti ſpiritu quo abundarunt, placuit ſemper. Apoſtolos gregis noſtri duces primarios, exhibeamus priore loco, nec vniuerſos ſed primores duntaxat; duos inquam mundi oculos, Petrum & Paulum: tum Apoſtolicos viros, qui pro Patribus nati ſũt filij, ſubijciemus, ſed parcè, ne in immenſum excreſcere cogatur oratio.

2 S. Petrus planè inſigniter, Epiſtolæ primæ cap. 5. Chriſtianos rectores informans, ſic ſcribit. *Seniores, qui in vobis ſunt obſecro, conſenior & teſtis Chriſti paſſionum, qui & eius quæ in futuro reuelanda, eſt, gloriæ communicator: paſcite qui in vobis eſt gregem Dei prouidentes, non coactè ſed ſpontaneè ſecundùm Deum. Neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè, neque vt dominantes in Cleris ſed forma facti gregis ex animo: & cum apparuerit Princeps Paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam.*] Seniores non ætate, ſed dignitate ac munere, ideſt

præpoſitos, ſpectat hæc oratio, vt ſequẽtia manifeſtè oſtendunt, quibus Apoſtolus docet, huiuſmodi ſeniorum eſſe, paſcere & prouidere: ἐπισκοπεῖν. His ergo probatis & eo nomine dignis paſtoribus ac rectoribus, præſcribit ſummus ſecundùm Chriſtum Paſtor, qui non potuit aliter docere quàm vixit, vt non dominentur in cleris, ſed forma fiant gregis ex animo, ſecuri ac certi, paſtorũ principem Chriſtum ex cuius ſpiritu rexerint, ſi dominationem illam quam reprehendit abegerint; faſtuoſam inquam & turgidam, tyrannico ſpiritu plenam rectionem, cumulatum illis præmium & coronam gloriæ repenſurum: Diſertè ac perſpicuè, hunc Apoſtoli ſenſum ferunt poſteriora illa, quibus interdicit dominatione in cleris.

3 At Nazianzenus,[a] eundem ſenſum agnoſcit in prioribus illis verbis, quibus rectores gregis Chriſti iubẽtur ab Apoſtolo, prouidere *non coactè ſed ſpontaneè, ſecundùm Deum.* Putat enim Thologus, ſenſum Apoſtoli eſſe, paſcendum ac regendum eſſe gregem, non vi illata, & ita

a orat. 1. num. 2.

vt

vt cogantur & adigantur oues à rectoribus genij impotentis ac præfracti: ſed perſuaſione, & ſuaui ac miti rectione duci oportere. Hic ſenſus à literæ ſimplicicitate, & capitis textura videtur abhorrere; ſubditur enim, idipſum explicatiùs tradendo, regendum eſſe populũ Dei, *non turpis lucri gratia, ſed voluntariè*: quod manifeſtè ſpectat ad Paſtorum lubentem & non cunctabundum acceſſum, ad capeſſendum munus ſuum, & in eo obeundo perſeuerantiam: proindeque verba immediatè apud Apoſtolũ antecedentia, accipienda item ſunt de ſpontanea & non coacta ſuſceptione & functione muneris ac prouidentiæ in plebem Chriſti. Quamuis autem verius videatur, eum quem Nazianzenus proponit priorum illorum Apoſtoli verborum ſenſum, eſſe minus genuinum; tamen quod tanti viri doctrina ſit in hanc rem planè inſignis; non videtur prætereunda. [Animorum (inquit) rector, priuati quidem hominis vitium eſſe exiſtimet, turpia ſuppliciòque digna, & quorum lex dura & grauis domina eſt, per-

petrare: Præfecti autem vel Antiſtitis, non quàm optimum eſſe; nec nouas ſubinde virtutum acceſſiones facere: ſi quidem virtutis ſuæ pręſtantia multitudinem ad mediocritatem tracturus, ac non per vim cohibiturus, ſed perſuaſione allecturus. Nam quod vi ac neceſſitáte exprimitur, præterquàmquod tyrannicum eſt, minimeque laudandum, ne firmum quidem, ac ſtabile eſt. Solet enim id, cui vis adhibita eſt, non ſecùs ac planta per vim manibus inflexas ſimul vt dimiſſum fuerit, ad ſe rurſum redire: Quod autem à libera voluntate proficiſcitur, æquiſsimum ſimul, ac firmiſsimum eſſe ſolet, vtpotè beneuolentiæ vinculis ádſtrictum atque conſeruatum. Ac proinde, vel maximè id lex noſtra & legislator noſter ſanxit, vt grex non coactè, ſed ſponte, ac libenti animo paſcatur.]

4 Non eſt hæc loci Apoſtolici interpretatio, Nazianzeno ſingularis; eodem quippè modo Apoſtolū intellexit S. Cyrillus,[a] exponens quod Propheta dixerat de expilatoribus & exactoribus po-

a lib. 1. in Iſaiam orat. 3.

puli,

puli. Sic enim ſcribit. [Bellisſimè,& aptè,non præceptores non magiſtros, non aliquid aliud eiuſmodi eſſe dicit; ſed exactores, ſed extortores nominat docetque eos dominari illi, non vt doctores, diſcipulos leniter tractantes, ſed vt rigidi, ac ſæui domini, quod ipſi velint ſentire cogentes, & ad quiduis nonnũquam impellentes. Cœterùm ij qui in Chriſto ſunt, eum ſcopum, non ſibi proponunt. Scribit itaque Diuinus Petrus. Vocatis ad Epiſcopatũ, adſcitis ad functionem docẽdi oues ratione præditas, *non vt dominarentur Clero,* id eſt,populo qui ſors Domini eſt, *at vt ſint gregis exẽplaria.*]

5. Mirum porrò videri non debet, S.Petrum, ſuauem temperatamque rectionem adeò probare. Quod enim SS. Optatus,[a] Chryſoſt.[b] & Petrus Damiani,egregiè obſeruarũt, prouiderat Deus nobis, proſpiciens,vt ſeuerior auſteriorque & rigidior Petri animus miteſceret atque molleſceret. Erat ſanè Petrus,vt ratiocinantur S.Chryſoſtomus,[c] vertex Apoſtolorum, baſis immobilis,petra firmiſſi-

a lib.7.in Parmen.
orat. in Petrum, eliam.
c Serm. 27.

miſſima, princeps Eccleſiæ, portus inexpugnabilis, turris ſtabilis.] Nunc tamen talem & tantum, in Eccleſiæ Paſtorem electum, impingere ac in tetermimum abnegati Chriſti peccatum ruere, permiſit Deus. Rationem illius prouidentiæ, ſic aperit S. Chryſoſtomus. [Si Doctores & Sacerdotes minime peccarent, neque affectibus huius vitæ eſſent obnoxij, aduerſus alios inhumani eſſent, & implacabiles. Ob eam igitur cauſam, etiam Sacerdotes ipſos Eccleſiæ, affectibus eſſe ſubiectos permiſit, vt ex eo quod in ſe ipſis ſentiunt, faciliores ad veniam alijs dandam fiant. Hac prouidentiæ ratione, non hoc modò tẽpore, ſed olim quoque vſus eſt Deus. Itaque quorum fidei Eccleſiam ac populum commiſſurus erat, ij vt peccato ſuccumberent permiſit, vt ex ſuo lapſu humaniores aduerſus cœteros fierent. Nam ſi ipſi nihil peccaſſent, nunquam peccantibus ignoſcerent, ſed ſæuitia elati, omnes de Eccleſiæ campo demeſſuri fuiſſent. Idque ita eſſe, non me ductum coniectura dicere, age, iam propoſitis exem-

exemplis rem ſpectemus, Ita enim vos ad credendum adducemus. Petro Eccleſiæ claues erant committendæ, immo verò etiam claues regni cœlorum commiſſæ ſunt. Quid enim illi Dominus dixit? *Quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*. Erat Petrus ſeuerus, & rigidus. Quod ſi idem, immunis à peccato fuiſſet, quam veniam qui ſub illo magiſtro erant, ſperare potuiſſent? Ob id igitur, id egit Dei gratia vt in peccatum quoddam incideret, vt ex eo quod ipſe paſſus erat, benignior in alios fieret.]

6 Quod ait olim quoque Deum hac erga Rectores animorum prouidentia vſum, ſpectat ad Moſem & Aaronem, quorum hic, tametſi Pontifex Maximus iu populo Dei, quàm fœdè impegerit, neminem latet. De Moyſe extra ordinem ſummo quomodolibet eiuſdem populi præfecto, quomodo impegerit ad ſilicem, & rupes immota illuc vſque, ſuccuti tam leui flabro permiſſus ſit, ſuſpicit meritiſſimò rem diligenter expēdens,

dens Gillebertus.[a] Sed pergamus cum Chryſoſtomo, permiſſum Apoſtolorum Principis lapſum expendente, vt dediſceret ſæuire, & natiuam auſteritatem deponeret. Rurſus ergo infra, poſt expenſam ſuis momentis grauitatem negationis Petri. [Ideo (inquit) Petrus eſt lapſus, quia eius fidei Populus multus committendus erat, ne ſi cum ſeuerus eſſet, etiam à peccatis abeſſet, in fratres, implacabilis fieret. Prolapſus eſt igitur in peccatum, vt ſuum ipſe peccatum, ac Domini benignitatem cogitans, clemẽs erga conſeruos fieret. Sic namque ex diuina quadam diſpenſatione permiſsũ eſt, vt illa peccaret, cui erat gubernatio Eccleſiæ credenda. Columna illa Eccleſiarum, fidei portus, Petrus; ille magiſter orbis terrãrum, vt peccaret, permiſſum eſt; vt huius permiſſio, clementiæ erga alios exhibendę fieret occaſio.] Dimitto cœtera quæ apud Chryſoſtomum in hanc ipſam ſententiam, eo loco, & alibi leguntur.

7 Sed nolo omittere Rupertum;[b] Nã inſigniter planè in rem noſtram philoſopha-

a in alt. Sinag. & Eccl. c. 13

b lib. 2. oper. Spirit. Sãcti cap. 28.

ſophatur ex permiſſo B.Petri lapſu. Sic igitur habet. [Princeps Apoſtolorum, Petrus deſtinatus fuerat, & huic ſpecialiter magna poſt Chriſtum poteſtas danda, vel iam data erat, dicente Chriſto filio Dei viui, quem confeſsus fuerat, *Beatus es Simon Bariona, quia caro & ſãguis non reuelauit tibi, ſed pater meus qui in cœlis eſt; & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum.* Item. *Simon Ioannis diligis me plus his? paſce agnos meos, paſce oues meas.* Tali & tanta præeunte Euangelicæ veritatis auctoritate. Chriſtianiſſimi Imperatores poſt multa tempora, omneſque Eccleſiarum principes hoc cenſuerunt, & lege perpetua firmauerunt, vt ſicut Imperatori omnes præfecti, vel iudices, ſic Beato Petro, & ſecundum dignitatem eius excellenti Romano Pontifici, cœteri ſubiecti ſint Eccleſiarum Pontifices. Magnus honor, grãdis celſitudo. Ait autem ipſe eiuſdem honoris, & celſitudinis autor. *Qui*

maior

maior eſt veſtrum, erit ſicut minor, & qui praeceſſor eſt, ſicut miniſtrator. Item maiores illos ſiue miniſtros magno ad clementiam informat ſtudio, quod manifeſtè colligas, ex factis eius humillimis, & dictis eius parabolicis. Quando autem, vel quomodo, ſciret homo poſitus in celſitudine honoris in magna conſcientia ſanctitatis, condeſcendere paruis, condolere miſeris? ſolus quippè Deus natura humilis, natura miſericors, & miſerator eſt; imo ipſa humilitas, & ipſa miſericordia eſt. Homo quilibet, humilis ſiue miſericors, nonniſi ex accidente eſt. Optabat igitur prædiſtinato, atque vocato ad tantam celſitudinem Petro Apoſtolo, cauſam ſubeſse, & magnitudinem eius honoris præire, vnde illi humilitatis, atque compaſſionis ſciẽtia iugiter poſset accedere. Idcirco labi permiſsus eſt, idcirco vſque ad triplicãdam negationem derelictus eſt, pulchro & ſpectabili ordine ſapientiæ: vt rectè miremur omnes eiuſdem ſapientiæ periti ſpectatores, omnes apertos diſcretionis oculos habentes. Et hoc animad-

uertentes omnino expedire credimus eis qui præſunt, tam propter ſemetipſos, quàm propter eos quibus præſunt, quatenus ad humilitatem, & compaſsionẽ eruditi ſint, per magnum & memorabile infirmitatis experimentum. Aliter quippè infirmitates ſubditorum, aut vix, aut nullo modo ſupportare ſciunt. Idcirco quondam per os Annæ Propheteſsæ cecinit hic idem ſanctus ſapientiæ Spiritus dicẽs, *Domini enim ſunt cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem*. Vbi autem nos dicimus, *ſuper cardines terræ*; Hæbraici ſermonis proprietas (vt ait Beatus Hieronymus) habet; *ſuper afflictos terræ*. Et afflicti terræ qui ſunt, niſi humiles & contriti corde? Super illos planè, qui huiuſmodi ſunt, Dominus orbem poſuit, quia ſuper eos qui præteritam infirmitatem memoriter tenentes humilis apud ſe conſcientiæ ſunt, Dominus Eccleſiam ſuam collocauit, qui videlicet tanto clementiùs, tanto compatientiùs eundem orbem portare poſſunt, quanto ampliùs clementis atque

com-

compatientis Dei gratia, ſe indiguiſſe meminerunt.]Habemus vnde S. Petrus, lenitatis ſpiritum in regendo hauſerit; nec mirum videri oportere, ſi eodem ſpiritu imbuere alios animorum rectores conatus ſit, vt monſtrant documenta Chriſtianis paſtoribus ab eo tradita, quæ retulimus.

8 Eundem Dei ac Chriſti in regendo ſpiritum, obtinuit cũ Petro Paulus, nec ex diſsimili origine. Nam Paulum quoque, (vt Petrus Damiani notauit)[a] idcirco Deus multipliciter olim inquinari permiſit, vt tantus rector animorum, ſuauitatem rectionis addiſceret. Itaque alijs rectoribus metuens ad Galat. 6. diſertè denunciat verendum eſse ijs qui in alios ſeueriùs ac inclementiùs ſe gerunt, ne ſinantur ipſi quoque cadere. *Si preoccupatus* (inquit) *fuerit homo in aliquo delicto; vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum ne & tu tenteris*. Præoccupatum hominem, hoc eſt non ex adulta iniquitate prolapſum, ſed præuen-

a ſer. 17.

uentum & ferè antequàm lapſum ſuũ perfectè aduerteret, in præceps actum, admonet B. Paulus oportere leniter inſtrui, aut vt verbi Græci emphaſis retineatur, *reſtitui cum manſuetudine*, per rectores ſpirituales alijs dirigendis ac iuuandis præpoſitos, qui non imperio ſubditis præſideant, ſed miniſterio, vt loquitur Tertullianus. [a] Quod ſi intemperantiùs ſe gerant zelum Dei obtendentes, iubet memores eſſe communis naturæ, in omnibus prolapſionis obnoxiæ; oſtendens nihil eſſe procliuius, quàm vt qui in alios ferrei & immites ſunt, cum ceciderint; (id enim præſertim eſt colorati tyrannici ſpiritus, & impotentiæ animi obtendiculũ;) egeãt ipſi aliquando commiſeratione aliena, iuſto Dei iudicio, & æquiſſimo permiſſu prolapſi. Inſignẽ planè in hæc Apoſtoli verba commentationem, petere licet ex Chryſoſtomo [b] atque Bernardo [c]

a lib. de pudic. c. 21.

b homil. de nom. Abraham.

c ſerm. 54: in Cant. *ſub medium.*

9 Non videtur autem carere myſterio, quod Apoſtolus cum legum Grammatices iniuria participium ſingularis

L nu-

numeri iunxerit verbo multitudinis, dicens, *inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans*, Græcè σκοπῶν cum dicendum fuiſſet *conſiderantes*, continuando ſermonem in numero plurali, vt auſpicatus fuerat. Quamuis enim verum eſt quod ad cum locum notat Gagneius, Apoſtolum vt ipſemet de ſe dixit, imperitum eſſe ſermone; nec hoc duntaxat loco, ſed & alijs pleriſque, turpaſſe orationem ſuam ſolęciſmis, quod obſeruarunt quoque de alijs ſcriptoribus ſacris Iſidorus Peluſiota, [a] & ad eum Riterhuſius, ac refellens Magdeburgenſes Franciſcus Turrianus; [b] tamen non immeritò Theophilactus, ac Guillaudus, exiſtimarunt Apoſtolū Grammaticæ negligentem, ſubitò mutaſſe numerum & monitum tantoperè neceſſarium, maluiſſe verbo ſingulari exprimere quàm plurali, quod oratio quæ ad plures dirigitur, minùs afficiat. Hac enim de cauſa præter cœteras, vt Philo egregiè admonuit, [c] decalogum Deus de induſtria verbo ſingulari præſcripſit. Neque enim dixit, *non occidetis,*

a lib. 4. epiſt. 28.
b lib. 2. c. 3.
c in decal.

tis non furabimini, ſed *non occides, non furaberis*. [quod quiſque, eo præſcribendi modo reddatur obſequentior, ſibi dictum exiſtimans: qui verò cum cœtera turba comprehenditur eodem alloquio, ſurdeſcit, turbam ipſam prætexens ſuæ contumaciæ.]

10 Non fuit Pauli Philoſophia, philologia, qualis antiquorum inter Ethnicos ſapientiæ Magiſtrorum apud Senecam.[a] Sed quod verbis docuit, factis præſtitit. Nam & Corinthium reſipiſcentem, benignißimè habuit, & generaliter. 1. Theſſalo. 2. comparauit ſe nutrici alumnum quem lactat & tenerrimè diligit, nō aſperè ac durè, ſed ſuauiter ac benignè tractanti. Pulchrè id expendit Philippus Abbas[b] qui Rectorem ſacræ familiæ ad lenem & ſuauem gubernationem, ipſorum quoque Ethnicorum exemplo adhortatus, ac Senecæ nominatim, quem ait præpoſita Deorum lenitate, præfectos ad benignitatem adducere ſtuduiſſe, ſubdit. [Quo forſitan lecto, amicus Senecæ Paulus, huiuſmodi lenitatem ſeſe oſtendit ha-

a

b epiſt. 13

buiſſe, & eius quaſi vnco Theſſalonicenſium ſibi animos attraxiſſe: prudẽter intelligens, ſubiectos ad obediendũ non poſſe efficaciter inuitari, ſi ab eis timeri ſolùm appeteret, non amari. *Facti ſumus* (inquit) *paruuli in medio veſtrum, tanquam ſi nutrix foueat filios ſuos.* Nutrix quæ fouere filios ſuos diligenter intendit, ſuã vel ætatem corporis, vel granditatem generis non attendit: ſed illorum infantiæ, affectu beneuolo cõdeſcendit, & quibus infundere vitale ſatagit alimentum, ne fortè reſpuatur, apponit manſuetudinis condimentum. Sic is qui præficitur ad nutriendũ animas ſubiectorum, allicere ſibi debet rudes & varios affectus animorum: & ab eius ſectatu ſi quos preſſos faſtidio viderit elongare, debet illos vnco manſuetudinis reuocare; reuocatos manſuetis ſibi amplexibus colligare.]

11 Plus aliquid in eo Pauli loco quẽ produximus deprehendit Guerricus Abbas.[a] Paulum quippè non vt nutricem modò, ſed vt mammilam ac vber,

a ſerm. 2. de SS. Petro & Paulo.

occa-

occaſione horum eius verborum, ſic repræſentat: [Vbera Paulus præbuerat, quibus dicebat, *lac vobis potum dedi*. Et illud *factus ſum in medio veſtri ſicut nutrix ſed ns, & nutriens filios ſuos*. Quàm plenus autem, lacte redundauerit ſpirituali, pulchrè ſignificatum eſt, vmbra illius lactis viſibilis, quod de corpore ipſius fertur exiſſe loco ſanguinis, cum decollatus hodierna die, pro illis quibus dabat mammillam, dedit & animam. Planè nihil in illo ſanguineum, ſed totum lacteum; qui nihil carnale, nihil ſuum cogitabat, ſed tantùm quod alijs vtile erat. Nec tam habebat vbera, quàm ipſe totus vber erat, qui ita miſericordia vberi affluebat, vt non modò ſpiritum ſuum deſideraret totum filijs immulgere, ſed & corpus impendere.] En ingens vber ſpiritale. Mirandam illeª negabat.

[a] Iuuen. ſat. r. 13.

In Meroe, craſſo maiorē infante mamillā,

Nec illud quod Syneſij, ᵇ in ſummæ calamitatis deſcriptione, temperaſſe mæſtitiam ipſemet refert, reuera minus. [Mammæ fœminis ſupra modū

[b] epiſt. 4.

aſſurgũt, nec pro pectoris ratione, adeò vt infantes non per axillam, ſed ex humeris ſublatam papillam exugant.] Cauſam tantæ inibi capacitatis vberũ, veſtigat, vt poteſt, Syneſius. Vber habuit in Paulo Eccleſia lõgè capacius, & amplius, quippe qui totus vber fuit. Vt non iam ſatis implere Apoſtoli decus videatur nutricis nomen, quo ſe ipſe inſigniuit eo quẽ promebam ad Theſſalonicenſes loco, quem proinde meritò S. Iſidorus [a] Abbati conſiderandum ſtatuit, vt lenis ac ſuauis ſit, abijciatque feritatem, & in imperando potentiam.

a In regu. Monachi. cap. 2.

12 Ab ea abfuiſſe lõgiſsimè Apoſtolum, egregiè eruit S. Gregorius [b] ex illis alijs verbis quæ ibidem continenter habet Apoſtolus, *facti ſumus paruuli in medio veſtrum*. Sic enim ſcribit de arrogantibus præfectis. [Cum docent, quaſi in quodam ſibi videntur ſublimitatis culmine reſidere, eoſquè quos docent, vt longè infra ſe poſitos, veluti in imo reſpiciũt, quibus nõ conſulẽdo loqui, ſed vix dominando dignantur. Rectè autem his per Prophetam Dominus

b lib. 23. moral. c. 13.

minus dicit, *Vos autem cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia*. Cum auſteritate enim & potentia imperant, qui ſubditos ſuos non tranquillè ratiocinando corrigere, ſed aſperè inflectere dominando feſtinant. At contra, vera doctrina tanto vehementiùs hoc elationis vitium fugit per cogitationem, quanto ardentiùs verborum ſuorũ iaculis ipſum Magiſtrum elationis inſequitur. Cauet enim ne eum magis elatis moribus prædicet, quem in corde audientium ſacris ſermonibus inſectatur. Humilitatem namque, quæ Magiſtra eſt omnium materque virtutum, & loquendo dicere, & viuendo conatur oſtendere, vt eam apud diſcipulos veritatis, plus moribus, quàm ſermonibus eloquatur. Vnde Paulus Theſſalonicenſibus loquens, quaſi culminis, proprij Apoſtolatus oblitus, *ait, facti ſumus paruuli, in medio veſtrum*. Æquè ſuauem, ac lenẽ S. Pauli animum ſpirant illa 2. Cor. 12. *Quis infirmatur & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror?* Item illa ex eiuſdem epi-

ſtolæ c. 1. quæ ſæpè S. Gregorius ad hoc inſtitutum vſurpat. *Non dominamur fidei veſtræ, ſed adiutores ſumus gaudij veſtri:* vbi per proſopopœiam rebus inanimatis perſonas inducentem ei proſopopœiæ ſimilē qua dicimus *ſaluto charitatem veſtram;* fides inducitur quaſi eſſet perſona quædam: eſtquè ſenſus; *non dominamur fidei veſtræ*, ideſt, non ſumus in vos fideles, imperioſi; quin potiùs gerimus nos vt erga ſocios & ex æquo ſitos, non ſupra vos elati, ſed bonis veſtris congaudentes. Præclarū & illud, quod ex modo loquendi per obſecrationem interpoſitam quē vſurpat frequenter Apoſtolus, à S. Hieronymo in rem noſtram eſt obſeruatum, circa illud ex c. 4. ad Galatas *fratres, obſecro vos*. Vnde egregiè colligit, ſuauē ac lenem Pauli erga ſubditos animū, aduerſantem rumori ſacrorum illorum præfectorum, quorum verba non habent niſi vnum coniugationis modum, hoc eſt imperatiuum. Porrò quod S. Hieronymus de Epiſcopis ait, æquè in alios animarum rectores, atque adeò in

in rem noſtram perbellè cadit, & re-præſentandum videtur. Sic igitur ea Apoſtoli verba gloſſat. *Obſecro vos fratres, eſtote ſicut & ego, quia & ego ſicut vos.* Simile eſt huic illud; *Rogamus pro Chriſto, reconciliamini Deo.* Nec nō & alibi. *Obſecro primùm omnium fieri deprecatioaes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones.* Petri quoque verba dicentis: *Seniores in vobis rogo conſenior ipſe, & teſtis paſſionum Chriſti.* Quæ quidem & nos ad humilitatem prouocant, & ſupercilium decutiunt Epiſcoporum: qui velut in aliqua ſublimi ſpecula conſtituti, vix dignantur videre mortales, & alioqui conſeruos ſuos. Diſcant ab Apoſtolo, errantes & inſipientes Galatas, fratres vocari. Diſcant poſt increpationem, blanda verba dicentis, Obſecro Vos]

13 Effectus hic erat demiſſiſſimæ ſimul, humilitatis, & charitatis Pauli. Nam quia humillimus erat, non efferebatur aut intumeſcebat, vnde amaritudo in ſubditos progignitur. Quod verò plenus erat charitate blāda liquet

ex

ex ijs quæ de S. Pauli in omnes incenſiſſima charitate, tradit S. Chryſoſtomus. [Quaſi enim vniuerſum mundum ipſe genuiſſet, ſic perturbabatur, ſic curabat, ſic omnes in regnū Dei feſtinabat inducere, docendo, orādo pro ipſis, terrendo dæmones, fugādo corruptores animarum; aliquando epiſtolis, aliquando præſentia, nunc ſermone, nunc rebus; per diſcipulos, per ſemetipſum; erigere labentes, ſtātes confirmare, humi iacentes attollere, ſanare contritos, omnes animare: Et vt miſſum in igne ferrum, ignis efficitur, ſic Paulus charitare ſuccenſus, totus factus eſt charitas, qui quaſi communis totius mundi eſſet parens, ita amore hominum, ipſos etiam imitabatur parentes; Ita cunctos non carnales modò, ſed etiam ſpirituales Patres ſollicitudine ſuperabat, & pecunias, & verba, & animam, pro his quos diligebat, impendens.] Non poterat non lenis ac ſuauis eſſe rectio eius qui totus in affectum charitatis tranſierat, ita vt totus charitas eſſe videretur. Id quod

a hom 9. de laud Pauli.

libratis

libratis pleriſque regiminis Paulini operibus, accuratè demonſtrat eodem locó Chryſoſtomus: expendens, etiam cum corripiendi & multandi erant noxij non vulgares, quantam manſuetudinem & lenitatem, veluti riuulum ex fonte charitatis deductum, in eã quam pro munere adhibebat, animaduerſionem, corriuaret.

14. Alia quædam ex Apoſtolo, quibus lenis eius ac ſuauis in regendo animus apertè proditur, expendit ſplendidiſſimè Origenes [a] in hunc modum. [Cũ ſint multi diſpenſatores, difficile eſt inuenire fidelem, & prudentem. Propter quod & ait Apoſtolus. *Ita nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur.* Peccat autem in Deũ, quicunque Epiſcopus, qui non quaſi conſeruis, ſeruus miniſtrat, ſed quaſi Dominus. Frequenter autem & quaſi amarus Dominus dominans, ſimilis conſtitutus Aegyptijs qui affligebãt vitam filiorum Iſraël cum vi. Ergo memores

a tract. 31. in Matth.

mores

mores eſſe debent verborum Chriſti dicentis, *Vos vocatis me magiſtrum & Dominum, & benè dicitis, ſum etenim. Si ego laui pedes veſtros, & vos debitis alterutrum lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt ſicut ego feci, ſic faciatis.* Et illud. *Principes gentium dominantur eorum, & maiores eorum poteſtatem exercent in eis. Inter vos autem non ſic erit: ſed qui vult inter vos eſſe primus*, *erit nouiſſimus. Sicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam redemptionem pro multis.* Audire autem oportet & Paulum dicentē. *Cum poſſemus eſſe oneri, vt Chriſti Apoſtoli, facti ſumus paruuli in medio veſtrũ. Quemadmodum ſi nutrix foueat natos ſuos, ſic deſiderantes cupimus participare vobiſcum, non ſolùm Euangelium, ſed etiã animas noſtras.* Et *non oportet percutere conſeruos, ſed corripere inquietos; conſolari puſillanimes, ſuſtinere infirmos, & patientes eſſe ad omnes:* quoniam *ſeruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes: Cum modeſtia docentem eos qui reſiſtunt.* Quaſi recedens autem

ipſe

ipſe à mala inductione conſeruorum, Paulus, culpat eos qui non erant tales, qui ſuperbis quidem erant ſubiecti, cõtemnebant autem manſuetos: hoc modo dicens, *Suſtinetis ſi quis vos in ſeruitutem redegit, ſi quis deuorat, ſi quis accipit ſi quis extollitur, ſi quis in faciem vos cædit; quaſi nos infirmi fuerimus in hac parte*. Conſidera autem in iſtis, quomodò eos qui in ſeruitutem redigunt, & in faciem cædunt, propterquod amariùs principentur, reprehenderit ipſe, dicens, ſe abſtinere ab eis: non quia infirmus erat, quod minùs faceret ea, ſed vt faciat ipſa quæ docet. Docet autem cum modeſtia docere eos qui reſiſtunt. Propterquod, & definiens quales debeant eſſe Epiſcopi, ſic dicit. *Non litigioſi, non percuſſores: ſed manſueti, ornati*, & quæcunque inter fideles, & ſapientes ſeruos inueniuntur, & diſpenſatores quos conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, ſicut dicit Lucas. Ex iſtis autem cognoſcere eſt, quod non ſolùm qui fideles ſunt, & ſapientes, illos conſtituit Dominus ſuper familiam

ſuam

ſuam, ſed etiam malos ſeruos, dicentes in cordibus ſuis ſemper, *moram facit Dominus meus venire*. Propterea percutiunt ſeruos ſuos, manducant & bibunt cum ebrijs vel ebrioſis & inebriãtur. Si quando ergo arbitrantur ſe eſſe in magno faſtigio qui præſunt Eccleſijs Chriſti, propterea quod conſtituit eos Dominus ſuper familiam ſuam; cognoſcant quod non hoc eos ſaluat quod conſtituti ſunt ſuper familiam eius à Domino, ſed illud, vt dent in tempore cibos, & vt abſtineant ſe à percuſſionibus, & à comeſſationibus, & potationibus cum ebrioſis. Si autem non ſe abſtinuerint ab huiuſmodi, & magnum ſapuerint, propterea quod conſtituit eos Dominus ſuper familiam ſuam, ſciant, quod veniet Dominus eorum in die qua non putant, & hora qua neſciunt, & diuidet eos, & partem eorum cum hypocritis, & infidelibus ponet: & cum fuerint inter hypocritas & infideles poſiti, nihil eis proderit quod conſtituti ſunt à Domino ſuper familiam ſuam.

15 Spiri-

15 Spiritus lenitatis ac benignitatis, qui duos Apoſtolorum principes ad ſuauem ac lenem rectionem impulit, æquè cœteros Apoſtolos ad ſimilem regendi formam induxit. Quare non eſt quod ſigillatim de benigna & leni cœterorum Apoſtolorum gubernatione, plura dicamus, illud duntaxat de ſuaui vniuerſorum Apoſtolorum imperio attexuiſſe contenti, quod S. Chryſoſtomus obſeruauit [a] verbis illis. [Audi quemadmodum Apoſtolorum tempeſtate, ipſi perſæpè eos quibus præerant conſilij ſocios adhibebant. Nam & cum ſeptem Diaconos crearent, ad plebem priùs retulerunt: & cum Petrus Matthiam, de ea re, cum omnibus, qui tum aderant, tam viris quam mulieribus agitauit. Neque enim hoc imperium, in eorum qui præſunt, faſtidio atque arrogantia, & in eorum qui ſubſunt ſeruili quadam demiſsione ſitum eſt: Verum ſpirituale eſt, hoc præſertim nomine ſuperiores partes obtinēs, quod pro veſtræ ſalutis cura, plures labores ſuſcipiat, non autem quod plures honores

[a] hom. 18 in 2. Cor. inuorali.

nores requirat. Etenim omnes tanquã domum vnam, ſic Eccleſiam habitare, omnes, vt vnum corpus ita affectos eſſe conuenit, quemadmodum videlicet & baptiſma vnum eſt, & menſa vna, & fons vnus, & creatio vna, & denique, pater vnus.] Hæc, Apoſtolorum omnium in regendo lenitatem perſpicuè præferunt. Nec ſanè dubitare licet quin quæ laus fuit duorum Principum Apoſtolorum, vt iure dicerentur vbera Eccleſiæ præ lenitate præſertim, ac benignitate, quod ex inſtituto confirmat Guerricus Abbas, [a] in alios item Apoſtolos omnes cecidèrit. Scitè nãque S. Athanaſius [b] laudem vni cuipiã Apoſtolorum tributam, in omnes æquè redundare confirmat: eo quod plus omnes inter ſe nexi fuerint, quàm annuli varij eiuſdem torquis, quorum nullus ſeorſim ab alio laudem reportat; aut quàm varij lapilli eandem coronam diſtinguentes, quorum vnum eſt totale decus, vna concinnitas & gratia; Apoſtolos ſimiliter vniuerſos, quia gratia coniunxit, locus non ſeparat.

[a] ſerm. 2. de SS. Petro & Paulo
[b] initio hom. de S. Andrea

rat. Ità ferè eo loco S. Athanaſius, quē ex parte expreſſit S. Chryſoſtomus [a] ſic ſcribens. [Cum Paulum dico, non hunc ſolum intelligo, ſed & Petrum, & Iacobum, & Ioannem, atque omnē ipſorum chorum. Quemadmodum enim in lyra cum diuerſæ ſint chordæ, vnus tamen concentus eſt, ſic etiam in Apoſtolorum choro, quamuis ſint diuerſæ perſonæ, vna tamen doctrina eſt, quandoquidem & vnus artifex eſt eſt Spiritus Sanctus, qui ipſorum animos mouet: idquè Paulus oſtendens, *ſiue igitur* (inquit) 1. Cor. 15. *illi, ſiue ego, ſic prædicamus*.] Quare quam rectionis lenitatem duo Apoſtolorum ptincipes & factis, & verbis prætulerunt, facti ſuorum alumnorum nutrices & vbera, eandem vniuerſi quoque Apoſtoli exhibuerunt, & docuerunt.

[a] orat. de S. Ignatio

PVNCTVM VII.

Apoſtolicorum virorum de neceſſaria imitatione diuinæ in regendo lenitatis, iudicium.

1 AB Apoſtolis, progredior ad Apoſtolicos viros: hoc eſt ad eos qui Eccleſiæ floribus, nimirum religioſis ordinibus, per certas perfectæ vitæ regulas adhibuere culturam; vel conſentaneè ad Apoſtolicam doctrinã & vitæ formam ab Apoſtolis ſeruatam, documenta ſanctimoniæ tradiderunt. Vix eſt, apud quem hic modeſtus, & ad Dei ac Chriſti mores temperatus regendi ſpiritus, non celebretur apertiſſimè. Paucos de illuſtrioribus proferre, operæ pretium videtur.

2 S. Athanaſius[a] informans magiſtros monachorum, & docens quàm ſatius ſit leniter ac benignè, quàm durè & aſperè ſe gerere, ſic loquitur. [Magis benignitatis adhortationibus & illi

[a] in exhortat.

liciente blandimento via veritatis oſtē-ſa, nubem erroris aperite, vt non trahi incipiat vnuſquiſque, ſed ſequi præcedentem. Semper duriora flectēda ſunt, ne viribus inclinata curuatio, priuſquā in circulum veniat fatiſcens, fragmen, effundat. Hinc enim ſæpiùs ſcandala vulgi dicaciter gignuntur. Dum ad Religionis iugum, cenſorium arrogatur imperium, vita noſtra iubeat, lingua perſuadeat; quia plus auctoritatis geſtat exemplum, & ingerit appetentiam ſui, morum lenis formatio.] Quod alios docebat, præſtabat ipſemet, & mōſtrant illa ex diſſertationis initio. [Præcedentes duco, & vltra menſuram meæ poſſibilitatis extenſus, quos ſequi cupio, ducere compellor. Pergam igitur per tramitem vitæ veſtræ. Vt quaſi qui primis litterarū imbuatur elementis depictis, adumbratis prærogationibus, notas ſtylo imitatore calcabo, accidētibus ad ſperata beati inſtituti præmia, quæ ſequenda ſunt.]

3 S. Baſilius, cui autore Nyſſeno, [a] ſecundas poſt Apoſtolos partes, ſolum

a in exhortat.

a in me-rod.
b reg.ſul in 43.

tempus dedit, ſic loquitur de cœnobij præfecto. a [Morum manſuetudo & humilitas cordis, hæc præcipua antiſtitis veluti inſignia ſunto. Si enim Dominus diſcipulis ſuis miniſtrare non erubuit, ſed terræ ac luti quod ipſe finxerat, & hominis forma figurauerat, miniſter eſſe non recuſauit; *Ego enim in medio veſtrum ſum* (iniquit) *ſicut, qui miniſtrat*, quid eſt tandem, quod erga æquales noſtros præſtando, illius imitationem aſſecutos nos, exiſtimare poſſumus? Hoc igitur eſt, quod primum, & eo vſque magnum, in Antiſtite requiritur. Tum clementem eſſe ipſum oportet, ac eiuſmodi, qui per verum inexperientiam in officio delinquentes, leniter ſufferat. Non tamen qui obticeſcat ad peccãtes, immorigeros, ac deteſtantes imperium clementer toleret, & ipſis cum quanta maxima poſſit lenitate moderationeque medicinã adhibeat. Idoneumque præterea, qui accõmodata eorum morbis remedia comminiſcatur, & excogitet, non atrociter obiurgantem, ſed in manſuetudine

monen-

monentem, clementerque corripientē, ſicut ſcriptū eſt.] locus eſt ex 2. Timo. 2. quem ſuperiùs expendimus tractantes Chriſti modeſtiam; & egregiè quoque eum librat ipſe B. Baſilius alio loco: [a] Optimè præterea illud de leni ac ſuaui qualis eſt nutricis vel patris beneuolentiſſimi animo rectoris, diſſerit idem B. Baſilius [b] in breuioribus regulis: a ibid. ad interrog. 50. b ad reg. 98. & 184

Nolo prætermiſſa, quæ habet de neceſſaria rectori humilitate dominatiuū Spiritum arcente. Sic enim præſcribit. [c] [Antiſtes ipſe neutiquam dignitate illa extolli debet, ne ipſe quoque à beatitudine illa excidat, quæ promiſſa eſt humilibus, vel etiam inflatus incidat in iudicium Diaboli. Siquidem illud ſibi perſuaſum habere debet, vt quo præſit pluribus, hoc neceſſe ſit, pluribus vt miniſtret. Vt igitur, qui ſaucijs multis miniſtret, & ſaniem de eorum ſingulis vulneribus abſtergit, & pro natura vniuſcuiuſque mali, remedia ei adhibet accomodata, munere illo neutiquam ad animorum elationem vti conſueuit, ſed ad demiſſionem potius, & c reg. fuſ. q. 30.

ſolicitudinem, ac maiorem quandam curam: itidem ac multo etiam magis, is cui totius fratrum Societatis ſanandæ prouincia eſt delegata, perinde vt qui omnium miniſter ſit, & rationem de vno quoque illorum redditurus, ſic ſecum agitare animo, & contendere anxiè debet. Hoc enim modo, & illud aſſequitur, quod propoſitum eſt à Domino ſic dicente. *Si quis vult eſſe inter vos primus erit omnium nouiſſimus, & omnium miniſter.*]

4 In Regula S. Pachomij, (ſeu potiùs in additamentis ad eam per Theodorũ & Oreſieſin ex viri Sancti doctrina,) [a] præpoſito domus mandatur, ne fremat & irruat ſuper humiliores. Laudat, & egregiè illuſtrat hanc Sancti ſui Patris doctrinam, Oreſieſis eius ſucceſſor, [b] verbis illis. [Et vos ergo Monaſteriorũ principes, eſtote ſolliciti, & adhibete omnem curam pro patribus cum iuſtitia & timore Dei, ne abutamini poteſtate in ſuperbia, ſed exemplum præbete vos cunctis, & ſubdito gregi ſicut & Dominus noſter in omnibus ſe exemplum præbuit

a & colligitur ex num. 83.
b in monaſt. inſtitut. ante med.

præbuit, qui poſuit quaſi oues familias, vt miſereamini gregi vobis credito, & memineritis Apoſtolicæ ſententiæ in qua ait; *nihil ſubthraxi vt non annuntiarem vobis voluntatem Dei*. Et iterum: *non ceſſaui deprecando vnumquemque veſtrum, & docendo publicè*. Videte quãta viſcera, & quanta miſericordia fuerit in homine Dei: qui non ſolùm ſollicitus eſt pro omnibus Eccleſijs, ſed languet cum languentibus; & omnium ſuſtinet paſſiones. Caueamus ne per noſtram negligentiam aliquis ſcandalizetur, & corruat, & obliuiſcamur verborum Domini Saluatoris, qui in Euãgelio loquitur; *Pater quos dediſti mihi, non perdidi ex eis aliquem*. Nullam animam contemnamus, ne quiſquam per noſtram duritiem pereat. Si enim aliquis propter nos mortuus fuerit, anima noſtra pro illius anima tenebitur in reatu. Quod quidem & pater noſter indeſinenter ſolebat nobis inculcare, & monebat ne illud eloquium impleretur in nobis: *Singuli opprimunt proximum ſuum*. Et iterum, *ſi inuicem mordetis,*

& deuoratis; videte ne ab inuicem conſumamini. Ex quo apparet, quod qui alterius ſeruat animum, cuſtos animæ ſuæ ſit.]

a paræn. 47. 5 S. Ephrem [a] [Miniſtrum, ſiue Oeconomum, vel præfectum aliorum te conſtituerunt? dicentem cogita: *ſeniores ergo qui in vobis ſunt obſecro conſenior & teſtis Chriſti paſſionum, qui & eius quæ in futuro reuelanda eſt, gloriæ communicator; paſcite qui in vobis eſt, gregem Dei; prouidentes non coactò, ſed ſpontaneè ſecundùm Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè: neque dominantes in clero, ſed forma facti Gregis. Et cum apparuerit princeps paſtorum Chriſtus, percipietis, immarceſsibilem gloriæ coronam*] S. Chryſoſtomus. [b] [Nihil eũ, qui Imperium gerit, æquè indicat, vt amor, atque indulgentia, erga eos quibus præeſt. Nam, & patrem, non modò ſobolis creatio facit, ſed etiam poſt creationem, amor. Quod ſi vbi natura eſt, tantus amor requiritur; quanto magis vbi gratia? Ita veteres omnes explenduerunt. Hinc quippe omnes

b ſerm. in r. ad Cor. *init. mor.*

qui

qui apud Hæbreos in gloria fuerunt, nominis ſplendorem aſſecuti ſunt. Sic Samuel magnum ſe præbuit, cum diceret, *Abſit à me hoc peccatum in Domino, vt ceſſem orare pro vobis.* Sic Dauid, ſic Abraham, ſic Elias, ſic Iuſti omnes, tam in veteri, quàm in nouo teſtamento.]

6 S. Hieronimus. [Non quæris Monachos tibi eſſe ſubiectos, & ideò magis ſubiectos habes. Tu offers oſculum, illi colla ſubmittunt; exhibes militem, & ducem impetras; quaſi vnus in pluribus es, vt ſis vnus ex pluribus. Citò indignatur libertas, ſi opprimitur. Nemo plus impetrat à libero, quàm qui ſeruire non cogit. Nouimus Canones eccleſiaſticos, non ignoramus ordines ſingulorum. Et lectione, & quotidianis exemplis vſque ad hanc ætatem multa didicimus, multa experti ſumus. Qui ſcorpionibus cædit, & lumbis patris habere ſe putat digitos groſſiores, citò regnum Dauid manſueti, diſſipat. Certè Romanus Populus, ne in Rege quidem ſuperbiam tulit, Dux ille Iſraelitici exercitus, qui decem plagis afflixerat Aegy-

tum,

tum, & ad cuius imperium cœlum, & terra, & maria ſeruiebant, inter cunctos homines quos tūc terra generauit, mā-ſuetiſſimus prædicatur; & ideò per quadraginta annos obtinuit principatum, quia poteſtatis ſuperbiam, lenitate & manſuetudine, temperabat. Lapidabatur à Populo, & pro lapidantibus rogabat. Quia ipſe potiùs deleri vult de libro Dei, ne commiſſus ſibi grex pereat. Cupiebat enim illum imitari paſtorem, quem ſciebat, etiam errantes oues ſuis humeris portaturum. *Paſtor* (inquit) *bonus, ponit animam ſuam pro ouibus ſuis*. Boni quippe Paſtoris diſcipulus, optat anathema eſſe pro fratribus ſuis, atque cognatis qui ſunt Iſraelitæ ſecundùm carnem. Et ſi ille perire cupit, ne perditi pereant, quanto magis bonis parentibus prouidendum eſt, ne ad iracundiam prouocent filios ſuos, & nimietate duritiæ, etiam leniſſimos, aſperos eſſe compellant?

7 S. Auguſtinus informās Præpoſitum [a] ſic breuiter habet. [Ipſe qui vobis præeſt, non ſe exiſtimet poteſtate domi-

[a] in reg. c. 11. alias 43.

dominante, ſed charitate ſeruiente felicem.] Addit pleraque in eam ſententiam, quæ in commentario pulchrè expendit Hugo Victorinus. Et inſignia quoque ſunt quæ habet in eiuſdem regulæ expenſione Philippus Abbas,[a] demonſtrans quod S. Auguſtinus mandat vt ſuperior plus ſe amari ac diligi quàm timeri velit, eo pertinere, vt omni cum ſuauitate & benignitate quantum fas eſt, regat ſubditos; nec (vt Philippus loquitur,) per odioſam iuſtitiam, reddat regimen inutile ijs in quorum ſolũ vtilitatem eſt inſtitutum. S. Leo[b] [ſic eſt adhibenda correctio, vt ſemper ſit ſalua dilectio. Vnde & Beatus Apoſtolus Paulus, ad Eccleſiaſticum regimen Timotheum imbuens, dicit, *ſeniorem ne increpaueris, ſed obſecra vt patrem, iuuenes vt patres, anus vt matres, iuuenculas vt ſorores, in omni caſtitate*. Quæ moderatio ſi quibuſcumque inferioribus membris ex Apoſtolica Inſtitutione debetur, quãto magis patribus & coepiſcopis noſtris ſine offenſione reddenda eſt? Et licet nonnunquam accidunt, quæ in Sacerdotali,

a lib. de obedientia c. 41. in fine.

b epiſ. 84 c. 1.

dotalibus ſint reprehendenda perſonis, plus tamen erga corrigenda agat beneuolentia quàm ſeueritas, plus cohortatio, quàm cōmotio, plus charitas quàm poteſtas. Sed qui quæ ſua ſunt quęrũt, non quæ Ieſu Chriſti, facile ab lege diſcernuntur, vt dũ dominari magis quàm conſulere ſubditis quærũt, placet honor, inflat ſuperbia, & quod prouiſum eſt, ad concordiam, tendit ad noxam.]

a in libello Aſcetico.

8 S. Nilus, [a] agens contra ambientes munus religioſæ præfecturæ.] Suam tantum vtilitatem reſpiciunt, & tanquã emptis argento, ſeruilia miniſteria fratribus imponunt. In hoc illis gloriæ ſumma conſiſtit, vt multis præſint. Hoc habent certamen, ne in congreſſibus, pauciores quàm reliqui, veluti ſeruos ſecum ducant. Itaq; mercatores potiùs, quàm præceptores videntur. Cum enim verbis quidem facilè putant imperare, quãuis grauia ſint imperata; factis autem docere nihil volunt, perſpicuè indicant ſibi non eſſe propoſitum, vt adeuntibus proſint, ſed imperando ſuæ ſatisfaciant voluptati.] Et mox. [Reprehenduntur

à Pro-

à Propheta, quod gladium ſuper brachium ferant. Quamobrem ſuper brachium, dexter ipſorũ oculus excœcatur. Neglecta enim per ignauiam actio dexteræ, ſecum ſimul extinguit etiam contemplationis ſplendorem. Quod illis accidit, qui crudeliter, & inhumanè paſcunt. Quando enim puniendi poteſtatem promptam habent, ſtatim contemplandi vim amittunt. Actio rurſum expers contemplationis, exareſcit. Etenim nec facere, nec videre quicquam poſſunt, qui gladium non ſuper femur, ſed ſuper brachium alligãt, ſuper femur gladium gerunt, qui aduerſus propria vitia rationis aciẽ ſtringunt, ſuper brachium verò qui ad punienda aliorum peccata ſunt promptiores. Sic enim & Naas Ammanites quod ſi interpreteris, *ſerpentem* ſignificat, Iſraele perſpicaci, omnem oculum effoſſurum ſe minitatur, vt nulla dextera cogitatio, ad vllam dexteram actionem dirigat]

9 S. Dorotheus, [a] agens cum Præfecto cœnobij. [Ne nimiùm indigneris, ſed

a doc. 17 num. 2.

ſed abſque animi perturbatione, illius erroris & delicti deformitatem,& damnum oſtende. Increpa quidem ſi opus fuerit, ſeruata tamen vtriuſque perſonæ, qualitate, & dignitate, tempore opportuno. Noli verò in paruis erratis, minimiſque delictis, nimius exactor, & ſeuerus indagator exiſtere, tanquam & tu, nimium fueris iuſtus, & perfectus iuris interpres. Noli etiam, frequenter & aſſiduè increpare, & arguere. Hoc enim graue admodùm eſt ac durũ,& aſſiduitate vileſcit, minimeque ſentitur. Neque ſuperbè, & cũ imperio quodam præſis & imperes, ſed cum animi humilitate, & manſuetudine conſulta cum fratre tuo. Huiuſmodi enim ſermo inſtructiuus eſt exhortatiuus magis, atque etiã ad perſuadendum, & ad ſedandum ani-
a doct.6. num.12. mos, efficacior.] Et alio loco. [a] [Quis ita abominatur,& odio proſequitur peccata, vt ſancti viri? Et tamen peccatorem non abominantur, neque odio proſequuntur omnino. Neque item dijudicant, aut illius facta diſquirunt, ſed condoleſcunt potiùs, admonent, hortãtur,

tur, medentur, & vt debile membrum atque infirmum curant ac fouent. Nihil denique omittunt aut negligunt, quo ſalutem ille conſequi valeat. Quemadmodum enim piſcatores, cum iacto hamo in mare, piſcem aliquē prægrandē cæperint, ſi miſcere illum turbas, ac magna vi concuti ſenſerint non temerè illum ac ſtatim rrahunt, quandoquidem filum abrumperet, & demum amittere-tur, ſed molliter ingenioſèque, ac ſcitè remittunt filum, ſinunrque illum abire quo voluerit: Cum verò defectis viribus, iam laſſum agnouerint, tunc ſenſim illum extrahere incipiunt: pari modo viri ſancti, lenitate charitateque allicere fratrem pro viribus conantur, nec ita facilè à ſe illum abdicant, nec odio aut amarulentia proſequuntur. Sed veluti mater quædam deformem habens filiū, non auerſatur eum ſtatim, nec faſtidit, aut abominatur: verùm eum benignè fouet, comit, gratiorem, ornatioremque illum reddere ſtudet: itidem, & viri ſancti, peccatorem protegunt ornant, adiuuant, atque tuentur, cadentem erigunt,

erigunt, & in ſalutis viam dirigunt.]

a in regul.c.2. 10 S. Benedictus, [a] vt Abbas erga ſubditos pium Patris affectum oſtendat, ſeriò & grauiter præcipit. Optimè itē alio loco. [b] [Ordinatus autem Abbas, cogitet ſemper quale onus ſuſcepit, & cui redditurus eſt rationem villicationis ſuæ. Sciatque ſibi oportere, prodeſſe magis quàm præeſſe. Oportet ergo eū eſſe doctum lege diuina, & ſciat vnde proferat noua & vetera: caſtum, ſobrium, miſericordem humilem, & ſuperexaltantem miſericordiam iudicio, vt idem ipſe conſequatur: oderit vitia, didiligat patres. In ipſa autem correctione prudenter agat; ne dum nimis cupit eradere æruginem, frangatur vas, ſuamque fragilitatem ſemper ſuſpectus ſit, memineritque calamum quaſſatum nō conterendum. In quibus non dicimus, vt permittat nutriri vitia: ſed prndenter & cum charitate ea amputet, prout viderit cuique expedire, ſicut iam diximus; & ſtudeat plus amari, quàm timeri. Non ſit turbulentus & anxius, non ſit nimius, & obſtinatus, non ſit zelo-

b c.64.

zelotypus, & ſuſpicioſus, qui nunquam requieſcit. In ipſis Imperijs ſuis, ſit prouidus & conſideratus.]

11 S. Gregorius a dominatiuam poteſtatem de incutiendo timore ſollicitã, amandat ad præfectos pecorum atque ferarum. [Sancti viri (inquit) cum præſunt, non in ſe poteſtatem ordinis, ſed æqualitatem conditionis attendunt, nec præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe. Sciunt enim quod antiqui patres noſtri, non tam Reges hominũ, quàm Paſtores pecorum fuiſſe memorantur. Et cum Noè, Dominus, filijſq; eius diceret, *Creſcite, & multiplicamini, & implete terram,* ſubdit. *Et terror veſter ac tremor; ſit ſuper omnia animalia terræ.* Non enim ait, *ſit ſuper homines qui futuri ſunt:* ſed *ſit ſuper cuncta animalia terræ.* Homo quippe animalibus irrationabilibus, non autem cæteris hominibus natura prælatus eſt, & idcirco ei dicitur, vt ab animalibus, & non ab homine timeatur, quia contra naturam ſuperbire eſt, ab æquali velle timeri.] & alio loco, tractans illud *qui dicit Regi*

a 21. mor cap. 11.

Apoſtata, eò effert hunc fluuij ictum, & dominatiuum typhum, vt non poſſit altiùs. [ſæpè nouimus, (inquit,) quod plerique qui præſunt, inordinatum ſibi metum, à ſubditis exigunt, & non tam propter Dominum, quàm pro Domino Venerari volunt. Intus enim ſe tumore cordis extollunt, cunctoſque ſubditos, in ſui comparatione deſpiciunt, nec cõſulunt, ſed dominando premunt: quia videlicet alta cogitatione ſe erigunt, & æquales ſe illis quibus præeſſe cõtingit, non agnoſcunt. Contra hunc tumorem Dominus per prophetam in Paſtoribus increpans ait: *Vos autem cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia*. Ipſa enim bona quæ ſubditis dicunt, dominando potiùs quàm conſulendo proferunt, quia videlicet quicquam eis, quaſi ex æquo dicere, ſemetipſos exiſtimant deiecisse. Singularitate enim gaudent culminis, & non æqualitate conditionis. Sed quia hæc tumentia corda Rectorum ſubtiliter Dominus penſat, benè contra eos dicitur: *Qui dicit Regi, Apoſtata*.]

S. Iſi-

12 S. Iſidorus [a] [Quidam iſtud nomen regiminis ad immanitatem tranſuertunt crudelitatis, dumque ad culmen proſperitatis venerint, in Apoſtaſiã confeſtim labuntur; tantòque ſe tumore cordis extollunt, vt cunctos ſubditos in iſui comparatione diſpiciant; eoſque quibur præeſſe contingit,non agnoſcãt. Quibus congruè per Eccleſiaſtem dicitur, *Ducem te conſtituerunt, noli, extolli, ſed eſto in illis; quaſi vnus ex ipſis*.] a l. 3, ſéten, c 48

13 Antiochus inſtruens præfectum cœnobiticum. [Oportet ad omnia vſu diſcretionis, ſolers vt ſit & induſtrius; ſed & quæ iuſſerit pro poteſtate facienda; ex æquo, & bono coordinet, nec neceſſitate adigat, ſed ſpontaneos ſibi auctionetur diſcipulos; Eum proinde, qui minùs paret dicto, longanimiter ferat, vt ne interim, in ſe detorqueri illud Dauidis,promereatur audire. *Qui fingis laborem in præcepto*. Illud item ex Salamone. *Viſcera impiorum crudelia*. Quin potiùs adnitatur vt audiat, *Intelligentes agnoſces animas gregi tui, & appones cortuum tuis armentis. paſcet iuſtus animas* homil. lxi.

 iumen-

iumentorum ſuorum.]

14 Philo Carpathius ad illud 7. Cãtic. *Naſus tuus vt turris Libani*, ſic diſſerit in rem præſentem. [*Naſus tuus vti turris Libani, proſpiciens faciem Damaſci.* Libanus, *dealbatio* dicitur, vt noſtris. Damaſcus verò *ſanguinem bibens*, vel *potans ſanguinem* interpretatur. Naſus ſponſæ, vel ſponſi; acutiſsimi ſenſus iudicium ſalutare bonorum, atque malorum diſcrimen, moraliter indicat. Per naſum enim fœtulenta atque corrupta, à benè olentibus ſynceriſque, diſcernimus; perhunc que odores omnes, & rerum habitus mixtarum dignoſcuntur. Quæ quidem naſi ſignificata omnia, ad Paſtores animarum pertinent, & eos omnes, qui cæteris regendis, & gubernandis præficiuntur, ne ſint immanes ac fatui, ſanguinum ſubditorum appetentes, ne auctoritate abutantur, & in illud Ezechieli incidant: *Sed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia*. Sunt enim permulti nomine, ſed valde quam pauci re, Paſtores: qui cum ipſi malè viuant, & turpiter agant; ſimulãtes bonos mores

res & probitatem, à nemine reprehendi volunt: ſed cum arguuntur, excandeſcunt ac fulminant, ijdemque audacefacti atque inſolentes, ſubditis imperant vt taceant, minitantur vt ſileant; & ni illicò paruerint vincula & carcerem minitantur, & mortem. Væ Paſtoribus eiuſmodi, (ſi hoc nomine digni ſunt,) qui ſemetipſos ad gehennam miſerrimè paſcunt, & oues crudeliter lacerant ac mactant. At qui veri Paſtores, ſunt à Domino electi, mites ſunt, & perhumani; miſericordiaque, & pietate ornati, conſtantia quadam & grauitate condita, edocti ab eo qui dixit. *Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde.* Hæc duo certiſsima ſigna ſunt ſpiritus ſancti; iuſta manſuetudo animi in proximum, & vera humilitas cordis in Deum. Debent ergo Paſtores omnes & Rectiores, miſericordes eſſe atque benigni, cum grauitate quadam cōſtantiaque referti & temperati. Ob id enim in Leuitico, tāquam minùs idonei reſpuuntur à Sacerdotio, qui paruo vel grandi vel torto naſo fuerint, quod illa iudicandi atque

cenſendi temperantia careant, & virtute, quam diſcretionem appellant: quæ quidem gubernatoribus, maxima virtus eſt, maximeque neceſſaria.]

a lib.1. epiſt.11.

15 Petrus Damiani [a] ſcribens ad Alexandrum Papam, & Hildebrandum Archidiaconum, cum ab Alexandro leniter, ab Hildebrando autem, quem ſuum *ſanctum Satanam* nominat, duriùs ſecum agi præmiſiſſet, ſubdit. [Satis vterque inter vos inæqualiter diuiſiſtis. Nimirum vt vnus mihi videatur paterni fauoris affabilitate blanditus; alter hoſtilibus iurgijs terribiliter comminatus. Vnus veſtrum, me tanquam ſol corufco feruidi ſplendoris irradiat; alter verò velut furens Aquilo, violentis impetus ſui flabris exufflat. Vnde illud ad mentem redit, quod refertur in fabulis. Dicitur enim quia dum quidam indutus chlamyde viator incederet, Sol, & Eurus eum quaſi materiam ſibi propoſuere certaminis; quis videlicet è duobus ei chlamydem potuiſſet auferre: hoc itaque inter eos fœdere cõſtituto, vt eum qui victor exiſteret, virens laurea coronaret;

naret; Cœpit Eurus violenter infremere, nubium volumina; & contra, Viator chlamydem ſtringere, ſeſeque ne veſtem perderet, vndique conſtipare. Cumque diſcipulus Aeoli caſſo labore deficeret, ſeſeque cœptum poſſe perficere funditus deſperaret; Illico Sol aurea cœpit ora detegere, micantibus terram feruoribus illuſtrare. Mox Viator, cum iam æſtibus nimij ferũoris terra areſceret, vberque ſudor humefactis viſceribus ebulliret, proiecit Chlamydem, vt nimij caumatis temperaret ardorem. Illic ergo condicti certaminis promeruit palmam, qui leniter egit, non qui vincere furendo, & violentiam irrogando tentauit. Sed vt è Scripturis ſacris honeſtius proferatur exemplum ſi Roboam ſenum conſilijs acquieſcens, populo mitia reſpondiſſet, totum Iſrael ſui iuris imperio ſubdidiſſet: ſed quia coæuorũ ſuorum ſuperbiæ credidit, diuiſis à ſe decem tribubus, ſublimem Ragni potẽtiam, humilem fecit. Rhinoceros etiam, qui rabida perſequentium canum ora celerrima pernicitate contemnit, capi

ſe gremio blandæ virginis, non paueſcit]

16 S. Anſelmus, referente Edinero, a inſigniter in hac re philoſophatus eſt. Et quanquam agit tantùm de pueris religionis oblatis, leniter tractandis, tamen rationes ferè ſunt vniuerſales. [Quodā tempore (inquit Edinerus,) cum quidam Abbas qui admodum religioſus habebatur ſecum de his quæ monaſticæ religionis erant loqueretur ac inter alia de pueris in clauſtro nutritis verba conferret, adiecit. Quid obſecro fiet de iſtis? Peruerſi ſunt & incorrigibiles. Die ac nocte non ceſſamus eos verberentes, & ſemper fiunt ſibi ipſis deteriores Ad quę miratus Anſelmus, non ceſſatis (inquit) eos verberare? Et cum adulti ſunt, quales ſunt? hebetes (inquit) & beſtiales. At ille, quo bono, omne nutrimentum veſtrum expendiſtis, qui de hominibus beſtias nutriuiſtis? Et nos (ait) quid poſſumus inde? modis omnibus conſtringimus eos vt proficiāt, & nihil proficimus. Conſtringitis? dic mihi quæſo, Domine Abba; ſi plantam arboris

a lib. 1. vitæ 5. *quodam igitur.*

arboris in horto tuo plantares, & mox illam omni ex parte ita concluderes, vt ramos ſuos nullatenus extendere poſſet, cum eam poſt annum excluderes, qualis arbor inde prodiret? profectò inutilis, incuruis ramis & perplexis. Et hoc ex cuius culpa procederet, niſi tua, qui eã immoderatè concluſiſti? Certè hoc facitis de pueris veſtris, plantatis per oblationem in horto eccleſiæ vt creſcant & fructificent Deo. Vos autem in omnium terroribus, minis, verberibus, vndique illos coarctatis, vt nulla ſibi penitus liceat libertate potiri. Itaque indiſcretè oppreſſi, prauas, & ſpinarum more perplexas intra ſe cogitationes congerunt, fouent, nutriunt; tantaque eas vi, nutriendo ſuffulciunt, vt omnia quę illarum correctioni poſſent adminiculari obſtinata mente ſubterfugiant. Vnde fit vt quia nihil amoris, nihil pietatis, nihil beneuolentiæ ſiue dulcedinis circa ſe in vobis ſentiunt, nec illi alicuius in vobis boni poſtea fidem habeant; ſed omnia veſtra ex odio, & inuidia contra ſe procedere credant. Contingit modo

do miſerabili, vt ſicut deinceps corpore creſcunt, ſic in eis odium, & ſuſpicio omnis mali creſcat, ſemper proni, & incurui ad vitia. Cum ad nullum fuerint in vera charitate nutriti, nullum niſi depreſſis ſupercilijs, oculoue obliquo valent intueri. Sed propter Deum vellē diceretis mihi, quid cauſæ ſit quod eis tantum infeſti eſtis? Nonne homines, nonne eiuſdem naturæ ſunt, cuius vos eſtis? Velletis ne vobis fieri, quod illis facitis, ſi quidem quod ſunt, vos eſſetis? Sed eſto, ſolis eos percuſſionibus, & flagellis, ad mores bonos vultis informare. Vidiſtis vnquam Aurificem in lamina auri vel argēti, ſolis percuſſionibus imaginem ſpecioſam formaſſe? Non puto. Quid tunc? Quatenus aptam formam ex lamina aptet, nunc eam ſuo inſtrumento leniter premit, & percutit, nunc diſcreto leuamine leniùs leuat, & format. Sic & vos ſi pueros veſtros cupitis ornatis moribus eſſe, neceſſe eſt, vt cum depreſſionibus verberum, impendatis eis Paternæ pietatis & manſuetudinis leuamen atque ſubſidium.] Agnouit

uit errorem Abbas ille, teſte Edinero: & ad S. Anſelmi pedes accidens, anteriorem ſæuitiam eſt deprecatus. Ipſe S. Anſelmus quàm lenis ac bonus ductor eſſet ſacrę familiæ, luculenter expreſſit vitæ ſcriptor Edinerus, & ſubſecuta Oſterni nominatim, poſt licentiam eximia morum compoſitio, comprobauit.

17 S. Bernardus, egregiè ſua praxi firmauit quod hìc intendimus, vt ſcribit in viri ſancti rebus geſtis Goffridus, [a] de ſumma eius ſuauitate & redūdante dulciſſimis affectibus pectore referens præclara. Hæc quidem in actu exercito S. Bernardus. In actu autem ſignato, frequens eſt in ea doctrina. Nominatim verò audiendus eſt explanans illud Cant. *Exultabimus & lætabimur in te, memores vberum tuorum*. Aptās enim hæc verba ad ſubditos, addit. [Audiāt hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, vtilitati rarò. Erudimini qui iudicatis terram. Diſcite ſubditorum vos matres eſſe debere, non dominos, ſtudete magis amari, quàm metui, Et ſi interdum ſeueritate opus eſt,

a lib. 3. c. 6.
b ſer. 23. in Cant. *ſub init.*

eſt, paterna ſit non tyrannica. Matres fouendo, Patres corripiendo, vos exhibeatis. Manſueſcite, ponitè feritatem, ſuſpendite verbera, producite vbera, pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant. Quid iugũ verborũ ſuper portare eos aggrauatis, quorũ potiùs onera debetis? cur morſus à ſerpente paruulus, fugit conſcientiam Sacerdotis; ad quem eum magis oportuerat tanquam ad ſinum recurrere matris? *Si ſpirituales eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſideret vunſquiſque ſeipſum, ne & ipſe tentetur.* Alioquin *ille in peccato ſuo morietur, ſanguinem autem eius* (ait) *de manu tua requiram*.] Breuiter ſed benè, agẽs cum Clericis[a] [Non miramur fratres, quicunque præſentem ſtatum Eccleſiæ miſeramur, non miramur, de radice colubri regulum orientem. Non miramur ſi vendemiat vineam Domini, qui inſtitutam à Domino prætergreditur viam. Impudenter enim pacifici gradum, & filij Dei vices occupat homo, qui nec primam adhuc vocem Domini ad correuocantis audiuit: aut ſi quando forſitan

a ſerm. ad Clericos c.27.

ſitan cœperit audere, reſiliens fugit ad folia vt abſconderetur in eis. Propterea nec dum peccare quieuit, ſed longam adhuc trahit veſtem nec dum factus eſt vir videns paupertatem ſuam, ſed dicit, *quia diues ſum, & nullius egeo, cum ſit pauper & nudus & miſer, & miſerabilis* Nihil illi de ſpiritu manſuetudinis, quo præoccupatos in delicto poſsit inſtruere conſiderans ſeipſum ne & ipſe tentetur. Compunctionis lacrymas neſciens, lætatur magis cum malefecerit, & in rebus peſſimis exultat, nimirũ vnus eorũ de quibus Dominus ait: *Væ vobis qui ridetis nunc, quoniam flebitis*, pecuniam non iuſtitiam concupiſcũt oculi eius, & omne ſublime videt, miſerabiliter eſurit dignitates, gloriam ſitit humanam, procul ab eo miſericordiæ viſcera & ſæuire potiùs & tyrannum exhibere lætatur, quæſtum æſtimat pietatem. Egregiè denique ſcribens ad Henricum Senonenſem, [a] notat præfecturam Eccleſiaſticã vocari ab Apoſtolo *miniſterium*, vt cum Rom. 11. ait, *honorificabo miniſterium meum*; qua *miniſterij* voce, docet excludi

[a] epiſt. 42.

cludi dominatum, & typum impotentis animi Præfectorum, bacchantium in ſubditos, quorum deberent eſſe miniſtri.

a ep. 100. 18 Petrus Bleſenſis.[a] [In hac lenitate, nec Deus, nec homo offenditur, in qua fides à prælato, tam Deo, quàm homini exhibetur. De hac lenitate, & de hac fide ſcriptum eſt; *In fide, & lenitate ipſius, ſanctum fecit illum.* Turpè quidem & abſurdum eſt in Prælato, cũ ira & auſteritate corripere, ſicut Apoſtolus ad Timotheum ſcribens, ait; *Seruum* (inquit) *Domini non oportet litigare, ſed mauſuetum eſſe & patienter ad omnes & cum lenitate corripere eos, qui reſiſtunt veritati.* Legitur quoniam cum aquæ Siloes cum ſilentio currunt, aquæ verò Raſin tranſeunt cum tumultu; cumque ſponſa in Canticis dicat, *Amicus meus bibit vinum cum lacte*, ideſt rigorẽ exercet cum lenitate; ipſa conuerſa ad ſponſum, & ſeueritati manſuetudinem præferens; *meliora ſunt* inquit) *vbera tua vino.* Addit argumentũ ex ſibilo auræ tenuis in quo Dominus exhiberi voluit,

luit, non in commotione, vt iam retuli.

19 Thomas Cantipratanus, ea tractatione qua ſub apum allegoria, & rectorum & ſubditorum dotes eſt perſecutus, multa habet in rem noſtram. Decepto aliquid [a] ex eo §. cuius titulus eſt. *Prælati non agant imperioſè*. Ibi ſic ſcribit. [In libro Iudith, Syri, & Lybij dixerunt Holoferni; *Veni nobis pacificus Dominus, & vtere ſeruitio noſtro ſicut placuerit tibi*. Nihil enim grauius, quàm ſeruire ingratis, & importunum ſemper Dominũ, inſiſtere ſeruienti. Olim Nembroth robuſtus, & venator, exercere tyrannidem inchoauit, & in perditis ſine lege hominibus perſeuerauit inſania. Nunc autē in lege Chriſti, in lege inquam gratiæ, atque clementiæ, crudelitas finem accepiſſe debebat, & ecce cōtumacior pullulat, quàm vnquam ante, eoque periculoſius, quo magis graſſatur interiùs. Sæuum enim vulnus in ſcapulis, ſed intolerabiliter viſcera dolent, nec ſine vitæ periculo vulnera patiuntur. Sic in ſecularibus quidē perſecutio dura per-

a lib. 1. Apum c. 11. num 2.

petitur, ſed in clauſtralibus, ſine vitæ diſpendio, & graui iactura virtutum, nō exercetur tyrannis vllo modo. Et vide quare. Secularis quis patitur à maiore. ſed cum voluerit locum mutat. Clauſtralis verò per Prælatum paſſus iniuriam, fugere nequaquā poteſt, ſed quaſi obicem oportet in oſtio ſemper æmulū habere præſentem, nec reſtat aliud, niſi ſolùm, Deum inuocare precibus adiutorem]

20 Laurentius Iuſtinianus informās moderatores & rectores [a] [Paſtores qui præſunt dominico gregi, ipſum Dominum imitantes; non vt Principes, neque ſicut Domini, ſed tanquam Patres, & Paſtores veri, ſe habere debent, compatiendo cadentibus, & firmos æquanimiter ſupportando, conſiderantes vtique infirmitatem propriam, quoniam & ipſi vicini ſunt caſui, & ad omne perpetrandum facinus proni. Sic & Apoſtolus admonet dicens, *Vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite, in ſpiritu lenitatis. Conſidera temetipſum, ne & tu tenteris*, Nempe ſi ipſe Dominus cuius

a lib. de inſtitut. & regim. Prælato c. 9.

vni-

vniuerſæ ſunt oues, compatitur delinquentibus, & ad ſe per pœnitentiam redeuntibus, nunquam miſericordiæ claudit viſcera; poteritnè ſubſtitutus & ſeruus, cum auſteritate, humanitate poſtpoſita, gregem ſibi creditum diſperdere, opprimere, dilaniare, atque necare? Talibus quippe comminatur Dominus per Prophetã, dicens: *Nonne ſcient omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam, ſicut eſcam panis?* Reprehenſibile prorſus eſt, vt ſub pio patre, & domino, dominari debeat durus ſeruus, ſceleribuſque repletus. Non enim pariformiter, paſtores animarum; & reges gentium, ac ſeculares principes, ſubditos gubernare oportet. Sanè principibus, cum terrore licet regere; eccleſiaſticis verò præſulibus, cum charitate & lenitate: illis tanquam dominis, ipſis autem & patribus. Illis cum ſeueritate punire, iſtis verò cum moderatione, & mentis compaſſione corrigere. Illis iugulare & perimere; iſtis autem omni crudelitate ſemota, delinquentes reuocare ad vitam, non vt li-

beriùs peccent, ſed vt emendentur, & viuant in ſpiritu, ſaluique fiant.]

21 Ioannes Gerſo, ſub ſeculari perſona omnes religioſi viri numeros perfectè implens, cum alibi ſæpè lenitatem correctionis inculcat paſtoribus atque præfectis, tum nominatim quodam loco,[a] in dubio probabili de periculo religioſi, vel relaxationis ordinis, autor eſt ſuperiori; vt potiùs captet ſuauitatem, & fragilitati humanæ ſe attemperet, quàm robuſtam nimis gubernationem, vt ordini conſulat: eo quod iuxta prouerbium, *melius ſit de nimia pietate, quàm de nimia ſeueritate damnari*.

a 3. p. opuſc de relig. perfect. conſider. 15.

PVN-

PVNCTVM VIII.

Argumentum ex Patris ſiue Abbatis appellatione, Deo & ſubpræfectis eius communi, præſeferente ſuauitatem.

1 HActenus ſingulatim appendi paucos ſapientes, quorum iudicijs conſtaret, diuinæ rectionis ſuauitatem, imitatione eſſe exprimendam rectoribus animorum. Quid tamen in nonnullis capitatim recenſendis operã colloco, cum liceat vniuerſorum ſimul ſuffragium promere? Neminem profectò latet, præfectos cœnobiorum, ex antiquiſſimo vſu, *Abbates* ſeu *Patres* appellari, quod eſt nomen principaliter Deo proprium, & ſuauitatem diuinæ rectionis præ ſe ferens; ad rectores autem Dei vicarios, (& alia pleraqne nomina) accommodatum ex vſu perantiquo. Et omne quidem ſpirituale regimen, eſt, *paternitas ſiue* Abbatia, & S. Chryſoſtomus ſcitè tradit:[a] quia paterna ſuauitate

[a] hom. 15. in 2. Cor.

tate & manſuetudine coſtare debet, vt ipſemet Chryſoſtomus ſe exponit; tamē valet id maximè circa eos rectores atque præfectos, quos ſpecialiter patres dici, vſus perantiquus tulit, hoc eſt circa rectores cœnobiorum.

2 Teſtatur de eo vſu iam olim percelebri, S. Hieronymus[a] cum ait. [Macarius, Pambo, Iſidorus, quos Patres vocant.] Alibi[b] verò idem Hieronymus, ad alios quoque quàm ad Præfectos extenſam patris appellationem docet honore ætati delato. [Vulgato ſermone (inquit,) maximè in Paleſtina, & Aegypti monaſterijs, ſe inuicem patres vocant.] quod quomodò cū illo Chriſti interdicto conſentiat, quo vetamur patrem vocare nobis ſuper totam, ibidē enucleat. Perque eum locum, iuxta Franciſcum à Meſſana,[c] exponendus eſt alius in ſpeciem contrarius eiuſdem Hieronymi locus, in c. 4. ad Galatas, circa illa verba, *clamantem Abba Pater*: vbi S. Hieronymus, ex poſtulat [de licentia qua in monaſterijs, vocamus patris nomine alios, vel vocari nos acquieſcimus

a ep. 13.

b in c. 23 Matth.

c in difficilibus Hieronimi V. *Pater*

mus.] Hic inquam Sancti Hieronymi locus, iuxta prædictum Autorem, exponendus eſt per illum alium quem præmiſi; ita nimirum vt neget duntaxat S. Hieronymus, fas eſſe quemquam nominare patrem, eo modo quo Deus vocatur pater; quamuis non neget S. D. fas eſſe vocare patrem creatum, eo vulgari & recepto modo quo prout illo prio re loco tradit, indulgentia patres dicimus abſque Dei iniuria, quos veneramur ob ætatem, vel ſanctitatem. Cui expoſitioni loci S. Hieronymi, illud repugnat, quod non ignorauit S. Hieronymus, monachos nequaquam ſe inuicem patres appellaſſe eo ſenſu quo nomen patris Deo debetur, ſed in ſenſu longè inferiori: eo videlicet, quem ipſemet S. Hieronymus non abhorrere à veritate profitetur. Vt quid ergo eam inter monachos appellationem improbat? Nodum abſcidit veriùs quàm expediuit Sixtus Senenſis,[a] pronuncians; locum qui difficultatem facit, eſtque deprom̃ptus ex commentario in Epiſtolam ad Galatas, eſſe ſuppoſititium. Annuit

[a] lib. 6. biblio. annot. 279.

nuit Veloſillus,[a] refragante tamē Franciſco à Meſſana, qui ita expendere Hieronymum, ait eſſe *reuera euomere virus Eraſmicum*, hoc eſt pro arbitrio reſecare è ſcriptis Patrum, quæ nobis non arrident, quod Eraſmus admodùm licenter fecit.

a in aduertenti j ad t.6 Hieron.9 q.14.

3 Fortaſſis commodiùs dicetur, non ipſam abſolutè *Patris* appellationem, reſpectu aliquorum poteſtate vel ætate, aut ſanctimonia præcellentium, diſplicuiſſe Hieronymo; ſed vſum tunc primùm gliſcentem, vt veriſimile eſt: vſum inquam illum tam frequentem, tamque protritum, paſſim quoſcunque in monaſterijs *Patris* nomine inſigniendi. Videri namque ei potuit, talem de nominationem parcè, ac ſobriè, & infrequentiùs eſſe vſurpandam: ſicut de iura mēto, (cuius proportionem aſſumit,) paſſim traditur: ita vt nonnullis quidem, vel ætate meritis diuite, vel gradu presbyteri; claris, vel præfectura in cœteros potientibus, non negaretur *Patris* appellatio, vt ſanè eam talibus concedunt S. Auguſtinus[b] & S. Cyrillus.[c] Non tamen

b collat. Carthag. 3. c.242.

men quotquot in Monaſterio erant, Patrum titulo eſſent decorandi. Habuitque ea ex poſtulatio multo magis locũ tempore S. Hieronymi, quo pauciſſimi erant in monaſterijs ſacerdotes, ſed omnes propè erant laici: quibus nomen *Patris* deferre, ſecluſa præfecturæ, vel ætatis, aut eminentis ſanctimoniæ prærogatiua, nonnulum nominis illius dehoneſtamẽtum, aut profanatio haberi potuit. Quæ caſtigatio in hæc quoque tẽpora perbellè caderet, quandoquidem alienos à condignitate huius nominis reperire etiamnum licet, qui ſe inuicem patres vocare, & audire amant. a in epiſt ad Præſb. quæ eſt in Conc. Epheſ. p. 1. c. 11.

4 Vt vt ſit, Monaſterij Præfectum S. Hieronymus, *Patris* nomine nunquã ſpoliaret. Et a plurimis ſeculis nihil eſt vulgatius, quàm vt cœnobiorum rectores, nominentur *Abbates*, ſiue expreſſa latinè eadem voce, P*atres*. Concinitq. illud ex profana ſapiẽtia. [Animaduerti ſæpius, nihil inter principẽ bonũ, patrẽ bonũ intereſſe.] Chryſantæ verbũ eſt apud Xenophõtẽ. b Eodẽ recidit nomẽ *Nonni*, quo priores & ſubordinatos ſuperio- b lib. 8. Cyrip 6 in reg. 63

periores appellari ſolitos, conſtat ex illis S. Benedicti verbis.[a] [iuniores, priores ſuos, Nonnos vocant, quòd intelligitur *paterna reuerentia.*] Ex qua gloſſa, oritur difficultas. Nam non aliud inter mares ſonare videtur *Nonni* vocabulū, quàm nomen *Nonnæ* in ſexu infirmiore. Atqui *Nonna* idem eſt quod *ſanctimonialis*, vel quæ caſtitatem, ſaltem vidualem profitetur, iuxta illud S. Hieronymi[b] [quia maritorū expertæ ſunt dominatum, viduitatis præferunt libertatem, caſtæ vocantur & nonnæ.] Maſculinè ſimiliter, aliquos ab adulantibus *Sanctos & Nonnos* audiuiſſe, ſcribit idem S. Hieronymus & Arnobius.[c] Quomodò igitur aſſerit S. Benedictus, *Nonni* nomen *paternam reuerentiam*, ſiue, *reuerendum Patrem*, ſonare? Verùm dicendū eſt, inter Bertas quoque, nomen *Nonnæ* eandem proportione ſignificationem continere, ita vt non aliud ſonet *Nonna*, quàm *reuerendam Matrem*. Ita enim nominatæ habentur Religioſæ fœminæ a S. Bonifacio.[d] & alijs quos ſignat in Onomaſtico, Heribertus, Roſuedrius, item-

a ad Euſtech. de cuſtod. Virginit.

b epiſt. 47.

c in pſal. 105. & 140.

d epiſt. 19

a itemque S. Aldelmus, inſcribendo ſacris virginibus opus ſuum de Virginitate, eodem titulo vtitur, nec non Syneſius ſalu tem dicens in epiſtolæ quartæ clauſula. Non ſiſtit in *reuerendæ* titulo S. Bonifacius. Nam Eadbergam Abbatiſſam, appellat *reuerendiſſimam*; b Et alio loco ancillam c quandam Christi, meritis ornatiſſimam eodem *reuerendiſſimæ* titulo honeſtat. Nec ſemel Iuſtinianus, abbatiſſas & monachas illo met titulo inſignit authent. de monac. & aſcetr.d Nõ aliud ſignificare voces *Nonni*, & *Nonnæ*, tradit Iacobus Sirmondus ad tit. 26. Capitular. Caroli Calui obſeruans eſſe voces Italicas ſonãter auum & auiam aptatas monachis, & monialibus ad ſignũ reuerentiæ, ſicut Græcis voces *Calogeri* & *Calogeræ*. Nomen ergo *Patris* de religioſæ familiæ præfecto vſurpari, eſto extra dubium.

b V: Nonna

b epiſt 9

c epiſt. 16.

d collat. 10.

5 Atqui *Patris* nomen, tametſi ſonat poteſtatem in eos qui filij dicuntur, & quidem in bono ſenſu, dominatiuam, a iurisdictionis poteſtate ſeiunctam, vereque habentem ſubiectos filios non

eman-

emancipatos; quod totum rectoribus ac præfectis cœnobiorum, reſpectu eorũ quos habent regimini ſuo obnoxios, vltrò damus: non tamen ſonat poteſtatẽ dominatiuam eiuſdẽ rationis cuius eſt poteſtas domini in ſeruum mancipium; ſed ſicut *Patris* nomen præfert dulcedinem, ita eo nomine ſuauitas ac benignitas in regendo, optimè inſinuatur.
a lib. de orat. c. 1. [Patris appellatio, (ait Tertullianus,) a & pietatis & poteſtatis eſt.] Eòdem facit illud Senecæ, b Imperatores idcirco dictos eſſe *patriæ patres*, vt ſcirent datam ſibi eſſe poteſtatem patriam, quæ eſt temperatiſſima. S. item Ambroſius c inde vrget dominum ſeruorum vt tẽperatè cum eis agat, quod nominetur *pater familias*; proindeque paternam ſuauitatem debeat in eos quos regit exprimere. [quoniam & ipſe ſeruus Dei eſt, & patrem appellat dominum cœli, moderatorem poteſtatum omnium.] Habet quoque ſeruata proportione locum circa paternam poteſtatem, quod S. Paulinus Celantiam monebat de materna. [Familiam tuam (inquit,) ita

b lib. 1. de clem. c. 14.

c epiſt. ad Horontia.

rege

rege & conſoue, vt te matrem magis tuorum, quam dominam videri velis: a quibus benignitate potiùs, quam ſeueritate, exige reuerentiam. Fidelius & gratius ſemper obſequium eſt, quod ab amore, quam quod a metu proficiſcitur.] Porrò quæcumque in hac re de patre carnis noſtræ, (vt cum Apoſtolo loquar) tradi poſſunt, multo magis valent de patre ſpiritus. Nam huius in prolem multo propenſiorem eſſe affectum, demonſtrat optimè S. Chryſoſtomus, a agens de S. Babyla, eiuſque amore erga Philippum Imperatorem.

b lib. ad Gentil. de S. Babyle.

6 Argumentatio in rem noſtram, petita ex Abbatis & Patris nomine quam hactenus expoſuimus; non modò continet ſuffragium omnium a tam multis ſeculis ſapientum, imo veluti publicam vocem omni literatura notiorem: ſed etiam optimam viam aperit, ad intelligendum qua ratione ſubiectio cœnobitarum, nō debeat eſſe oppreſſio per dominationem in cleris, ſed paterna filiæ atque adeò ſuauis & benigna tractatio, a qua lōgè abeſt moderator qui mauult

a epiſt. 21 uult eſſe *Barrabas quàm Abbas*, vt loquitur Petrus Cellenſis. [a] Vt autem hæc cœnobitarum ſubiectio quam vltrò agnoſcimus, percipiatur, recolendũ eſt; traditione votis religioſis adiuncta, vt

b tract. 7 de relig. l. .c.4. num. 9. rectè ſtatuit Suares, [b] religioſum poteſtati præfectorũ eam traditionẽ acceptantiũ, mãcipari: poteſtati inquã quæ ſecernatnr quidem à poteſtate iuriſdictionis, in proximo ſaltem rectore, vt idem

c. ibid. c. 18. Suares benè confirmat, [c] cõtra Vaſquez de nomine litigantem, [d] poſſitque vocari *dominatiua*, in eo ſenſu quo poteſtas patris familias in ſuos, dici poteſt dominatiua: non tamen ſit dominatiua, eo ſenſu quo poteſtas domini in mancipia, vocatur dominatiua, habetque correſpondentem ſubiectionem ſeruilem. Vnde religioſus reſpectu ſuperioris non eſt ſeruus vel mancipium, ſed filius & homo liber. Idque non eſt inficiatus Eucherius, aut quiuis alius autor decadis homiliarum ad monachos, [e] cum refellens vocem illam, monachi ad cenſuram ſuperiorum impatientis, & exclamantis, *ingenuus homo ſum*, reponit è con-

d d. 1. 2. d 165. c. 4.

e humil. 3. n. 3.

contrario. [Qui ante præpoſitum vel abbatem, ingenuum eſſe ſe iactitat, puto quod adhuc emptum ſe eſſe neſciat: qui Chriſtianæ militiæ mancipatus, dicere ſe præſumit ingenuum, pene eſt, vt neget ſe Chriſti ſanguine comparatum, quid eſt aliud liber ſum, quàm ipſi Domino clamare, nihil debeo? De talibus dicebat Apoſtolus: *Cum enim ſerui eſſetis inobedientiæ, liberi fuiſtis iuſtitiæ.* Nō benè ingenuus approbatur, qui vitiorū ſeruitute deprimitur.] Non inquam iſta reponens autor ille, inficiatur religioſū eſſe ciuiliter liberum, & à ſerui mancipij conditione alienum: ſed tantum contēdit, libertum Chriſti debere huiuſmodi vocibus effrenibus, & iugi impatientiam præferentibus, abſtinere; nec eſſe refugiendam illi ſubiectionem pro Deo hominibus exhibitam; quippe quæ non ſit vera ſeruitus, ſed libertas, & regia dignitas à conditione mancipij alieniſſima. Imo S. Theodorus Studita, teſtamento cauit, ne rector cœnobij vllum aut domi, aut in agris monaſterij, ſeruum mancipium haberet, quod id tan-

tùm

tùm ſit ſecularium æquè ac nuptię: tantum vero abeſt vt religioſos habeat pro ſeruis, vt potiùs addat, ſuperiorem ita debere externa ſpecie pręeſſe ſuis, vt meminerit ſe eſſe ſeruum eorum quos habet ſubditos: quod item ſuperioribus ſui ordinis, ingerit S. Franciſcus.

7 Fateor fuiſſe qui aſſereret, religioſum reſpectu ſui Præfecti, eſſe ſeruum mancipium, (vt Suares refert.)[b] qui nixi præſertim ſunt, traditione illa adiuncta religioſæ votorum emiſſioni, quam vrgent eſſe veram donationem, atque adeò cōferre preſsè ſumptum dominiū: adduntque cum ea traditio veram religioſi ſubiectionem conferat, non nixam iuriſdictione, vt fert communis ſententia quoad moniales, nec item pertinentem ad ſubiectionē vxoris reſpectu mariti, vel filij, ſiue naturalis vt notum eſt, ſiue adoptiui reſpectu patris; (vbi enim hic adoptio?) Cum inquam ea traditio nullam talem ſubiectionem iuuehat, (& inuehere aliquam neceſſe eſt,) concludunt, inferre ſubiectionem ſeruilē: proindeque aſſerunt religioſum eſſe verè ſeruum,

a in reg. c. 10.

b de relig. tract. 7. l. 6. c. 2 n. 18.

uum, reſpectu præfecti tanquam domini. Videri poteſt fauiſſe ei ſententiæ S. Thomas, qui ſtatum religioſi ait eſſe ſtatum ſeruitutis.[a] In iure quoque, religioſum ſolere ſeruo comparari, obſeruant Nauarrus[b] & Molina.[c] Sed apertè tradere eam ſententiam videtur Petrus Cluniacenſis[d] ſcribens ad Petrum Pictauienſem, monachum ſuum, quem multis affecerat beneficijs, nec habebat dicto audientem; ſic enim poſt multa, eum affatur. [Tu pactum cœleſte reſcidiſti: quando amicum amicus, intimum, intimus, & vt iam pro imperio loquar, prælatum ſubditus, magiſtrum diſcipulus, abbatem monachus ne dicam, dominum ſeruus reliquiſti. Sed & ſi ſeruum vocarem, in quo excederē? Regula: enim præcipit, *vt omni obedientia Monachus ſe ſubdat maiori*, ſi *omni*, tunc & ſeruili; ſed *omni*. Igitur ſeruili, ſeruus ego meus, es. Conqueror itaque, ſeruum meum dominum fugitantem, latibula quærentem, ſequi renuentem, ſeruire nolentem. Imitando certè Dominum, & Deum tumm, obedientiam

vſque

a 22. q. 184. art. 4. & 5.
b com ment. de regul. 3. q. 33. c. 42.
c tract. 1. de Iuſt. d 140.
d lib. 4. epiſt. 22.

vſque ad mortem promiſiſti: ſed hanc, neque vſque ad modicum ſeruaſti.] Nō videtur Petrus apertiùs tradere potuiſſe, religioſum eſſe ſeruum abbatis. Quæ opinio ſi vera eſſet, vix vlla vſurparetur à cœnobiorum rectoribus ſeueritas, quæ grauis religioſis hominibus videri poſſet, cum ſerui mancipij conditio multo tetriorem ferat tractationem, quàm legamus, vel experiamur à religioſis cœnobiorum moderatoribus exhiberi ijs quos regunt; diſertè enim Plato ſub finem Dialogi ſexti de legibus, exponēs tractationem ſeruorū ab hero quamuis vetat vllam eis inferri iniuriam, vult tamen ſemper durè tractari, ita vt omnis ad eos allocutio quodammodò imperiū ſit, nec facies hilaris aut iocoſa eis oſtēdatur, quod ſtultè ab aliquibus factum in obedientiæ debitæ cladem vertiſſe conteſtatur.

8 Verùm quamuis religioſus, reſpectu Dei ſit proprijſſimè ſeruus, non tantum vi creationis, ſed etiam quia Deo ſe mancipauit in eius obſequium: tamen reſpectu ſuperioris cui religioſus

prop-

propter Deum ſe addicit ac tradit, falſum eſt, religioſum eſſe verè ſeruum, vt Suares rectè docet [a] & benè quoque Thomas à Ieſu, [b] nec non Andreas Tiraquellus [c] tractans religioſi nobilitatẽ: alioqui poſſet a ſuperiore vendi ac manumitti, ſicut poſſunt ſerui. Ipſe quoque religioſus, quamuis affulgente ſpe maioris boni ſpiritualis, non poſſet alteri religioni ſe tradere: ſicut ſeruus non poteſt abiecto domino, ad alterũ à quo meliùs habendus ſit, ſe conferre. Neque verò (quod maximè intrinſecum eſt ſeruituti propriè dictæ,) ſubiectio religioſi ſpectat ipſius ſuperioris bonum: quia potiùs tota refertur ad religioſi vtilitatẽ, proindeque religioſus nullo modo dicendus eſt ſeruus reſpectu præfecti ſui, ſi ſermo ſit de ſeruitute propriè dicta, qualis eſt mancipiorum. Eſt namque Chriſti libertus quem ne fieret ſeruus hominum Paulus dehortabatur. Eſſe porrò Religioſum, Chriſti libertum, inde nominatim confirmat Petrus Nannius, quod [d] Monachi radant capita. Siquidem non modò captiua Deuteron. 21.

a tract. 7 de relig. l. 6. c. 1, à nu. 19.

b in cap. *nõ dicatis* p. 1. c. 6.

c l. de nobil. c. 26.

d ad epiſtolá 25. S Ambr.

cum libertate donabatur & aſſumebatur in ſponſam radebatur, ſed etiam ex vſu Romano, qui manumittebantur, radebantur capita, iuxta illud ex Plauto protritum; Quid ſupereſt, niſi vt raſo capite accipiam pileum? Et è cõtrario qui in moribus ſeruile quippiam habent, nec homines benè moratos ſed ſeruiles & vitijs mancipatos redolent, dicuntur pilos ſeruiles retinere. Putat verò Nannius ad huius manumiſſionis expreſsionem reſpexiſſe S. Ambroſium, cum dixit de aſſertore ac diligẽte animas ſpõſo cœleſti; [Emundans eam ab omnibus pulchritudinis eius impedimentis, & exuens veſtimentis captiuitatis, vt depoſitis omnibus capitis ſui capillis, ideſt peccatorum criniculis, qui quaſi ſuperflui noſtro in corpore videntur; (quoniam ſi vir comam nutriat, ignominia eſt illi) in vnitate fidei; in virum perfectum. in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti ſtudeat occurrere.] Eſt hæc non inelegans expreſſio Religioſi nouæ legis. Nam typus eius Nazaræus è contrario, quia ſub ſeruili lege gemebat, &

a epiſt. 35.

iuxta

iuxta S. Epiphanium deſideria Patrum ad Chriſti aduentum ſuſpirantium promiſſo capillitio exprimebat, meritò nō radebatur. Quamuis autem ſunt aliæ nōnullæ raſi Monachorum capitis probabiles cauſæ de quibus actum alio loco, tamen quæ à Nannio propoſita eſt, magna probabilitate nititur, & ex ea plane apparet, ſubiectionem Religioſi, verè liberti Chriſti, non eſſe reſpectu ſuperioris ſubiectionem mancipij ad herum, ſed reſpondere ſubiectioni filij ad patrem: ita vt quamuis hæ duæ ſubiectiones diſcrepent ratione titulorum ex quibus progerminant, nimirum vna ex generatione, altera ex traditione volūtaria; quamuis item quoad concomitantia & adiuncta vtriuſque ſit inter eas diſparitas, v. g. religioſa ſubiectio, habet adiunctam incapacitatem habēdi aliquid proprium, quam incapacitatem non habet ſubiectio filialis: Quamuis inquam quoad hæc aliaque nōnulla, poſſit intercedere diſcrimen inter filij ac religioſi ſubiectionem: tamen ſubiectio religioſi reſpectu ſuperioris, mul-

a Hip-parcha

to magis accedit ad filialem, quàm ad ſeruilem, à qua velut ratione formali & conſtitutiua, ſecernitur. Cum filiali autem eſt maximè affinis, quatenus religioſus tradens ſe propter Deum ſuperiori donationē acceptanti, adoptatur quadantenus ab eo, & illius poteſtati dominatiuæ nō niſi paternæ ſe ſubijcit; vnde & eum vocat *Patrem*, ac proinde vt filius tractandus eſt.

9 Hæc eſt illa potētiſſima ratio ſuauis regiminis, quam aiebam inſinuari ab omnibus, cum præfectum cœnobij, *Abbatem* aut *Patrem* vocant. Vt ergo D. Hieronymi verbis [a] concludā, [Patres ſe ſciant eſſe non dominos, maximè apud eos qui ſpretis ambitionibus ſæculi nihil quieti & otio præferunt.] Similiterque Philippus Abbas ex nomine *Abbatis*, quod *patrem* ſonare latinè ait, præpoſitum religioſæ familiæ vrget ad lenē & benignā rectionem [b] his præter cœtera. [Dignitatis ordine principantur qui aſſumpto baculo paſtorali, vel Abbates vel Epiſcopi nominantur, quorū illi regularem ſuis clauſtralibus diſciplinam

a epiſt. 62. *in fine*

b. ep. 21

nam, iſti verò tam clauſtralibus quàm cœteris omnibus viuendi debent exẽplum & doctrinam. Grandis honor, ſed honori iniungitur grauis cura, & eius ſpecies ferentem nõ mediocriter eſt læſura, ſi is quem diuina diſpoſitio cœteris gradu honorifico vult præeſſe, ſummo eiſdem ſtudio non diligit & prodeſſe. Ob hoc enim à Deo quidam in Eccleſia præponuntur, & ijſdem præpoſitis diuino alij ordine ſupponuntur, vt fidelem curam digniores inferioribus impertire, & inferiores dignioribus humilitate debita ſtudeant obedire. Illi paterna ſollicitudine miniſtrent inferioribus doctrinam ſpiritualem, iſti ſuperioribus exhibeant obedientiam filialem, eoſque tanquam patres & filios (quorum nomina ſunt inuicem relatiua,) non carnis propagatio, ſed quod eſt validius, efficiat charitas coniunctiua. Deniq. & *Abbas* à paternitate nomẽ accepit, *Abba* enim Hebraicè, *Pater* latinè.] Denique S. Benedictus,[a] informans abbatem vt recte muneri ſuo ſatisfaciat, hoc ei aliquoties inculcat, *vt meminerit eſſe quod*

a in regula c. 2. alias 5.

dicitur, [Chriſti enim vices agere in monaſterio creditur, quando ipſius vocatur prænomine, dicente Apoſtolo, *accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.* Quæ totidem propè verbis repetuntur & abbati ingeruntur in 2. Concilio Aquisgranenſi. Et rectè illuſtrantur ab Antonio Peres. [a] Sed ad hoc inſtitutum appoſitiſſimè à Smaragdo; ſi tamen Smaragdo, & non Rabano cuius nomine vulgatam alibi lego, adſcriptam Smaragdo, Regulæ S. Benedicti interpretationem.

a. ad c. 2. reg. S. Bened. c. 2.

10 Roborat hanc rationem, ſimulque contra humanam ipſam naturam, dominatū regendi armat egregiè S. Gregorius, [b] cum ait: [Cuncti qui præſunt non in ſe poteſtatem debent ordinis, ſed æqualitatem penſare conditionis, nec præeſſe ſe hominibus gaudeant ſed prodeſſe. Antiqui etenim patres noſtri, nō reges hominum, ſed paſtores pecorum fuiſſe memorantur. Et cum Noè Dominus filijsque eius benediceret dicens creſcite & multiplicamini, & replete terram, protinus adiūxit: & terror veſter

b 2 p. paſtor. c. 6. initio.

ac tremor, ſit ſuper cuncta animantia terræ; quorum videlicet terror ac tremor, quia eſſe ſuper animantia terræ præcipitur; profectò eſſe ſuper homines prohibetur. Homo quippe brutis animalibus, non autem hominibus cœteris natura prælatus eſt, & idcircò ei dicitur, vt ab animalibus, non ab hominibus timeatur; quia contra naturam ſuperbire eſt ab æquali velle timeri.] Affinia, imò eadem, alibi quoque habet, vt referre ſupra memini tractans ſenſum virorum Apoſtolicorum, de neceſſaria religioſis præfectis ſuauitate. Verùm non plus deliquiſſe videri potero iſta iterans ex duobus eiuſdem Sancti Pontificis locis hauſta, quam ipſemet eandem rationem pluribus illis locis vſurpans: hāc ergo eius rationem, eatenus dixi roborare ratiocinationem ex *patris* nomine proximè propoſitam; quia ſupplementum illud rationis propriæ & directionis, quam ab homine homo accipit; & maximè proprium eſt patris erga liberos officium, & paternitatem inferre cenſetur; quandoquidē

etiam Philoſophi, vt eſt apud Clementem Alexandrinum,[a] generari hominē ab eo per quē eruditur ac regitur tradiderũt: Videſis quæ ſunt adducta, tractãdo obſeruantiã magiſtris à diſcipulis exhibendam. Et quamquam S. Gregorius,[b] lenitatem materno potiùs officio tribuit, ſeueritatem verò curæ paternæ, eo quod pater præ matre, durior ac minùs teneri affectus eſſe ſoleat, tamen ſi non patris cum matre, ſed cũ externis fiat contentio, optimè quoque lenitas & ſuauitas inter paterna officia recenſetur: vt aiebam; & idcirco idem S. Gregorius,[c] Ianuarium ad lenitatem inflectens, admonet; vt ſicut pater in nomine, ita affectu probaretur in opere.

a lib. ſtrom.

b dicto c. in fine

c lib. 2. epiſt. 34. indiſt. 10.

PVN-

PVNCTVM VIII.

Origo aſperitatis ac violentiæ, à diuina in regendo ſuauitate, abhorrentis

1 DOminationis huius in cleris quã exagitamus, origo primã à præfecti malis moribus repetenda eſt, tametſi alicubi adminiculantem habet naturam, malè (vt ita dicam,) materiatam, & ſcabrũ genium a leni rectione abhorrentem. Eſt enim peculiare Dei donum, vt quis ea ſit placiditate temperata, eaque non prorſus fluxa mollitudine, qua ab aſperitate rectionis abhorreat, facileque ſibi ſubditorum animos deuinciat atq. conciliet. [Quidam (inquit Guerricus Abbas) a proprium donum habent ex Deo, qui exhilarans facies eorum in oleo, perfudit eos quodam placore ac nitore gratioſo; omnia tam dicta quàm facta ipſorum, gratificans in oculis omnium; cum multi qui forſitan non minùs, imo & amplius amant,

a ſerm. 3 de S. Bened.

amant, non facilè eandem gratiam in-
ueniant.] E contrario autem aliqui,
adeò agreſti ſunt ingenio, vt impoſſibi-
le videatur, benè cuiquam cum eis con-
uenire; locutiones eorum ſunt continui
latratus, vt ait S. Baſilius. [a] Gratius ſit
rhamnos vel vrticas contrectare, quàm
negotij quippiam cum illis habere. Di-
ceres eſſe ex ijs vnum, queis cibus & po-
tus ſimul eſt; nam ſanguinem equinum
& lac concretum per guttura barbara
ſorbent, vt eſt apud ſextum Auienum.
[b] Qui eiuſmodi ſunt, niſi oleum gratiæ
religioſo cætui tantopere profuturum
de quo Climacus, [c] prece ſibi aut pre-
tio comparent, exorato numine, ſibi
optimè conſuluerint auerſando munus
ad quod non ſunt à natura facti. Vel ſi
illud improuidè capeſſant, mirum non
erit, ſi rectionis aſperitate, omnes auer-
tant, & abalienent. Sed hanc naturæ
ad regendum infelicitatem, dimitta-
mus.

a hom. 11. quæ eſt in aliquos Scripturæ locos.

b in orbis deſcri pt.

c gradu 8 num. 11

2 In malis moribus, prima aſperè ac
durè regendi origo, non eſt proferenda
alia, quam Deo odibile nobiſque ſem-
per

per infeſtum virus ſuperbiæ, iuxta illud Valeriani Cemelienſis. a [ſuperbia vilitatis eſt vitium, & iudicium ignobilitatis. Neſcit autē extolli nobilitas mētis. Semper accreſcit apud indignos mores, cum poteſtate ſupercilium. Verùm vbi eſt vitæ ſplendor, humilitas otioſa blanditur. [Nec diſſimiliter Origines. b [Materia ſuperbiæ diuitiæ, dignitas, gloria ſæcularis frequenter cauſa ſuperbiæ eſt ei, qui ignorat habere eccleſiaſticam dignitatem, ſacerdotalis ordo & leuiticus gradus. Quanti Præsbyteri conſtituti, obliti ſunt humilitatis? quaſi idcirco fuerint ordinati, vt humiles eſſe deſiſterent: quin potiùs humilitatem ſequi debuerunt, quia dignitatē fuerant conſequuti, dicente ſcriptura, *quanto magnus fueris, tanto humilia te ipſum.* Et *dilectum ſynagogæ te facit, nobilius ſummitte caput tuum. Ducem te conſtituerunt noli eleuari, noli fieri in eis quaſi non vnus ex ipſis.* Oportet humilē; oportet eſſe deiectum, oportet fugere ſuperbiam malorum omnium caput.]

a homil. 14.

b ſerm. 9 in Ezech.

3 Horum natalium aſperitatis in regendo

gẽdo, probè conſcius S. Gregorius,[a] immitem rectorem prouocat ad ſuæ cum alijs æqualitatis naturalis conſiderationem, vt deſidente typho quo tumebat, meminiſſet homines nõ pro pecudibus, ſed quod reuera ſunt, pro hominibus habere. [Omnes homines (inquit) natura æquales genuit, ſed variante meritorum ordine, alios alijs diſpenſatio occulta poſtponit. Ipſa autem diuerſitas quæ acceſſit ex vitio, rectè eſt diuinis iudicijs ordinata; & quia omnis homo, iter vitæ æquè non graditur, alter ab altero regatur. Sancti autem viri, cũ præſunt, non in ſe poteſtatem ordinis, ſed æqualitatem conditionis attendunt; nec præeſſe hominibus gaudent, ſed prodeſſe. Sciũt enim quod antiqui patres nostri, non tam Reges hominum, quàm Paſtores pecorum memorantur.] Æquales igitur reuera ſunt cœteris, quoad naturam, qui aduentitio titulo præſunt cœteris. Nec quæ in communi multitudine cœteris eminent, habent ſemper ſolidæ auctioris gloriationis materiam, iuxta illud S. Cypriani ad Demetrianum

[a] 21. mor c. 11.

num,[a] quod iſtis quoque cum quibus agimus, meritò occinatur. [Non vos delectet in ſæculo, inter iuſtos & mites, impotens iſta & vana dominatio; quando, & in agro, inter cultas & fertiles ſegetes, lolium & auena dominatur.]

4 Pertinet etiam ad naturæ communis conſiderationem potens ac validum lenis rectionis incentiuũ quod adhibet Gulielmus Pariſienſis luculenter & more ſuo exquiſitè in hãc rem diſſerẽs, & inter cœtera admonens vt qui congruam lenitatem adhibere in regendo velit, propriam infirmitatem attentè perpendat [vt in ſeipſo diſcat quid alij portare poſſint, quid eis & quantum imponendum. Nemo enim ita efferatur & excandeſcit in alios niſi qui propriæ infirmitatis aut fragilitatis oblitus eſt. Propter huiuſmodi homines dictũ eſt; *ſciant gentes quoniam homines ſunt*. Iſti enim videntur ſe ignorare homines eſſe, aut ſaltem aliquando fuiſſe, &c. Hi ſunt homines qui non addidicerunt pati diſciplinam, aut correctionem propriam, & quia agendi & patiendi tanquam contrario-

a l. de moribus c. 8.

trariorum eadem eſt diſciplina, neſciūt eam in alios exercere. Propter hoc expoſuimus verbum illud in principio ſapientiæ, *diligite iuſtitiam qui iudicatis terram*. Diligite inquam pati & facere: pati priùs vt de vobis fiat, & deinde facere, vt vos illam alijs faciatis. Quidam enim in alios iuſtiſſimi ſunt, in ſeipſos autem miſericordiſſimi, & tamē in nullo alijs parcunt, ſibi ipſis parcunt per omnia ſicut faciebat Mæuius, qui cum aliorum vitia ipſe vitioſus atrociter perſequeretur, ſua diligebat ac nutriebat, ſuper quo cum interrogaretur, *mihi ignoſco Mæuius inquit*. Hi enim homines impatientiſsimi ſunt obiurgationum increpationum, redargutionum, & quod eſt deterius, monitionum & exhortationum; quanto fortiùs ergò diſciplinalium flagellorū? Propter quod nec ſciunt, nec ſentiunt, nec ſapiunt diſciplinam, vt omnino inexperti: Ideò morbus eorum eſt, *Noli me tangere*, & ſola diuina manu curabilis, cum humanæ manus attactum omnem, non ſolùm refugiant, ſed tota repugnatione repel-

repellant. Attentauerunt autem quidã religioſi mederi morbo huiuſmodi in abbate ſuo temporibus noſtris, quoniã cum eſſet in omnes illos carnifex crudeliſsimus, videntes quod omnino ignarus eſſet, & inexpertus diſciplinæ, quã tamen exercere putabat in eos, coegerunt eum ſedere per menſem integrum inter fratres, & ſe gerere tanquam ſimplicem canonicum, quem quotidie præclamantes & egregiè verberantes, tandem reſtituerunt ſedi ſuæ, dicentes, ecce per menſem iſtum fuiſti in ſchola diſciplinæ, ſed etiam ſenſiſti: Non eſt mirum ſi eam exercere neſciebas in ſubditos, qui eam non addidiceras. Recordare eorũ quæ didiciſti, alioqui rememorationem tibi faciemus ipſorum Et credimus nos, quia inſtructus & eruditus, didicit ex his quæ paſſus eſt diſciplinã. Credimus etiam quod memoriter eam retinuit, nec rememorationẽ eius eidẽ poſtea fieri oportuit, ad quod paratiſſimi eſſent fratres ſi viderent quod opus eſſet.] Simili arte qua oblitum infirmitatis propriæ præpoſitũ hi Religioſi cõpreſ-

preſſerunt, S. Maiolus, vt eſt in eius Actis inexpertum quendam & idcirco ferocientem Monaſterij Præfectum, de gradu ad tempus deiectum, & ad communiũ onerum experientiam adactum, reuocauit ad lenitatem. Qua ipſa ratione Apoſtolus vt ſupra expendimus, vt Rectori ſpiritum lenitatis immitteret, admonebat, vt conſideraret ſeipſum, & communem infirmitatem ac vbiuis miſericordiæ indigam naturam attendens, ad humanitatẽ flecteretur. Inſigit præclarè ac diffuſè hoc monitum Abbas Chæremon.[a] Et præter cœtera allegat in hanc rem illud ſapientis[b] *Rex rigidus incurret in mala.* Et illud. *Qui obturat aures ſuas ne audiat infirmum, & ipſe inuocabit, & non erit qui exaudiat eum:* quia oblitus infirmitatis propriæ, & fragilitatem alienæ lenitatis egentem ſuæ ipſius naturæ conſertam non recogitãs, lenitatem alijs impendendam ſubtraxit.

a collat. xi. t. 10. b Prouerb. 13. iuxta 70. prou. 21. iuxta 70.

5 A conſideratione eiuſdem naturæ, ſuſtollendus eſt qui ob præfecturam cõcreditam ſumet, ad exemplum Chriſti,

quod

quod illi ingerit S. Baſilius, his præter cœtera. [Prælatus es alijs, & concomitantur te homines, ac glorificant, par eſto ſubiectis, non tanquam Dominum exercens, aduersùs cleros vt Apoſtolus inquit, neque ſecularibus te principibus conformes. Qui namque primus eſſe cupit, omnium hominum ſeruum eſſe, iubet Chriſtus; vt ſummat m dicam, ita perſequitor animi humilitatē vt decet humilitatis amatorem. Hoc pacto ritè ad veram gloriam pertinges, quæ eſt eoram Angelis, quæ eſt apud Deū. Agnoſcet te Chriſtus tanquam diſcipulum ſuum coram Angelis, & glorificabit te ſi humilitatis ipſius fueris imitator, qui dicit, *diſcite à me quoniā mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiē animabus veſtris.*] Affine eſt, quod Origenes [b] vult ab Eccleſiaſtico præfecto conſiderari, ne tumore efferatur ob prælationem, nempe quod à Ioſepho cum Chriſtum ſibi ſubditum videbat, conſiderabatur. [Puto (inquit,) quod intelligebat Ioſeph, quandoquidem maior ſe erat Ieſus, qui ſubijciebatur ſibi, & ſciens maiorem eſ-

a homil. de humilit *in fine*.

b hom. 20. in Lucam

ſe ſubiectum, trepidus moderabatur imperium, videat ergo vnuſquiſque, quãdoquidem ſæpè melioribus præpoſitus ſit inferior, & nonnunquam accidat, vt ille qui ſubiectus eſt, melior ſit eo qui ſibi videtur eſſe præpoſitus. Quod cum intellexerit dignitate ſublimior, non eleuabitur ſuperbia ex eo quod maior *eſt*: ſed ſciet ita ſibi meliorem eſſe ſubiectũ, quomodo & Ieſus ſubiectus fuit Ioſepho.]

6 Hæc quia leniora, ſi minùs à Præfecto diſpellunt ſuperbiam, aſperitatis regendi fontem, non deſunt alia fortiora & aſperiora: quale illud ex S. Gregorio, [a] Nabuchodonoſorem, quod ferina mente truculentum dominatum exercuiſſet in ſubiectos præ ſuperbia, *iuſto* Dei iudicio in feram fuiſſe commutatũ, quæcunque tandem fuerit ea commutatio. Qui enim ſimiliter ac feræ beſtiæ, truculentiam in ſubditos, factis, verbiſque, & tota oris & corporis conformatione produnt, videri poſſunt degeneraſſe in feras, quarum mores repræſentant. Quis verò brutum animi habitũ, & fe-

[a] 5. moral. c. 8.

& ferinum tumorem non agnoſcat, in ea acerba tractatione filiorũ Dei, quos Dominus vniuerſorum tractat vt filios? [Quis ad impietatem tam ferox, tamque præceps fuerit, vt filios Dei opprimat?] ait S. Chryſoſtomus.[a] Itẽ Theodorus Studita in ſuo Teſtamento informãs Rectorem, lenem ac mitem animũ in eo depoſcit: qualem habere par eſt, qui regit filios Dei, qui longè diuerſiſſimus eſt à ferino illo ac truculento ſpiritu, quo filij Dei opprimuntur.

a homil. 5. de poenit.

7 Scitè Ricardus Victorinus,[b] deſcribit huiuſmodi bruta & beſtialia corda vrſorum ac leonum, qui in altum ſuſpenſi ſunt, vt eleuati alliderentur: queriturque, tales feras occupare ſedem auium cœli. quæ ibi reſidere deberent. [Quid quæſo (inquit) hoc genus monſtri eſt, quod noſtri temporis arbores, vrſos & leones, vel alias huiuſmodi quaslibet beſtiales mentes, portant in ramis, volucres verò cœli, & quælibet volatilia pennata, contra conditionis iura, creatoriſque inſtituta, premunt in imis? Quoties ego ipſe vidi, videnſ-

b lib. 2. de erudit. initio hom. c. 17

que ingemui, impiũ ſuperexaltatum, & eleuatum ſuper cedros Libani? Quid quæſo eſt quod facitis, qui eiuſmodi bruta & beſtialia corda in ſublime attollitis,& velut in aëre ſuſpenditis? Si verè eos diligitis, cur eis non parcitis? Quid quæſo eis aliud quàm ruinam paratis, dum eos ad alta ſuſpenditis, & quaſi in ramis portatis? Quid aliud quiſque ſuo ſublimatori vel potius ſubuerſori dicturus eſt in fine, in ipſo confinio ruinæ, niſi quia eleuans alliſiſti me? Conuerſentur volucres cœli in ramis, locumque teneant in ſummis, quos ſubleuat penna ſanctitatis. Beſtiæ ſub ramis locũ teneant in imis, & qui pronos vultus habent per appetitum carnis, diſtrictionem ſentiant piæ ſeueritatis, & iuſtæ humiliationis.] Quod Richardus de ſui temporis beſtijs, monſtroſè elatis in ſublime & locum auium occupantibus queritur, vtinam illi tempori peculiare fuerit. Quotquot certè ferinis moribus rectionem dehoneſtant, & oues Dei truculento agendi & gubernandi modo diuexant, eidem expoſtulationi obno-

obnoxiam faciunt ætatem ſuam. Leonina hæc ſunt imperia, quæ omni ratione in ſacro Præfecto auerſanda eſſe, Antonius Meliſſa adducto Chryſoſtomo, tradit. Et pulchrè item Climacus informans Paſtorē cœnobij. [Nō eſt par, (inquit) vt leo paſcat oues, & vitioſus imperet nō vitioſis. Spectaculū ingratū, vulpē ſpectare inter gallinas. Quid autē importunius Paſtore iracundo? Vulpes mactat gallinas, billioſus Paſtor plenas rationis animas perturbat & occidit.] En quàm verè præmiſi, huiuſmodi regimen aſperum, eſſe ferinum, non humanum. Ferinum & ſerpentinum vocat Iſidorus Peluſiota. [a]

8 Caueant ergo qui ſpeculatores dati domui Iſrael, fiunt in ea ſpiculatores, vt ait Bleſenſis [b] caueant inquam, Nabucodonoſoris ſuperbiſsimi dominatoris exitum, qui eius inſiſtūt vijs; Qui in domo humilitatis Reges aut potius Nabucodonoſores agūt: paſtoralē amorem in tyrannicum ac iuris imperium cōuertentes, vt expoſtulat Iſidorus Peluſiota [c] non Patres ſed dominatores.

a l. 5. ep. 462.

b ſerm.

c l. 5. ep. 255.

a in Apol. ad Gul Abbatem

De talibus quibuſdã aiebat S. Bernardus. a [Dicas ſi videas eos tranſeuntes, non patres eſſe monaſteriorum, ſed dominos caſtellorum; non rectores animarum, ſed principes prouinciarum.] Imo prouinciarum principes, cum rectè ſapiunt, & adiuncta ſinunt, ſuauitate potiùs & beneuolentiæ captatione, quàm ui & impetu ſubditos regunt. [Malè vim ſuam (ait Plinius) b poteſtas, aliorum contumelijs experitur; malè terrore veneratio acquiritur; lõgè valentior amor: ac ſic vt ille in odium, hic in reuerentiã vertatur.] Quæ in hanc ſententiam ſcripſit Seneca, c monſtrans terrenum moderatorem debere eſſe verè patrem, atque adeò quantum in ipſo eſt mitem ac lenem, ſunt planè eximia, ſed nimis multa quàm vt adſcribi hoc loco queãt. Eum ſi audiſſet Nero, æternumà ſe probrum auertiſſet. De Iuliano Apoſtata, humanæ adminiſtrationis ex ſæculi ſcitis peritiſsimo, ſic Libanius. d [Nõ eo tũ ſe meliorem quàm alij viſum iri autumabat cum magis quã cœteri ſeruiret; ſed ſi magis quàm alij, clementiam

b lib. 8. epiſt. 24.

c lib. 1. de Clement. c 16. & 17.

d in Baſilico.

cordi

cordi habens, omnes nihilo minùs ſuperaret. Neque verò regium eſſe exiſtimabat aſpectum trucem, ſed maniaco potiùs furori congruere, vt eum inter morbos acutos & graues cenſeret: aſperitatem verò morum in cœtu, & concilio, tyrannicæ dominationi attribuens, affabilitatem & comitatē Principis fœlici ſtatui adiungebat.] Ipſe Iulianus [a] eadē inſigniter proſequitur. Nec pauca vndecunque in hanc rem collegit Petrus Faber [b] En quem animum induant ſeculares rectores. Id enim nomen, Imperatoribus ac Regibus fuiſſe propriū multis teſtatum dedit Barthius; [c] eos ergo æmulentur rectores animorum.

a primo ad Conſtantium panegyr.
b l.3. ſemeſtr. c. 16.
c ad l. 1. Rutilij v. 553.

9 Diſcant eum erga ſubiectos habere affectum, quem ipſi ſi ſubiacerent, in præpoſitis erga ſe expeterent. Quæ eſt inſignis S. Gregorij doctrina, [d] cum ait. [Tales erga ſubiectos noſtros debemus exiſtere, quales nobis ſi ſubiecti fuiſſemus, noſtros volueramus eſſe præpoſitos.] Pręclarè quoque his verbis Petrus Damiani [e] deſcribens prefecturæ incommoda. [Ducem te conſtituerūt,

d lib. 11. ep. 36. indic. e.
e ſerm. de S. Nicolao

& data eſt tibi facultas, vt miſer ſis, & amplius non quieſcas. Cumulatur materia ſollicitudinum, & inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt vultũ induere gaudiorum. Nunquid in honore ſine dolore, in prælatione ſine tribulatione, in ſublimitate ſine vanitate eſſe quis poteſt? Miſeri iuxta Philoſophum, mercedem miſeriarũ amamus, ipſas execramur. Regum nobis animos induimus, & quidquid nobis ex voluntate non reſpondet, ſtatim euocat iram, nec communis recogitatur humanitas, & tamen eſt vermis arrodens, qui conſcientiam iugiter torqueat, timor potẽtiæ ſuperioris. Hæc eſt iuſtiſſima lex, vt ſic viuas cum inferiori, quemadmodum ſuperiorem vis viuere tecum.] Conſiderandum ijs qui præſunt, quod ex Bernardi quibuſdam ſententijs tanquam effatum recitatur [a] [Humilitas in honore, honor eſt ipſius honoris, & dignitas dignitatis.] Sic impleri omnem iuſtitiam, affirmat alio loco. [b] Superiorũ eſſe, agnoſcere ſacram familiam ſibi ſubiectam vt æqualem in omnibus, (dempta

a lib. ſ florum c.

b ſerm. 4 de Epi.

pta prærogatiua ampliorum laborum & ſollicitudinum,quibus liberantur ſubditi,grauatur prælatus,) diuinè expendit S. Chryſoſtomus, [a] quo nihil ad tumoris depreſsionem accommodatius.

a hom. 5. in 2. ad Theſſal. *in fine.*

10 Liquet de vitulenta amaritudinis in regendo radice, & quomodò ſit extirpanda. Eſt verò id multo attentiùs conſiderandum ab illis in quibus rhamni iſti ac paliuri faciliùs & lætiùs ſurgũt. ſicut enim quibuſdam plantis certum ſolum eſt accomodatius, ibique feliciùs meliuſque progerminant, atque fouentur, ita labes quam inſequimur, in quibuſdam ingenijs promptius gignitur, & vberiùs adoleſcit. Eiuſmodi ſunt, ruſticana & à domeſtica puerili inſtitutione minùs expolita. Tenacitatem enim incõpoſitę inſtitutionis puerilis, nemo nõ experitur, vt egregiè expoſuit Pelagius. [b] Qui ergo illiberaliùs educati fuerint, ijs ſiquando ius in alios obtingat, perfacile eſt vt ſicut in reliquis, ita & in regendo, ſe quod ſunt, id eſt rupicès ac petrones prodant, de quo videndus S. Bernardus, [c] & Iſidorus Peluſiora.

b epiſt. ad Demetria

Nomi-

a ſerm 4. ſuper *mis eſt.* [a] Nominatim verò frequenti experimẽto deprehenſum ferunt, quos in ſeculo res domeſtica anguſtior ad pædagogicũ munus adegerit, poſtea in Dei familia, ſi illis præfectura ſacra credatur, homines multi ac duri imperij eſſe ſolere: autoritatem videlicet quam in minuſculã ætatem nacti aliquando ſunt, retinentes. Et eſſe profectò nexum aliquem pædagogici muneris ac tyrannidis; audiui aliquando qui approbaret, exẽplo Dionyſij, qui ſceptrum ferula commutauit, ne prorſus deijceretur occupata tyrannide.

11 Illud exploratius & nemine refragante compertum, hanc animi impotentiam in ijs ferè Rectoribus immane creſcere, qui diuturnitate rectionis, parendi & iugum alienum ferendi, partes dedidicerint. Certum quippè eſt, non poſſe alterius idoneum rectorem eſſe; qui in ſeipſum non ſit nactus imperium, quod obedientiæ maximè exercitatione conſequi datur. Tradit hoc veluti pronunciatum, & bonum præfectum debere eſſe ſubditum bonum, optimè aſſerit

S. Chry-

S. Chryſoſtomus, [a] & Iſidorus Peluſiota: [b] in quem quoque Andreas Schotthus, [c] ex Solone, Ariſtotele, Climaco, alijs. Qui igitur imperandi diuturnitate, obediendi habitum amiſerunt, facilè ijs quos regunt, duros ſe & aſperos præbent. Idque Proſpicientes ſummi Antiſtites, præfecturas religioſas non vltra certos terminos prorogari voluerunt: & dignum eſſet, vt illius decreti obſeruatio, vbique pari accuratione vigeret. Præſtans in paucis gubernandi cœtus Religioſi magiſter S. Bonauentura, hanc cauſam mutationis frequentis Superiorum in Ordine Minorum aſſignat.

a homil. 15. in 2. Cor. in mor.

b lib. 24. epiſt 26. & l. 5 ep 255 & 4275. & 55

c ad eā epiſt. 455

PVN-

PVNCTVM X.

Depulſa quæ ferociæ Præfectorum obtendi ſolent.

NIhil procliuius, quàm vt homo ſibi in peccato abblãdiatur. [Nulli vnquam peccatori, deeſt impudẽs prætextus;] ait S. Chryſoſtomus.[a] Eſt ea labes, velut natiua homini: ideoque inter mortales frequentiſſima, & plus quàm quotidiana, vt prolato primorũ parentum facto, deplorat egregiè S. Gregorius.[b] Et fingi planè ad illorũ exemplum poſteros quoties peccant, præclarè in hunc modum tradit S. Ambroſius.[c] [Quicunque præuaricatur mandatum Dei, ſpoliatur atque nudatur, & fit ipſe ſibi turpis. vult ſe operire quibuſdam ficus folijs, fortaſſè quibuſdam inanibus vel vmbratilibus ſermonibus, quos compoſitis mendacijs aſſuens, & verbum de verbo ſtruens, ad operiendã conſcientiam ſuæ mentis, factique velamen, peccator intexit, vt pudenda ſua

a in pſal 140.

b lib. 22. Moral. c. 13.

c lib. de Parad. c. 13.

ſua contegat. Iacit enim ſupra ſe folia, qui culpam ſuam velare conſiderans, aut diabolū delicti memorat autorem, aut carnis prætendit illecebras, aut aliū quempiam perſuaſorē prodit erroris.] Idem eſt de quocumque alio peccati obtendiculo, & verbis malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis.

2 In re ergo propoſita, Præfecti impotentes animi, cum de lenitate rectionis, & aſperitatis declinatione admonētur, verbis excuſatorijs, veluti quibusdā (vt cum *S.* Bernardo [a] loquar,) frondiū ſuccinctorijs, regendi impetum contegunt. Sunt qui obtendant, inferiores non aliter eſſe continendos in officio, quàm ſi *S*uperior rigidè ac pro imperio agat. Cauſantur quippè euigeſcere rectionem, & ſuperioris autoritatem facilè eneruari, ſubſequente contemptu, ſi molliter & remiſsè agatur. Sic enim interpretantur rectionem blandam ac lenē, vt non alia ſit quàm remiſſa & eneruis; cui ſapientes omnes maximè ſemper timuerunt tanquàm exitiali, & per breui cum ſubditorum duritie ac ceruicoſitate

[a] ſermo. 82. in cant.

coſitate, laxitatem, & vniuerſæ religioſæ diſciplinæ diſſolutionem inuehenti. Alijs in eo leni ac ſuaui regimine diſplicet, quod ſubditorum virtus atque perfectio, fraudatur eo accremento, quod illis ex forti & maſcula gubernatione poſſet accedere. Vnde inijci videtur ſuperiori, neceſſitas abſtinẽdi ea rectionis mollitudine. Tenetur quippè ſuperior, ſuorum profectui, & progreſſioni in ſanctitate & iuſtitia deſeruire. At nemo non videt, blandam, & mollem rectionem, multo minùs accommodatam eſſe promouendæ ſubditorum virtuti & perfectioni, quàm maſculam, & vegetam, quæ illis merendi materiam copioſam, & augendæ virtutis exercitium ſubminiſtrat.

3 Vterque hic violẽtiæ præfectorum prætextus, ex eo ordine eſt, quem proponit S. Gregorius,[a] ad illud; *De Amalec adduxerunt ea*. Obſeruat enim ibi Sanctus Pontifex, morem excuſantium excuſationes in peccatis, ferre, vt peccata quæ negando tegere non poſſunt, in alios refundant, ſiue vt in autores, ſiue

[a] lib 6. in 1. Reg. c. 15.

vt

vt in occaſionem præbentes, eaque veluti extorquentes ab autoribus, quod hic liquet vſurpari. Hi ſiquidem cum quibus agimus, indignitatem aſperi durique regiminis quam inficiari nō poſſunt, ttansfundunt in ſubditos, eorumque neceſſitatem; ſiue vt exerceantur, ſiue vt frangātur. Sed reuera hoc aliud non eſt, quàm multiplicare defectus, & cumulare peccata, quod proprium eſt excuſantium excuſationes in peccatis, vt propterea Oſeas cap. 10. arari dicat impietatem; ideſt vt 70. interpretes expreſſerunt, excuſando augeri, ad eum modum, quo ſemen terræ immiſſum & per arationem contectum, ſurgit multiplicatum & fœneratum. Breuiter igitur, vtrunque obtendiculum propoſitū, diſijciamus.

4 Non eſſe molliter ac remiſsè agēdum, quod primò loco obtendebatur, vt ſarta retineatur Præfecti auctoritas, ijs iuſtiùs ac congruentiùs occineretur, qui ſunt natura & ingenio facillimi ac elumbes. Idcirco enim S. Gregorius, [a] obſeruat Apoſtolum Tito mandaſſe, vt om- [a] homil. 11. in Ezech.

ne

ne imperium expromeret, nimirum quod lenior natura eſſet, & magna ingenij facilitate, & placiditate; quæ facilè in mollitiem & ignauam remiſſionem, cum ſubditorũ exitio & autoritatis cõculcatione eſſet degeneratura, niſi Titus animos ſumeret, & acueretur eius fortitudo. E contrario tamen idẽ Apoſtolus, Timotheum cui non erat ea genij & naturæ facilitas propè accedẽs ad mollitiem, admonuit regere ſubditos *cum omni patientia*. Nimirum non latebat Apoſtolum, quod diſtinctius expreſſit S. Bernardus, [a] bonorum præfectorũ eſſe, agnoſcere ſe ſubditorum Medicos, non dominos: nec tam intendendum illis eſſe in pompã, vt D. Bernardus ibidẽ loquitur, hoc eſt in autoritatis indemnitatem, quàm in curam, & in debitam conſolationem ſubditorum. Eſt autem pluſquàm falſum quod aſſumitur, deteri autoritatem, ſi abſit arrogantia imperantis. Quinimo nihil eſt quod adeò religioſam autoritatem cum veneratione & amore coniunctam imminuat, nihil quod odium & exacerbationem magis

[a] ſermi. 25. in Cant.

magis conciliet, quàm faſtus & ſupercilium eius qui cum aliarum virtutum omnium, tum præſertim humilitatis & demiſſionis prælucere exemplo debet, vt munere concredito dignus habeatur. Debet enim de quouis paſtore, illud verè dici poſſe, quod in Patris ſui laudibus poſuit Gregorius Naziãzenus. [Velut ſpiritualem quandam ſtatuam, ad optimæ cuiuſque actionis pulchritudinẽ expolitã, ſe ad imitãdum proponebat.] At humilitatem & à faſtu elongationem quam in Patre, maximè celebrat Theologus, captandis ſubditorum animis, & ad omnem virtutem, præfectique ſtudiũ perurgendis eſſe opportuniſſimam, dubitare non licet. [Mihi verò, ea captatio autoritatis à faſtu & arrogantia, non ab humilitate & demiſſione animi, quã ille olim ſapienter *dignitatem dignitatis* appellabat, ſapere videtur ſpiritum illũ, qui vt eſt apud Tertullianum, [a] arcanis idolorum, de ſuggeſtu, & apparatu, ac ſumptu, fidem & auctoritatem extruebat. Acriter in huiuſmodi deceptionem agit Philippus Abbas, [b] exemplo Daui-

a lib. de bapt. c. 2.

b lib. de dignit. Clerico c. 17.

dis, qui cum ad Regiam euectus eſſet dignitatem,& alijs imperaret, autoritatē tamen qua potiebatur, ab humilitate præſertim exornatam voluit,probè gnarus non augeſcere vel retineri faſtu auctoritatem. Idquè ſignificatum puto à S. Baſilio cum ſcribens ad Gregorium Theologum,[a] malè quidem, (quantū video,) edoctus facti veritatem, tamen optimè ac veriſsimè quātum attinet ad id in quo verſamur, ſic ait de Occidentalium faſtu & ſupercilio. [Ego ipſe abſque communi literarum figura, volebam ad eorum anteſignanum ſcribere. De Eccleſiaſticis quidem nihil niſi per ænigmata,quoniam nec intelligunt noſtratium veritatem, neque viam qua poſſint addiſcere amplectuntur. In vniuerſum hoc literis volebam ſiguificare, non per afflictiones oppreſsis, humiliatiſque pœnā eſſe irrogandam, NEQVE DIGNITATEM ÆSTIMANDAM SVPERBIAM; quod etiam ſolum peccatum, Deum inimicum reddere ſufficit.] *Anteſignanum* Occidentalium, dicit, Damaſum Romanum Pontificem, in quem

[a] epiſt. 10.

quem paulo commotiorem fuiſſe S. Baſilium, malè comperta facti veritate, fatetur de alijs ſimilibus eius literis agēs Card. Baronius. [a] Ita vt poſſimus hic quoque cum Facundo [b] dicere, cōtentiones iſtas ad tempus ob facti ignorationem inter ſanctos quandoque deprehenſas, non ſecus ſe habere, quàm in cœleſtibus luminibus ſe habeāt temporariæ ecclypſes, quibus interpoſitis nō deſunt luminaria eſſe quod ſunt. Vt vt ergo ſtatuendum ſit de S. Baſilij querela aduerſus Occidentalium Damaſique inprimis prætenſum faſtum, veriſſimè tamen ſtatuit S. Baſilius, dignitatem nō eſſe æſtimandam ſuperbiam: neque ſi Occidentales per Apoſtolicam ſedem potiuntur dignitate & autoritate ſumma ſuper omnes Eccleſias, ita vt eam ob cauſam Pontifex abſolutè denominetur *dignitas*, vt in Onomaſtico Pōtificio retuli; idcirco debuiſſe eos faſtu intumeſcere; & dignitatem, ſuperbiam, id eſt ſuperbiæ cauſam idoneā arbitrari, cum potiùs ſit humilitatis occaſio; nec vllo modo meliùs roboretur augea-

a ad annum 372.

b lib. 6. pro tribus capit. c. 5.

R 2 tur

tur vè dignitatis autoritas,quàm omnis typhi ſepoſitione, & abigendo malè cõſultam captationem autoritatis ex elatione, & intemperata proſcriptione modeſtiæ. Quod ipſum ſimiliter occinendum eſt Præfectis ſacrorum cœtuum, ſi quando in eos verè cadere querela à D. Baſilio Rectori totius Eccleſiæ intentata, deprehenderetur.

5 Neque hoc dico, non eſſe contundendam (ſi deprehendi contingat,) ſubditorum ceruicoſitatem; aut adeo remiſsè & ignauè agendum eſſe, vt gliſcat per eam occaſionem cœpta diſciplinæ laxatio. Hoc S.Gregorius, [a] meritò improbat ex Apoſtolo, admonente honorificandum cuique eſſe miniſteriũ ſuũ; & ita in corde tenendam Præfecto demiſſionem, vt tamen exteriùs ſeruetur dignitas,nec feratur effrenatio atq. licẽtia extollentium ſe ſupra eos quibus reuerentiam & obedientiã debent. Idque conſiderans S.Bonauentura, ſapientiſsimus planè ſacræ familiæ moderator, cũ ea S.Franciſci verba [b] expenderet, quibus mandat tales eſſe ſuperiores, vt ſubditi

a lib.4. epiſt.80.

b c. 10. reg.

diti omnia eis dicere & facere poſsint tanquam ſeruis, quales reuera vult ſe agnoſcere ſuperiores reſpectu ſubditorũ; ſubiungit, cauendum tamen eſſe, ne ſi maior fiat vt minor; è contrario, minor fiat vt maior. Hoc impediri vult S. Bonauentura, exerta in eo euentu per ſuperiorem autoritate. Non igitur hoc diffiteor: ſed illud dumtaxat dico, non eſſe ante occupādā per ſuperiores inferiorum ægritudinem, prætextu tuendæ ac retinendæ autoritatis, nec priùs vtēdum eſſe acritudine & aſperitate remediorum, quàm eam expoſcat & veluti extorqueat neceſsitas. Quæ enim iſta efferatio? graſſari in plenè ſubiectos & placidos, ne fortè contingat ſurrigi eorum colla, & depreciari ac vileſcere poteſtatem? Quò euadet hæc truculentia, ſi contingat à ſubditis admitti, quæ rigorem aliquem rectionis depoſcant?

6 Tantum certè abeſt, vt Præfectus paterno & diuino ſpiritu actus, nec niſi in ſubditorum commodum dirigēs autoritatem qua pollet, durum ſe & aſperum erga quietos & placidos præbeat,

autoriratis ſuæ retinendæ prætextu; vt potiùs humanitatis ſemper & benignitatis Chriſti ſit memor, nec concitari ſe vehementiùs ſinat, etiam cum eius cõmotionem aliquam extorquet ſubditorum indocilitas, ita vt quamuis tunc nõ rigeat vel torpeat, paternam tamen lenitatem non dediſcat, in æſtu præſertim illo concitationis ſubditorum, in quo S. Bernardum placiditatem ſuam, maximè exhibere ſolitum, ſcribit Goffridus. [a] Idem præclarè docet S. Gregorius, [b] ad illud, *ſine furore conſurgens, in turba clamaui*. [Sæpè namque (inquit,) ſeditioſorum tumultus hominum, præpoſitorum ſuorum mentem laceſſunt, ſuique ordinis limitem inordinatis moribus excedunt. Et plerunque qui præſunt, niſi in ore cordis, ſpiritus ſancti ſręno teneãtur, in iratæ retributionis atrocitatem proſiliunt, quantumque præualent agere, tantum in ſibi ſubditos æſtimant licere. Amica etenim poteſtati penè ſemper impatientia eſt; eique malè ſubiectæ imperat, quia quod ipſa ſentit, poteſtas exequitur. Sed Sancti viri

a lib. 3. vitæ c. 6.
b lib. 20. mor. c. 28

viri plus ſe interiùs patientiæ iugo ſubijciunt, quàm foris hominibus præſunt; & eo veriorem principatum foris exhibent, quo humiliorem Deo intrinſecus famulatum tenent: atque idcirco ſæpè plus quoſdam tolerant, quò ſe de eis vlciſci ampliùs poſſunt; ac ne vnquam ad illicita tranſeant, plerunque nolunt pro ſe exequi, etiam quod licet; ſubiectorum ſtrepitus ſufferunt, per amorem increpant quos per manſuetudinẽ portant. Vnde nunc rectè dicitur, *ſine furore conſurgens, in turba clamaui.*] Hunc animum, etiam erga indociles, quando per commune & priuatum ipſorum bonum licet, induunt boni præfecti, tantũ abeſt, vt retinendæ autoritatis ſuæ ſtudio, gratis & vltrò efferentur, infigentes animo inſignem eiuſdem S. Gregorij doctrinam, [a] inter diſputandum de cauenda depreciatione autoritatis ſuperiorum. [Teneant ergo Rectores exteriùs, quod pro aliorum vtilitate ſuſcipiunt; ſeruent interiùs quod de ſua æſtimatione pertimeſcunt. Sed tamen quibuſdam ſignis decenter erumpenti-

a 2. p. paſtor. c. 6.

bus, eos apud ſe humiles, etiam ſubiectì deprehendunt, quatenus & in autoritate eorum, quod formident videant, & de humilitate; quod imitentur, agnoſcant.]

7 Alter ad ferociendum prætextus, ſpecioſior eſt, & non iam à ſtudio propriæ Præfecti excellentię ac dignitatis tuendæ petitus, ſed à neceſſaria cura profectus ſubditorum. Non eſt dubium, quin poſsit debeatque Præfectus, exercere ſuos & perfectionem promouere, cum alijs modis, tum etiam aliquo interdum imperij vigore. Sed inconſultiſſimum prefectò fuerit, quod aliquando ex vſu eſt, facere perpetuum. Et impetit ſanè ea agendi ratio, non obſcurè, Deũ ipſum. Quis enim adeò vecors fuerit Prefectus, vt ſe Deo ſitientiorem profectus ſuorum, audeat ſentire? At Deus, tametſi cupidiſſimè in prouehendam perfectionem noſtram feratur; abſtinet tamen ferocia rectionis, nec ei iugiter adhibendæ, pretexit vtilitatem ſubditis acceſſuram, ex ſubminiſtrata illis per rectionem aſperam, exercitatione patien-

tientiæ: quid quod Præfectus ipſe, ſibi primùm proſpicere, & in profectum ſuum inuigilare ante omnia tenetur. At hæc expeditiſsima eſt & ſanctis omnibus trita proficiendi via, vt infirmos quandiu per diſciplinæ incolumitatem licet, benignè ferendo, & cum manſuetudine ac charitate iuuando, aliena damna in lucrum ſuum vertant, exercendo ipſimet patientiam; ſeque ea ratione ad omnem virtutem magis in dies promouendo; quod debere eſſe optimi Præfecti ſtudium, etiam cum eos habet ſuæ curæ concreditos, qui alicuius commotionis iuſtam cauſam præbent, optimè notauit Anonymus Climaci ad Paſtorem Scholiaſtes. [a]

a ad cap. 11. Schol. 2.

8 Quare faceſſant excuſationes iſtæ in peccatis; nec qui lupi ſunt, veniant ad agnos in veſtimentis hiſce ouium, prætendentes iniectam ex munere neceſſitatem exercendi, ideſt vexandi & oprimendi ſubditos: ſed lupinum hunc agendi modum abijciãt, humanum aſſumant. [Nonnulli (inquit Petrus Damiani; [b]) cum regiminis curam ſuſci-

b ſer. 5.

ſcipiunt, ad lacerandos ſubditos protinùs inardeſcunt: Terrorem proſtatis exhibent, & quibus prodeſſe debuerant magis nocent, & quia charitatis viſcera non habent, domini videri appetũt, patres ſe eſſe minimè recognoſcunt: humilitatis locum in elationem dominationis immutant, & ſemetipſos quaſi quidam tyranni, in ſuperbiæ cornibus exaltant: & ſi quandò extrinſecùs blandiuntur, intrinſecus ſæuiunt. De quibus per ſemetipſam veritas dicit; *Veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecùs autem ſunt lupi rapaces*. In veſtimentis quippè ouium veniunt, quia vellus quidem innocentiæ in ſuperficie prætendunt: ſed lupi rapaces ſunt, quia malitiæ morſus in occulto cordis exacuunt, non attendentes illud, quod Dominus diſcipulis ſuis dixit; *Ecce* (inquit) *ego mitto vos ſicut agnos inter lupos*. Qui enim locum prælationis ſuſcipit, mala inferre non debet ſed tolerare; vt ex ipſa ſua manſuetudine, iram ſæuientium mitiget, & peccatorum vulnera in alijs, ipſe afflictionibus vulneratus ſa-

ſanet. Quin & ſi quando zelus rectitudinis exigit vt erga ſubiectos ſæuiat, furor ipſe de amore ſit, non de crudelitate; quatenus vt iura diſciplinæ exhibeat; & intus paterna pietate diligat, quos foris quaſi inſequendo caſtigat. Mali autem paſtores non ſunt agni inter lupos, ſed potiùs ſicut lupi inter agnos sũt, quia dum à ſubditis ſibi nullum plerunque morſum læſionis excipiunt, ipſi in eos rapinæ ſuæ dentes crudeliter figũt.] Exſcripſit magna ex parte, verbatim S. Gregorium. a

a homil. 17. in Euang.

9 Hinc deprehenditur, fruſtra ſibi ferocem præfectum de zelo quo flagrat abblandiri. Non enim reuera zelus eſt, ſed furor ſi Gulielmum in Pariſienſem b audimus, qui in hoc campo excurrit, & in has (vt appellat) *ſimias zeli*, concitatur & potenter & copioſè, & inducens per proſopopeiam, zelum, à quo mentitio impingitur, his qui ferociam ſuam zeli ſipario obducunt. Paucas plagulas ex eius prolixa diſputatione decerpere, maximè conferet ad præſens negotium. Nec eſt faſtidienda, non-

b l. de moribus c. 8.

nulla

nulla in eius ratiocinatione prolixitas aut elocutionis ſimplicitas rationum robore penſanda. Sic igitur præter cœtera in feroces zeli ſpecie præfectos, cõcitatur. [Viri qui creduntur *zelatores*, homines inſenſati ſunt; hoc eſt ſine capite, & homines furibundi, belluina rabie ſæuientes in peccatores faucibus & dentibus, dum probris, contumelijs, conuitijs, eos immoderatè, & inſaniſſimè deprauant ac dehoneſtant; & in facie hominum confundunt confuſione quæ ſolùm adducit peccatum, de qua legitur Eccleſ.4. Deinde velut vnguibus cattorum vel pardorum graſſantur & debacchantur in eos; vt non correctores aut medicos ſpirituales erga eos ſe exhibeant, ſed hoſtes atrociſſimos & perſecutores implacabiliſſimos. Huiuſmodi homines inexorabiles ſunt, & quantum in eis eſt, iudicium Dei futurum euacuant, dum omnia ſic vindicare, totis viris, enituntur. Si enim vt ait Auguſtinus, Omnia hìc vindicarentur, locum diuina iudicia non haberent. Nõ haberet ergo Deus aliquid facere in futuro

turo iudicio, ſi poteſtas tanta daretur hìc huiuſmodi hominibus. Ipſa etiam officia Dæmonum, quæ ſunt torquere & cruciare, officioſiſſimè implent hìc huiuſmodi homines. Vnde & in ore eorum ſemper ſonat vox diabolica, *crucifigatur*, *confundatur*, *deponatur*, *deijciatur*, *eruatur* Poteſtas in manibus hominum huiuſmodi, gladius eſt procul dubio in manu furentis. Vix aut nunquam de ore eorum auditur, *emendetur*. *corrigatur*.

10 Hi cum Medicinam ſpiritualem, videlicet animarum, profiteantur, non pro varietate vulnerum aut morborum ſpiritualium, varietatem adhibent medicamentorum. Vrere norunt ſolummodò & ſecare. Quacunque enim ægritudine ſpirituali laborat quis, ferrum & ignem ſtatim adhibere conantur, cũ dicat eis Auguſtinus, non ſanat oculum quod ſanat calcaneum, vel manum. Nihil de vnctionibus, nihil de fomentationibus nihil de cataplaſmatibus curant; nihil de potionibus, niſi fortè de potione abſynthij amariſſimi, aut alte-

rius

rius cuius ſumptio tormentum ſit & nō medicina &c. Medicandi ſunt autem, qui vulnerati ſunt, non nouo vulnere transfigendi. Quid autem aliud facere poteſt quàm vulnerare, qui venit ad infirmum in ſolo igne & gladio; In igne quidem iracundiæ, in gladio autem acuto linguæ? Huiuſmodi homines refectoribus ſimiles ſunt veterum ac putridarum patellarum, qui dum foramen vnum nituntur obſtruere vno ictu mallei fabrilis, quinque vel ſex alia faciunt; vel illud adaugent in duplo, aut ipſam patellam totaliter diſſipant & confringunt, Huiuſmodi homines omnia vaſa ex quacunque materia ſint, malleabilia eſſe opinari videntur. Omnia enim malleando reficere velle videntur, non attendētes inſaniſſimi, quod fictilia aut vitrea malleationibus potius confringuntur & diſſipantur, quàm reficiantur. Correctio autem quam ſolam intendere debent, non eſt niſi refectio vaſorum ſpiritualium confractorum; hæc ſunt corda peccatorū, ex eo quod legitur Eccleſ. 21. *Cor fatui quaſi vas confra-*

ſractum, omnem ſapientiam non tenebit. In domo autem Dei magna, ideſt Eccleſia, ſunt vaſa non ſolùm aurea & argentea ſed etiam lignea & fictilia ſicut dicit Apoſtulus 2. Timo. 2. Manifeſtum autem eſt, quod aurea vaſa & argentea, & ignem fortiſſimum & malleum ſuſtinent. Propter hæc intolerabilis eſt inſania huiuſmodi fabrorum ſeu refectorum, qui nec diuerſitatem vaſorum, nec fortitudinem aut debilitatem ipſorum attendunt, vno ſolo artificio in omnium refectione vtentes vel priùs abutentes. Hi omnium peccatorum correctionem & ſalutem facilè deſperant; & vtinam non frequentius ad malè ſentiendum de hominibus facillimi eſſent; ad benè ſentiendum difficiles & tardi. Ianitorem peſſimum ac peruerſiſſimum cordibus ſuis præfecerunt, qui mala de fratribus tam facilè ingredi patitur, (imo paſſim ea recipit) bona verò vix intrare. Hi ſemel conceptam de fratre malam opinionē vix aut nunquam deponunt. Benè, niſi de ſuis familiaribus, raró vel nunquā ſen-

ſentiunt:de alijs vel ſemper,vel frequentiùs malè. Hi contra muſcas vel pulices leuium peccatorum, in gladio duro & forti plerunque pugnare volentes, ipſos peccatores occidunt. Quemadmodum quidã cũ muſculã videret ſuper caput alterius volitantem aut inſidentem; dũ eam ſecuri tentaret percutere, excerebrauit illum. Sic & iſti,dum leuia peccata in fratribus, gladio verbi Dei intendunt percutere,tanto conatu & impetu percutiunt ea, quod ipſos fratres huiuſmodi percuſſione occidunt, vulnus eis iræ mortalis, vel odij inſigentes.]

11 Sed hoc quidem æſtuoſi iſti zelatores,erga eos duntaxat ſeruant, à quibus non mulcentur, aut laudibus indignis aut adulatorio blandiloquio: erga eos verò quos habent aſſentatores, aut decorum buccinatores,non ſic. Ex quo manifeſtè liquet, non ex vero zelo, qui vniformis eſſet, & vbicumque legitimũ virtutis motiuum reperiret, pari vigore exereretur,ſed ex zelo ſimulato nec niſi falſi nominis eſſe operatos. Ideòque

in

in Regula S. Pachomij diligenter caue- artic. 12.
tur, ne [Præpoſitus reſoluatur riſu ſtultorum & ioco, & ne capiatur cor eius ab eis qui inepta loquuntur & dulcia, neuè paruulorum ſermone ducatur,] à quibus ſcilicet applaudentibus delinitus, indulgeat blandiloquis, in cœteros durus & ſeuerus exactor: qua nullā eſſe tetriorē in Monaſterijs peſtem certò vaſtaturā omnia pronunciat ad ea verba Hugo Menardus, ſcribens in concordiā cap. 18. §. 8. Regularū à S. Benedicto Anianenſi concinnatā, in quā illud caput regulæ S. Pachomij illatū eſt. Nullum ergo poſſe eſſe præſentius Monaſterijs malum affirmat Menardus, quàm ſi Præpoſitus, aliquorū lenocinio incapiſtratus quo illi voluerint feraratur, diſſimulans eorum culpas non propter pœnitentiā ſed propter gratiam qua iſti apud illū valeāt, rigidus cœteroqui in cœteros, & vniuerſum debitū exigens vſque ad nouiſſimum quadrantē. Quare rectè quoque S. Cæſarius Epiſtola ad Oratoriam Abbatiſſam in Concilij Aquisgranēſis collectaneis exſcriptam, & ab eodem S. Benedicto Anianenſi cō-

mutato fœminino genere in maſculinū ex parte relatam, ſic admonebat. [Inter cœtera, cum magna ſibi cautela cuſtodiendum eſt, vt omnes in Monaſterio quorum gubernacula tuis æqualiter impoſuiſti ceruicibus, diligas: ne vnum plus, minùſue ames, ſed cuncta quæ ſunt, in quo poſſibilitas extat, æquo moderamine diſponas, pariquè moderatione diſpenſes, ac parem eis charitatem impertias: & non quibuslibet per priuatum amorem, ſed cunctis ſecundum merita ſingulorum, quæ ſunt neceſſaria largiaris. Non qui tibi vultu intuituque placuerit non quem tibi ad oculum ſeruire cognoueris, vel à cuius blandiori fueris obſequio delinitus, ſed quē amor Chriſti, & religioſior cōmendauerit vita, præponas.] Idē grauiter cōmēdat diſſerens de Abbatis dotibus S. Benedictus. a

a c. 2; reg.

12. Rectè ergo Gulielmus Pariſienſis, damnabat in Zelatoribus (vt vocat) & furorem ſuum zelo tegentibus quod inæqualiter ſæuirent, & ſibi blandis lenes, cœteris immites eſſent, quem negat eſſe zelum verum & ſanctum, qui cha-

charitatis flos eſt, & neminem vrget ad furendum & inſaniendum, quod facit iſtorum præferuidus æſtus zeli pallio obductus, à quo quanta mala exiſtant in ſacris cœtibus, demonſtrat exemplo cuiusdam fatui magnatis qui diuinũ præceptum de rectè incedendo diſtorquẽs, prætextu ſeruandi diuini mandati & à recto non declinandi, viam ſemper inire volebat per lineam rectam; ita vt vel ſuper arbores proceras aſcenderet excẽſionem indidem rectà facturus, ne vel tantillum à recto tramite deflecteret; vel muros perfunderet vt rectus illi eſſet progreſſus, nec viam ſuam quoquomodo obliquaret. Quod iſte per inſaniam ſpecie ſeruandi diuini mandati præſtabat magno cum damno multorum quorũ rebus incommodabat, hoc præfecti zelo incondito & æſtuoſo acti magna cum pernicie Religioſorum cœtuum præſtãt, ita vt neget Gulielmus, poſſe tot & tanta damna narratione vel ſcriptione cõprehendi; cum plerumque aliquos ſuorum ad graues ruinas ſcandali refertiſſimas vrgeant. Et vt per patientiam ſub-

ditorum eò non deueniretur vt euerterentur & proteruiam facerent; tamen vt minimùm, pacem domorum, eamque tranquillitatem ſilentioſam quam Deus ſibi in ſedem delegit, miſerè exterminant. Siquidem [in tempeſtate & turbine ſunt viæ eorum, ſicut legitur in tertio Nahum. Et quocunque conuertantur, ſunt quaſi tempeſtas tranſiens. Quemadmodum enim poſt tranſitum tempeſtatis, alius luget ſegetem ſuam degrandinatam, alius vineam, alius domum ſuam concuſſam & dirutam, alius nauem confractam, alius mercium periculum: ſic vides in vnoquoque collegio vel Congregatione, alium lugere detrimentum lectionis, alium orationis, alium meditationis, alium diſciplinæ, alium pſalmodię, & ita de alijs. Propter hoc dictum eſt Prou. 10. *quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius*. Similes ſunt quoquè iſti tempeſtuoſi homines pugilibus ſiue propugnatoribus, qui mole corporis & viribus præualentes, in medio præſſuræ aliorum hominum, recti & rigidi incedentes, alios deijciunt, alios

impel-

impellunt, alios conculcant, alios pede calcantes grauiter lædunt, alios comprimunt, alios à greſſu impediunt, clamoremque mirabilem & maledictionem multitudinis poſt ſe relinquunt. Sic pauciſſimos videbis in quacunque congregatione, vbi tales conuerſati aliquando fuerint; quin poſt receſſum ſuum ſiue deceſſum, querelas ſimiles & maledictiones pro lęſionibus impedimentiſque ſpiritualibus reliquerint, & quin eis cum ibi conuerſarentur, fuerint communicatæ. Cum iſtis non eſt ambulandum inter ventres prægnantium. Quis enim enarrare ſufficiat quos & quantos abortus ſanctorum conceptuum ſiue propoſitorum fieri faciant huiuſmodi homines? Quot partus teneros inſipientiũ, conculcãdo vel comprimẽdo ſuffocent? quot adultos gladio ſuo vulnerent? quot omni generi bonorum impedimenta præſtent? Omittimus alia quæ vidimus. & ex teſtimonio fide dignorum accepimus, quia penè innumera ſunt. propterea autem omnia hæc diximus, vt nemo ſibi ſupplaudat de zelo ſancto, cum

iſta rabies illum exagitauerit. Nemo huiuſmodi rabiem excuſet in huiuſmodi hominibus]

13 Excitari viciſsim ab huiuſmodi (vt vocat) Præfecti animo impotentis, rabie, quandoque rabiem ſubditorum perdentium ſuſtinentiam, & ad enormia quædam, & propudioſa deueniri quæ virulentiam zeli amari in Præfecto occaſionem ſaltem tot malis præbente demonſtrent, ſic proſequitur inferiùs idē Gulielmus. [Huiuſmodi zelatores, in Beelzebub eijciunt dæmonia, & in ſatana ſatanam expellunt, ſi non potiùs introducunt vel magis impellunt. In ſpiritu enim furoris, ſpiritum luxuriæ interdum credentes eijcere, non eijciunt, ſed ipſum latitare compellunt. Plerunque ſpiritum iræ, ſpiritum odij, ſpiritum ſimulationis, & ſpiritum mendacij, in eos quos corripiunt introducunt, dum eos ad iram mortalem & odium contra ſe concitant & irritant; ſimulatores eoſdem & mendaces efficientes, interdum etiam periuros, dum ſimulare eos compellunt terroribus ſuis deſeruiſſe vitia

quibus

quibus adhuc laborant, & mentiri de hoc, inſuper & peierare. Et hoc multis experimentis didicimus. Vnde & poſtquàm exiuerit tempeſtas eorum apparet manifeſtè non extirpata fuiſſe vitia per eorum furorem, ſed magis ad tempus latuiſſe quædam, quæ non ſolùm vt priùs erumpunt quaſi beſtiæ de cauernis, ſed cum multitudine nouorum quæ ſicut diximus per huiuſmodi hominum inſaniam generata ſunt, & ita factus eſt error nouiſsimus peior priore, dum adauctus eſt vterq; exercitus diabolicus tam vitiorum quàm hominum malorum; & propter hoc procurantur impedimenta atque repagula, non quibus compeſcatur iſta inſania, ſed quibus impediatur correctio ſalutaris. Aut enim appellant ſic oppreſsi, aut congregata ſibi multitudine ſimilem debacchationem timentium, reſiſtunt in faciem peſtiferis huiuſmodi hominibus, obedire etiam in modico denegantes: vel procurant ſua aſtutia, ſæuiendi eis ſubtrahi poteſtatem. Interdum etiam & in mortem ipſorum armantur, & clam

niſis totis machinantur, vel palam ipſimet eoſdem occidunt; qualia temporibus præteritis fuiſſe facta iam dubium non eſt. Nec mirum eſt, cum ipſi medicinam ſalutaris correctionis, vertant in gladium perſecutionis. Sed ægros interdũ, non tam freneticos ſentiant, quàm etiam ſeipſos, à furentium gladijs defendentes.] Non eſt quo vlteriùs prouehatur, zeli inconſulti cuius nomen præfectorum ferociæ obtendebatur, *virulentia* atque malignitas.

14 Niſi iam faſtidirem adeò prolixã bruti ac brutij zeli impotentiam, & vaſtitatis quam ſacro cœtui infert, expreſſionem, adderem quæ præſtans in paucis Religioſę perfectionis Magiſter Hũbertus Ordinis Prędicatorum iam *olim* Generalis Magiſter, aduersùs effrœnem hunc & exlegẽ zelum egregiè diſſerit, obſeruans nominatim abſurditatem aliquorum Præfectorũ, qui ex hoc præferuido æſtu zeli nomine obducto, admodùm abſurdè arripiunt machæram ad muſcam occidendam, & bipennem vel ſecurim ad ouum confringendum.

SE-

SECTIO III.

De exprimenda moderatoribus Diuinæ rectionis fortitudine.

Ratio ordinis perſpicua eſt ex præmiſſis initio ſectionis ſecundæ. Quia ergo diuina rectio omnibus completa numeris ex concurſu ſuauitatis & fortitudinis integratur; iamque ſigillatim diſputatum eſt pro exprimenda diuinæ rectionis ſuauitate; ſequitur vt ſigillatim diuinæ rectionis fortitudinem demonſtremus, vt eam quoque humanis moderatoribus exprimendam eſſe ſuadeamus.

PVNCTVM I.

Sigillatim de diuinæ rectionis efficacia.

1 QVæ hactenùs tradidimus de ſuaui & leni gubernatione ad diuini regiminis normā expreſſa, & in humilitate præſidis radicata, non eò pertinent, vt humana rectio deſtituatur fortitudine. Vnde S. Gregorius [a] cum negaſſet, ſuperioris eſſe, velle timeri, addit: [Et tamen neceſſe eſt, vt rectores à ſubditis timeātur, quādo ab eis Deum minimè timeri deprçhendunt. Vt humána ſaltem formidine peccare metuant, qui diuina iudicia non formidant. Nequaquam namque præpoſiti ex hoc quæſito timore ſuperbiunt, in quo non ſuam gloriam, ſed ſubditorum iuſtitiam quærunt. In eo enim quod metum ſibi à peruersè viuētibus exigunt, quaſi non hominibus ſed animalibus dominantur: quia videlicet ex qua parte beſtiales ſunt ſubditi, ex ea debent

a p. paſtor. c. 6.

debent etiam, formidine ſubiacere proſtrati.] Addit alia, quibus fortitudinem eſſe rectionis neruum, nec abeſſe à probata gubernatione debere, ſapienter demonſtrat. Hoc itaque ſuppoſito, oſtendum ſequitur, diuinam rectionem, quam humanæ veluti ideam ſtatuimus, quamuis diſponat omnia ſuauiter, elūbem tamen non eſſe, ſed attingere à fine vſque ad finem fortiter, vt eſt apud Sapientem. Ex quo inferre ſolidè licebit, probatam rectionem humanam, non debere fortitudinis laude deſtitui, quamuis à ſuauitate commendetur; qui eſt hoc loco ſcopus noſter.

2 Quid porrò ſit, diuinam rectionem attingere à fine vſque ad finem fortiter, non erit obſcurum, ſi perpendamus, Deum rectorem, omnia ad propoſitum diuinæ gloriæ ſcopum conſtanter dirigere, & infallibiliter perducere: nec contentum tenuiſſe initio curſum ſuum, ſenſim euigeſcere ac molleſcere, vt nobis paſsim accidit; ſed eodem ſemper vigore, non feſſum non languentem, ab initio ad metam vſque progredi in con-

ſilij ſui executione; eamque promouere per media, tametſi eluctabilia, tamen proportionata & valida, certoque paritura effectum. Quod in naturalibus eſt perſpicuum, vbi tanta ſeriei rerum, & curſus cauſarum conſtantia cernitur. Eſt autem euidentiſſimum quoque in ordine gratiæ, & deductione certa electorū ad finem illis præſtitutum, quam non Satan, non mundus, non creatura vlla fruſtratur: & quantæcunque ad eam impediēdam vel abrumpendam fœderentur aduerſariæ acies; tamen quos Deus prædeſtinauit ad beatam ſortem ſanctorum, illuc certò per ſummas licet difficultates & quantoſuis obicum aggeres ſint peruenturi. Idquè erat quod Chriſtus de ſuis ouibus, hoc eſt de electis affirmabat, neminem poſſe eas rapere de manu Patris. Renitantur enim quantum volent ac poterunt Satanas & eius emiſſarij. Omnes ipſorum conatus erunt caſſi. At ne ea quidem exceptio admitti poteſt, quam Iſidorus Peluſiota adhibuit, reſpondens Paulo cuidam interroganti, quomodò pereant tam multi

multi, ſi nemo rapit de manu Patris. Ait enim S. Iſidorus, neminem quidem ex inuicta & inſuperabili manu Dei eripi poſſe per vim & tyranidem: poſſe tamē vnumquemque inde excidere voluntate ſua, ob arbitrij libertatem, quam Deus vult eſſe cuique intemeratam vnde fit vt multi pereant. Hoc dico non eſſe admittendum. Nam quamuis veriſsimum ſit, libertatem ſemper ſupereſſe, tamen electi benigna Dei manu prehenſi ac cuſtoditi, ne ſua quidem voluntate inde abſtrahentur, quamuis abſtrahi poſſent. Voluntas enim conſtanter adhærebit Deo, neque inde volet excidere in ſuum exitium, ſed regente ac fouente Dei manu, indiuulſa vſque in finem perſtabit, non modò extrinſecis niſibus illabefactata, ſed etiam aduersùs vertibilitatem firma, præ diuino præſidio, quo roboratur ne in ruinam ſuam velit excidere, è Dei fouentis manu, tametſi exciſura ſi luberet.

3 Quæ mihi videtur omnino maxima diuinæ gubernationis fortitudo, optimè his verbis expreſſa ab Hugone

Victo-

a homil. 11. in Eccl *ſub finem*

Victorino, [a] cum tractat quid ſit, ſapiẽtiam fortiter à fine vſque ad finem attingere. [Propterea ſapientia malitiam vincit, & ſtultitiam præcedit, quia *attingit à fine vſque ad finem*; id eſt ab exortu omnis boni, vt malitiam tranſcendat; vltra defectum cuiuſdam boni, vt malitiam concludat. In quo enim omne bonum aliquando ſine corruptione extitit, prior ſapientia agnoſcitur. In quo autem etiam bono quod corrumpitur, poſt corruptionem aliquid ſupereſt boni, quod omnino corrumpi non poteſt, poſterior ſapientia inuenitur. Vincit ergo ſapientia malitiam; quia attingit à fine, in quo omne bonum initium accepit: vſque ad finem, in quo etiam corruptum bonum poſt defectum boni in aliquo bono ſubſiſtit. *Attingit autem à fine vſque ad finem fortiter*, vt ipſam malitiam poteſtate, ad menſuram cohibeat, & ratione ad ordinem reſtringat: ne vel in finem ſe porrigat totum perimens corruptio; vel ad extrema ſe diffundat, totum deformans confuſio. Propterea, ergo fortiter vbique

que pertingit ſubijciens malitiam dominationi ſuæ: Et quidquid illa corruptionis ad confuſionem ingerit, hæc lege mirabili, ſecretaqne diſpoſitione, ad decorem operum ſuorum conuertit: ex non pulchro, efficiens vt pulcherrimum fiat quod pulchrum eſt: & quod bonum per ſe non conſtat, ex eo quod bonum non eſt, in conſummationem bonitatis conſurgat.] Vides in quo ſita ſit, iuxta Hugonem, diuinæ rectionis efficacitas & fortitudo. Nimirum in aptatione mediorum ad aſſecutionem finis propoſiti, infracta proſecutione. Eòdem reſoluitur S. Bernardi interpretatio. Hoc eſt ſapiētiam attingere à fine ad finem, ait S. Bernardus [a] [quod attingit ab ortu creaturæ, vſque ad finem deſtinatum à Creatore, ſiue in quem vrget natura, ſiue quem accelerat cauſa, ſiue quem concedit gratia. Attingit fortiter, dum nihil eorū euenit, quod non prout vult, potentia, præordinet prouidentia.] Nō eſt autem neceſſe, prouidentiam vt ſit fortis & potens, eſſe violentam & adigentem. Imo tum demum fortiſſima erit

a lib de grat. & lib. arb. *poſt med.*

erit, cum ſola perſuaſione nitetur: Sanè D. Chryſoſtomus, [a] nullam fortitudinē ei parem eſſe quæ humanam voluntatē perſuaſione ſola domat, egregiè confirmat. Et diſertè Iuriſconſultus [b] tradit, [perſuadere fortius eſſe quàm compellere.

a hom. 3 ad Ephes.

b l. 1. ff. de ſeruo corrupto

4 Quia verò paſſim, fortem & robuſtam rectoris manum, frangendis mulctandiſque contumacibus, prodi arbitrantur; (& eſt ſanè vigor ille in coercendis præfractis ingenijs, efficaciæ huius ac fortitudinis portio quędam;) neque hæc fortitudo rectioni diuinę deeſt, aut deficit vnquam. Quæ enim & quāta diuinæ Iuſtitiæ vltricis argumenta in rebelles, & diſcolos pertinaces, habemus ab omni æuo? Hanc ob cauſam, Deum ab Eſaia lucis & ignis nomine deſcriptum, obſeruat S. Ambroſius, [c] quod qui lucem ſequi diuinam reſpuēt, ignis quem mox admouebit obnoxij eſſe moneantur. An ex Philone, vt ſæpè alias, profeciſſe dixerim S. Ambroſium, an ex Origene? Apud vtrumque certè idem habetur. Nā Philo exponens quorſum

c ſerm. 8. in pſal. 118. v. 2.

ſum Deus legem dederit in monte Sina, loquens ex igne, cauſam repetit ex vi duplici ignis, illuminatrice ſcilice,& vltrice : quarum priore, commodum piorum legi auſcultantium; poſteriore vltio in præuaricatores exhibeatur, præſertim quæ grauior & tetrior eſt, ac turpibus flammis animi quas malus quiſq; ſibi excitat, continetur. Origenes verò a differens de baptiſmo in ſpiritu ſancto & igne, ſic loquitur. [Forſitan & IESVS baptizat Spiritu ſancto, & igne non quia eumdem in Spiritu ſancto atque igne baptizet, ſed quo Sanctus baptizetur Spiritu ſancto: & is qui poſt fidem, & magiſterium Dei rurſum ad ſcelera reuerſus eſt, cruciatu purgetur incendij. Beatus qui lauacrum accepit Spiritus ſancti, & ignis lauacro non indiget. Miſerabilis autem, & omni fletu dignus, qui poſt lauacrum Spiritus, baptizandus eſt igni. Vtrumque ſiquidem habet baptiſma IESV. Exijt namque virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendit. Virga peccatoribus, flos iuſtis: ſic Deus & ignis conſumens, & lumen in

a homil. 13. in Ierem. in fine.

ſcripturis dicitur ignis peccatoribus, lumen ſanctis.]

5 Optimè quoque in eandem ſententiam Cyrillus Alexandrinus. [a] [Non id natura Dei erat quod in monte Sina cernebatur, ſed ignis tantùm ſpecies. Auditæ ſunt tubarum quoque voces. Quin & fumi quoque, ſupra montem ſuccenſi ſunt; hæ futuræ veritatis typum, gerebant, quam etiam adumbrabant. Deſcēdit ergo vniuerſorum Deus ſupra montem Sinai in ſpecie ignis. Et cur quæſo in ſpecie ignis? Sanè quando illis promulgaturus erat legem, tum ſalubriter admodum in ignis ſpecie deſcendiſſe viſus eſt; nempe quo hinc transgreſſores illius, intelligerent rem ſibi cum igne fore. Quare Beatus quoque Moyſes, quo metu peccantès ad reſipiſcentiam impelleret, ſubinde clamare ſolitus erat. *Deus noſter, ignis conſumens eſt*. Oborti ſunt etiam fumi, & tenebræ: per tenebras Dei cognitionem ſenſu noſtro comprehendi non poſſe, appoſitè inſinuabatur. Per fumum verò lachrymas omnino illis, qui Dei legem ſtudio con-

[a] in homil Ephæſi habita t. 6. Conc. Epheſ. c. 5.

temnerent olim non defuturas, ænigmaticè docebatur; neque enim corporeus oculus, in fumo lachrymari non poteſt] lacrymati profectò ſunt Hebræi, & ignem conſumentem ſunt experti, per legis à Deo ſuſceptæ, contemptionē. Quem enim latent diuinæ rectricis fortitudinis in plebem Iudaicam ſpecimina?

6 Commenſa & proportionata, bonitati & ſuauitati in populum, ad faſtidium vſque expromptæ, robuſta vltio, & fortis caſtigatio fuit. Innumeris eum imbribus beneficiorū perfuderat Deus & vt eſt apud Saluianum[a] [Ingreditur eremum victrix gens Hæbreorum. Agit iter ſine itinere, viatrix ſine via, primò Dei diuino conſilio honorabilis, ductu cœleſti potēs, ſequens mobilem columnam, nubilam die, igneam nocte, congruas colorum diuerſitates pro temporum diuerſitate ſumentem: ſcilicet vt diei lumen lutea obſcuritate diſtingueret, & caliginem noctis flammeo ſplendore claritatis irradiaret. Adde huc fōtes repēte natos, adde medicatas aquas,

a lib. 1. de prouid. ſub finem.

vel datas vel immutatas, ſpeciem ſeruãtes, naturam relinquentes. Adde aperta erumpentibus vijs, montium capita, adde ſcaturientia nouis puluerulenta arua torrentibus, adde illos itinerantiũ caſtris alitum greges Dei pietate indulgentiſſima non vſibus tantùm hominum, ſed etiam illecebris ſeruientes: datum per quadraginta annos, aſtris quotidie famulantibus cibum; rorantes iugiter eſcis dulcibus polos, non ad victũ tantùm ſed etiam, ad delitias perfluentes. Adde homines in nullis membrorum ſuorum partibus acceſſus & deceſſus humanorum corporum neſcientes; vngues non auctos, dentes non imminutos, capillos ſemper æquales, non attritos pedes, non ſciſſas veſtes, calceamenta non rupta redundantem hominum honorem vſque ad induuiarum vilium dignitatem. Adde huc erudiendæ gentis officio, deſcendentem ad terras Deum, accommodantem ſe terrenis vſibus Dei filium, innumeratę multitudinis plebem, in conſortium diuinæ familiaritatis admiſſam, ſacræ amicitiæ hono-

honore pollentem. Adde huc tonitrua, adde fulgura, terribiles buccinarum cæleſtium ſonos, tremendum totius vndique aeris fragorem: polos ſacris clangoribus mugientes, ignes, caligines, nebulas, Deo plenas; loquentem cum Moſe Dominum, legem diuino ore reſonantem, inciſas Dei digito litteras, rupices paginas, ſaxeum volumen, diſcentem populum, & docentem Deum, ac mixtis penè hominibus atque Angelis, vnam cœli, ac terræ ſcholam.] His tantis bonis, cum flexa non fuiſſet Iſraëlis malitia, iuſtum ſe Deus æquè ac bonum probauit, ijs fortiter immiſſis flagellis, quæ vniuersè & ſigillatim ad finem vſque libri proſequitur eodem loco Saluianus. Et quod in eam vnam gentem obſeruatum à Deo eſt; æquè, ſeriùs ocyùs, circa alios, & circa ſingulos peccantes obſeruatur.

7 Falsò autem cenſeret quis, oblædi inde bonitatem & clementiam diuinã. In quam rem amœniſsimè de more diſſerit S. Ambroſius. [a] [ſemper (inquit) Deus bonus eſt: ideòque & Paulus ait,

a ſerm. 9 in pſalm. 118. v. 1.

vide ergo bonitatem , & ſeueritatem Dei . Bonitas enim in omnes eſt,ſeueritas in paucos . Deniq. ſubdidit idẽ Apoſtolus. *In eos qui ceciderunt ſeueritatẽ quidem,in te autem bonitatem* . Si enim non cecidiſſent, vtique vterentur & ipſi bonitate Dei . Nam & tibi ideò bonus eſt, quia permanes : quod ſi non permanſeris in bonitate, & tu excidèris. Nõ ergo Deus propterea bonus eſſe deſiſtet, quia tu lapſus es, & indiges ſeueritate . Siquidẽ, & ſeueritas Dei in bonitate, vt recurrat vnuſquiſque caſtigatus, pedem referat à peccatis & ad virtutum tramĩtem, bonitatem , bonamque conuerſationem recurrat . Denique docet de illis qui ceciderunt Apoſtolus, *Quia ſi non permanſerint in incredulitate, & inſerentur. Poteſt eſt enim Deus inſerere illos* . Vt quemadmodum deſerta virgulta , ita & homines velut caudicibus quibuſdam virtutis inſerti, bonorum fructus poſſint ferre meritorum . Accuſes neceſſe eſt medicum crudelitatis, quia putrefactas vulnerum fibras putauerit exſecãdas : quia noxia & ſerpentia vlcera igni aduſſerit ,

virus

virus in vlteriora proſerperit; vel quia magiſter diſcipulum verberauerit negligentem, vt metu verberum indueret diligentiam. Caſtigare enim amantis eſt, non execrantis: & Ideò bonitatis eſt, non crudelitatis. Rectè ergo & Dominus vbique eſt bonus, & cum remittit flagitia, & cum peccata caſtigat. Caſtigat enim Dominus quem diligit. Caſtigatus eſt etiam Dauid. Denique ait; *Et ſui flagellatus tota die.* Sed vir ſapiens, qui intellexit caſtigationem illam ſibi Domini profuiſſe, ait: *Bonitatem feciſti cum ſeruo Domine ſecundùm verbum tuũ.* Hoc eſt, & ſi ad tempus amara viſa eſt mihi caſtigatio ſecundùm carnem, ſecundùm mœſtitiam corporis, tamen ſecundùm verbum tuum caſtigatio illa fructus bonitatis attulit. [Huc ſpectãt diſputationes multorum Patrum alibi adductorum, [a] quibus oſtendunt, bonũ eſſe quia noxij hominis bonitatem, plectendo curat & promouet. Addendus iiſdem Origenes [b] & Syneſius, [c] ac Philippus Abbas. [d]

8 Imo tametſi per obfirmationem

a In Natur. Theol. diſt. 7. à n. 159.
b hom. 9 in Ierem
c epi 44.
d lib. de ſilen. cap 60.

hominis in ſcelere, caſtigatio diuinitus illata, fructum bonitatis non afferret ei qui corripitur; ſalua tamen maneret Dei bonitas & clementia; tum quia numquam hìc Deus plectit niſi citra condignum, diuidens dolores furoris ſui, vt præclarè Iobum expoſuit S. Gregorius:
a l.15. mor. c.21 [a] tum quia Deus ſemper inuitus venit ad caſtigandum, ita vt cum plectit, dicatur alienum opus eius ab eo. Exponit id præclara ſimilitudine idem S. Gregorius, tractans illud, *vidi eos qui operantur iniquitatem, & ſeminant dolores, & metunt eos, flante Deo periiſſe.* Ait ergo. [Hoc quod flare Deus dicitur, eget vt ſubtiliùs diſcernatur. Nos quippe cum flamus, aerem ab exterioribus cauſis introrſus trahimus, & introrsùs tractũ, hũc exteriùs reddimus. flare ergo Deus in vindictæ retributione dicitur, quia ab exterioribus cauſis introrsùs iudicij conſilium concipit, & ab interno conſilio, extrorsùs ſententiam emittit. Quaſi flante Deo ab exterioribus aliquid introrſum trahitur, quando foris mala noſtra conſpicit, & intus iudicium diſponit

ſponit. Et rurſum, quaſi flante Deo, ab interioribus, ſpiritus extrorsùs remittitur, quando ab interno conceptu conſilij, exteriùs iudicium damnationis infertur. Benè Itaque dicitur, quod qui dolores ſeminant, flante Deo pereunt: quia vnde foris peruerſe faciunt, inde ab intimis rectè feriuntur. [Hoc aliter dixit Saluianus. [a] [Exacerbamus Deũ impuritatibus noſtris, & ad puniendos nos, trahimus inuitum, cumque eius naturæ ſit mens Dei atque maieſtas, vt nulla iracundiæ paſſione moueatur; tanta tamen in nobis peccatorum exacerbatio eſt, vt per nos cogatur iraſci. Vim, vt ita dixerim, facimus pietati ſuæ, ac manus quodammodò afferimus miſericordiæ ſuæ. Cumque eius benignitatis ſit, vt velit nobis iugiter parcere, cogitur malis noſtris, ſcelera quæ admittimus vindicare.] Haurit ergo Deus à nobis ſupplicia, quæ per res adigitur rependere delictis; & eatenus fortitudo diuinæ rectionis, aptè conciliatur cum bonitate, & clementia Dei irrogantis ſupplicium. At cum Deus ſibi (vt ita dicam)

a lib.4. de præid.

dicam) ſinitur, nec per nos ad plectendum vrgetur, fortitudo diuinæ rectionis ſita eſt in ea quam dixi prouidæ & maturæ mediorum ad finem debitum aptationis executione firma, quoſuis interpoſitos obices perrumpente; non per impetum ineluctabilem, aut per vim neceſſitantem, ſed per certam & infallibiliter operantem perſuaſionem, cuius eſſe ſummam fortitudinem, ſupra præmiſi.

PVN-

PVNCTVM II.

Horrifica præfectorum fortitudo, impetum ac procellam, & ſi quid huiuſmodi truculentum ac ferox ſimilitudine referens alieniſſima à diuinæ rectionis fortitudine.

1 QVirationem fortitudinis quã diuinæ rectionis adſcripſimus ritè peruaſerit, non difficilè pronũciabit, quàm craſſus ſit multorum error, qui tum demum fortes ſe præfectos arbitrantur, aut cum affectata vel natiua vultuoſitate, eique reſpõdente truculentia verborum, eum ſui terrorem incuſſerint ſubditis, vt coram illis hiſcere prorſus non auſint, vel facies attollere: aut cum duritie & ceruicoſitate indomabili, inexpugnabiliter perſtiterint in ſemel ſuſcepta ſententia: aut denique cum maieſtate præcipiendi, & grauis obligationis paſſim ac ſine cauſa inijciendæ, omne imperiũ exprõpſerint.

2 Vt ab hoc poſtremo initium ducã, non eſt reuera ea fortitudo, quæ ad diuinæ rectionis imitationem in humana præfectura depoſcitur: meritoque Alfonſus de Caſtro, [a] in tali modo agendi ac regendi, inſignem arrogantiam cum ſumma ignorantia coniunctam deprehendit. Neque enim Præfectus humilis & peritus, licitum ſibi vnquam cenſuerit, omnia in virtute S. Obedientiæ mãdare: quaſi ſit in hominis poteſtate, pro libidine, tãtam neceſſitatem cuiuis materiæ annectere. Cartuſianus quoque [b] grauiter fert, eſſe quoſdam ſuperiores, qui confeſtim ac cum ſubditis agendum & aliquid præcipiendum eſt, illicò exſerunt gladium ſuæ autotitatis. Quę cum [c] Alexandro II. diſputat Petrus Damiani, vt ſuadeat ab ipſis Pontificijs mandatis eum rigorem amoueri, quo paſſim ac ferè ſemper, ſubditi iniecta grauis culpæ & incurrendi anathematis neceſſitate, vrgebantur parere; hic multo magis locum habent. Nam ſi in Paſtorum Paſtoribus, nimius viro ſancto viſus eſt vigor ille pręcipiendi; quis ferat minutos præfe-

a lib. 1. de poteſ. leg. pœn. c. 5.

b 1. paralib. c. 13

c lib. 1. epiſt. 12.

præfectos, pro exilibus ac tenuibus cauſis audere talia ? Improbauit valdè *S.* Leo [a] zelum ac æſtum præferuidum Epiſcopi Theſſalonicenſis, qui quod ſedis Apoſtolicæ per Oriẽtem Vicarius eſſet, Antiſtitem quendam, iuſſione præcipiti & nimiæ plena autoritatis illigauerat: E contrario enim docet S. Põtifex, quanta etiam cum ijs qui deliquerint manſuetudine, ſit agendum Rectori Eccleſiaſtico: quàmque ea fortitudo brutiorum, dedeceat Eccleſiaſticos moderatores, quantauis præfulgeãt autoritate. a ep. 84.

3 Habent proinde minorum gentiũ Præfecti, vnde diſcant aliter fortes eſſe, quàm ea imperandi arrogata maieſtate, quam nuper in vnius cuiuſdam ſacrę familiæ moderatoris edicto ſcriptis comprehenſo legere contigit : mandabat enim, neſcio quid à ſe præſcríptũ executioni mandari, addita illa ſolemni ex Romanorum Pontificum Chriſti Vicariorum edictis formula, *ſi quis contra aliquid attentauerit aut præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum*

torum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Ex eodem fonte plerumque oriri, vt religioſorum Prælati inſano & impotente zelo ducti, ius naturale violent, & ferantur ad audendum ſupra quàm per ius naturale liceat, notarunt Panormitanus, [a] & Gutierres. [b] Non eſt hæc fortitudo, cui diuini regiminis fortitudo preluceat, ſed effrœnatio & impotentia animi, digniſſima quæ coerceatur.

[a] ad cap. *cum in iuuent.* de purgat. Can

[b] l. 1. qq. Cano. c. 11, n. 46.

4 Nec Apoſtolus, cum Tito præcepit vt ageret cum omni imperio, huiuſmodi rumorem animi in Præfecto animorũ ſemper ac vbiuis ratum habuit. Sed vt ibi D. Chryſoſtomus [c] cenſuit, cũ ij quibuſcũ Titus agebat, pinguiore & obtuſiore ſenſu eſſent, ideoque egerẽt increpatione dura, vt cap. 1. illius epiſtolæ præmiſſum erat; admonuit Apoſtolus Titum, non eſſe quod cum eis molliter ageret, lenitati genij ſui velificans; ſed qui tales ſũbditi eſſent, meritò fodicari debere vehementiùs, & vrgeri ſeueriore imperio. Erat enim Titus natura mollior; Cretenſes autem

[c] hom, 5

quibus

quibus præerat, indociles & præfracti, quibus proinde ne petulantia augeſceret rectoris mollitudine & quaſi languiditate, fortior ractio conſentanea videbatur, vt S. quoque Gregorius adnotauit [a] Id quod erga quoſcunque attritæ & ferreæ frontis ſubditos, æquè eſſe ſeruandum, traditur in Lauſiaca. [b] Quod igitur neceſſitas in eo euentu extorſit, & poteſt aliquando in ſimilibus cauſis extorquere, non eſt trahendum ad imperij petulentiam ſemper ac vbiuis prodendam; nec eſt cenſendum factam præfectis ab Apoſtolo poteſtatem, vt patris in prolem, mariti in vxorem, Magiſtratus Principiſuè in ſubditos, Tyranni in oppreſſos imperio vtendũ ſibi putent, vt omne imperium de Apoſtoli conſilio expromant. Quanquam creditus Anſelmus, [c] ita illud *omne imperium*, eſt interpretatus, vt non ſonet dominationem potentiæ, ſed autoritatem ſuadeat vitæ. Cum omni quippe imperio docetur, quod priùs agitur quàm dicatur. Itaq; exiſtimat Apoſtolum, Tito non poteſtatem claræ locutionis,

a hom. 11 in Ezech.

b c. 117.

c ad eũ locum.

tionis, vel maieſtatem regiminis; ferocem inquam aut petulantem, vel typhi ac maieſtatis plenam imperandi formã præſcribere, ſed vitæ ſanctimoniam, qua cõfiſus Chriſtus dominus docebat quaſi poteſtatem habens, & non ſicut ſcribæ ac Phariſæi, quibus probroſa vita toros dictionis ſubneruauerat, vt Matthæi 7. & Marci 1. eſt proditum. Tradit hunc propoſitorum Apoſtoli verborum ſenſum, S. Gregorius, [a] quem creditus Anſelmus apertè expilauit.

a 23. mor cap. 13.

5 Labes altera quam craſſo errore, fortitudinis nomine in præfecto donari admonebam, eſt capitoſitas & obfirmatio iudicij in ſententia ſemel concepta, præſertim quam ipſe excogitauerit. Notauit, & cauendum in Præſide hunc næuum admonuit, Petrus Bleſenſis, [b] dicens. [Eſt qui ſibi ſoli credit, quod peſſimum eſt; & hoc duntaxat reputat, quod obdurata adinuentione concepit.] Iugulat hanc iudicij duritiem, (non enim laudabilem fortitudinem,) & nihil eſſe in eos qui cœteros regat pernicioſius, docet conſequenter

b lib. de inſtruct. Epiſcopi.

Ble-

Bleſenſis. Sanè qui ad eum modum rigent in ſuſcepto ſemel conſilio, dum Angelicam iudicij tenacitatem,& ei ſuſubiunctam voluntatis inflexibilitatem malè æmulantur, non conſiderant quãtum ab Angelici luminis plenitudine abſint. Nam Angelis quidem conueniens eſt ea tenacitas & inflexibilitas, ſeu veriùs difficilior mobilitas, vt expreſsè tradit Nazianzenus,[a] & Damaſcenus,[b] ac apud Photium[c] Iobius Monachus, quia cum Angelus magno intellectuali lumine colluſtrerur, ferè ſemper videt ab initio quicquid vnquam poſtea eſt perſpecturus: vnde mirum non eſt, quod firmiter adhæreat ijs quæ ſemel ſuſcepit: quanquam etiam interdũ variatis circumſtantijs, & nouo affuſo lumine, dimouetur de priore ſententia. At homo cui ſpiculum eſt intellectuale lumen, nec ab initio omnia perſpicit, manifeſtè prodit quàm cœcutiat, & malè ſe norit,cum obrigeſcit in concepta ſemel ſententia, nec de anteriore voluntate deijci ſe ſinit.

a orat. de Chriſti Natiuit.
b 2.fid.3
c Cod. 22.c.4.

6 Ipſi Ethnici,quàm ſit hæc capitoſi-

tas improbanda, cum in quouis homine, tum maximè in præfecto, diſertè docuerunt. Pulchrè Antoninus Imperator, [a] nec infrequenter Ariſtoteles, [b] ſed optimè omnino Epictetus apud Arrianum, [c] à quo illud nominatim euertitur quod aliqui capitoſitati & indomabili ceruicoſitati prætendunt; nempe quod indecorum ſit, capita cæterorũ, mobilia eſſe, & leuiter decedere de anteriore propoſito. Itaque cum ſibi obieciſſet illud pertinacis hominis reſponsũ [ſed manendum in his conſtanter, quæ ſemel ſtatueris.] Reponit è contrario Epictetus. [Quid agis bone vir? non perſiſtendum in omnibus, ſed in his dũtaxat quæ conuenienter ſunt conſtituta ſi ita animo nunc affectus, pronunties noctem eſſe, tibique ita diceris videri, mutares ſcilicet nunquam ſententiam tuam, ſed in ea perſiſteres hanc ob cauſam, quod mutandum non videatur, ſi quid ſemel ſit conſtitutum? Quid agis bone vir? Nonnè omnibus tanquam principium, & fundamentum prælocãdum, conſideratio videlicet decreti,

a lib. 6. de vita ſua n. 20.
b 7. Ethic c. 9.
c lib. 2. c 15.

vtrum

vtrũ rectè an ſecus habeat; quo poſito, cœtera deinde ſuperſtruere, robur videlicet animi, & confidentiã in ſuſcipiẽdo cenſes? Quod ſi putridũ illud ſit, aut ruinoſũ, ab ædificatione abſtinendũ. Nam quo plura, & põderoſiora impoſueris, tãto ociùs ſubuertetur ædificiũ.] Meritò igitur cõfirmat Epictetus, hoc non eſſe robur animi, ſed verã eius imbeccillitatẽ & in ijs qui huiuſmodi ſunt deprehendi quid ſit quod vulgo dici ſolet, ſtultũ nec perſuadẽdo nec tundẽdo mutari poſſe. Verè enim amentiã cerni in eo agendi modo, quo quis idcitcò tãtùm obfirmatur in ſenſu ac volũtate anteriore, quia anterius ſic ſenſit, & voluit: timetque notari leuitatis, ſi de conſtantia ſua & fortitudine dimoueri videatur. [Hæ ſũt furioſorum vires, non ſanorum.]

7 Ea denique præfecti truculentia, quam fortitudinis nomine à nonnullis donari referebam, ſpuria omnino eſt fortitudo, qualis cernitur in ictu fluuij, cum quo à Siracide componitur c. 4. verbis illis. *Noli reſiſtere contra faciem potentis, & ne coneris contra ictum fluuij*.

Corruptè nõnuli codices legunt, *ictum ſulminis*. Quanquam eſſet quoque ea lectio accommodata ad præſens inſtitutum; ſenſus enim eſſet, non eſſe obluctandum aduerſus ſuperiorem fulminantem, & impotentem animi, nec ratione ſuos regentem, ſed duro & acerbo dominatu prementem: cuius voces & iuſſa, totidem ſunt in ſubiectos vibrata fulmina. Sed genuina lectio habet, *ictum fluuij*, ita vt ſenſus ſit, quemadmodùm fluuij decidentis impetum remorari, aut contra eum niti, ſapientis non eſſet; ita inconſulti hominis fore, conari aduerſùs impetum & impotentiam animi, conuoluentem & ſecum abripientẽ omnia, ſicut facit ictus fluuij, cui idcirco licentius eo carmine quod
a ep. 39. extat apud diuum Auguſtinum, [a] in quaternario furentum tribuit locum, cum ait.

Spumat aper, fluit vnda, fremit leo, ſibilat anguis.

Cum impetu ergo fluentis vndæ, ſiue cum ictu fluuij omnia in quæ incurrit abripientis, componit trucem

Præ-

Præfectū Spiritus ſanctus per Eccleſiaſticum; ſatis indicaus eum furorē quo emota ac ſui impotens præfecti mēs in ſubditos graſſatur, non eſſe fortitudinē rectore homine dignam, ſed impotentiam fluuio rapidiſſimo conſentaneam. Et puto hunc eſſe ſapientem illum quē Narbodus Epiſtola apud Hildebertum 80. allegat, cum ait; [Flumen eſt ſecūdùm cuiuſdam Sapientis ſententiam, vbi cum poteſtate habitat iracundia.]

8 Affinis eſt ei comparationi alia quā Philippus Abbas pereleganter proſequitur, nimirum ſonantis procellæ, quæ non excitetur à mari turbato quod ſecularium fluctus ſignificat, ſed è ſuperiore loco demittatur, & multo operoſiorem patientiam, ac conſtantiam ſubditorum ne frangantur, habet neceſſariam. Contulerat ergo ibi Philippus, religionem cum inſula, ſeculum cum mari, ex quo intulerat; non eſſe quod nouum videatur religioſis, ſi fremant in eos ſeculares, nec rarò haud grauatè & patienter excipi quæ inde ingruunt tempeſtates: ſubnectit verò. [Et fortè

religioſi quilibet graues ſecularium impetus vtcumque poſſunt ferre, & æquo ſatis animo, iniurijs eorum iniurias non referre; cum & ſtare in ſolidiori eminentia, ſe perpendunt, & illis inferioribus ſimiles effici non contendunt. Verum cum deſuper aer turbidus intumeſcit, cum nix, grando, tonitruum, fulgur igneum ingraueſcit; cum cæli cataractæ videntur minaciter aperiri; cum tota prorſus inſula ſupernis tempeſtatibus operiri, quis huius habitator non vehementiùs contremiſcat: immo quis nō ſub tanto pondere, omni priuatus refugio, defatiſcat? Cum enim circumquaque mare ſæuiens, proſperũ nihil promittat; & cœlum multo grauiùs pluat, tonet, fulguret, mortemque repromittat; cum à lateribus non ſit refugium inuenire, & tempeſtas aeris non ceſſet in inſulam deſæuire; miror ſi quiſpiam tam inuicti roboris habeatur, vt non more arboris cum fragore nimio radicitùs euellatur. Sic autem mare fremens turbatam ſecularium nequitiam videtur figurare, quæ Religionis viros,
non

non ceſſat malis operibus vel ſaltem moribus impugnare. Sic cœli vel aeris nomine doctorum gradus ſublimior deſignatur, quorum magiſterio, inferior noſtra humilitas, velut terra ſubiacens gubernatur. Cuius cœli facies cum veſpertino tempore ſerenatur, cum rore matutino tenuiter humectatur, cum ſolis radio terris clarior illuceſcit, cũ imbre temporaneo, gratis vicibus impingueſcit. Homo natus ad laborem non mediocriter iucundatur, quia terra quam incolit, tali beneficio fœcundatur.] *Doctoris Eccleſiaſtici* nomine, non eos quos paſsim vocamus Doctores, ſiue Magiſtros in ſcholis ſiue diuini verbi tractatores intelligit Philippus: ſed præſides animorum, quorum reuera primarium munus eſt, docere; iuxta illud Apoſtoli Epheſ.4. *quoſdam dedit Deus in Eccleſia paſtores & doctores*: quæ duo nomina D. Auguſtinus vnum & idem ſonare exiſtimat, ideſt vnicam paſtorũ perſonam deſignare, addito doctoris titulo, [vt intelligerent paſtores, ad officium ſuum pertinere doctrinam.] Ante-

tecedentia igitur, & conſequentia, in Philippi Abbatis diſcurſu, omnino ſerunt, vt nomine Eccleſiaſtici Doctoris intelligatur præfectus ſiue ſuperior.

9 Pergit Philippus, & addit apodoſim. [Pari modo cum Doctor Eccleſiaſticus recumbit velut in humili tecto ſerenæ voluntatis, cum aſſurgit & irrorat profundæ ſcientia veritatis, cum velut ſolis meridiani radijs, operum meritis, æſtuat & clareſcit, cum doctrina, & ſermone irrigare ſubditos non pigreſcit: nimirum terſa mentis fuligine homo ſubditus hilareſcit, quia eius Religio tali fortè magiſterio fœcundiùs eniteſcit. Si verò is qui eſſe debebat fructuoſus prędictorum munerum diſtributor, damnoſus è contrario inuenitur perſecutor; ſi grauem in ſubditos potentiam diligit exercere; ſi pro ordine dignitatis, ius tyrannicum obtinere; ſi tonat & fulminat; ſi morum intemperie debacchatur; ſi ſuam malitiam in ſubditorum verti miſeriam gratulatur; nimirum puſillus grex, non eſt ſub cuius vmbraculo protegatur, cum is quē

ſpe-

ſperauerat protectorem, hoſtis grauior habeatur. Cum quis in mari poſitus, venturam timet, vel iam ſuſtinet tempeſtatem, toto deſiderio feſtinat obtinere terræ ſtabilis firmitatem, vt qui videtur ſibi marino diſcrimine periturus, tandem optato littore ſit ſecurus. Si verò terram obtinēs ſupremis fulminibus appetatur, iam nec fugit nec ſpe reſidua confortatur, quia falsò vitam ſibi quiſquam mortalium repromittit. Et cum illi ſatis graue maris periculum videretur, in quo tamen ſpes manebat, vt ad terram tendere niteretur, ipſum quidem terræ periculum multo grauius aſſeuerat. In quo miſer, & fortè plus quàm miſer, quaſi de miſericordia iam deſperat. Experimento comperi. Nulla perſecutio magis ſæuit, nulla magis premere, vel opprimere conſueuit, nullo faſce miſer animus ſic grauatur, nullo grauamine ſpes languidiùs infirmatur, quã cum ille ſe ingerit ruptis miſericordiæ legibus oppreſſorem, quem ordo naturalis vel fortè ſpiritalis, promiſerat defenſorem.]

Sub-

10 Subiungit Philippus, hoc verò eſſe quod Iſaiæ 9. habetur virum fratri ſuo non parciturum, & vnumquemque voraturum carnem brachij ſui. Itemq; quod eſt apud Michæam c. 7. virum fratrem ſuum venari ad mortem: ac etiã quod Chriſtus Matth. 10. prænunciauit; nempe fore, vt frater fratrem in mortẽ, & pater filium tradat. Quid enim traditionis & nequiſsimæ proditionis nomine dignius poſſit occurrere, quàm fremere, & furere in eum quem fouere ſinu, & omnibus fraternis ac paternis officijs proſequi obſtringebare? Non ambigit idem Autor, germanos Iudæ agnoſcere qui ſic ſe gerunt, ideòque infelici ſubdito per huiuſmodi procelloſum ac turbulẽtum prǫſidem oppreſſo, ingerit eas Chriſti de Iuda per pſaltem querelas: *ſi inimicus meus maledixiſſet mihi*, ideſt me vexaſſet, omnique aſperitate verborum, & factorum acerbitate malè habuiſſet, *ſuſtinuiſſem vtique. Tu verò homo vnanimis*, qui ſcilicet vnanimis eſſe debueras, & ad id vi muneris obligabaris; *dux meus, & notus meus;*

qui

qui inquam mihi præpoſitus & ductor eras. Hæt oratio. Nimirum ſignificare voluit Spiritus ſanctus, tam tetram ac perfidam agendi rationem, inter res carere nomine, ideòque abrupit ibi orationis filum, & hiare ſiuit periodum. En quo progrediatur ſpuria illa fortitudo turbulenti rectoris; quam per tempeſtatem ſonoram ſupernè demiſſam diximus expreſſam à Philippo Abbate. ſicut eam Siracides per violentiam præcipitem ictus fluuij, & fluentis vndæ furentem impetum, adumbrauit.

11 Aliam mox ibidem ſubdit in hãc rem comparationem, idem IESVS Sirach. *Noli* (inquit) *eſſe ſicut leo in domo tua, euertẽs domeſticos tuos, & opprimens ſubiectos tibi.* Quid ſit *eſſe leonem in domo ſua*, apertè exprimitur in poſteriore ſententiæ parte; nempe ita vt idem ſit quod euertere, & opprimere ſubiectos, per rectionem intolerandam, qualem Seneca [a] per leonis regnum expreſſit. Et verè ſonat quid horrificum leonina rectio, ſicut ipſe leo, [animal eſt horrẽdum, & intolerandum, ac vel ſolo rugitu

a lib. 1. de clem.

gitu montes percellēs,] ait Iſidorus Pe-
a lib. 2 ep.284. luſiota [a] Qui igitur fortis eſt in euertendis & opprimendis domeſticis, eſt ſicut leo in domo ſua, nec humanam ſed belluinam ac ferinam exercet rectionem, tantum à laude fortitudinis illius quæ vera rectoris virtus eſt, elongatus, quātum robur leonis à virtute morali fortitudinis.

12 Satis ſuperque, hanc fortitudinis laruam deieciſſe videmur, monſtrantes non eſſe reuera fortitudinem humanā & virtutis titulo dignam, ſed belluinum ac ferinum impetum, niſi quod iſte à natura eſt inſitus belluæ & vitio vacat, quod de immanitate quam exagitamus, dici non poteſt.
b ſer.44. Bleſenſis [b] vſque eò illius truculentiam extollit, vt per eā Præfectum dicat *ſpiculatorem* conſtitui. *Tortorem* diceret S. Chryſoſtomus, vt perſpicitur ex fronte homiliæ de nomine Abraham. Sanè religioſos martyriū excipere, conſtans Patrum doctrina eſt, de quo plenè in tractatione de Martyrio. [c] & addi poſſunt S. Columbanus, [d] Dorotheus, [e] Petrus Damiani, [f] Bracharius

c p.1 ſc.3
d in reg. c.9.
e expoſ. ſac.2 n 6.
f ſerm. 1. de Natiu. S. Ioan. & ſer. 1. de dedic.

charius[a] Philippus Abbas, [b] & Anonymus Climaci Scholiaſtes Græcus. [c] Ex quibus alijſque Doctoribus ratum habetur, magnam illius Martyrij partē in obedientiæ tolerantia ſitā eſſe; præſertim cum præfectura eſt gladius in manu impotētis Præfecti, habentis propoſitam exſaturationem violentiæ ſuę, ac effrænationis, & miſeri ſubditi vexationem. At tametſi martyrium huiuſmodi excipere, & pati pro Deo, glorioſum eſt ei qui patitur; eum tamē qui martyrium ſic infert, nemo fortitudinis nomine commendarit, ſi ſapiat, ſed omni potiùs auerſatione proſequendum decernat niſi alia in eo perſona ſpectaretur.

a epiſt. ad Ianua.
b ep. 44.
c ad grad. 4.

PVN-

PVNCTVM III.

Chiſtus, Sancti Angeli, & pij ac ſapientes quique homines, diuinæ rectricis prouidentiæ fortitudinem, æmulati.

1 PRopoſuimus deflexionē monſtroſam ab exemplari perfectæ fortitudinis in regendo. Subijciendæ nunc ſunt expreſſiones eiuſdem in rectionibus probatis, cuiuſmodi imprimis fuit Chriſti rectio, deinde Sanctorū Angelorum, & Apoſtolorum, ac virorū Apoſtolicorum; qua ratione impreſſa ſuperiùs circa ſuauitatem veſtigia, relegimus circa fortitudinem. Chriſtus ergo, qui ad amuſſim diuinæ gubernationis, conformauit & direxit ſuā, nequaquaquam paſſus eſt deſiderari in rectione ſua fortitudinem. Quinimo Pſaltes, diſertè pſalmo 2. prænunciauit Chriſtū in virga ferrea recturum, [non graui (inquit Chryſoſtomus,) [a] ſed forti.] Et rectè Chryſoſtomus, ferream rectionem

a homil. ad baptizandus.

nem fortem exponit. Nam etiam Michæ. 5. vbi Chriſti rectio dicitur futura in fortitudine, eædem Hebreæ voces habentur quæ pſalmo 2. ſubſunt latinis vocibus virgæ ferreæ. Sed de ea virga, veròque eius ſenſu, plura in tractatione de Chriſto pacis principe. Eo igitur pertinet illa rectio in virga ferrea, vt ſignificetur Chriſtum forti & inflexibili cõſtantia, & nunquam obrumpendo prouidentiæ tenore, recturum Eccleſiam. quod ſi placeat extimo vocum cortici adhærere, & virgam ferream pro dura, & rigida adminiſtratione vſurpare; habebimus eam fortitudinis partem quæ in conterendis iniquis & plectendis pro iniquitate ſontibus proditur; cuiuſmodi efficacem fortemque rectionem, Chriſtus dominus in profanos trapezitas, & nummularios templi ſanctitatem contaminantes exercuit ſemel & iterum. Ac illuſtriſſimè quoque in Iudam, quẽ per patientiæ & benignitatis miraculũ, cum diu toleraſſet: tandem in nequitia obfirmatum, infremens, & in ſemetipſo turbatus, expulit è cœtu ſuorum;

præ-

Digitized by Google

præclara ſuæ in regendo fortitudinis teſtificatione. Eandem ne ignoraremus, arefactam fuiſſe à Chriſto ficulneam, graues Doctores obſeruarunt. Quanquam Iſidorus Peluſiota [a] paulo aliter accipit, & inſinuatum à Chriſto cenſet, quid poſſet in homines impios, ſi luberet non bonitati, ſed iuſtitiæ vltrici præbere locum. Verùm cum aſperitas in rationali creatura; illud ipſum exercitium poteſtatis vltricis in ficum, Chriſti in regendis hominibus fortitudinem, ad plectendum ſi res ferat accinctam, ſatis inſinuauit.

a lib. 1. ep. 51.

2 Eumque reuera fuiſſe Pſaltis ſenſum, cum Chriſti rectionem nominauit *virgam ferream* S. Auguſtinus his verbis tradit. [b] [Acutè animaduerſum eſt Matthæum, qui regiam in Chriſto inſtituerat inſinuare perſonam, excepto ipſo Chriſto, quadraginta homines in generationum ſerie nominaſſe. Numerus autem iſte, illud tempus ſignificat, quo, & in hoc ſeculo, & in hac terra regi nos oportet à Chriſto ſecundùm diſciplinam laborioſam, qua *flagellat*

b lib. 2. de conſ. Euang. c. 4.

Deus,

Google

Deus, vt ſcriptũ eſt, *omnem filium quem recipit*. De qua dicit Apoſtolus. *Per tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei*. quam ſignificat etiam illa virga ferrea, de qua in Pſalmo legitur; *Reges eòs in virga ferrea*, cum ſuperiùs dixiſſet; *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo, ſuper Sion montem ſanctum eius*. Reguntur enim etiam boni in virga ferrea, de quibus dicitur. *Tempus eſt vt Iudicium incipiat à Domo Domini. Et ſi initium à nobis qualis erit finis eis qui non credunt Dei Euangelio? Et ſi iuſtus vix ſaluuus erit, peccator & impij vbi parebunt?* Ad quos pertinet quod ſequitur. *Tanquam Vas figuli conteres eos*. Reguntur enim boni per hanc diſciplinam, mali verò comminũntur, qui tanquam ijdem ipſi commemorantur propter vna atque eadem ſacramenta, quæ habent communia mali cum bonis. Quia ergo numerus iſte, laborioſi huius temporis ſacramentum eſt, quo ſub diſciplina Regis Chriſti aduersùs diabolum dimicamus, etiam illud declarat, quod quadraginta dierum ieiunium; hoc eſt hu-

miliationem animæ conſecrauit, vt lex & Prophetæ,per Moyſem,& Heliam.]

3 Eodē modo,virgam hanc ferream Chriſto à Pſalte tributam, accipit Clemens Alexādrinus.[a] Cōteſtatus enim, Chriſtum eſſe perfectum pædagogum, conſiderari vult, conceſſam ei fuiſſe [virgam diſciplinæ, imperij, ac poteſtatis,vt quibus verbum ſuadens & admonens, non medetur, eis minæ medeantur: quibus autem non medentur minæ,eis virga medebitur. Quibus verò virga non medetur, eos ignis depaſcit.] Subdit in eam rem multa Clemens, ſed nominatim locū in quo verſamur, quo ſcilicet Spiritus ſanctus per os Dauid, paſcendum à Chriſto in virga ferrea populum, denunciauit. Ambroſius Anſbertus (is enim verus parens Commētarij S.Ambroſio adſcripti in Apocalypſim) virgā ferream qua Chriſti poteſtas regia à Pſalte exprimitur, dictam cenſet legē Euangelicā ex cuius formula Chriſtus rexit,ad diſtinctionē à lege veteri, adumbrata per virgam ligneam, quæ fuit in Moſis manu. Verè enim iuxta

[a] 1. pædag c.7. *in fine.*

in c, 2. Apocal,

Anſ-

Anſbertum, lignea videri potuit lex vetus, præ noua ferrea; quia lex antiqua, & rectio quæ per eam obibatur, mollior erat. Indulgebat quippè Hebræis pleraque quorũ ſub Chriſti lege vſus excluditur: vt propterea non dubitet Autor ille profiteri, auſteriora eſſe noui quàm veteris teſtamenti præcepta. Cum enim in lege veteri dictum eſſet, *Comedetis vetuſtiſsima veterum & vetera nouis ſuperuenientibus proijcietis*, & multa talia ad carnales delectationes pertinentia proponeretur; in lege noua è contrario, cauendum denunciatur, ne corda fideliũ grauẽtur in crapula & ebrietate. Et Paulus innumera de carnis caſtigatione & maceratione conſtituit. Item cum antiquis dictum eſſet; *diliges amicum tuum & odio habebis inimicum tuum*; Vel ſi hoc ſecundum, fuit additamentum leuiathan à Phariſæis ex ſuo carneo ſenſu ad præſcriptum Domini oppoſitum; illud ſaltẽ conſtat nõ edixiſſe Deum in ea lege, vt cæde inimici abſtineretur; cum Chriſtus in lege noua, etiam iram indebitam in fratrem excludat, & diligi ini-

micos præcipiat. Alia pleraque præcepta Iudæis impoſita, ijs quæ Chriſtianis impoſita ſunt, longè molliora, adduci poſſent; quia cum lex, teſte Apoſtolo, nihil ad perfectum adduxerit, quod autem perfectum eſt, plus operæ depoſcat; & plus inferat difficultatis; mirum videri non debet, quod præ lege qua Hebræi dirigebantur, lignea & molliore, lex ex qua Chriſtus gentes ſuſcepit *ferrea* nuncupetur, tanquam durior & operoſior ac maioris indiga fortitudinis vt executioni mandetur: quam tametſi ſpiritus gratiæ qui ſpiritus robuſtorum ab Iſaia dicitur, tanta perfundit benignitate, vt vix plerunque deprehendatur fortitudinis ad ſubiacendum neceſſitas; tamen ex natura rei præ operum indictorum difficultate, res ſecus haberet. Hæc fateor ab Ansberto non incommodè partim tradi, partim inſinuari. Sed germana notio virgæ ferreæ, ea eſſe debet quæ ferat ex parte legislatoris atque rectoris, interuenire ferream firmitatem præ virgæ ligneæ, legem veterē ac Moſaicam rectionem adumbrantis molli-

mollitudine. Cōſideranda enim eſt laxatio primæui vſus, ob duritiam cordis permiſſa à Moſe, dimittendi dato repudij libello vxorem; nec non facultas data ſuperinduendi primæ legitimæ cōiugi, aliam coniugem; nec vnam tãtum ſed etiam plures; quamuis ab initio non fuiſſet ſic, vt Chriſtus ipſe eſt conteſtatus. Qui proinde in lege noua, ea Moſaica remiſſione abrogata, inflexibiliter ad hæſit vnitati ſimultaneæ vxorũ, & cōiugij ſemel conſummati indiſruptioni, dum coniuges ſupereſſent. Neque vllo ſiue moroſitatis coniugum, ſiue incontinentiæ prætextu, paſſus eſt Chriſtus, remitti quicquam de ſancta ſeueritate rectionis, qua omnia recapitulabantur vt loquitur Tertullianus & inſtaurabantur ad primum ſtatũ à Deo poſitum. Quare lex & rectio Chriſti pręiens fortitudine & inflexibilitate à ritè & perfectè conſtitutis, meritò denominata eſt virga ferrea; quod erat decus regiminis Chriſti cuius illuſtratio captabatur.

4 SS. Angelorum eximiam in nobis

ſecedere Angelum nec vltra regere aut curare ingratum: quo non pauci, accommodant illud Ierem. 51. *Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam*. Vnde colligunt, Sanctos Angelos pertæſos ſcelerum, alumnos curationem omnem reſpuentes abijcere, etiã priuſquàm plenè ſcamma decurrerint, & vita ſit prorſus exacta. Ita Hieronymus, & Gloſſa, [a] poſt Originẽ. [b] Verùm ſi textura capitis attendatur, dubitare non licebit, quin ſit Ieremiæ ſermo, non de Angelis, ſed de hominibus. Statim enim addit propheta. *Et eamus vnuſquiſque in terram ſuam, quoniam peruenit vſque ad cœlos iudicium eius, & eleuatum eſt vſquè ad nubes. Protulit Dominus iuſtitias noſtras. Venite, & narremus in Sion, opus Domini Dei noſtri*. Hæc manifeſtè cadunt non in Angelos ſed in homines, priùs commiſtos Babylonijs vt eos docerẽt bona, & exẽplis ac monitis perſanarent: ac proinde quæ immediatè præcedunt & cum his apertè nectuntur, eodem pertinent. Itaque ex eo loco nihil colligi poteſt pro

a ad eum locum.
b homil. 2. in Ierem.

faſtidio & labefactatione conſtantiæ ac fortitudinis in præſidibus Angelis noſtra curantibus, noſque regentibus dũ peregrinamur.

6 Alij ad idem SS. Angelorum faſtidium probandum, allegant ablationem ſepis in pœnam ſcelerum, Iſaiæ 5. intẽtatam. Eam quippe ſepem, de SS. Angelorum tutela interpretantur. Sed reuera ille locus aliter accipi poteſt, & quamuis de Angelica protectione & ſepimento accipiatur, tamen non debet accipi de abiectione & deſertione omnimoda alumni indocilis, ſed de prudenti receſſu ad tempus, donec oppor-portunitas, efficaciter & cũ fructu opitulandi interueniat. Cœteroqui nunquam Angelus fatigatur ob improbitatem alumni, nec eum vnquam ita abijcit quin pro capacitate eius, iuuet illũ & regat. Eſtquè id adeò ratum apud Doctores Scholaſticos,[a] vt ne hominẽ quidem peccati; Antichriſtum inquam, etiam ſi ex omnium ſcelerum colluuione concretum, à ſuo Angelo prorsùs deſerendum affirment; vt videre eſt apud

a in 2. d. 2, reſ. 1. p. 4. 113. ar.

apud Suarem [a] & Becanum, [b] à quibus nominatim reijcitur Viguerius, [c] qui eam Antichriſti ab Angelo ſuo abiectionem omnimodum inuexit, & affinxit Sancto Thomæ.

a t. 1. 3. p. 54. & 3.
b opuſc. 14. c. 10.
c in inſtit c. 21. § 3. v. 3.

7 Quod ſi fortitudinem iuſtè vlciſcentem & caſtigantem quærimus, certum eſt, non rarò Sanctos Angelos efficaciā & fortitudinem regiminis prodidiſſe contundendo contumaces. Nec id abhorrere ab eorum munere, inde conſtat, quod ſupra vidimus datos nobis eſſe Angelos quaſi pædagogos. At boni, & eo nomine digni pædagogi partes ſunt, coercere ac plectere, cum res fert, alumnum ſuum, quod Clemens Alexandrinus frequenter iterat. [d] Non defuerunt, qui Angelos bonos vltorum perſonam aliquando erga concreditos ſibi homines aſſumere negarent, non modò ſi ſermo ſit de alterius vitæ vltione æterna, quod certum eſt ac indubitatum, ſed etiam agendo de pœnis huius vitæ: quod congruentius videatur, tales vltiones committi potiùs carnifici in diuina politia ad id conſtituto. Hoc

d in pædag.

enim

enim nomine Satanã nominat S. Chryſoſtomus,[a] & probat ex pſalmo 77. & 1. Cor. 5. Tamẽ dubitare vix licet, quin Angeli quoque ſancti, fortitudinem plerunque ſuam prodant plectendo; nõ modò ſi ſermo ſit de ijs pœnis quæ ad medendum inferuntur; quod agnoſcit Andreas Cæſarienſis,[b] eſtquè multo facilius perſuaſu, ſed etiam ſi agatur de mera vltione, vt docet clades Pẽtapolitana, & deletio exercitus Sẽnacheribi, aliaque exempla paſſim occurrunt. Ipſos verò Angelos Cuſtodes, & noſtros ſuo modo rectores fortitudinem rectionis interdum prodere caſtigando, exẽpla docent. Illuſtre eſt quod de Natali confeſſore ſcribit Euſebius.[d] Cũ enim deceptus aliquando ab Aſclepiodoro & Theodoro, annuiſſet nominari ac eſſe Epiſcopus illius hæreſeos quam inuexerat Theodorus Coriarius, à Victore Pontifice pulſo idcirco ab Eccleſia; non ſiuit Deus, Natalem qui priùs in perſecutione Gentilium multa paſſus erat, & nobilem obiuerat confeſſionem, hærere diu in eo cœno. Quare mul-

a hom. 3. de patiẽtiã Iob.

b in c. 21 & 61. Apocal.

c l. 5 hiſt. ferè in fine.

multis fruſtra excitatum admonitionibus,& turpis lucri illecebra in lapſu permanentem; (nam ex centum quinquaginta denariorum menſtruæ præſtationis ſumma, cum hæreticis pepigerat, quam eſcam grauatè dimittebat;) Angelus ſanctus, (quis niſi cuſtos?) ad extremum per totã noctem malè excruciatum, & grauiter multatum, adegit ad pœnitentiam; quàm benè manè per multas vberesq; lacrymas, cilicio opertus ac perfuſus cinere, omnium lãbens veſtigia, tandem exorauit.

8. Apoſtoli, qui dij fortes terræ à Pſalte ſunt nuncupati; iuxta Hieronymi, Ruffini, Remigij & communiorem aliorum complurium interpretationem [a] quantam regendi efficacitatem ac fortitudinem prodiderint, nihil eſt neceſſe aperire dicendo, cum res ſit notiſſima. Quàm fortis enim Petrus, in Ananiam atque Saphyram? Paulus in Elymam; rurſuſque in Corinthios, quibus virgam oſtentat? Ipſemet, literas ſuas quibus Eccleſiam in tanta locorũ capedine adminiſtrabat, fortes dictas profi-

a in pſal 46.

profitetur, & verè profitetur. Sed hæc quæ ad illam fortitudinis partem pertinent quâ contumaces contunduntur, minus vrgeo. Illa potiùs conſiderata attentè velim, quæ ſpectant ad tanti viri infractam ſemper conſtantiam, ac excelſum animi robur in promouendo fidei bono, Deique gloria adaugenda. Singulariſsima verò, planeque eximia efficacitas in permouendis infatigabiliter mortalium animis, & perducendis per idonea media ad ſcopum præfixum ijs quos Deus extraordinariè illi ſubiecerat & dirigendos commiſerat, quæ eſt præcipua fortis regiminis prærogatiua, cum à S. Ioanne Chryſoſtomo [a] luculenter eſt expreſſa, tum multo illuſtriùs factis ipſis eſt prodita, per conſecutam orbis conuerſionem; quæ huic *pennato agricolæ*, vt Iſidorus Peluſiota [b] vocauit, præcipuè debetur. Eius quippè indefeſſo ſtudio, & conſtantiſſimæ in ſuſcepta animorum procuratione voluntati, orbis conuerſionem eſſe tribuendam ſecundùm Deum, plenis elogijs paſſim celebrant Patres, ipſaque Eccle-

a paſsim ac nominatim in homilijs de Pauli

b lib. 3. epiſt. 176

Eccleſia profitetur. Fortitudinem & efficacitatem regiminis horum Chriſtiani gregis arietum, S. Gregorius [a] repræſentauit non vno loco.

a. 2. p. paſto c 6. & l 1. ep. 24 & lib. 26 mor. c. 19.

9 Viri denique Apoſtolici, fortitudine & efficacitate, rectricem præfectorum prouidentiam exornari voluerunt: imo mollitiem gubernationis & ſupinã remiſſionem vitio verterunt ſemper, ac ne obreperet in Eccleſiaſticum regimẽ, ſtudioſè cauerunt, conteſtati ignauum ac mollem rectorem, omnium malorũ quibus oſtium aperuerit, reum fururũ. Adduxi pleroſque in tractatione de Clementia. Egregiè verò præter cœteros id perſecutus eſt Hildebertus, cum primum aduertit ſe erga diſcolũ quendam nihil lenitate profeciſſe. Indutus enim fortitudinem, ſeq; præcingens, ſic eum affatur. [c] [Confundor quoties proximus, quod ei ad confuſionem cedit, operatur. Siquidem citra perfectũ præſul de ſua erubeſc.t offenſa, niſi ad offenſam erubeſcat alienam. Eius eſt eiſdem iaculis vulnerari quibus proximum cognoſcit vulneratum. Hinc eſt

b lib. 4. de virtut. n. 139.

c epiſt. 74.

quod

quod Apoſtolus ait. *Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur & ego non vror?* fortaſſis illud Corinthiorũ dices mihi: *Epiſtolæ tuæ graues ſunt & fortes!* Ad quod ego. Vulneratus eras à latronibus, in quos incidit homo diſcẽdens à Ieruſalem in Hierico. Cum igitur te ſemiuiuum offendiſſem, vulneribus tuis cum Samaritano priùs oleum infudi, de hinc & vinũ. Vt enim vino cenſoriæ correctionis vulnus inobedientiæ curaretur; quod curari paternæ conmonitionis oleo non poterit, epiſtolas (quas graues dicis) ad te dedi. Væ mihi, cui nihil eſt quo poſſim meam purgare tarditatem. Legerẽ enim *Væ, his qui ponunt puluillos, ſub omni cubito hominum; & faciunt ceruicalia, ad capiendas animas?* legerem *Verba ſapientis; Claui ſunt in altum defixi*. Porrò dum blandis & lenibus, quibus te tibi redderem indulſi; cubito tuo quaſi puluillum ſuppoſui; quaſi ceruical, quo capta eſt anima tua, feci. Tali puluillo talique ceruicali, circa filios delinquentes vſus eſt Heli, cum diceret; *Non eſt bona fama*

filij

filij mei quam audio de vobis. De huiuſmodi correctione Gregorius Nazianzenus in libro de Epiphanijs, his loquitur verbis. Heli Sacerdos pro filiorum iniquitate damnatur, quod eos diuina ſacrificia temerantes, minùs ſeuera animaduerſione plectebat, & quidem corripuit, ſed lenitate & manſuetudine Patris, non ſeueritate & autoritate Pontificis. Ne igitur eodem plectar exceſſu, clauis epiſtolæ præſentis confortamur; quos in altum confixos, ex vlceribus elicere putredinẽ pauci ignorant, Siquidem in ea patrem exuens, indui Pontificem: blanditias increpationibus mutaui, pro lenibus ſum aſpera mutuatus: Vt ſi contemnis tibi me proximum effici, Ego ipſe mihi proximus efficiar.] Non agit molliùs in molles Præfectos Petrus Cellẽſis [a] conclamans in ignauum ſilentium & vrgens amicos iuſtitiæ ac zelatores domus Dei, vt monendo exleges, tranſeant de porta ad portam gladio potenter accincti, nemini parcentes, & diſperdentes de terra memoriam eorum

a ep. 68.

rum

rum qui ad cor redire diſtulerint. Alioqui & cœtui vaſtitatem, & ipſis præfectis certum exitij periculum denunciat. Sed de hoc periculo rectorum mollium infra dicendum ex inſtituto; vbi, & paſſim in conſequentibus de ſenſu Sanctorum hac in parte proferentur multa.

PVN-

PVNCTVM IV.

Depelluntur prætextus varij, qui ignauæ remiſſioni à diuinæ rectionis fortitudine abhorrenti obtenduntur.

1 QVod ſpecies quædam, veriùs vmbra lenitatis & manſuetudinis, illi ignauæ remiſſioni, præſertim ſi frangenda ſit infruniti alicuius duriria, facilè obtendi ſoleat, admonent ſæpè & grauiter Patres, non eſſe probandã in præfecto ac rectore gregis Chriſti eam remiſſionem, quà ne lenitatis laude ſpolietur & immitis audiat, omnia retrò ſublabi, & peſſum ire permittit. [Fortiſſimè id proſequitur S. Chryſoſtomus,[a] demonſtrans quomodò Moyſes, etiamſi aſperiùs interdum atque ſeueriùs cum aliquibus egit, dictus tamen ſit Numer. 12. mitiſſimus omnium hominum qui erant ſuper terram; contra quàm affirmabant nonnulli hæretici, qui cauſabantur demerſionem Aegyptiorum à Moyſe patratam; itemque

a pſalm. 1. initio

Core & Dathani cladem, nec non cognatorum à cognatis iubēte Moſe trucidationem, aliaque huiuſmodi in ſpeciem ſeuera, vel etiam crudelia. Atqui his ipſis patrandis, aut mandandis, inſignem manſuetudinem fuiſſe à Moyſe proditam, fuiſsèque eam irā omni manſuetudine potiorem, affirmat S. Iſidorus Peluſiota: idq; perſpicuū fore pronunciat S. Chryſoſtomus, [ſi priùs diſtinxerimus ac definierimus quid ſit manſuetudo, & quid atrocitas. Neque enim ferire, eſt abſolutè atrocitatis, neque parcere, manſuetudinis: ſed mitis ille eſt, qui ferre poteſt, quæ in ſeipſum peccata ſunt, qui in alijs factam iniuriam propulſat, & eis fert opem; & eſt vehemens vltor eorum qui probra ingerūt. Qui autem nō eſt eiuſmodi, ſed eſt hebes, deſes, & ſomnolentus, & mortuo nihilo meliùs affectus; non eſt mitis nec manſuetus. Deſpicere eos quibus fit iniuria; non dolere vicem eorum qui iniuria afficiūtur, nec ijs iraſci qui probris, & contumelijs afficiunt, non eſt virtutis, ſed vitij; non eſt manſuetudi-

nis

nis, ſed ignauiæ. Quare hoc ipſum, oſtendit eius manſuetudinem, qui erat adeò ardens, vt proſiliret cum videret alios iniuria affici, pro iuſto iram non valens cohibere. At quando ipſe malo aliquo affectus eſt, nec vltus eſt, nec pœnam ſumpſit; nec à philoſophiæ inſtituto vnquam receſſit. Si autem fuiſſet adeò ſæuus & iracundus, qui pro aliis adeò inflammabatur & excãdeſcebat, nunquam in animũ induxiſſet, vt pro iis quæ ad ſeipſum pertinebant, quieſceret: ſed tunc magis irritatus & efferatus fuiſſet. Scitis enim nos ægriùs ferre noſtra, quàm aliena. Ille autem, cum alij quidem malè patiebantur, nõ minùs quàm ipſiquibus malè fiebat, vlciſcebatur; delicta autẽ quæ in ipsũ admiſſa fuerãt, cũ maxima prętermittebat tolerãtia: in vtroq; extremo conſiſtens, illo quidẽ, ſe eſſe malis infeſtũ; hoc verò, ſe eſſe lenem, & patientem oſtendẽs. Sed dic quæſo, quid eum facere oportuit? Num deſpicere quæ inferebatur iniuriam, & malum quod pertinebat ad populum? Sed id non erat eius qui

regebat populum, nec patientis alicuius & mitis, ſed deſidis & ignaui. Tu autē Medicum quidem non reprehendis, qui putredinem totū corpus permeantem ſectione reprimit: illum autem dicis atrociſſimum, qui morbum longè putredine grauiorem per totum populum permanātem ictu paulo grauiori voluerit coercere. Atqui hæc ſunt iudicis nō ſatis conſiderati. Tanti enim populi Præfectum, & qui ducebat gētem adeò aſperam, duram, & intractabilem, oportebat ſtatim à principio reprimere, & in ipſo veſtibulo reſcindere, ne malum longiùs ſerperet.]

2 Sigillatim prætereà demonſtrat ibidem S. Chryſoſtomus, quod Moyſes Dathanū & Abironem perdidit, quod cognatos per cognatos proſtrauit, ad ſingularem eius humanitatem eſſe referendum: tantum abeſt vt inde poſſit inſimulari ſæuitiæ. Nam Moyſes non deſpiciens malum quod per impunitatem & remiſſionem creuiſſet, dū paucis pœnam omnino promeritis non parcit; ſeruauit innumeros, quod atro-

citatis vel inhumanitatis nemo prudens damnarit. Videndi inſuper in eã rem S. *B*aſilius, [a] S. Gregorius, [b] atque Rupertus. [c]

3 Affinis eſt perelegans S. Ambroſij ratiocinatio ad illud pſalmi 118. [d] *miſerere mei ſecundùm eloquium tuum*. Adſcribo partem. [Eſt ergo iuſta miſericordia, eſt etiam iniuſta miſericordia. denique in lege ſcriptum eſt de quodã. *Non miſeraberis illius*. Et in libris Regnorum legis, quia Saul poſtea contraxit offenſã quia miſeratus eſt Agag hoſtium Regem, quem prohibuerat ſententia diuina ſeruari. At ſi quis latronis filijs deprecantibus motus, & lachrymis coniugis eius inflexus, abſoluendum putet, cui adhuc latrocinandi aſpirat affectus; nõne innocentes tradit exitio, qui multorum liberat exitia cogitãtem? Certè ſi gladium reprimit, vincula diſſoluit. Cur laxat exilio? Cur latrocinãdi qua poteſt clementiore via, nõ eripit facultatem, qui voluntatem extorquere non potuit? Denique inter duos, hoc eſt, accuſatorem, & reum, pari periculo

a in cõſt. mon aſt. c. 14
b 21 mor cap. 8.
c. lib. 4. in Exod. c. 27
d ſerm. 8. a d v. 2.

lo de capite decernentes, alterum ſi nõ probaſſet, alterum ſi eſſet ab accuſatore conuictus. Non id quod iuſtitiæ eſt iudex ſequatur, ſed dum miſeretur Rei, damnet probantem: aut dum accuſatori fauet, qui probare non poſſit, addicat innoxium. Non poteſt igitur hæc dici iuſta miſericordia. In ipſa Eccleſia, vbi maximè miſereri decet, teneri quã maximè debet ſorma iuſtitiæ, ne quis à communionis conſortio abſtentus, breui lacrymula, atque ad tempus parata, vel etiam vberioribus fletibus, communionem, quam plurimis debet poſtulare temporibus, facilitate ſacerdotis extorqueat. Nonne cum vni indulget indigno, plurimos facit ad prolapſionis contagium prouocari? facilitas enim veniæ, incentiuum tribuit delinquendi. Hoc ideò dictum eſt, vt ſciamus, ſecundùm verbum Dei, ſecundùm rationem diſpenſandam eſſe miſericordiam debitoribus. Medicus ipſe, ſi ſerpentis interiùs inueniat vulneris cicatricem, cũ debeat reſecare vlceris vitium ne latiùs ſerpat, tamen à ſecandi vrendique pro-

poſito,

poſito, lachrymis inflexus ægroti, medicamentis tegat quod ferro aperiendũ fuit; nonne inutilis iſta miſericordia eſt; ſi propter breuem inciſionis, vel exuſtionis dolorem, corpus omne tabeſcat, vitæ vſus intereat? Rectè ergo & ſacerdos vulnus ne latiùs ſerpat, à toto corpore Eccleſiæ, quaſi bonus medicus debet abſcindere, & prodere virus criminis quod latet, non fouere. Ne dum vnum excludendum nòn putat, plures faciat dignòs quos excludat ab Eccleſia.

4 Sapientiſſimè quoq; idem D. Ambroſius, ſcribens ad Marcellinam. [a] [In libro prophetico ſcriptum eſt, *ſume tibi baculum nucinum*; & qua ratione hoc dixerit Dominus Prophetæ, debemus conſiderare: non otioſè etenim ſcriptũ eſt. Quandoquidem & in heptateucho legimus, quod virga nucina Aaron Sacerdotis, cum diu repoſita fuiſſet, effloruit. Nam videtur per virgam ſignificari. quod directa eſſe debeat prophetica vel ſacerdotalis autoritas, vt non tam delectabilia, quàm vtilia perſua-

a epiſt. 18. ferè initio.

deat. Ideò verò nucinum baculum ſumere iubetur Propheta, quia memoratę pomum arboris, amarum in cortice, durum in teſta, intus eſt fructuoſum: vt ad eius ſimilitudinem, Propheta quoque, amara vt dura prętendat, & denũtiare triſtia non formidet. Similiter etiã ſacerdos, quia præceptio eius, etſi ad tempus aliqnibus amara videatur, & tamquam virga Aaron repoſita diu in auribus diſſimulantiũ, tamen aliquando cum æſtimatur aruiſſe, floreſcat; vnde, & Apoſtolus ait. *Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in Charitate ſpirituque manſuetudiuis?* Priùs enim virgã dixit, & tanquam virga nucina percuſſit errantes, vt poſtea conſolaretur eos ſpiritu manſuetudinis. Itaque quem virga ſacramẽtis abdicauit cœleſtibus, eumdem manſuetudo reſtituit. Diſcipulo quoque talia præcepta dedit, dicens: *Argue, obſecra, increpa,* duo dura, vnum mite. Sed ideò dura, vt etiam ipſa molliret: quia ſicut ægris redundãti felle corporibus, ciborum aut potus amaritudo dulceſcit, & è contra epula-

rum

rum ſuauitas amaritudini eſt: ita vbi animus eſt ſaucius, voluptariç fotu adulationis ægreſcit, & rurſum correptionis temperatur amaritudine.]

5 S. Baſilius, conteſtatus nihil quo Deus violetur, & perfectio obtendatur, debere cenſeri minutum & leue, concludit. [Si ſtimulus mortis, non hoc eſt aut illud, ſed indefinitè quodcunque peccatum, inclemens ille habendus eſt, qui obticet, non autem qui arguit: quēadmodum, qui in corpore alicuius, qui à venenata aliqua beſtia morſus eſſet, reſidere venenum ſineret cum poſſet extrahere; iure immitis diceretur, non autem qui extraheret. Quin qui eiuſm odi eſt, is charitatem etiam euertit. Si quidem ſcriptum eſt, *qui parcit virgæ, odit filium ſuum. Qui autem diligit, inſtanter erudit.*] Nec hanc eſſe auſteritatem ſed pietatem, ſæpè conteſtatur idē S. Baſilius. Nimirum vt rectè pronunciatum eſt à ſynodo Turonenſi ſecunda in præfatione; [Magna eſt in ipſa ſeueritate pietas, per quam tollitur peccandi facultas.]

S. Gre-

5 S.Gregorij in hanc rem diſputatio, inſignis eſt. [a] Exagitauerat Sanctus Pōtifex, vim præfectorum dominatiuam, tum ſubdit. [Et tamen nonnunquam grauiùs delinquitur, ſi inter peruerſos, plus æqualitas quàm diſciplina cuſtoditur. Quia enim falſa pietate ſuperatus ferire Heli delinquentes filios noluit, apud diſtrictum iudicem, ſemetipſum cū filijs crudeli damnatione percuſſit: hinc namque ei Diuina voce dicitur; *Honoraſti filios tuos, magis quàm me*. Hinc paſtores increpat per Prophetam dicens. *Quod confractum eſt non alligaſtis, & quod abiectum fuerat, non reduxiſtis*. Abiectum enim reducitur, cum quiſque in culpa lapſus, ad ſtatum iuſtitiæ ex paſtoralis ſollicitudinis vigore reuocatur. Fracturam verò, ligamen aſtringit, cum culpam diſciplina deprimit, ne plaga vſque ad interitum defluat, ſi hanc diſtrictionis ſeueritas non coarctat.] Ennodius cum induxiſſet S.Petrum cum Schiſmaticis & dyſcolis paulo remiſſiùs ac mollius agentem, ſubiungit. [Eius vocem B. Paulus excepit,

a 2. p. paſtor. c. 6

cepit,& illa qua ſemper vſus eſt,eloquij intonuit libertate, Apoſtolorum Principem lenitatis inceſſens, quod fluxis & profligatis mentibus, parentis adhuc ſeruaret affectum; nec in profundum ductis vlceribus ferro medicāte ſuccurreret: reſcindenda docens lanienis ſecreta morborum, & manifeſtæ deſperationi ſalutiferum eſſe vulnus adhibendum, ne dum manus Medici per pietatem à ſectione carnis corruptæ ſuſpenditur, de abſtinentia teli, inuitetur exitium: quia dum parcit ægris dextera, curandos interficit; nec grādis eſt differentia, vtrum lethum inferas, an admittas. Mortem languentibus, qui cū poſſit, non excludit, inflixit.]

7 Breuem, ſed perelegantem S. Cypriani locum [a] quo non eſſe aſperitatis arguendum fortem rectorem, nec remi ſsū poſſe ſibi de lenitate blādiri egregiè docet, præterire non poſſum. [Qui peccatum (inquit) blandimentis adulantibus palpat, peccandi fomitem ſubminiſtrat; nec comprimit delicta ille, ſed nutrit, At qui conſilijs fortioribus redar-

a lib. de lapſis.

redarguit ſimul atque inſtruit, fratrem promouet ad ſalutem. *Quos diligo*, inquit Dominus, *redarguo, & caſtigo*. Sic oportet & Dei Sacerdotem, non obſequijs decipientibus fallere, ſed remedijs ſalutaribus prouidere. Imperitus eſt medicus, qui tumentes vulnerũ ſinus, manu parcente cõtrectat; & in altis receſſibus viſcerum, virus incluſum, dum ſeruat, exaggerat. Aperiendum vulnus eſt, & ſecandum, & putraminibus amputatis, medela fortiore curandum. Vociferetur & clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem, gratias agèt poſtmodùm, cum ſenſerit ſanitatem.] Laudat hunc S.Cypriani locum Hormiſdas Papa, a impugnans, inimicam, (vt vocat,) benignitatem eorum præſidum, qui palpant criminoſos. Subdit autem. [Verè dico, quia illi ipſi quibus cum periculoſa & falſa miſericordia indulgere videmur, cum ante tribunal Chriſti pro tantis peccatis damnandi aduenerint, contra nos ipſos cauſas dicturi ſunt, dicentes; quod dum aut aſperitatem linguæ eorum

a epiſt. ad vniuerſas prouincias.

expa-

expauimus, aut falſa blandimenta, & periculoſas adulationes ipſorum libenter accepimus, nos eos, dum illis inutilitatem indulgemus, in peccatis permanere, aut etiam ipſa peccata augere permiſerimus, non recordantes illud, quod in veteri teſtamento ſcriptum eſt: *quia per vnum peccantem, contra omnes ira Dei deſæuit*. O pietas! O miſericordia! Vni parcere, & omnes per exemplum malum, in diſcrimen adducere! Non ita ſuadet ſanctus, & beatiſſimus Cyprianus Martyr, dicens: qui peccātem verbis adulantibus palpat, peccandi fomitem ſubminiſtrat. Nec perimit delicta ille, ſed fouet, &c. quæ protulimus ex ipſo S. Cypriano cui ſubnectit Hormiſdas S. Cryſoſtomum, ſic addens. [Vnde & S. Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus, arguit dicens; imperitus medicus eſt, qui indigeſta putredine, ſuperducit vulneri cicatricem.]

8 Exemplum hoc Medici, non parcentis cum res fert, & ſaniem immiſericordi (in ſpeciem) cura educentis, Ioānes Sariſberienſis [a] per elegāter re- [a lib. 4. Polycr. c8.]

ctori

ctori ſeculari optimè accommodat. Itē Medici operam, cum ſtudio Cœnobiarchæ curantis ægros ſuos cauterio quoque ac ferro ſi ſit opus, componit egregiè Climacus, informans Cœnobiticum Paſtorem. [a] Quod verò proximè ex Hormiſda diximus de maledictis in remiſſum Præfectum iactandis in hora mortis atque iudicio, egregiè ab eodem Climaco [b] ex grauiſſimo quodam viro proditur, quem vocat Patrem Patrum, & doctorum Magiſtrum, & multis monachis præfuiſſe mox docet. Itaque falſa illa Cœnobiarchæ lenitas, non eſt vera lenitas, vt rectè conſtitutū eſt. Miſſa facio quæ in eandem ſententiā præclarè diſputantur à D. Auguſtino [c] & à Ferrando Diacono [d] Rheginum admonente, nec non ab Ennodio [e] in perſona Regis Theodorici, ac etiam à vernantiſſimo ſcriptore Valeriano, Cemellienſi, [f] & à Petro Damiani. [g] Omnino multa apud hos Patres in hanc indignitatem proſtātia, ſciens volenſque dimitto. Tantum, priuſquam ab hoc remiſſionis vano prætextu abſcedo, monitos

a toto c.1. & 6.

b ad Paſto. c.14.

c lib.19. Ciu.c.16

d in paræn. ferè in fine

e in vita S.Epiph.

f homil. 1. nu. 2.

g opuſc. 16.c. 4.

nitos volo pręfectos ſacros qui hoc mor bo laborarent, fruſtra eos niti, ſi putant ſe quacunque remiſſione rectionis adhibita, hoc aſſequi poſſe, vt neminem iure aut iniuria violent, quod vnum tamē quæritur in hoc primo ignauiæ prętextu quem hactenus impugnauimus. Sanè ne optimi quidem moderatores, quantacunque vſi cautione, eam retulerunt laudem: proptereaque legimus, etiam ſanctiſſimos præfectos ſacros, oblocutionibus patuiſſe, & in offenſionem proborum cœteroqui ſubditorum incurriſſe. Ipſe S. Auguſtinus [a] conteſtatur id penè eſſe impoſſibile eccleſiaſtico moderatori. Adquemcumq; enim in eo gradu locatū æquè pertinent illa S. Antiſtitis de ſeipſo. [Neq; ſic tumore vanæ mentis extollor, vt audeam dicere, ex quo huius muneris ſarcinas porto, nullum à me hominem perperam læſum. Hoc cuilibet homini tam multis & moleſtis actibus occupato atque diſtento, ne dicam impoſſibile, certè difficile eſt, quanto magis mihi qui noui infirmitatem meam?] Enumerat mox ſigillatim

a homil. 14 ex 50

.SAn-

S. Antiſtes varias vias, quibus ſacer Præfectus animo in tam multa diſtracto; vel incogitans planè, vel minùs ad ſingula intentus, vel ex fragilitate & rerum faſtidio, reſponſum aſperum, aut nutũ incõgruum, excutiẽte, in offenſionem ſubditorum, præſertim infirmorum incurrit, ſalua in animo plena erga eos charitate. [Nam pullos quos fouet, ſæpè in anguſtijs, ſed non toto pedis pondere calcat & mater, nec ideò deſinit eſſe mater.] Cum itaque ne optimi quidem moderatores, quantumcumq; prudenter & cum charitate agant, id aſſequantur vnquam, vt nemini diſpliceant, neminem violent; quæ mentis obtuſio eſt, ſperare per ignauam remiſſionem, & ablanditionem ad omnes noxas cœcutientem, ne plectere cogatur, fœlicitatem illam nemini diſplicẽdi, quam moderatores optimi, ineuntes vias omnino accommodatas, ideòque acceptas, non ſunt aſſecuti? Ne ipſius quidem Chriſti, imo nec Dei quoque, regimen, quantumuis abſolutiſſimum & vndecunq; perfectum, ſemper arri-

arriſit omnibus. Quanto magis homuncio, malis artibus, remiſsione inquã indebita, & ignaua diſciplinæ diſſipatione, prohibebitur eo pertingere, vt nemini vnquam iure aut iniuria ſit grauis?

9 Vicinus, ac ptopè continens priori eſt, prætextus alius, quo aliqui fortitudinis carentiam in rectore, excuſari putant; nimirum iræ probrũ, quaſi qui fortiter agit, & præſertim frænare licentiam ac coercere petulentiam aggreditur, iræ ſuccumbat. Non eſt inquam hic prætextus idoneus. Imo iubetur ſuperior in huiuſmodi euentibus iraſci, & non peccare. Audi Iſidorum Peluſiotam.[a] [Quandoquidem diuinum Oraculum nõ ſimpliciter iraſci ſed fruſtra ac temerè vetuit; (licet enim eriam vtiliter iraſci, cum id vel ob Dei gloriam fit, vel ob eos, quibus iniuria infertur, vel vt proximi ad meliorem mentem reuocentur. Nam & Moſes, vir alioquin ſumma lenitate præditus, in eos qui vitulum effecerant, ira exarſit, eoſque funditùs de medio tolli iuſ-

a lib. 2 epiſt. 2.

Z ſit

ſit. Et Phinees ijs qui ſtupri crimine ſe deuinxerant, iratus eſt, eoſque lancea interemit: & Elias Iudeis, eoſque fame attriuit; & Paulus Elymæ; & Petrus Ananiæ, & Saphiræ; & Pater, filio, & magiſter diſcipulo ignauia torpenti iraſcitur: nec quiſquam iracundiam hanc eſſe dixerit, verùm philoſophiam & curam ac ſollicitudinem: Poteſt etiã imperandi modo exponi. Quoniam enim cum iniurias noſtras vlciſcimur, modum quoque in vlciſcendo excedimus; cum autem vel de diuina gloria, vel de vindicandis eorum qui læduntur, iniurijs, agitur, tum verò metum, & quietem fingimus, mutique ac torpidi ſumus, atque ita affecti, vt nihil inter nos & ſaxa interſit; propterea, (inquit,) iuſtè quidem *iraſcimini*; hoc eſt cum vel diuina gloria agitur, vel proximorum emendatio, vel iniurias alijs illatas vlciſci oportet. At *nolite peccare*. nimirum vel aliena peccata, quorum conſcij eſtis occultantes, vel ad priuatas iniurias vindicandas, hoc adiumento abutentes. Ob eam enim cauſam nobis

bis ira inſita eſt, non vt nos quoque peccemus, verùm vt peccantes prohibeamus: nec vt ea turbidus motus ac morbus ſit, verùm vt vitioſarum affectionum medicina. Nos autem medicamento in venenum abutimur.]

10 Cum verò ſolius boni communis intuitu ira moderationis nō expers exeritur, vt in negotio de quo agimus faciendum eſt, non eſt abuſio huius medicamenti, ſed vſus maximè legitimus. Sicque iram adhibenti, non eſſe timendum à violatione manſuetudinis, optimè tradit Simeon Iunior; [a] informans Religioſæ domus præfectum, vbi eum grauiter admonet, vt ſal & lumen ſubditorum efficiatur. Quod ſi aliquando opus ſit virga & baculo, ne ſegnis ſit in ijs admouendis, quod ita ferat diuinū beneplacitum, & probis omnibus admodùm accepta ſit futura ea ſeueritas. His præmiſſis ſubdit. [Teſtis IESVS qui contumaces Iudæos ex domo orationis domum negotiationis facientes, flagello percuſſit, & menſas nummulariorum euertit. Ne igitur prætexens

[a] orat. 24

manſuetudinem propter ſolam laudem humanam, modicum quippiam præter Dei mandatū admiſſum ad ſubuerſionē Apoſtolicorum canonum & conſtitutionum; contumeliamque vitæ Euangelicæ & ſtatus Monaſtici, neglexeris; ſed IESVM ac Dominum tuum imitatus, infremens ac ſeipſum ſine turbatione turbans, mandata Dei & Canones ab eius Apoſtolis pręſcriptos vlciſcere.] Quamquā iterata inculcatio ſtudij erga Conſtitutiones Apoſtolicas, accipienda videatur inprimis iuxta verborum corticem, tamen cadit quoque ex mente Simeonis, in Conſtituta à SS. Fundatoribus & anterioribus moderatoribus, quos eiuſdem orationis principio conteſtatur Apoſtolica dignitate functos eſſe: vnde infert cœcitatem Monachorū illorum, qui cum tam procul à ſanctitate Apoſtolorum abeſſent, audebant tamen ad gradum Apoſtolicum aſpirare, ambientes ſacram præfecturam Monaſterij. Itaque ſtudium ac ſollicitudinē pro Apoſtolicis conſtitutionibus tuendis, nec earum infractione ob captatam

man-

manſuetudinis gloriam permittenda, vt mollibus Rectoribus vſuuenit, extendit ad præſcripta & regulas Religionis. Agnoſcit ergo Simeon, tenacitatem ſacrorum inſtitutorum in Præfecto, iræ veluti præſidio armatam & communitam, labis puram eſſe, nec manſuetudinem excludere.

11 Accedit, quod hic vigor rectionis per iuſtam iram quaſi exacutus, nō exeritur reuera in hominē, cui ſoli ſucceſere vetatur homo. Ratiocinatio eſt S.Gregorij, plānè luculenta. [a] [Cū Noè dominus filijſque eius diceret *Creſcite & multiplicamini, & implete terram:* ſubdit, *& terror veſter ac tremor ſit ſuper cuncta animalia terræ.* Non eis enim ait, *ſit ſuper omnes qui futuri ſunt:* ſed *ſit ſuper cuncta animatia terræ.* Homo quippe animalibus irrationalibus, non autem cœteris hominibus natura prælatus eſt. Et idcirco ei dicitur, vt ab animalibus, non ab homine timeatur quia contra naturam ſuperbire eſt, ab æquali velle timeri; quamuis plerumque à ſubditis etiam ſancti Viri timeri appetunt.

a lib. 21. mor. c. 11

 Sed

Sed quando ab eiſdem ſubditis Deum minimè timeri deprehendunt, vt humana ſaltem formidine, peccare metuant, qui diuina Iudicia non formidãt. Nequaquã ergo præpoſiti, ex hoc quæſito timore ſuperbiunt, in quo nõ ſuam gloriam, ſed ſubditorum iuſtitiam quærunt. In eo enim quod metum ſibi à peruersè viuentibus exigunt, quaſi non hominibus ſed brutis animalibus dominantur; quaſi videlicet ex qua parte beſtiales ſunt ſubditi, ex ea etiam debẽt formidini iacere ſubſtrati. Cum verò deeſt vitium quod corrigatur, non de excellentia poteſtatis; ſed de æqualitate conditionis gaudent.]

12 Probrum aliud quod à ſe auertere interdum ſatagunt molles præfecti dum remiſsè agunt, eſt arrogantiæ ac ſuperbiæ nota. Verùm hæc aperta hallucinatio eſt. Tametſi enim apud diſcolos quorum iudicia, nihili fieri per cordatos debent, vigor diſciplinæ inſimuletur arrogantiæ atque ſuperbiæ, abeſt tamen ab eo probro quàm longiſſimè. [Multi (inquit Valerianus) [a] qui ſanæ

[a] homil. 1. *initio*.

ſanæ doctrinæ aduerſantur, iuſtitiam culpant, & diſciplinam imperium eſſe iudicant, ac rationabilem caſtigationẽ, ſuperbię aſſignant: cum non ſit imperium, niſi vbi aliquid iubetur iniuſtum, nec ſit ſuperbia, niſi vbi negligitur diſciplina.] Aliqui (proh pudor) ingrati animi notam extimeſcunt. Nã quia ambitione Capitolium Monaſticum ingreſſa, quod Fulbertus [a] deplorabat, per ſuffragationem vel captatam vel beneuolè delatam promoti ſunt, facti ex ouibus Paſtores, qua in parte non leui ſe beneficio affectos putant, ægrè poſtea adducũtur, vt quos habuere beneficos vrgeant ſeueriùs ad officium. Itaque multa diſſimulant circa eos; vel niſi conniueat, audit ingratus, quæ teterrima eſt macula, & à pectore quod generoſo honeſto incoctum ſit alieniſsima. Inde diſsipatio plerumque diſciplinæ, dum quod à beneuolis non exigitur, nõ poteſt ab alijs abſque verecundiæ flagellatione expoſci. Verùm hic planè inanis prætextus eſt, quod iuuat monſtrare forti diſputatione Petrus Cellen-

a ep.21.

ſis [a] ad Abbatem Moliſmenſem, recens electum. [Gratiæ ſuæ (inquit) addidit Deus nouam gratiam, cum te de Priore Abbatem, de oue fecit Paſtorem. Recole ſtatum, reminiſcere meritum, attende donatorem, & datum donum Dei, Deo reſignes, non homini. Tanquam de ſummo Dei vertice coronam auellit, qui quod à Deo datum eſt, ab homine recognoſcit. Idololatria eſt, Deo debitam, homini rependere gratiam. Noui quorundam blanda lenocinia, noui vanitates & inſanias falſas. Quidam ſic, ſi moleſtum fuerit clauſtrum, dicit. *Ego nocte & die ad Deum manus, vt hanc tibi poteſtatem concederet, expandi : & ſingultibus continuis donec id efficeretur ; aures diuinas pulſaui*. Alius autem ſic. *Ego ille prolocutor, ego perſuaſor, ego aliorum monitor,* vniuerſorum animos ad te iuclinaui, & modò quod volo, impudẽter negas? Alius *Te Deum laudamus* cecinit. Alius nominationem à ſe, vel conceſsionem factam, improbè meminit. Sic plures ſunt tui Abbates, quàm quorum tu ſis Abbas. Non ita (Domine

a epiſt. 34

ne & amice chariſsime) fiat vt quod ab vno habes, à multis te habere credas. Non Monachus qui orauit, Abbatem conſtituit, ſed Deus qui conceſsit. Non qui voce nominauit, ſed qui cordibus intimauit. Non iſta ſcribens ad ingratitudinem prouoco, vt immemor ſis beneficij; non in arrogantiam extollo, vt non reſpicias deuotionem Congregationis, te ſibi præfici rogantis. Hoc enim nõ eſſet amicum inſtruere, ſed deſtruere; non veraciter bona ſuadere, ſed nequiter vitio nequiſsimo ſubdere. Ad quid ergo iſta præſtruxi? Vt vana loquentes compeſcas, vt ſtatum dignitatis & officij tui, importunitate aliquorũ non minuas: vt ſolum Deum, autorem huius tuæ ſublimationis recognoſcas, & ad eius gloriam & honorem omnia facias. Obnoxium te habeat congregatio pro deuotione tua, ſed cum autoritate tua. Monachus te propitium inueniat pro deprecatione ſua, ſed cum integritate tua.] Verendum eſt ne huius moniti neglectu in eum deterrimum ſtatũ deuenerit congregatio Moliſmenſis,
quem

quem exhibet & tragicè deplorat alio loco idem Cellenſis.[a]

a ep.126

13 Abſurdè prætereà & inconſultè aliqui, remiſſioni & ignauiæ rectionis patrocinium quærunt, à vano metu ne abſcedant aliqui. Abuſio gemina eius quam Tertullianus[b] acriter corripit in ijs qui nolebant exigi à Virginibus veli diſciplinam, ne parcior fieret earum numerus. Scio probatiſſimos Aſcetas, magnæ erga ſubditos indulgentiæ prætexuiſſe hanc cauſam, vt apud Caſsianum videre eſt.[c] Sed vt non diffitear interdum præſertim in aliquo infrequẽti euentu debere eſſe condeſcenſioni locum; quod tamen ſimpliciter & abſolutè loquendo, friuolum ſit & indignum, euigeſcere rectionem per vanum hunc timorem, facilè demonſtrari poteſt illa ipſa oratione qua S. Chryſoſtomus[d] eos caſtigat qui volunt in Eccleſia tolerari ſcelera ne impij ſi coerceantur, transgrediantur caſtra noſtra & abeant ad hæreticos. Idquè probè perſpiciens Magnus ille Cœnobiarcha quem *Patrem Patrum, & Doctorum Magiſtrum*

b l. de vol. virg.

c collat. 7.c.23.

d hom.7 ad Coloſ, in fine

giſtrum nominat Climacus informans Paſtorem religioſæ familiæ,[a] grauiſſimè admonebat, non modò non debere præfectum metu abſceſſionis ſuorum eneruari, & fortitudinem abijcere; ſed etiam præſtare, vt eos ipſemet priùs expellat, ſi ita neceſſarium ſit ad iuſtum vigorem rectionis. Executos hoc ipſum eſſe exemplo Chriſti, optimos quoſque religioſæ vitæ Magiſtros, monſtrare memini in tractatione de Iuda.[b]

a cap. 14

b cap. 10 à nu. 28.

14 Quare liquet omnes prætextus, ignauiæ Præfectorum ſacrorum obductos, eſſe planè inanes. Quod ſi qui ſunt adeò mollis & eneruis genij ac ingenij, vt huiuſmodi bonæ rectionis obices perrumpere ſe poſſe deſperent; nolint iuxta Sapientis monitum, iudices fieri. Ne inquam patiantur ſe implicari functionibus quas dignè & concongruenter obire recuſent. Nam diuina etiam lege cautum ſcimus, ne vir, veſte muliebri amiciretur: hoc eſt, interprete Giſelberto,[c] ne qui præ mollitie præeſſe neſcit, & muliebri eſt ac effoemi-

c in alt. cap. 12,

fœminato animo, virile regendi alios munus ſuſcipiat; inſigni haud dubiè abuſione, vt qui ſibi imperare non poteſt, & rem tantulam, à ſe extorquere, vt ſcilicet obices propoſitos perrumpat, alijs ad virtutem dux fieri, & eorum gubernacula tractare prę-ſumat.

PVN-

PVNCTVM V.

Pericula, & Cœtus & rectoris, ex neglectu imitationis diuinæ fortitudinis, in regendo.

1 PRopoſitam fortitudinem, prætermittens in ſua rectione præfectus animarum, vt beneuolus ac lenis audiat, aliamuè quamcumque ob cauſam, magnum & ijs quos regit, & ſibi ipſi diſpendium improuidè creat. Imminere ex eo enerui & fracto regimine, vniuerſo cœtui exitium, optimè in hunc modum docuit Origenes.[a] [Sed & illud non otioſè tranſcurrendum eſt, quod vno peccante, ira ſuper omnem populum venit. Hoc modo accidit, quando ſacerdotes qui populo præſunt, erga delinquentes benigni volunt videri, & verentes peccantium linguas, ne fortè de eis malè loquantur, ſacerdotalis ſeueritatis immemores, nolunt implere quod ſcriptum eſt; *Peccantem coram omnibus argue, vt cæteri timorem* *ha-*

a hom.7. in Ioſue.

habeant. Et iterum *Auferte malum ex vobis ipſis*, nec vero imitantur Apoſtolū dicentem; *Tradidi huiuſmodi hominem Satanæ, in interitum carnis, vt ſpiritus Saluus fiat*. Neque illud Euangelicum implere ſtudent, vt ſi viderint peccantem, primò ſecretè conueniāt, poſt etiā duobus vel tribus arbirris: quod ſi contempſerint, & poſt hæc, Eccleſiæ correptione non fuerit emendatus, de Eccleſia pulſum, velut gentilem habeant, ac publicanum. Et dum vni parcunt, vniuerſæ Eccleſiæ moliuntur interitum. Quæ iſta bonitas? Quæ iſta miſericordia eſt; vni parcere, & omnes in crimē adducere? Polluitur enim ex vno peccatore populus, ſicut ex vna oue morbida, grex vniuerſus inficitur: ſic etiam vno vel fornicante, vel aliud quodcunque ſceleris committente, plebs vniuerſa punitur.]

2 Vrgebat ad officium molles quoſdam Eccleſiaſticos prępoſitos Iſidorus Peluſiota, [a] expoſtulans fractos illis fuiſſe animos, quod improbitate aliorum nonnullorum præpoſitorum euerterentur

a lib. 3. ep. 259.

tur quæ ipſi ſapienter ac prouidè conſtituerant. Id verò in perniciem apertam Eccleſiæ cedere, conteſtatur S. Iſidorus, quaſi nihil poſſit cõtingere myſticis cœtibus exitialius, quã ſi præpoſitis frangantur, animi, dũ honòris diſpẽdium timent, per conuulſionẽ, etiamſi iniuſtam, & indignam, eorum quæ ipſi ſanxiſſent. Non aliunde Peluſienſis Eccleſiæ vaſtitatẽ repetit alio loco quàm ex Euſebij Epiſcopi mollitudine enerui. [Cum caput (inquit) quod corporis velut Capitolium, & maximè neceſſariũ ac prestantiſſimorum ſenſuum domicilium eſt, emiſſos reliquo è corpore prauos vapores diſſipare, & quò conueniat, eos amandare debeat, non modò illud non facit, ſed & per ſe, ac ex ſe, infirmum exiſtens, morborum cauſas diſpellere non valet; quam corpus, aut valetudinis. aut virium recuperandarum ſpem, habere poteſt? Nullam. certè. Hinc eſt quod Peluſienſis Eccleſia ab Euſebio adminiſtrata, (vt ſcribis) ſexcentis morborum & paſsionum malis ſcatet, cum qui ipſius eſſe Rector

&ca-

& caput videtur, in illam graſſatur.] Hæc ipſa ratio æquè valet in Religioſi cœtus morboſo capite, noxia excremēta myſtici corporis non diſſipante? Quid verò mirum eſſe poteſt, per ignauam rectionem religioſi cœtus, omnia euerti, & toti cœtui creari ruinam, cum ſæculares præfecturæ quę externam duntaxat pacem, & temporalem fœlicitatem habenr propoſitam, per mollitiem ac remiſsionem præfectorum, ſuſdeque miſceantur; fiantque venæ ſcelerum nunquam defecturæ, & fontes indeficientes malorum? Petrus Damiani [a] id benè demonſtrat, & benè quoque Petrus Gregorius. [b]

a opuſc. 57. c. 4. & 5.

b lib. 10. de Rep.

3 Sed non ſiſtit intra cœtum ruina, verùm inuoluit quoque ignauum rectorem. Hoc conteſtabatur Theophilus Alexandrinus. [c] [Malorũ (inquit) operatores, quaſi in ditionem ſuam redigentes eos qui poſſunt prohibere, tota ad peccandum debacchantur inſania, & ſilentium in ſenſum trahentes, quidquid animo libido ſuggeſſerit, opere explere nituntur: libertas præſertim vitio-

c epiſt. 3 Paſch. ferè init.

vitiorum, germinat vitia; & ſi priora neglexeris, fons & ſeminarium futurorum eſt. Quæ cum ita ſint, qui poſſunt prohibere peccantes, & laboris fuga, inertique ſilentio diſsimulant, & creſcere patiuntur mala, participes eorum rectiſsimè iudicabuntur, qui auctores ſcelerum ſunt; & negligentiæ pœnas luent, dum irrationabile otium, ſudori vlciſcentium prætulerunt, malentes quietem culpabilem, quàm ſeueritatē vitia ſuccidentē.] Petrus Cellenſis [a] vrgēs Petrū Clun. vt fortiter ageret, nec per mollitudinem rectionis inualeſcere ſineret abuſiones quaſdam quarum ibi meminit, hęc habet præter cœtera. [Periculo Prelatorum fiunt transgreſsiones commiſſorum: vaſorum cuſtodes ſacrorum puniuntur, cum negligentia ſua de templo Domini aſportantur, & vſque ad manus concubinarum Regis Babylonis humiliantur. Sapientiorem me non doceo, ſanctiorem non inſtruo, feruentiorem non excito, ſtudioſiorem non prouoco; ſed timores meos manifeſto, ſed dolores aperio, &c. Audio

a ep. 28.

Principes populi ſuſpenſos in patibulis, & affixos contra Solem propter peccata populi, & ſomno vacare valeo? Dicentem Iacob ad Laban in ſummo articulo iudicij lego; *Oues tuæ & capræ ſteriles non fuerunt; Arietes gregis tui non comedi, nec captum à beſtia oſtendi tibi; Ego damnum omne reſtituebam: Quicquid furto peribat, à me exigebas, die noctuque æſtu vrebar & gelu, fugiebatque ſomnus ab oculis meis. Sic per viginti annos in domo tua ſeruiui tibi.* Hæc inquā lego, & non inconſolabiliter inertiam meam lugeo? Vbi namque oues curæ meæ? vbi capræ non ſteriles? &c. Sed vbi Iacob, vbi Abbas tam ſedulus exhortator, tam feruidus redargutor, tam cautus prouiſor, tam beneuolus perſuaſor, tam contra rabiem luporum potens, tam contra morborum peſtilentiam ſapiens tam ad aeris intemperiem patiens, tam ad latronum inſidias prudens, tam fidelis in commiſſo, tam vigil in euitando damno, tam perſeuerans in incœpto ſeruitio? Damna Domini mei video, ſed quomodò reſarciam ignoro. Eſſet qui-

quidem iuſta recompenſatio, ſi numero numerum æquarem, ſi pretium par, pari pretio reſtituerem. Nunc verò cũ non ſit mihi niſi vna anima, ſi perierint per culpam meam, tres aut quatuor, quid faciam? Anne triplicatã vel quadruplicatam pœnam perſoluam? Quod ſi quoquo modo pœnam iſtam pati poſſem, centuplicatam fortè qua patientia ſuſtinerem? Iſta attendens, miror me non mirari; expaueſco me non expaueſcere. Certè non eſt ſomnus ſimplex: ſopor aut lethargia eſt, quæ me tenet. Obſecro mittite antidotum.] Sic Petrus, transfigurans in ſe, quæ in alterum vibrata volebat, minùs ſollicitum accuſationis Monaſticæ tutorem ſtimulans.

4 In eandem ſententiam ſic ſcribit Bleſenſis.[a] [Remiſſio quæ os prælati obſtruit, quæ mentem eius deiicit, quæ adulatorem & venditorem olei facit, dũ ſibi quietem & honorificentiam venatur, in fauore principum; hæc miſeros præcipitat in foueam ſcandalorum. In hac fouea, ſicut propheta dicit, *cubauit lamia, & inuenit ſibi requiem*. In hac

a ep. 10.

teſte beato Iob, *beſtia ſuum ingredietur latibulum, & in antro ſuo morabitur.* Hæc eſt remiſsio per quam vnus ædificat parietem, & alius linit, per quam *laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ, & iniquus benedicitur.* Per hanc canes non valentes, imo non volentes latrare, per conſenſus vniformitatem, faciem, & ſimilitudinē peccatoris aſſumunt, ſicut ſcriptum eſt, *Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum ſumitis?* Vtrumque damnum inertiæ Rectorum de quo hactenus, hoc eſt & quo cœtum vniuerſū & ſeipſos inuoluunt, Abbati oſtentat S. Benedictus, prolato exemplo Heli ſacerdotis, qui in officio ſuo remiſſior iuſto, cum filios non corripit qua par erat ſeueritate, ſibi cordolium, filijs cladem, domui ſuæ ſubuerſionē acciuit, vt mox attingam. Ad eum S. Benedicti locū, Card. Turrecremata, de damnis ignauæ remiſſionis, & quam diræ vltioni ſubiaceat Prælatus cœtui Religioſo datus excubitor, cui per ſuam in regimine ſomnolentiam, virga paſtoralis excidit manu vt ex S. Iſidoro loquitur; diffuſe diſſerit.

diſſerit. Multus præterea eſt in aperiẽda inertiæ Rectorum virulentia, penſatis inertiæ cauſis, quę ſunt admodùm corruptæ; ſiue ſit pigritia quibuſdam natiua, ſiue ſit vita ipſius prælati minùs compoſita, vt propterea non audeat vrgere alios ad id præſtandum in quo ſe agnoſcit reprehenſibilem; ſiue ſit defectus autoritatis, indiſcretã humiliationem conſecutus. Idcirco enim S. Auguſtinus vetat moderatorem à ſubdito veniam petere, ſi tantiſper in aliquo defecerit inter corripiendum; ſiue ſit nimia effuſio in res externas, obſtans curæ cœnobij, quod eſt multorum ſuperiorũ vitium zelo non ſecundùm ſcientiam abreptorum, aut negotioſi ingenij vertigine, vel parandæ famæ aut augendæ rei cupiditate in lutoſam negotiorum ſecularium tractationem pertractorum, ſiue ſit vanus metus ſcandali inferendi, vel obuenturi incommodi temporalis; ſiue denique ex falſa benignitate, remittat de regendi & malis obſtandi contẽtione. Quas omnes cauſas eſſe malignitatis refertas benè demonſtrat lau-

datus proximè Turrecremata: eſtquè præſertim ex clade conſequente perſpectum. Nam ſicut excubitor ſi dormitet, ciuitatem hoſtibus diripiendam & vaſtandam dimittit, & primus ipſe exitio patet, ſiue ab hoſte irruente transfixus, ſiue de muro deiectus, ita vigil ex munere ſed reipſa dormitans, & omnia peſſum ire per negligentiam ferens, & ſibi & alijs ruinam creat. Poſſumus iſta exemplis facere teſtata, nec recentibus duntaxat quæ præterire potiùs iuuat, ſed etiam antiquis.

5 Filius in crucem agendus, Patrem quaſi veniam expetiturus aduocauit, & appreſſo ore denaſauit queſtus ab eo manaſſe ſuum exitium, eo quod non corripuiſſet errantem, vt eſt apud Boetium informantem Scholares. Quàm multi ergo filij ſpirituales denaſabũt & dehoneſtabunt corã Deo ignauos Patres ſpiritus? Irrefragabile & luculentũ omnino in hanc rem eſt, exemplum iã tactum Heli Sacerdotis. Is dum ignauè rectionem obit, quam ſibi ac domeſticis ærumnarum molem acciuerit, notiſſi-

tiſſimum eſt ex ſacra hiſtoria: optimeque expenditur, cum ab Iſidoro Peluſiota [a] & ab Hildeberto, [b] tum à Petro Diamiani, [c] qui è contrario compenſatum à Deo ob fortitudinem Phinees obſeruat, [d] inde eruens, quanta ſit futura apud Deum retributio, quæ maſculi rectoris animis rependetur. Quamquam quod Phineem, cenſet eſſe ipſummet Eliam prophetam, & Hieronymi autoritate firmare nititur, alibi diſcutiendũ, imo refellendum eſt. Alio loco idem Petrus informans Antiſtitem quendam & animãs ſic ex iiſdem exemplis philoſophatur.] legimus quia Phinees ſacerdos cum vidiſſet Iſraelitem cũ Madiantide coeuntem, pugionem repente corripuit, & ſacrilegam fornicantium bigam copulatam, inter pudenda tranſfodit. Hoc factum priorem ædificauerit populum: tu autem qui alterius belli magiſterio inſtructus es, & ſpiritualis Dux gregis, non corporalis allatus, ſi quem conſpexeris de populo tuo, poſt ſenſum in Madianitarum amorem eũtem, & illecebroſis ſe cogitationibus

a l. 5 ep. 290
b ep. 74.
c opuſ. 17
d ibid. c. 1

volutātem, nolo parcas, nolo diſſimules; ſed illicò percute, ſine dilatione transfige. Ipſam quoque vuluã, id eſt ſecreta naturæ diſcutiens, atque intimè penetrans, illum ipſum peccandi fomitem perſode, ne valeat vltra concipere, vel virulentam ſobolem quæ Iſraelitica caſtra contaminet, generare: gladius inquam ſpiritus, ipſum peccandi conceptaculum feriat, qui petulantia laſciuientis oblectamenta carnis extinguat. Quod cum omnibus pro ſuo cuique modulo neceſſe ſit agere, illis tamen hoc propenſiùs imminet, qui locum regiminis tenent, qui commiſſis fratribus præſident. Quos nimirum neceſſe eſt, vt contra vitia ſubditorum, ſacerdotalis zeli feruor accendat, vt cum Phinees æterni ſacerdotij iura poſsideant. Quod ſi deſidiæ circa delinquentes torpore langueſcunt, nudati ſacerdotio, cum Heli, fractis in terram ceruicibus eliduntur.

6 Aliud attexit exemplum, in eandem rem, adſcriptu & conſideratu digniſſimum. [Cum Iſraeliticus ille populus

pulus, initiatus eſſet Beelphegor in deſerto, & in ſcorta Moab turpiter corruiſſet; iratus furore Dominus aduerſus Iſrael, dixit ad Moyſem, *Tolle cunctos Principes populi, & ſuſpende eos in patibulis contra ſolem, vt auertatur furor meus ab Iſrael*. Quid eſt quod populus in luxuriæ voraginem labitur, & in eorum præpoſitos vindicatur? Subditi delinquunt, & principes in patibulis ſuſpenduntur? Scilicet alius eſt qui peccat alius ille, qui vapulat. Cur hoc, niſi quia culpa ſubditorum, in præpoſitorum redundat opprobrium, & quod ab ouibus erratur, negligẽtiæ paſtoris adſcribitur? Et vide quàm formidoloſa ſit conditio prçſidentium, vt non modò pro ſuis, ſed pro ſubditorum puniantur offenſis. Arguit eos Moyſes, quia lex Dei negligentiæ illos ac torporis accuſat. *Qui ſuſpendit eos ad ſolem*, quoniam ad examinandum producuntur, & arguuntur à luce.

7 Hæc de Eccleſiaſticis prçfectis quibuſuis, veriſsimè dicta, maximè valere circa præfectos regulares, perſpicuum eſt,

eſt, ex multo procliuiore ruina & conuulſione cœtuum quibus præſunt: itaque Patres, ac Spiritus Magiſtri, paſsim conteſtãtur, præfectum mollem & elũbem, non modò breui euerſurum eos quibus præeſt, ſed ſeipſum infelicisſimè perditurum, & eorũ quos fouerit maledictis obiectorũ. Verùm parũ omnino referret, maledicta hominũ ſuſtinere, niſi impenderet etiã remiſſo rectori maledictio à Deo, & damnatio æterna. S. Baſilius[a] diuinè planè in hanc rem diſſerit: præfatus enim maledictum eſſe qui facit opus Domini negligenter, nihilquè eſſe procliuius; quàm vt miſeri appellationem incurrat, & væ à Deo audiat, qui lenteſcit in ſuo munere, ſubdit. [Quamobrem cui communis totius regendæ ſocietatis data prouincia eſt, is ita eſſe animo affectus debet, quaſi qui intelligat reddendam ſibi de vnoquoque rationem; illudque ſibi perſuadere, ſi de fratribus aliquis in aliquod peccatum inciderit, quem priùs ipſe de iudicio Dei non præmonuerit; vel ſi iã lapſus in eo perſtiterit, ac non rationem ipſam

[a] in reg fuſior. 25.

ipſam qua ſanari poſsit, docuerit; fore vt eius ſanguis requiratur de manibus ipſius, ſicut eſt ſcriptum; præſertim ſi non ex inſcitia, aliquid tacens prætetierit eorum, quæ Deo non placent, ſed ex aſſentatione: quod ſe demittens ad cuiuſque vitia accommodatè, exactam ſibi creditæ Reipublicæ diſciplinam diſſoluerit. *Qui enim beatos vos dicunt* inquit, *ipſi vos decipiunt, & viam pedum veſtrorum diſturbant. Qui autem turbat vos, iudicium portabit, quicunque ille eſt.* Quod ne vſu nobis eueniat, in ijs quæ agenda nobis cum patribus ſunt, exemplum Apoſtoli imitari debemus. *Neque enim aliquando fuimus in ſermone adulationis ſicut ſcitis, neque in occaſione auaritiæ (Deus teſtis eſt;) neque quærẽtes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab illis.* Quamobrem qui à vitijs planè iſtius modi eſt alienus, hic ſcit fortaſsè, qui iter rectũ, cum ſibi, tum cœteris, qui ipſum ſequantur, & fructuoſũ, & ſalutare poſsit commonſtrare. Etenim qui neque ſtudioſè humanos honores conſectatur, neque pro denitãda apud

apud delinquentes offenſione laborat, ea re, vt iucundus apud illos gratioſuſque ſit, prorſus hic ſyncerè verèque charitate ac præſentia animi adhibitis, Dei verbum tractabit, neque ob rem vllam in animum inducet, vt veritatem adulteret; eaquè meritò in eum conuenient, quæ dicta ſunt deinceps, *ſed facti ſumus indulgentes in medio veſtri, tanquam ſi nutrix foueat filios ſuos, ita deſiderantes cupidè, volebamus vobis tradere non ſolùm Euangelium Dei, ſed etiam animas noſtras*. Qui verò in auditores hoc pacto nō afficitur, is dux cœcus eſt, & ſeipſum agit in præceps, & ſequentes ſe, etiam inducit. Quantum autem malum ſit illud, pro recto itinere, erroris cuipiam fratrum ducem eſſe, hoc ex ijs quæ dicta ſunt ſigna, intelligi poteſt. Ex hoc porrò ſignificatio fit etiã, neutiquam eſſe illum charitatis præceptum conſecutum, quandoquidem, nullus eſt pater qui in eo conueniat, ſi filium in foueam lapſurum præuideat, aut delapſum iam, in ea iacere patiatur. Quanto autem illud ſit grauius, animã

quæ

quæ in profundum malorum deciderit, pati in interitu illo diutius iacere, quid hoc verò attinet dicere?]

8 Quare extra omne dubium eſſe debet, immane exitium ac ſupplicium à Deo imminere, remiſſo Præfecto. Exēplum in hanc rem profert Dionyſius Richelius, [a] quod hauſiſſe ſe dicit ex Petro Cluniacenſi. Refert igitur religioſum quendam Anglum, cum à die cœnæ Dominicæ ad veſperam vſque Sabathi Paſchæ, raptus fuiſſet in ſpiritu, poſtea ad ſe reuerſum, mira planè de alterius vitæ pœnis retuliſſe; & nominatim de quodam cœtus religioſi præfecto, iſta elocutum. [In primo loco pœnarum præfato, vidi Rectorem cuiuſdam Religioſæ Congregationis, & erat in maximis loci tormentis; & nunc in igne, nunc in balneis fœdis, ſulphure & pice mixtim feruentibus, grauiſſima tolerauit ſupplicia. Qui interrogatus à me cur talia ſuſtineret, reſpondit, potiùs propter peccata ſubditorum meorum quàm propter propria peccata, iſta ſuſtinco. Propria enim peccata, crebra con-

a lib 3. de nouiſſ. c. 13.

confeſſione, diſciplinarum perceptione, orationibus aſſiduis, & alijs pluribus modis redimere & caſtigare conſueui: ſubditis verò non adhibui debitam diſciplinam, ex quadam vana formidine, ne meo priuarer primatu, ex reſiſtentia eorumdem. Idcirco, pœna mea augetur quotidie, quia illorum peccata in, quæ ex mea negligentia quotidie incidunt, in me redundant, nec aliquem finem pœnarum agnoſco.] Atrocius etiam eſt, quod Neapoli accidiſſe in cœnobio ſui ordinis ſcribit Antonius Senenſis, [a] de pleriſq; ſuperioribus apparentibus poſt mortem: qui allato ſacroſancto Chriſti corpore adiurati à Priore cœnobij, faſſi ſunt, ſe ad æterna ſupplicia dānatos, quod malè munus obeuntes, per aliorum cladem & inſtituti labefactationem, æternum ſibi creaſſent exitium. Contigit ea apparitio ſub Chriſti annum 1370.

a in Chr. ord Pręd

9 Ex his intelligi poteſt, quid ſibi voluerit Hugo, antiquus & grauis regulæ B. Franciſci interpres, cum dixit [b] [Superiorem remiſsè agentem vt placeat,

b ad c. 6. reg. San. Franc.

ceat, non eſſe caput, ſed caudam operientem turpitudinem, quem aliud non maneat quàm ignominia extrema, & collocatio in nouiſſimo loco.] Quaſi enim non ſatis grauaretur culpis ſuis, aſciſcit ſibi culpas ſubditorum, quas enerui rectione enaſci ſinit, nec prohibet cum poſſet. At vt eſt apud Saluianum,[a] [poteſtas quæ inhibere ſcelus poteſt, quaſi probat debere fieri, ſi ſciens patitur perpetrari. Iu cuius enim manu eſt vt prohibeat, iubet agi, ſi non prohibet admitti.] Diſſerit grauiſsimè in hanc ſententiam S. Valerius adductus in Concordia regul.[b] & præter cœtera profert verſus illos

Ipſe iubere nefas, quin ipſe probatur amare
Qui prohibere valet, nec prohibere volet.

Concluditq; præfectum qui abſtinuerit ſucciſione & eradicatione noxiarũ huiuſmodi, herbarum eadem coputandũ ſorte cum ijs quorum nimia remiſſione errorem fouerit. [Rectè namque cenſetur, vt cum quo participat errorem, æternam retributionis cum eo ſortiatur vltionem.] Gemma illa Synodi Piſtenſis.

a lib. 7. de prou. ſub ſinem

b c. 3. ſ. 7.

ſis.[a] [Non eſt liber à conſenſu, qui quod emendare poteſt, emendare negligit. Quapropter ſine dubio, peccati ſe participem facit.]
Similiter Synodus Metenſis inſerta Capitularibus Caroli Calui.[b]

a cap. 4.

b cap. 8.

S E-

SECTIO IV.

De exprimenda moderatoribus mixtura ſuauitatis & fortitudinis conſpicua in diuina rectione.

Actum quantum ſatis, de duplici dote diuinæ rectionis, ſigillatim, monſtratumque quanti referat, humanam rectionem cõformari ea in parte, diuinæ. Sed quia dotes illæ idcirco diuinam rectionem efficiunt abſolutiſſimã, quia ambæ nectuntur; conſideranda ſupereſt, ſimilis conſociatio lenitatis & fortitudinis in rectione humana ad diuinam expreſſa. Sic enim vtile tametſi acidum miſcebitur dulci, quod qui præſtaret, omne tuliſſe punctum, Flaccus admonuit.

PVNCTVM I.

Concluditur, ſuauitatis & efficaciæ coniugationem Dei imitatione, eſſe per idoneum ſacræ præfecturæ difficultatum malagma.

1 VT ad eam abſolutiſſimam regendi rationẽ quæ in Deo eſt micantiſsima, pro imbecillitatis humanæ captu accedere liceat, binæ illæ dotes vnde diuinæ rectionis perfectio exiſtit, aduocandæ ſunt, & in hoc exprimendus ab humanis rectoribus, ſupremus omnium Rector Deus, qui exquiſitè duo illa commiſcet. Tota difficultas eſt, quomodò facienda ſit ab hominibus qui ſuper alios ſunt impoſiti, ea mixtura. Id verò nec commodiùs nec certiùs aſſequi mortalibus licebit, quã attentè ac diligenter ſpectando modum quo Deus ipſe, in regendo ſuauis ſimul ac efficax eſt. Hoc autem quantum ex SS. Patrum doctrina aſſequi licet, nõ aliter

aliter præſtat Deus, quàm attemperãdo ſe hominis genio. Per ſcientiæ quippè ſuæ immenſam vim, & intellectualis oculi infinitam perſpicaciam, omnes humanæ voluntatis latebras perſpiciẽs, agnoſcit quo tractura ſit ſua quemque voluptas, ſi in his illisùe occaſionibus conſtituatur. Idquè vt eueniat, verèq; homo in illis occaſionibus ſtatuatur, quibus volens ac lubens in bonum à Deo intentum feratur, ordinatiſſimæ eius prouidentiæ cura fuit. Ad eum ergo modum, diuina rectio lenis & ſuauis eſt, Quid enim ſuauius, quàm voluntate ſua aliquem ducere, eòque inflectere quo ipſemet proprio nutu & propenſione agi velit? Eſt item eo modo diuina rectio egregiè efficax, non quod homini habenas ſuæ voluntatis eripiat, vel neceſſitatione iniecta adigat eam ad vnam partem; ſed quod mouens & excitans accommodatè ad genium noſtrum, efficiat vt ipſimet, volentes ac lubentes faciamus; quod nobis commodiſſimum eſt, Deo autem glorioſiſſimum. Verba ſunt D. Augu-

ſtini, totum hoc negotium diuinè ex-
a lib.1. q.2. plicantis in opere ad Simplicianum. [a]
quam doctrinam iam ſenex ratam ha-
buit. Nam in vltimis libellis quos San-
cti Patris teſtamētum vocare haud im-
meritò poſſumus; libello inquam de
b cap.4. prædeſtinatione Sanctorum, [b] eiquè
adiuncto libro de dono perſeuerantiæ,
[c] illud opus ad Simplicianum refert &
c cap.20. approbat, nec ex eo quicquam retra-
ctauit in opere retractationū, cū de illo
d l.2.c.1. egit. [d] Proſper quoque mentis D. Au-
guſtini probè conſcius, illud opus cum
laude allegat. agens cum Genuenſibus,
e ad excepta Genuenſ.q.1 [e] & eius doctrinam ratam habet. Quod
obiter monere placuit, contra ſuſurro-
nes quoſdam, eam Sancti viri lucubra-
tionem arrodentes; & vocantes in ſuſ-
picionem: itemque contra alios tempe-
ratiores, qui S. Auguſtinum, quæ ibi iu-
nior tradiderat, ſenem correxiſſe volue-
runt. Eſt igitur ad eum modum diui-
na rectio fortis, quatenus infallibiliter
efficit vt faciamus, ipſiquè vltrò nos
dedamus. Quod ſi aliqua per pœnas
& adhibitum flagellum compulſio, ad

domau-

domandam & contundẽdam ſuperbiã noſtram ſit opportuna, eam quoque adhibet Deus: ſicquè vtraque veluti manu admota, efficáciter aſſequitur quod ſibi propoſuerat, & forti ſimul ac leni gubernatione nos regit. Præſertim tamen intentum aſſequitur & fœliciſſimè regit, quia opportunè operatur, & ſiue lenitatis ſiue ſeueritatis argumenta, exhibet cum opportunum eſt. Quã ob cauſam, non minùs dici poteſt, *ipſa opportunitas*, (vt factum à Pythagoricis alibi refero, [a]) quàm ob prouiſum opportunè frugum prouentum, vt Proclus ibidem adductus, interpretatur: Vnde diuinum regimen à Pſalte *virga & baculus* denominatur, quia opportunè in tempore & virgam percutientem, hoc eſt ſeueritatem, & baculum fulcientem, ſiue conſolationes per lenitatem admouet, vt eum Pſaltis locum expoſuit Iſidorus Peluſiota. [b]

a in Natur. Th. diſt. 8. n. 126.

2 Idipſum ſpirituali rectori faciendũ eſt. Explorandus accuratè geniùs ſubditorum, eiquè accommodanda quantũ licet rectio atque correctio, vt S. Baſi-

b l. 1. ep. 301.

lius [a] optimè admonuit. Hoc verò eſſe quod in ſcripturis ſæpè dicitur, dandum eſſe aliquid in tempore, (in quem finem conſtitutum eſſe ſeruum fidelem familiæ Dei præpoſitum, habent Lucas [b] & Matthæus,) [c] egregiè expoſuit Origenes tractans illud Leuit.26. *dabo vobis pluuiam in tempore*. [Neceſſariò (inquit) addit & *in tempore*, ſicut enim imber iſte terrenus, ſi importunè veniat, id eſt cum meſſis colligitur, cum frumenta teruntur in areis, obeſſe magis quàm prodeſſe videbitur. Ita & ij quibus pluuia verbi Dei miniſtranda cōmittitur, obſeruare debent hoc quod dicit ſcriptura, vt in tempore præbeant; Id eſt ne crapulato, & ebrio, verbum Dei ingerant: ne occupato in alijs animo, cum attentus eſſe non poteſt, vel cum alicuius vitij languore conſtrictus eſt, & non doctori, ſed morbo proprio interior præſtatur auditus. Prudēter ergo conijciat, vbi poteſt vacare mens, vbi ſobrius, vbi vigilans, vbi intentus auditor eſt: & ibi pluuiam miniſtret in tempore: ſicut & tritici menſuram, ſeruus

a cap.23. conſtitut. ſub finem
b cap.
c cap.24

uus fidelis, & prudens, in Euangelio conſeruis dare iubetur in tempore.]

3 Cum hac pluuia in tempore, ac voluntaria, iuxtà Theodoreti interpretationem,[a] non cohærent præfecti prætinitiones antecedentes. Itaque remouendæ ſunt; & ſubſtituendæ congruę, ac humanæ voluntati contemperatæ motiones, quantum per rerum, & negotiorum ſtatum licet, vt Deus ipſe, cui ſubeſt cum voluerit poſſe, eluctabilibus tamen motionibus perficit omnia. Huc collimabat diligens illa ſcrutatio propēſionis ac varietatis animorum, quam tanto ſtudio rectori indicit Nazianzenus,[b] & eius veſtigia aſſectatus S. Gregorius.[c] Quibus aſtipulatus homo præfecturæ ſacræ ſcientiſſimus, & optimus religioſę rectionis Magiſter Claudius Aquauiua, induſtriarum volumen pro ſuperioribus conſcripſit, opus perutile, & veluti medullam totius huius negotij, ei vni nixum principio de quo agimus. Quod ſi compulſio interdum nonnulla, prępſertim circa duros & indociles, per caſtigationes neceſſaria videatur;

a In pſal. 67.
b orat. 1.
c in paſt.

deatur; par quoque eſt eam non omitti, vt germana illa fortitudo prudentiam aurigantem ſequens, à qua vigor rectionis expectandus eſt, vndecunque abſoluta & perfecta adhibeatur.

4 Sic inſtituta ſuauitatis & fortitudinis conſociatione, exiſtet illa diuinæ rectionis creata expreſſio quam quærimus; nec erit quicquam quod in rectione humana (quippe ad ideam ſuam expreſſa,) iure deſideretur. Talem religioſæ familiæ præfectum, S. Maximum Lerinenſem Abbatem, poſtea Rhegienſem Epiſcopũ, deſcribit his verbis Fauſtus. [a] [O virum perfecti exercitus, idoneum Ducem. O virum per omnia Deo dignum. Eminebat (vt ſic dixerim) in ipſo habitu animi fortitudo: in ſpecie exteriori, ipſam putares expreſsã imaginem ſanctitatis. Terribilis inceſſu, reuerendus aſpectu; crederes quod ſemper inuiſibilem ilium hoſtem, ipſa vultus ſui virtute terreret. Metuendus ſeueritate, benignitate venerandus, autoritatis cenſuram, humilitatis manſuetudine temperabat. Minabatur quidē

a homil. de eo

frontis

frontis auſteritas, ſed cordis ſerenitas blandiebatur. Ac ſic conueniente in vno diuerſitate gratiarum, Paulus apparebat in vultu, Petrus in ſpiritu: illius diſtrictionis, huius erat pietatis æmulator: ita vt cum præſentiam vix ſuſtineres, abſentiam ferre non poſſes.] Reuocant mihi iſta in memoriam, illa Pōtij de S. Cypriano [a] quem ab iſta ſuauitatis & fortitudinis fœderatione in regendo commendat. [Quæ illi pietas? qui vigor? miſericordia quanta? quāta cēſura? Tantū sāctitatis & gratię ex ore eius lucebat, vt aduocaret intuentium mentes. Grauis vultus, & lætus; nec ſeueritas triſtis, nec comitas nimia, ſed admixta vtrinque temperies, vt eſſet ambigere, vererine plus, an diligi mereretur, niſi quod & vereri & diligi merebatur.]

a in vita

5 Hoc eſt, quod Superiorem debere ſimul eſſe patrem ac matrem ſubditorum, patrem quidem ſeueritate temperata, matrem verò benignitate, tradunt S. Bernardus, [b] & S. Gregorius. [c] Hic tractans illud Iobi 39. *numquid parturien-*

b ſer. 23. in Cant.

c 30. mor cap. 20.

rientes ceruas obſeruaſti, præfatus hæc de ſpiritualibus Patribus accipienda eſſe, cuiuſmodi nominatim ſunt animorum præfecti, ſubdit. [Nihil verò obſtat quod verba Deus de doctoribus faciens, non ceruorum, ſed ceruarum eos ſpecie deſignat; quia nimirum illi veri doctores ſunt, qui cum per vigorem diſciplinæ patres ſunt, per pietatis viſcera eſſe matres nouerunt. Qui labores ſanctæ conceptionis tolerant, & proferendos Deo filios intra vterum charitatis portāt. In edenda enim prole, amplius matres laborant, quæ creſcentem intra vterum conceptionem, longo menſium tempore ſuſtinent; & quæ ex vtero procedentem, non ſine magnis doloribus diſponunt. Vnde & hìc apta conſideratione ſubiungitur. *Dinumeraſti conceptus earum?* Sancti enim Viri cum de profectu auditorum cogitant, quaſi iā vtero conceptionem portant. Sed cum nonnulla quæ dicenda ſunt differunt, & aptum ſuis exhortationibus tempus quærunt, velut à partu, quem fieri appetunt, in menſium prolixitate dilatātur.

tur. Et ſæpè dum quædam quæ ſentiūt, intempeſtiuè dicere audientibus nolūt, in ipſa tārditate proferendæ ſententiæ, ſiue ad hæc quæ ſuadenda ſunt, ſeu ad illa quæ increpanda, conſilio altiori firmantur. Et dum cogitatur vita filiorū, nec tamen ante tempus lingua conſiliū mentis eijcit; quaſi iam concepta ſoboles, intra vterum creſcit: vt ad auditorum notitiam, tunc ſententia cordis exeat, quando prolata vtiliter, quaſi per congruum tempus viuat.] Quomodò ſpiritualis pater, vniuſque corporum parentis partes circa animum ſuſtineat, & quomodò lenitatem cum fortitudine coniūgat, adhibita ea ad genium ſubditi contemperatione quam ſupra expoſuimus, egregiè omnino ex verbis adductis S. Gregorius. Itaque ſicut Deus naturalis filij ſui pater ſimul eſt ac mater, vt ſcitè dixit Syneſius hymnum Deo pangens; [a] idemque mundi quem regit, Pater ſimul ac mater μητροπάτωρ à Clemente Alexandrino [b] nominatus habetur; ita Superior in Dei imitationem intentus, pater ſimul

a hymno 1. & 3.
b lib 5. ſtrom. ex Orpheo.

Digitized by Google

mul ac mater eſſe debet eorum quos habet in Chriſto filios, quod ea de qua agimus ſuauitatis ac fortitudinis coniunctione, & prudenti conſociatione, aſſequetur.

6 Nec qui Superiorem religioſum Patris duntaxat nomine inſigniunt, vt ſupra tractatum eſt, lenitatis & efficacitatis mixturam tollunt. Nam fortitudinem & vigorem rectionis in paterno nomine micantem, benignitas quoque & ſuauitas comitetur neceſſe eſt, ne poteſtas patria degeneret in herilem, & filij in mancipia tranſeant, quibus ſæuitia Domini ſit horrori, non paterna charitas amori ſimul ac venerationi. Vtramque igitur commiſtam & contẽperatam, pręfert Patris appellatio. In quam rem egregiè præter cœteros diſſerit Philippus Abbas.[a] Exhibeo partẽ, longioris diſputationis circa illud Apoſtoli ad Epheſ. 6. *Patres nolite ad iracundiam prouocare filios veſtros*, quibus verbis & ſiœnaram filiorum licentiam, & patrum poteſtatem repreſſam, ne vltra paternam, ideſt benignitate commiſtã auſte-

a lib. de obed. c. 41

auſteritatem ſæuiant, arbitratur. Itaq; perinde id eſſe ait, ac ſi dixiſſet Apoſtolus. [Nolite eis iræ venenum infundere, quos grato vnctionis oleo debetis perfundere. Nolite ad aliquod eos vitium prouocare, quos ab omni debetis vitio reuocare. Nolite filijs paſſu tenero ad Dei feſtinantibus viſionem, occurſu peſtifero importunam inferre læſionem; ne qui debent affectu filiali veſtris iuſſibus obedire, impulſu fero compellantur ab eadem obedientia reſilire. Bonus enim pater, non elatus collatæ ſibi faſtigio præfecturæ, ſed voluens, & reuoluens onus impoſitæ ſibi curæ, non ſpirat minas in ceruices tremulas ſubiectorum, ſed vix reſpirat dum frequenter ſuſpirat, graui ſollicitudine filiorum. Bonus Pater filijs non parat laqueum, non ruinam; ſed eis ſalutarem, non tam verbis quàm moribus dat doctrinam, vt ſerpentis aſtutiæ, iungat manſuetudinem columbinã. Illa prudenter corrigit proſerpentem tortitudinem vitiorum; iſta ſibi clementer allicit pronam teneritudinem animorum. Corrigit in-
quam

quam ne effluant, vel fortè per effluant nullo repagulo cohibente; allicit verò ne deficiant, & è via reſiliant ſæuitia intolerabiliter perſtrepente: per illam filijs pater ingerit reuerentiam, & timorem: per iſtam verò ſuggerit patientiã & amorem, ne vel amor ſine timore efficiat negligentes, vel timor ſine amore (quod eſt grauius,) odientes. Vnde Paulus cum Philippenſes inſtruens diceret; *Quæcunque ſancta*, ſtatim ſubiũxit. *Quæcunque amabilia, hæc cogitate*; ſic acquirendam vel tenendam, innuẽs ſanctitatem, vt ei neceſſariò copulandã aſtrueret, charitatem. Et ne hoc videretur cæteros præmonere, quod ipſe vel non poſſet, vel nollet forſitan adimplere, conſequenter adiecit; *Quæ & didiciſtis, & vidiſtis & audiſtis in me*; Super quo etiam Theſſalonicẽſibus loquens, prælatos breuiter inſtruit dicens. *Corripite inquietos, Conſolamini puſillanimes*. Quibus verbis dat apertè intelligi, quod non ſufficienter operetur in ſubditis correptio ſanctitatem, niſi in eis etiam ædificet, conſolatio charitatem:

cum

cum ſub faſce correptionis puſillus animus defatiſcat, niſi grato conſolationis beneficio reuiuiſcat. Non vult ergo Apoſtolus vt pater à filijs ſolummodò timeatur, ne timor ad odium deuoluatur, ſed ſic eum vult timeri, vt etiã ampliùs diligatur.] Vides, quem Philippus in rectione vult Patrem agere; ſimul informare vt ſit mater; ideſt, vt lenitatem iungat cum efficacitate, pietatem cum ſeueritate mitigata, quod eſt vt cum Clemente Alexandrino loquebamur, eſſe μητροπάτορα.

Id ipſum ſub alijs vocibus, Dorohteũ præfectum admonebat S. Iſidorus Peluſiota. a[Erga bonos (inquit) & probos, humilem eſſe te oportet, erga audaces verò elatum. Nam cum illi facilitatem virturem eſſe reputent, hi verò audaciam, fortitudinem; hinc apud illos, humilis modeſtia adhibenda eſt: apud hos autem fortitudo, quæ ipſorũ perſuaſionem ex audacia ortam extinguat, vt illis quidem proſit, hos verò exiſtimatio tua humiliet. Neque enim ijſdem omnes rebus capiuntur, vti nec

a lib. 5. ep. 251

ijſdem

ijſdem remedijs curantur, ſed prout morborum genera fuerint, ita & remedia, ſint oportet.]

7 Varijs ſacris Symbolis, quæ iuuat adducere, illuſtrat hanc doctrinam Hugo Victorinus[a] [Curandum (inquit) eſt, vt rectorem ſubditis, & matrem pietas, & patrem exhibeat diſciplina. Et inter hæc ſollicita circumſpectione prouidendum, ne aut diſtrictio rigida, aut pietas ſit remiſſa: vt inſit & iuſtè conſulens miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina. Hinc ſemiuiuo vinum, & oleũ adhibetur; vt per vinum mordeantur vulnera, per oleum foueantur; & ſit in vino morſus ſeueritatis, & in oleo mollities pietatis; fiatque ex vtroque temperamentum quoddam; quo videlicet, nec multa aſperitate exulcerentur ſubditi, nec nimia lenitate ſoluantur. Vnde in arca fœderis, cũ tabulis virga ſimul & manna eſt, quia cum Scripturæ ſacræ ſcientia in arca pectoris; ſicut eſt virga diſtrictionis, ſic & manna dulcedinis. Hinc Dauid *Virga tua & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt*. Virga enim percuti-

a tomo 3 l. 4. miſ tit. 11.

cutimur, baculo ſuſtentamur. Sit ergo diſtrictio virgæ quæ feriat, ſit & conſolatio baculi, quæ ſuſtentet: ſit amor, ſed non emolliens, ſit rigor, ſed non exaſperans; ſit zelus, non immoderatè ſæuiens: & pietas non pluſquàm expediat parcens.] Eadem ferè apud S. Bonauenturam leguntur.[a]

8 Apud S. Gregorium,[b] profertur in hanc rem ſymbolum, ex vnctione Dauidis in Regem per Samuelem, quæ facta dicitur Samuele tollẽte cornu olei. Hoc ſic exponit S. Gregorius. [Cornu olei tollitur, vt in excellẽti liquore, magiſter Eccleſiæ vir eſſe ſtudeat magnæ miſericordiæ. Oleo vngitur caput Regis, quia lucere ſuper candelabrum debet per flammam verbi. Cornu oleum recipit. vt increpando purget, & miſerando per blandimenta trahat. Cornu etiã recipit in ſublimitate ordinis, oleũ ad fomenta virtutis. Sed pleno cornu vngitur, vt virtus Pontificis plena doceatur. Cornu namque plenum in vnctione ſua habet, ſi tam virtute miſericordiæ; quàm charitatis & verbi, perfectus

a de ſex alis Seraph. c. 4.
b lib. 6. in 1. Reg. cap. 16.

ſectus eſt. Plenum etiam cornu in vnctione ſua habere cognoſcitur, cuius omnis poteſtas per miſericordiã diſpẽſatur. Ipſa quippè auctoritas ſanctæ Eccleſiæ, cum ſine miſericordia eſt, nulla eſt: quia tunc ſpiritualis eſt rigor diſciplinæ, cum lenimento non vacat miſericordiæ. Cornu ergo & oleum ſimul oſtenditur, vt diſciplina ſemper cum miſericordia teneatur. Cornu namque oleo plenum dicitur, vt vbicumq; cornu acumen exhibet, exhibeat refuſæ gratiæ vnctionem.] Eadem pleniùs præmiſerat, ad illa verba, *vnges quem monſtrauero tibi.* [a]

a eodem cap. ferè initio

9 Quod de vaſis templi à S. Gregorio in hanc rem accommodatur, [b] annotatu dignum eſt. Exponens enim quod eſt apud Ezechielẽ de labio menſæ reflexo intrinſecùs per circuitum, ait in ſecunda expoſitione. [Sæpè contingit vt diſciplinæ regulam quam ſcit dicere, neſciat tenere, qui aut nimio zelo motus minùs ſe per mãſuetudinẽ tẽperat, aut nimia manſuetudine placidus, minus ſe contra vitia in zeli ſtimulo inflammat.

b hom. 21. in Ezech. ſub finem.

flammat. Magna enim conſideratione debemus penſare quod ſcriptum eſt: Quia in vaſis rempli, inter coronas & plectas, Boues & Leones & Cherubin exſculpta ſunt, ſubter boues & leones lora dependentia. Corona quippè ſignum victoriæ, plectæ autem concordię vnanimitatem ſignant. Cherubin verò *plenitudo ſcientiæ* dicuntur. Sacerdotes enim atque doctores, inter coronas & plectas, ideſt inter fortitudinem boni operis, quo ad victoriam currunt, & charitatis concordiam qua à ſe viciſſim non diſcrepant, per boues atque leones & Cherubin deſignati ſunt: quia in plenitudine ſcientiæ quam habent, neceſſe eſt, vt & boum manſuetudinem teneāt, & terrorem leonum, quatenus in diſciplinam quam prędicant, & ex ſancto zelo accenſi ſint, & paterna dulcedine tranquilli. Quibus ſubter ſe lora dependeant. Super eos enim lora dependere eſt cuſtodię vincula ſubditis tenere. Quæ tunc rectè ſeruātur, cum nec boū manſuetudo in zeli feruore amittitur, nec leonum terror, in manſuetudine

declinatur. Tanta quippe debet eſſe diſcretio, vt nec diſciplina nimia, nec ipſa quoque miſericordia ſit remiſſa. Ne ſi inordinatè culpa dimittitur, is qui eſt culpabilis, in rearu grauiùs aſtringatur. Et rurſus ſi culpa moderatè retinetur, tanto qui corrigitur deterior fiat, quãto erga ſe nil ex benignitatis gratia agi conſiderat. Exhibenda itaq; prauis eſt aſperitas in oſtenſione; charitas, in mẽte; vt dura oſtenſio delinquẽtem coerceat, & charitatis cuſtodia mercedem manſuetudinis non amittat.]

10 S. Bernardus. [a] huc adaptat aromata à tribus pijs mulieribus coempta, quę ad trinam paſtionẽ B. Petro à Chriſto demandatam referẽs, inſinuaſſe ait, neceſſarias animorum rectori tres dotes; compaſſionem, zelum, diſcretionẽ; quibus egregiè exponit mixturam illã leniratis & efficacitatis quã quærimus. Ait igitur. [Temetipſum attende, vt alij noueris compati. Vt arguas in ſpiritu lenitatis, te ipſum conſidera, ne & tu tenteris. Sed quia exemplum efficaciùs perſuadet, & altiùs imprimit animo,

a ſerm. 2 de Paſch.

mo, mitto vos ad illum ſanctum ſenem qui cum audiſſet peccaſſe vnum ex fratribus, amariſsimè flebat, inquiens: *Ille hodie, & cras ego*. Qui ſic flebat ſuper ſe, putas quia non compaſſus ſit fratri? Hic itaque cõpaſſionis affectus multis quidem prodeſt; quia animus liberalis; contriſtare quẽ pro ſe viderit anxium, erubeſcit. Sed quid agimus, quòd multi dura ceruice, & attrita ſunt fronte, vt quo magis eis compatimur tanto magis noſtra compaſſione & patiẽtia abutantur? Nonne ſicut compatiebamur fratri, ita ipſi iuſtitiæ compatiendum eſt quam vidimus tam impudẽter abijci, tam imprudenter prouocari? Scio; ſi qua in nobis eſt charitas, contemptum hunc Dei ferre æquanimiter nõ poſſumus. Hic eſt zelus iuſtitiæ quo aduerſus delinquentes accendimur, tamquã pietate ducti erga eam quam videmus contemni iuſtitiam Dei. Verumtamen oportet vt priora ſibi vindicet compaſſionis affectus. Alioquin in ſpiritu vehementi; conterimus naues Tharſis, conterimus quaſſatum calamum, ex-

tinguimus linum fumigans. Sed cum vterque aderit, videlicet compaſſionis affectus & zelus iuſtitiæ, neceſſe eſt vt adſit ſpiritus diſcretionis, vt miſcens aptè temporibus tempora, oportunè æmulari, & nihilominus ignoſcere ſciat. Samaritanus ſit cuſtodiens, & obſeruans, quando oleum miſericordiæ, quādo vinum feruoris exhibeat. Et ne fortè putetis meum iuuentum; Prophetam audite, in pſalmo hæc eadem, & eodem ordine poſtulantem. *Bonitatem* (inquit) *& diſciplinam, & ſcientiam doce me.*]

11 Prodijt non ita pridem, ſancti Patris nomine concio ad Prelatos in Concilio generali, luculenta profectò, nec S. Bernardo indigna. Ibi quatuor Ezechielis facies accommodans rectoribus cœterorum, ſic diſputat de hoc ſeueritatis mitigatæ & lenitatis coniugio in Superiore Eccleſiaſtico. [Oportet, vt omnis qui præeſt populo Dei, leonem ſeſe exhibeat, terribiliter corrigendo delicta; bouem ſtrenuè tractando terrena; hominem benignè hominibus compatiendo; aquilam ſublimiter euolando, & ſub-

& ſubtiliter diuina contemplando. Vtinam autem nemo hodie in Prælatis inueniretur nimis habẽs de leone, parùm de homine; immoderatè in ſubditos ſæuiens, cum auſteritate & potentia imperans, nec hominem ſeſe erga homines exhibens, aut cognoſcens. Vtinã nemo qui nimium hominis, parũ leonis exhibeat: qui ſic ſcilicet compatiatur hominibus, vt nec criminibus indignetur, &c.] Confirmat hæc ipſa paulo poſt B. Gregorij autoritate, quem notat voluiſſe, [vt ſit Rector benè agentibus per humilitatem ſocius, cõtra delinquentium vitia per zelũ iuſtitiæ erectus, & leoninam faciem exhibens & humanam.] Itaque iuxta Bernardum, ſymbolũ illud multiforme Ezechielis, quod varij ad tam diuerſa diſtorquent, ad hoc de quo agimus, lenitatis & efficaciæ coniugiũ in Rectoribus ſpectat.

12 Agricolæ ſymbolum, partim vitem multipliciter fouentis, partim purgantis vt fructum plus afferat, egregiè proponitur à S. Chryſoſtomo [a] dignitætem ſacræ præfecturæ, eiuſquè munia

[a] homil. 15 in 2. Cor. in mor.

declarante, his præter cœtera [Porrò artes etiam quaſdā perſpicere eſt, quæ imperij ſpeciem imitentur; ac potiſſimùm agriculturam. Eſt enim plantarū velut præfectus quidam, agricola: quippè qui partim eas amputet, ac cohibeat partim augeat & excolat: non ſecus ac clariſſimi quique principes, flagitioſos homines, ac pluribus labem & perniciē afferentes, ſupplicijs afficiunt atque excindunt; bonos contra & modeſtos viros, ad ampliores honores prouehūt. Quo fit vt ſcriptura quoque, vinitoribus Antiſtites comparet. Quamquam enim plantæ, vocem nullam mittunt, vt in vrbibus ij ſolent quibus iniuria *fit*. At per ipſum tamen aſpectum iniuriam acceptam oſtendunt, vt quæ à noxijs herbis in arctum coactæ marceſcāt. Atque vt improbitas legibus coërcetur, ad eundem modum hìc quoque artis huius adiumento, & terræ vitium & plantæ ignobilitas ac feritas corrigitur. Etenim ea omnia quæ in humanis moribus exiſtunt, illic quoque reperiemus, aſperitatem nimirum, mollitiem, timidita-

ditatem, temeritatem, inconſtantiam: ac ramos quidem alios, opibus intempeſtiuè atque in vicinorum perniciem florentes, alios rurſus egentes, iniuriàque affectos, velut cum ſepes quædam in vicinarum plantarum exitium aſſurgit, atque item infrugiferæ aliæ arbores & agreſtes in altum elatæ, ſubiectarum arborum incrementum impediunt.] Concludit poſtmodum ex hoc ſymbolo, & latè confirmat, rectionem ſacram vt rectè habeat, optatùmque ſortiatur effectum, mixtura lenitatis & ſeueritatis eſſe temperandam.

13 Symbolum ſacrum non vnum, eſt in hanc rem peropportunum. Inprimis verò ſymbolum pallij quo primarij Antiſtites iam olim in Eccleſia vtuntur. ὠμοφόριον Græci nominant; quod quomodo ad paſtoralis muneris expreſſionē pertineat, paucis his verbis tradit Iſidorus Peluſiota,[a] rogatus ab Hermino Comite myſterium eius enucleare. [Id amiculum quod Sacerdos humeris geſtat, atque ex lana non ex lino contextum eſt, ouis illius quam Dominus ab- lib. 1. ep 136.

erran-

errantem quæſiuit, inuentamque humeris ſuis ſuſtulit, pellem deſignat. Epiſcopus enim qui Chriſti typum gerit, ipſius munere fungitur, atque ipſo etiam habitu, illud omnibus oſtendit, ſe boni illius ac magni Paſtoris imitatorẽ eſſe, qui gregis infirmitates ſibi ferendas propoſuit. Ac diligẽter animum attende. Nam cũ ipſe verus Paſtor per adorandorum Euangeliorum apertionem accedit, tum demum Epiſcopus aſſurgit, atque imitationis habitum deponit: hinc nimirum, Dominum ipſum, Paſtoralis artis ducem, ac Deum & herũ adeſſe, ſignificans.] Quod cuiuſuis Epiſcopi amiculum eſſe pallium velle videtur S. Iſidorus eique in huius expoſitione aſtipulatus Simeon Theſſalonicẽſis, [a] nunc non excutio. Nam etiam in Latina Eccleſia olim, (quicquid dicat Amalarius [b] palliũ quibuſuis Epiſcopis abrogans, perinde ac lamina aurea inferioribus omnibus ſacerdotibus in Aaronica Hierarchia abiudicabatur) inferioribus Epiſcopis fuiſſe conceſſum pallium, docet exemplum Siagrij Auguſtodunenſis

a l de templo.
b lib. 2. de offic. c. 23.

dunẽſis Epiſcopi, cui S. Gregorius [a] poſcente Brunichilde palliũ tranſmiſit, & idem ius eſt Lucenſi Epiſcopo in Hetruia alijſque nonnullis. Et quamuis alias ob cauſas aliquandiu comperendinauit; non tamen cauſatus eſt, palliũ Epiſcopo non quadrare, quæ fuiſſet expedita petitionem declinandi ratio, ſed alia allegauit quæ apud eum legere eſt, ijſque adhibitis quæ à Siagrio exigebat, tranſmiſſi ad eum pallij vſum cõceſſit. Sed hoc (vt dixi) alibi excutiendum eſt, cum Hoſtienſi in ſumma, cum agit de autoritate & vſu pallij, & Andrea Sauſſayo qui pereruditam de pallio tractationem, ſuo de myſticis Galliæ ſcriptoribus commentario adiunxit, ſacra eruditione (vt omnia ab illo præſtanti ſcriptore emiſſa,) redundentem.

[a] l. 7. ep. 5.

S. cui cõcedendũ

14 Hærendo autem in præſentis inſtituti finibus, veriſſimè aiebat S. Iſidorus Peluſiota, palliũ eſſe paſtoritij muneris ſymbolum, imo pro plenitudine ac exſolutione Paſtoralis poteſtatis adhiberi, conſtans eſt doctorum ſacros canones interpretantium doctrina: cui adſcri-

ſcribuntur qui ſacros ritus enucleant.
j de ſacr. Vidēdi nominatim Hugo Victorinus,[a]
Card. Alexandrinus, ac Card. Turre-
b ad ca. *quoniam* diſt. 100. c l. 2. de ritibus c. 9. à nu. 41. cremata,[b] & Thomas Valdenſis, quos & alios deflorauit Io. Stephanus Durātus Ex ea porrò paſtoralis muneris per hoc amiculū expreſſione, inualuit apud veteres Canonum interpretes, præſertim Ioannem Andream & Petrum Raueunatem opinio, quod non *pallium* ſed *palleum* à pallēdo denominari oporteat hoc muneris paſtoralis ſymbolū, quod pallere non à ſulphure inhalato vt Danielem Maſchorum Metropolitam ridiculè factitaſſe, ſcribit Sigiſmundus Herbeſtenius deſcribens res Moſcouiticas, ſed præmetu reddendæ rationis, par ſit, eū cui munus paſcendi animas ſit concreditum. Id quod Archidiaconus; extendit ad pallorem ex ieiunijs vigilijſq; per paſtores animarum ſuſcipiendis, vt ritè munus ſuum exequantur, & oues macie ſua ſaginent, jugibúſque excubijs tutas reddāt. Quam vocis ethymologiam non præſto, quamuis ſubiectæ notioni planè adſcribar. Vt enim in

huius

huius opellæ principio diſputatum eſt, tam multæ ſunt tamque graues muneris paſtoralis difficultates, ſummis obſeptæ vndecunque ſalutis æternæ diſcri minibus, vt non poſſit non pallere qui humeros tãtæ ſarcinæ ſubijcit, nec poſſit non agnoſcere obnoxium ſe eſſe & frangendo laboribus, & caſtigando ſuſceptis vltrò imbonitatibus corpori, ne fortè cum alijs prædicauerit ipſe reprobus efficiatur, & non ad Chriſti ſupremi Paſtoris contubernium poſt exactũ fideliter in hac vita munus paſcendi oues patris transferatur, ſed cũ ouibus occiſionis in Tartari caulam morti depaſcenti ſubijciendus trudatur: quæ ſors pleroſque (vt Propheta appellabat,) Paſtores & idola, nomen ſanctũ ementientia, manet.

15 Hoc igitur Paſtoritiæ poteſtatis ſymbolum, ad omnes æquè Rectores animarum, ſin minùs vſu externo, at ſubiecta notione & myſtica ſignificatione pertinens, egregiè præſenti inſtituto commodat, quod optimè eruitur ex S. Gregorio, pallij myſteria Maximũ l.7.epiſt. ep.129.

Salo-

Salonitanum edocente ; & diſtinctiùs ex Innocentio tertio, qui copioſè pallij myſtetia aperiens, poſtquàm pallij ſtructuram exhibuit, addit. [Hæc omnia moralibus ſunt imbuta myſtetijs, & diuinis grauida Sacramentis. Nam vt ſcriptura teſtatur, *in theſauris ſapientiæ, ſignificatio diſciplinæ*. In lana quippè notatur aſperitas, in candore benignitas deſignatur. Nam Eccleſiaſtica diſciplina, contra rebelles & obſtinatos ſeueritatem exercet, ſed erga pœnitentes & humiles exhibet pietatem. Propter quod de lana non cuiuslibet animalis, ſed ouis tantùm efficitur, quæ manſuetum eſt animal.] Imo ex lana agnorum qui expteſſiùs præferunt manſuetudinem, vt ex opere ſacrarum ceremoniarum attingere memini in tractatione de Cereo Agno conſecrato. Hanc autem lenitatis & ſeueritatis mixturam regimini Eccleſiaſtico ſummoperè congruentem, & in pallio expreſſam, Innocentius, illuſtrat addito exemplo curationis Euangelicę à Samaritano adhibitæ interuentu vini & olei ; [vt per vinum

l. 1. de myſter. c. 63

num mordeãtur vulnera, & per oleum foueantur: quatenus qui ſanandis vulneribus præeſt, in vino morſum ſeueritatis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis. Hoc nimirum & per arcam tabernaculi deſignatur, in qua cum tabulis, virga continetur & manna: quoniam in mente Rectoris, cum ſcripturæ ſciẽtia, debet eſſe virga diſtrictionis, & mãna dulcedinis, vt ſeueritas immoderatè non ſæuiat, & pietas pluſquàm expedit, non indulgeat.] Sic ibi Innocentius de pallij, ſignificatione myſtica; qui tamẽ quod ſeueritatem bonæ rectioni congruentem, ſignatam dixtt in lanæ aſperitate, vix cohæret cum lanæ mollitudine & vi obtundendi illiſas pluuiæ guttas vt ſtrepitum non edant; qua ex cauſa tacitus & cum ſilentio factus Verbi Dei deſcenſus, dictus eſt quaſi pluuiæ in vellus. Aptiùs itaque inferiùs idem Innocentius ſeueritatem cum lanę lenitate in Rectore coniungendã expreſſam vult per tres acus aureas pallio infixas, ante pectus, ſuper humerum, & poſt tergum. Nam per acum auream

velut

velut in capulo ſupernè rotundam & lapide pretioſo iuſtructam, infernè autem acutam vis coercitiua perbellè inſinuatur. Et quia Rector bonus nō vltrò venit ad puniendū, nec lubens tranſfigit ſubditum, ſed ipſemet eo reprehenſionis aculeo quo ſubditū ferit, cor ſuum pertundit, & aſſiduè ſtudio ac cura pro ſibi concreditorum ſalute fodicatur, duas acus ad laborem & dolorem ſeueriùs agentis Præfecti, tertiam ad ſeueritatem erga ſubditum quaſi transfixum cum aurea mediocritate exprōptam, ſefert Innocentius.

16 Pereleganter, tametſi paulo diffuſiùs, Philippus Abbas, ſymbolum virgæ quę Abbatibus tribuitur, accommodat ad rem præſentem: monſtrans hoc eſſe commonitorium mutum, quo religioſus prælatus commonefit, manſuetudinis cum fortitudine copulandæ in rectione ſua. In quam rem multa præfatus, ſubdit. [Huius autem virgæ myſterium, hoc eſt. Vncus ille quo virga deſuper inſignitur, qui plerumque & pulchrior, & operoſior iuuenitur, Præ-

lati

lati manſuetudinem videtur exprimere, qua ſibi ſuos debet ſubditos attrahere, vt ab eis filiali affectu diligatur, & cũ dilectus fuerit, gratiùs, & efficaciùs audiatur. Illum enim ſubiectus non facilè vult audire, illius non mandatis, non voluntatibus obedire; qui neſciens affectuoſæ manſuetudinis per honeſtum, & perutile nutrimentum, in ſubiectos quaſi leo ſe nimis exhibet truculentũ: Cui diuina ſcriptura, ſi tamen audiatur præbet commendabile documentum, eiuſque feritatem ad manſuetudinis reuocat lenimentum: ne qui debet ſubiectos colligere amplexu columbino, repellat & diſpergat rugitu belluino. *In omni manſuetudine*, inquit, *opera tua perfice, & ſuper hominũ gloriam diligeris*. Et *Quanto magnus es, humilia te in omnibus*. Et paulo infra *noli* (ait) *eſſe ſicut leo in domo tua, euertens domeſticos tuos, & opprimens ſubiectos tibi*. Et longè poſt *Rectorem te poſuerunt, noli extolli: eſto in illis, quaſi vnus ex illis*. Auctoritas diuina, cum prælato manſuetudinem hanc imponit; illũ de quo dicimus vn-

cum virgæ myſticæ ſuperponit: docens quia poteſtas fraudatur honore principali, ſi qui præfertur cœteris, lenitate careat ſociali. Quod & doctores Ethnici videntur confirmare, dum eos qui præſunt, ſtudent ad clementiam inuitare, & etiam eis in exemplum Deos miſericordiæ præmittunt, qui quoties delinquunt homines, eis fulmina non immittunt. Quod ſi Dij placabiles, & æqui (ait Seneca) delicta potentum non ſtatim fulminibus perſequuntur; quanto æquius eſt, hominem hominibus præpoſitum, miti animo exercere imperium?]

17 Hæc & alia ibi pro leni imperio. Subdit autem deinceps pro fortitudine. [Cœterum ne nimia & vitioſa inueniatur manſuetudo, (quicquid enim eſt nimium, declinare in vitium, fixa eſt certitudo) neceſſariò adiungitur eidem manſuetudini, rectitudo: adiunctione cuius, illam obtinet matura ſanctitudo. In cuius typo rei, præfato illi vnco, haſtile rectum ſupponitur, cuius beneficio ſublimior, & euidentior vncus efficitur:

quo

quo abſente ille in terram coruēs, abiectione degeneri tenebreſcit: præſente verò tanquam ſubiuncto candelabro, lumen ſuperpoſitum eluceſcit. Quamuis enim prælati manſuetudo, ad colligendum ſubditos ſe inclinet, neceſſe eſt tamen, vt ad terrena vitia non declinet; ſed rectitudini tāquam vaſi firmiter innitatur, ne lapſis plus iuſto condeſcendeus, ex ipſa leuitate inſtabili collabatur. Debet quidem prælatus, ſic ſe alijs amabilem exhibere, vt eorum tamen nolit vitijs adhærere: ſic eſſe dilector ſubditorum, vt non ſit etiam dilector vitiorum. Quæ nimirum inuenitur nequaquam diligere, cum eis nullū aſſenſum curat impendere: cum ſubiectorum exceſſibus timore vel amore noxio non blanditur, nec adulatorijs eorum obſequijs delinitur. Habet ergo haſtile rectum, cum illorum fallaci gratia delectatur, nec auaritia dominante, illorum pecuniam aucupatur: quum ſic illos diligit, vt quod verum & ſanctum eſt, dicere non recuſet, & diligendi gratia dilectorum vitia non excuſet. Habet

haſtile, cum id quod prauum, & aſperũ in illorũ videt moribus diſſonare, in directũ & planũ ſatagit reuocare; nõ ſolùm verbis perſtepentibus ſalutarẽ doctrinã inferendo; ſed formã ſanctitatis, manu, id eſt operibus præferẽdo. Quia verò vt ſcriptũ eſt, *Peruerſi difficilè corriguntur*, & à peccandi propoſito nec precibus nec blãditijs retrahuntur; cũ ſemel & iterũ cõmoniti fuerint, neceſſariò feriũtur, & eorum viæ latiſsimæ, ſpinis, & maceria ſepiuntur. Cum enim peruerſus quilibet, nolens corrigi non feritur, & ad peccãdum ei via largior aperirur, & nimis prona facilitas indulgẽdi peruerſis moribus, inceutiuum ſuggerit delinquẽdi. Rectè ergo in virga paſtorali, aculeus haſtili ſubiungitur, qui terrã tangit, vel quod amplius eſt, eidem infigitur, in quo etiam virga myſtica terminatur, ſicut ab vnco ſuperiori, de quo iam prædictum eſt, inchoatur. In hoc autẽ aculeo, feriendi ſignatur aſperitas, qua delinquentium ſubiectorum terrena feritur carnalitas, vt quibus non proficit olei aut malagmatis lenimentum, eorũ putre-

putredinem medicinale reſecet ferramentum. Neque enim ſatis inter illos rectitudo debita conſeruatur, niſi eorũ culpa, diſciplinę aculeo feriatur; niſi vulnus putridum ſectionem, & inobedientia dignam ſuſtineat vltionem. Vnde Apoſtolus Corinthijs, *In promptu* (ait) *habentes vlciſci omnem inobedientiam*. Quia verò plerumque ira vel imperitia modum deſerit vlciſcendi, & laxato loco in exceſſum progreditur feriendi; pulchrè haſtili recto, aculeus prædictus adhæret; & manui ferienti, nõ aculeus, ſed haſtile cohæret: ſignanter innuens; quia peccãtes ſic punire debet vltionis amaritudo, vt de manu ferientis nunquam excidat rectitudo. Siue ergo producit aculeum neceſſitate feriendi, ſiue extollit vncum prælatus affectu leniendi; cum ſcilicet vel ſubiectos appetit dignis verberibus cohibere; vel in ſpiritu manſuetudinis ſe amabilem illis, exhibere: haſtile medium nõ recedit a manu; vt rectitudo vtrobique teneatur. Eademque tenentis manus, vnco magis quàm aculeo vicinatur. Cum enim

pro perſona quam gerit,& amari à ſubditis debeat & timeri;neceſſe eſt tamen vt amari ampliùs appetat quàm timeri. Et longiuſculè remotus ab aculeo feriẽdi, viciniorem ſibi habeat manſuetudinem attrahendi]

18 Eadẽ de ſignificato pedi paſtoralis, plerique alij. Ac vt prætercam Rupertum exponentem regulam S. Benedicti in hoc fuſiſſimũ, Autor altercationis ſynagogæ & Eccleſiæ, [a] ſic de eo pedo ſcribit. [Nonne virga paſtoralis, curua in ſummitate, directa in medio, in fine acuta eſt, vt Paſtor trahat iacentem, imo retrahat aberrantẽ, pungat ſurgere nolentẽ, ferat infirmũ, ipſe Paſtor per omnia ſe præbeat directũ ad legis prçceptum ſeruandum? Vnde quidam ait, *Fer, trahe, punge gregem, ſeruando per omnia legem.*] Toloſæ in Eccleſia S. Stephani, imagini S. Saturnini Epiſcopi in marmore antiquiſſimo expreſſæ cum pedo ceu baculo incuruo, hũc verſum ſubijci ſcribit Stphanus Durantus [b] [*Curua trahit quos recta regit, pars vltima pungit.*] id quod etiam Hu-

a cap. 9.

b lib. 2. de ritib. c. 9.

go Victorinus admonuit. [a] At Innocẽtius 3. eadem pedi Paſtoralis myſteria proferens, [b] alium verſum refert, hunc nimirum. [*Collige, ſuſtenta, ſtimula, vaga, morbida, lenta.*] Valentiæ, S. Auguſtini pedum, Bononiæ S. Iſidori eadẽ forma aſſeruari, notat Gauantius. [c] Ad eandem mentem referendum eſt, quod Paſtor pedum geſtans, partem curuam obuertere versùs populum iubetur, vti idem autor obſeruat. Ex Antonino & Gloſſa, eandem paſtoralis pedi ſignificationem illuſtrat Stephanus Durãtius proximè laudatus, ſolos Ruthenos non ſupernè incuruum vt paſſim cœteri vbi uis Antiſtites; ſed in modum Crucis efformatum geſtare referens ex Sigiſmundo Herbeſtenio, qui tamẽ tantùm ait Bartholomæum ſãctæ apud Ruthenos vitæ Metropolitam, cum per Principem omnibus ſe ſacris iuxta ac profanis immiſcentem, prohiberetur muneris ſui exercitatione, baculum Cruciatum quẽ manu geſtabat, monimentum Pontificiæ poteſtatis, in Principis manibus dimiſiſſe vna cùm Metropolitani mune-

a in ſpec. Eccleſ. cap. 6.

b lib 1. de myſt. cap. 62.

c in Rubr. Miſſ. p. 2. tit. 1.

re. Infra verò ſolemniter celebrantē Pō-tificem referens, manus eius inſtruit non cruciario baculo, ſed eo qui Principi quoque & cœteris Sacerdotibus communis eſt, & apud illos *Poſſoch* appellatur. Fortaſſis ergo baculus Cruciger, quo tradito dignitati Metropolitani nuncium remiſiſſe viſus eſt Daniel, non fuit pedum paſtorale, ſed crux Archiepiſcopalis muneris teſſera, qualis in noſtrorum quoque Metropolitanorum vſu eſt, & eſſe Metrapolitanorum autoritatis ſignum, adunatis magna eruditione teſtimonijs demonſtrat Andreas Sauſſayus Opuſculo de eo argumento.

19 Vt vt verò res habeat apud Ruthenos & Moſchos, paſſim apud omnes occidentales, cōpages pedi paſtoralis, ea eſt quam propoſui, & omnino congruè exprimit neceſſariam in animarum rectione lenitatis & ſeueritatis mixturam. Facit verò nominatim ad eiuſdem veritatis illuſtrationem quoad pedum & præfectorum cœnobiticorum, & Epiſcoporum; quod eius materia erat cypreſſi-

preſſina. Ita habetur ex Epiſtola Abbatis Syluæ maioris ad Stephanum Tornacenſem. [Mittimus (inquit) veſtræ chariſſimæ paternitati in ſignum deuotionis & pignoris perpetuæ ſeruitutis, munuſculum indignum ſeruitute veſtra, ſed officio congruum, baculum videlicet cypreſſinum.] Et ſequenti epiſtola, quæ eſt ad Epiſcopum Aurelianenſem. [Munuſculũ vobis mittimus de remotis partibus nobis miſſum, baculum paſtoralem cypreſſinũ, officio veſtro ex qualitate myſterij congruum.] Notauit iſta Hugo Menardus ad Concordiam Regularum S. Benedicti Anianenſis. At Cypreſſus arbor eſt funebris admodum longæua: & idcirco autore Thucydide eorum corpora qui pro patria mortem oppetijſſent, arca cypreſſina condebantur. Quod genus conditorij repudiabant idcirco Pythagoræi teſte Laërtio, quia perſuaſum habebant, Iouis ſceptrum è cypreſſina materia eſſe fabricatum. Cambutam itaque (ſic virgam Paſtoralem appellabant) è cypreſſina materia fabricare, quid aliud

erat

erat, quàm admonere, rectionem ſacrã eo pedo expreſſam diuinæ poteſtatis rectricis portionem eſſe, & idcirco rectã ſemper & nunquam à bono deflexam eſſe oportere, apud eum præſertim qui meminerit moriendum aliquando eſſe, & reddendam fore exactiſſimam de cura ſubditorum & muneris Paſtoralis administratione rationem. Qui potens itẽ eſt ſtimulus ad ponendum typhum ex imperio in alios facilè ſuborientem, & benignè ac humanè agendum cum ijs quos ſaltem communis libitina & nullũ fugiens Proſerpina caput exæquabit.

Itaque hinc quoque lenitatis & fortitudinis neceſſariam mixturam docẽtur qui alijs præpoſiti ſunt ſacri homines.

Digitized by Google

PVNCTVM II.

In Chriſti Domini, & Angelorum, ac Apoſtolorum rectione, ad diuinam conformata; luculentus efficacitatis cum ſuauitate coalitus.

1 EAm lenitatis & fortitudinis conſociationem cui aſtruendæ inſiſtimus, non erit difficile demonſtrare, ab omnibus qui rectionem ſuam ad Dei regimen tanquam ad ſuã ideam cõformarunt, (hoc eſt ab omnibus idoneis & eo nomine dignis rectoribus,) fuiſſe adhibitã. Exempla ſuppeditant, Chriſtus Dominus, Angeli, Apoſtoli, & Apoſtolici viri, quorum in ſuperioribus, & ſeorſim circa lenitatem, & ſeorſim circa efficacitatem, veſtigia preſſimus, eaque nunc quoque curſim relegere, operæpretium videtur; vt veritas iam ex ſupra circa vtramque dictis conſtituta, illuſtretur & ſtabiliatur magis.

2 Chriſtus ergo Dominus, vt potè ima-

imago Dei inuiſibilis, ad diuinæ rectionis exemplar regimen ſuum compoſuit; & ita lenis apparuit, vt ſimul fortis & efficax rector, eſſe & agnoſci voluerit. Proditum id inprimis pædagogi nomine, quod aſſumere dignatus eſt in eam rem factus homo; qua de materia, luculentus extat Clementis Alexandrini cōmentarius tribus diſtinctus libris, quibus paſſim illud oſtendit, Chriſtum eo munere obeundo, lenitatem ſimul & fortitudinem exhibuiſſe. Et id quidem regendi inſtitutum ſeruaſſe Deum Verbum in antiquo Teſtamento per ſigna & delectos à ſe internuncios; poſtea autē vt efficaciùs cōmodis noſtris cōſuleret, idem vſurpaſſe in aſſumpta humanitate, pulchrè in hunc modum tradiderat in protreptico. [Verbum conuertit eos qui habent aures. Et alicubi quidem maledictis inceſſit, alicubi etiā verò minatur: & nonnullos quidem deflet homines, nonnullis verò canit, quemadmodum bonus Medicus corporum ægrotantium, alia quidem effingens cataplaſmatibus, alia verò le-

uigans

liigans, alia autem exhauriens, alia autem ferro quoque diuidens, alia autem vrens, & nonnunquam etiam ſecans, ſi qua ratione fieri poſsit, vt præter partē vel membrum, poſsit homo ſanari. Multiplices quidē habet Seruator voces & modos ad ſalutem hominum; minans admonet, maledicens conuertit, deflēs miſeretur, pſallens per rubum loquitur, quoniam illi ſignis egebant, & prodigijs & igne terret homines ex columna flāmam accendens, quod eſt ſimul gratiæ, & timoris indicium: ſi obedieris, lucē ſi non obedieris, ignem. Quoniam autem & columna. & rubo caro eſt pretioſior, Prophetæ poſt illa loquuntur. Ipſe eſt dominus loquens, in Eſaia, ipſe, ipſe ore Prophetarū, quod ſi tu nō credis Prophetis, fabulam autem exiſtimas & viros, & ignē, ipſe tibi loquetur Dominus.] Et loquetur eodem planè modo quo anteriùs, per rubum, & columnam atque Prophetas: ſcilicet pariter ſe lenem & fortem prodens, vt fert pædagogi nomen iuxta Clementem.

3 Idem virgam huius pædagogi in eun-

cundẽ ſenſum interpretatur [a] Ait enim virgam illam cuius eſt apud Pſaltem mentio frequens, virgam eſſe potentiæ & virtutis: id eſt ſignificare rectricem Chriſti poteſtatem venerandam & grauem; conſolatoriam & ſalutarem ſiue fortem, vnde non virgam ſimpliciter ſed virgam & baculum appellari. Nec aliter de ea Chriſti virga conſolante ſimul & terrente atque adeò lenitatem ſimul & fortitudinem eius præferente, Chryſoſtomus ad illud pſalmi 109. *virgam virtutis tuæ emittet dominus ex Sion*. Scitè verò S. Hilarius [b] idem colligit ex eo quod apud Iſaiam, Chriſti virga dicatur florulenta. [Verbi (inquit) doctrinam, virgam nuncupari, ex veteri ita cognitum eſt cum dicitur: *Virga directionis virga regni tui:* quia hæc quidem eſt virga directionis, qua per doctrinam in æquam viam vtilemque dirigimur. Et quæ virga regni eſt, neceſſe eſt ipſa illa doctrina ſit regni. Ipſum autem Dominum noſtrum, ob doctrinę ſuæ vtilem, ac moderatam prædicationem, virgam nuncupatum ita accepimus

[a] lib. 1. pædag. cap. 7. in fine.

[b] in pſ. 1.

mus dicente Eſaia: *exiet*, (inquit) *virga de radice Ieſſe*. Ac ne tyrannicam in eo ſeueritatem per virgæ nuncupationem auderet quiſquam opinari, continuò propheticus ſermo ſubiecit; *Et flos de radice eius aſcendet, & requieſcet ſuper eum Spiritus Domini*; vt virgæ ſeueritatem floris ſuauitas temperaret, cum vnicuique noſtrum doctrinæ terror regimen perfectæ beatitudinis admoueret.] Profecit S. Hilarius ex Origene, qui florulentam illam Chriſti virgam apud Eſaiam, eodem modo interpretatur. [a]

4 Eodem pertinet corona Chriſti ſpinea. Obſeruauit id inſigniter Clemens Alexandrinus, [b] affirmans Iudæam cū Chriſtum vt maleficum crucifixit, improuidè eundem vt regem coronaſſe, & quidem ſpina ſemper florenti, vt ſignificaretur tutela & beneficētia ac lenitas in beneuolos ac dociles; & è contrario cruētatio & caſtigatio immorigerorū. Vnde nos qui credidimus & obſecuti pio rectori ſumus, ex eius rubis ficus, ex ſpinis vuas dulciſsimas colligimus; rebelles verò & increduli, inde laniati ſunt

a homil. 3. in Eſaiam.

b lib. 2. pædag. cap. 8.

ſunt & ſauciati. Hæc & alia Clemens eo loco de Chriſti corona ex tribulis noſtris contexta, vt ſignificaretur quorſum ad nos veniſſet rector Chriſtus, vt etiam Gregorius Nyſſenus [a] & Iſidorus Peluſiota [b] conſiderarunt. Addit verò vnum Clemens, quod interpres mentem eius minùs aſſecutus, expreſsit ſub. obſcuriùs. [Cum omnipotens (inquit) vniuerſorum Dominus quando cæpit per verbum legem ferre, & Moyſi ſuam potentiam voluit manifeſtare, ei diuina viſio oſtenditur, formatæ lucis in rubo ardente. Spinoſa autem planta eſt rubus. Poſtquam verbum legem ferre & cum hominibus conuerſari, deſijt, myſticè rurſus Dominus, corona, coronatur. Hinc illuc vnde deſcenderat, abiẽs veteris deſcenſus, principium inſtaurãs, ac de integro veluti in ſummam redigens, vt quod primum per rubum verbum viſum fuerat, per ſpinam rurſus aſſumptum, oſtenderet omnia eſſe vnius potentiæ, cum ſit vnus & patris, qui vnus eſt filius principiũ & finis ſeculi.] Quod interpres vertit *in ſummã redigens*

a lib. de perfect. Chriſt. form. ſub finem.
b lib. epiſt. 95.

ſpectata

ſpectata vi Græcæ vocis ἀνακεφαλαιούμενον verti debuit *recapitulās*: vt ſignificetur, quod in ea Chriſti corona factū eſt, recapitulationē fuiſſe veteris typi quem in ſe Chriſtus expreſſit. Nam ſicut olim verbum in rubo apparuit laturum legē; ita poſtea verbum in ſpinis viſum eſt in cruce: quæ duo perbelle reſpondent ſibi inuicem, quandoquidem vtrobique verbum eſt inter ſpinas: vnde antiquus deſcenſus recapitulatur in ſecundo, & vtrobique lenitas ſimul & efficacitas regis Chriſti manifeſtatur: nam fuiſſe rubum ardentem vtriuſque ſymbolum iā ſupra ex protreptrico Clementis didicimus. Idem verò ſignificat Chriſti corona ſpinea, vt hoc loco diſſerit Clemens.

5 Egregiè de hac efficaciæ & lenitatis mixtura in Chriſti rectione S. Gregorius [a] exponens illud de Iobo prolatum, quod Chriſto accōmodat, *vir erat ſimplex, & rectus*. In rectitudine (inquit) iuſtitia, in ſimplicitate autem manſuetudo ſignatur. Plerunque nos cum rectitudinem iuſtitiæ exequimur, māſuetudinem ſeruare cupimus, iuſtitiæ recti-

[a] lib. 1. mor. c. 10

Ee tudi-

tudinem declinamus. Incarnatus autẽ Dominus, ſimplicitatem cum rectitudine tenuit, quia nec in manſuetudine diſtrictionem iuſtitiæ, nec rurſum in diſtrictione iuſtitiæ virtutem manſuetudinis amiſit. Vnde cum quidam deducta Adultera hunc tentare voluiſſent, vt in culpã aut immanſuetudinis aut iniuſtitiæ laberetur, ad vtraque reſpondit dicens, *Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat*. Dat ſimplicitatem manſuetudinis, *Qui ſine peccato eſt veſtrum*. Dat zelum iuſtitiæ, *primus in illam lapidẽ mittat*. Vnde & ei Propheta dicit; *Intende, proſperè procede & regna, propter veritatẽ, & manſuetudinem, & iuſtitiam*. Veritatẽ quippè exequẽs, manſuetudinem cum iuſtitia conſeruauit: vt nec zelum rectitudinis in manſuetudinis pondere amitteret, nec rurſum pondus manſuetudinis zelo rectitudinis perturbaret.] En igitur præclaram in Chriſti rectione lenitatis & efficaciæ mixturam, iuxta S. Gregorium. Alibi eandem mixturam inſinuari, tributa Chriſtò *vermis* denominatione,

mon-

monſtratum eſt, agendo de verbo hamato.

6 Angelum teſtamenti, Chriſtum, fuiſſe à Deo deſignatum cum Moyſi diceret, *Angelus meus præcedit te*. Exodi 32 exiſtimauit Clemens Alex. [a] Itaque rectè ei primario Angelo, ac veluti Angelorum Archangelo, ſubnectam Angelos quorum rectionem ſuauitate & iuſtitia, lenitate ac fortitudine temperatam, cum ex praxi in varijs ſcripturis expreſſa licet perſpicere, tum nominatim ex capite 23. Exodi: vbi ducatus & rectio Iſraelitici populi, lenitate & ſeueritate temperatus (id quod etiã vt ſuperiùs ex Clementis protreptrico referre memini, columna præuia ſignificabat) dilucidè exprimitur: lenitatem enim & benignitatem, præferunt varia officia, quæ ab Angelo rectore obuentura populo ſi morigerum ſe ac docilem præbeat, denunciantur. Fortitudinem verò ac ſeueritatem, ferunt quæ ibidem adduntur, de Angelo cum populus peccauerit non dimiſſuro: ideſt omnino repoſituro condignam vltionem, nec

a lib. 1. pædag. c. 7.

Ee 2 dor-

dormitaturo aut dormituro ad populi quem cuſtodiebat præuaricationes, ac ſcelera. Quod autem aliqui, ſenſum illorum verborum, *nec dimittet cum peccaueris*, eſſe voluerunt, *nec ob peccata tua quātumuis grauia te abijciet, ſed fidus tibi ac conſtans comes adhærebit*; alienum eſt à vero ſenſu verborum. Itaque ſignificatur reuera, non impunè fore populo, ſi Angeli ducatum indocili animo & rebelli voluntate ſequatur: Hunc quippè rectorem ac ducem, non lenem modò & ſuauem, ſed etiam fortem fore; ac proinde caſtigaturum quos ſuauis tractatio in officio non continuerit.

7 Apoſtolorum rectionem, ad eandem diuini regiminis amuſſim, lenitate & vigore commixtam, multa demonſtrant. S. Hilarius [a] eam mixturam præclarè docuit à B. Paulo adhibitam exponens virgam ferream, cuius mentio eſt pſalmo 2. Sic enim ſcripſit. [Ne ius tyrannicum ſignificari arbitremur in virga, quæ in virgæ nūcupatione proprietas ſit, ex nouo, & veteri teſtamento, noſcendum eſt. Beatus Paulus ad Corin-

a in pſ. 2.

rinthios ſcribens, quos tum ex multis peccatis ad pœnitentiam moderata, atque vtili adhortatione reuocabat, ait. *Quid vultis in virga veniã ad vos, an in charitate & ſpiritu manſuetudinis?* Nunquid Paulo ius prætorium erat, vt virgam comminaretur, & cum officio Lictoris ad Eccleſiã Chriſti adeſſet? Nõ vtique, ita opinandũ eſt, ſed quia omnis Dei ſermo, quo ex errore in veritatem Dei retrahimur, quo per commінationem terrorèmque iudicij ad innocentis & ſanctæ vitæ viam regimur, virga eſt nuncupatus: per quã intra diſciplinam diuini metus cohibiti, moderati, ac prudentis Rectoris monitu coercemur, Beatus Apoſtolus conditionem eligendi aduentus ſui, alijs quos monebat adiecit; vtrum mallent eum in ſeueritate doctrinæ atque obiurgationis adeſſe, an in ſpiritu lenitatis. Quod vtrumque ſecundùm modeſtię tenorem erat neceſſarium; vt obedietibus lenior, inſolentibus verò ſeuerior adueniret.] In eandem ſententiam preclarè eum Apoſtoli locũ verſat S. Ambroſius. [a] Sed quod

a lib. 1. de pœnit cap. 14. 16 & 17.

quod virgam, potentiæ rectricis in Apoſtolo præcellentis ſymbolum, ex varijs alijs ſcripturis à S. Ambroſio petitum, perbellè in hanc rem quadret, & mixturam ſuauitatis ac fortitudinis in Apoſtolico regimine egregiè proponat, iuuat eum audire ex concione quam in cauſa Epiſcopi & Monachorum ob incenſam ſynagogam apud Theodoſiũ diuexatorum habuit, & ad Sororẽ Marcellinam epiſtolæ inſertam tranſmiſit. [In libro (inquit) Prophetico, ſcriptũ eſt, *Sume tibi baculum nucinum*. Et qua ratione hoc dixerit Dominus debemus conſiderare. Non otioſè etenim ſcriptũ eſt, quandoquidem & in Heptateucho legimus quod virga nucina Aaron ſacerdotis, cum diu repoſita fuiſſet, effloruit. Nam videtur per virgam ſignificari quod directa eſſe debeat Prophetica vel ſacerdotalis autoritas, vt non tam delectabilia quàm vtilia perſuadeat: Ideò verò nucinum baculum ſumere iubetur Propheta, quia memoratæ pomum arboris amarum in cortice, durũ in teſta, intus eſt fructuoſum; vt ad eius ſimi-

ſimilitudinem Propheta quoque amara & dura prætendat, & denunciare triſtia non formidet. Similiter etiam Sacerdos; quia præceptio eiùs, etſi ad tempus aliquibus amara videtur, & tanquam virga Aaron, repoſita diu in auribus diſſimulantium, tamen aliquando cum æſtimatur aruiſſe floreſcat. Vnde & Apoſtolus ait; *Quid vultis? In virga veniam ad vos, an in charitate, ſpiritùque manſuetudinis?* Priùs enim *virgam* dixit, & tanquam virga nucina percuſſit errantes, vt poſtea conſolaretur eos ſpiritu manſuetudinis. Itaque quem virga Sacramentis abdicauit cœleſtibus, eundem manſuetudo reſtituit. Diſcipulo quoque talia præſcripta dedit, dicens; argue, obſecra, increpa; duo dura, vnũ mite: ſed dura, vt etiam ipſa molliret; quia ſicut ægris redundanti felle corporibus, ciborum aut potus amaritudo dulceſcit, & è contra, epularum ſuauitas amaritudini eſt: ita vbi animus eſt eſt ſaucius, voluptariæ fotu adulationis ægreſcit, & rurſùm correptionis temperatur amaritudine.] Commiſcuit ergo

inſigniter Apoſtolus fortitudinem re-ctionis, cum ſuauitate: Confert hac ex cauſa eundem Apoſtolum S. Grego-rius [a] cum perito Medico, qui ſimul ſa-nas partes ad unctas leniter palpat; ſi-mul ferro traijcit malè affectum & ſa-nie ſcatens membrum.

a hom. 11 in Ezech.

8 Inſigniter quoque idem S. Grego-rius, adducto principum Apoſtolorum exemplo philoſophatur in rem noſtrã, ſcribens ad Patriarchas Orientales. [b] [Cum me (inquit) ad conſiderandum confero qualis in humilitate, qualiſque Rector eſſe debeat diſtrictionis; perpē-do, quoniam neceſſe eſt vt benè agenti-bus ſit per humilitatem ſocius, & con-tra delinquentium vitia per zelum iu-ſtitiæ erectus: quatenus & bonis in nul-lo ſe præferat; & cum prauorum culpa exigit, prioratus ſui poteſtatem agno-ſcat; vt & honore ſuſpenſo, æqualem ſe ſubditis benè viuentibus deputet, & contra peruerſorum culpas ex zelo iu-ſtitiæ excreſcat. Hinc eſt namque quod Petrus Auctore Deo ſanctæ Eccleſiæ principatum tenens, à bene agente

b lib. 1; epiſt. 24. *ſub finem*

Cornelio

Cornelio & ſeſe ei humiliter proſternẽte, immoderatiùs honorari recuſauit, ſeque illi ſimilem recognouit, dicens, *ſurge ne feceris & ego homo ſum.* Sed cum Ananiæ, & Saphiræ culpā reperit, mox quāta potentia ſupra cæteros excreuiſſet, oſtendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam ſpiritu perſcrutante deprehendit. Et ſummum ſe intra Eccleſiam cōtra peccata recoluit, quod honore ſibi vehementer impenſo, corā bene agentibus fratribus non agnouit. Hìc communionem æqualitatis meruit ſanctitas actionis, illic zelus vltionis, vim aperuit poteſtatis. Hinc eſt quod Paulus, benè agentibus fratribus, prælatum ſe eſſe neſciebat, cum diceret. *Non quia dominamur fidei veſtræ, ſed adiutores ſumus gaudij veſtri.* Ad quæ illico adiunxit; *fide enim ſtatis.* Ac ſi id quod prætulerat, aperiret dicens, Ideo non dominamur fidei veſtræ, quia fide ſtatis: æquales enim vobis ſumus in quo vos ſtare cognoſcimus. Quaſi Prælatum ſe eſſe fratribus neſciebat, cum diceret: *facti ſumus paruuli in medio ve-*

ſtrum

ſtrum; Et rurſus, *nos autem ſeruos veſtros per Christum*. Sed cũ culpã quæ corrigi debuiſſet, inuenit, ſe illicò Magiſtrum eſſe recoluit, dicens. *Quid vultis? in virga veniam ad vos?* Summus itaque locus benè regitur, cùm is qui præeſt, vitijs potiùs quàm fratribus dominatur. Benè acceptam poteſtatem regit, qui & tenere illam nouit, & impugnare. Benè hanc regit, qui ſcit per illam ſuper culpas erigi, ſcit cùm illa cæteris in æqualitate componi. Sic autem ſeruanda eſt virtus humilitatis, vt non ſoluantur iura regiminis; ne dum Prælatus quiſque plus ſe quàm decet deijcit, ſubditorum vitam reſtringere ſub diſciplinæ vinculò non poſſit: & ſic ſeruanda eſt diſciplinæ ſeueritas, ne dum plus quàm neceſſe eſt zelus accenditur, mãſuetudo funditùs amittatur: ſæpè namque vitia virtutes ſe eſſe mentiuntur, vt tenacia, parſimonia; effuſio, largitas; crudelitas zelus iuſtitiæ; remiſſo pietas velit videri. Diſciplina ergo vel miſericordia multùm deſtituitur ſi vna ſine altera teneatur. Sed magna diſcretionis arte, ſer-

uanda

uanda eſt & iuſte conſulens miſericordia, & piè feriens diſciplina. Hinc namque eſt quod docente veritate, per Samaritani ſtudium, ſemiuiuus in ſtabulũ ducitur, & vinum atque oleum vulneribus eius adhibetur: vt per vinum ſcilicet, mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Neceſſe quippè eſt vt is qui ſanãdis vulneribus præeſt, in vino morſum doloris adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mordeãtur putrida, per oleum ſananda foueantur. Sit ergo amor, ſed non emolliens, ſit vigor, ſed non exaſperans. Quod benè illa tabernaculi arca ſignificat, in qua cum tabulis virga ſimul & manna eſt: quia cum Scripturæ ſacræ ſcientia in boni Rectoris pectore, ſi eſt virga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis.]

PVN-

PVNCTVM III.

Senſus aliorum filiorum lucis de neceſsitate rectionis humanæ, lenitate ac fortitudine temperandæ, inſtar diuinæ.

1 TAmetſi ſuffragium Apoſtolicorum virorum, ſanctorum inquam Patrum atque Doctorum, multiplex iam protulimus ad oſtendendum quanta ſit neceſſitas temperandi humanam rectionem lenitate & efficacitate, qualem mixturam in diuina rectione tanquam in perfectiſſimo rectionis cuiuſuis exemplari micare monſtrauimus; ideoque labor ad quem aggreimur, minùs nunc neceſſarius videatur; tamen vt inſtitutum ordinem retineamus, & vberior lux huic tanti momenti tamque neceſſariæ veritati affundatur, placet nonnulla adhuc teſtimonia proferre, ſed auara manu, nec niſi ex innumeris ſelectiſsima.

Clemens

Digitized by Google

2 Clemens Romanus [a] latè in hāc ſententiam diſſerit, informans rectorem Eccleſiaſticum,quem vult proſequi ſubditos omni ſtudio charitatis, & fouere tanquam oua,aut tanquam pullos: ita tamen vt adſit quoq; vigor neceſſarius, quem prodat increpatio ſicubi eam exigi contigerit. Vult autem eam increpationem eſſe acerbam, ſed non feriētem; prementem ſubditos vt reuereantur, non vt euertantur; ſubijcienſque præclaram ecphraſim orationis qua Dominus malos paſtores caſtigat apud Ezechielem, concludit in hæc verba, [Vt expertus & condolens Medicus, medere errantibus. Neque enim opus eſt Medico valentibus, ſed malè habētibus:venit enim filius hominis ad quęrendum & ſeruandum quod errarat, &c. Paſce gregem, non per vim, neque imperioſè, cum ludibrio & deſpectu, quaſi dominatum teneas;ſed tanquam bonus Paſtor, in ſinum ac complexum agnos congrega.] Subdit mox pleraq; quibus eam lenitatem temperari debere congrua ſeueritate, ſignificet.

a lib. 2. conſtit. cap. 20. & 21.

Petrus

a ſer.145 3 Petrus Chryſologus. [a] [Penes Deum, neque pietas ſine iuſtitia eſt, neque ſine pietate, iuſtitia. Cœleſti ſenſu ſine bonitate æquitas, ſine æquitate bonitas non habetur. Virtutes ſi ſeparatæ fuerint, dilabuntur: ęquitas ſine bonitate, ſæuitia eſt; & iuſtitia ſine pietate, crudelitas.]

b l.5. ep. 168. c V. Ioan. Antioch. S. Iſidorus Peluſiota ſcribēs ad Timotheū Epiſtolā à Suida [b] exſcriptā, ſic in hanc rē diſſerit. [Principē, vt mihi quidē videtur, oportet & bonum eſſe, & terribilem; vt qui probi ſunt, & rectè vitā inſtituūt, in illo fiduciam habeant, peccantes verò metuant. Alterum quippè ſine altero nō regnum potiùs eſt quàm regnum; etenim ſi omnes ſubditi virtutis eſſent cultores, ſola tunc opus eſſet bonitate: ſi omnes vitium diligerent, ſolo terrore. Cum autem inter eos, alios neceſſe ſit bonos, alios improbos eſſe, vtrumque is qui regit, adhibere debet, vt modeſtos ac temperantes bonitas illa confirmet; perditorum verò hominnm ſcelera, metus coërceat.] Agit vniuersè de quauis prçfectura atque regimi-

gimine, vtcumque aliquæ voces ferre duntaxat videantur agi de regno.

S. Benedictus [a] informans Abbatē, multus eſt in commendanda ei mixtura hac lenitatis & rigoris. Illuſtre illud præter cœtera. [Abbas Apoſtolicam debet illam ſemper formam ſeruare, in qua dicitur, *Argue, obſecra, increpa.* Id eſt miſcens temporibus tempora, terroribus blandimenta, dirum Magiſtri, piū Patris oſtendat affectum. Indiſciplinatos & inquietos, debet duriùs arguere: obedientes autem, & mites, & patientes, vt in melius proficiant obſecrare: negligentes autem & contemnentes, vt increpet & corripiat, admonemus.] a cap. 2. reg. & cap. 61.

S. Dorotheus, [b] in fronte præceptorū quibus futurum aliarum rectorem informat, collocat iſtud. [Si fratrum fueris præfectus ac rector, da operam vt in rigiditate ſeueritatèque cordis, & in viſceribus miſericordiæ curā hanc exercere velis.] Id eſt, vt lenis ſimul & fortis in rectione exiſtas. b doctr. 64.

4 S. Gregorius. [In templi miniſterio, in baſibus templi ſculptorio opere

leones

leones & boues & Cherubin expreſſa ſũt. Cherubin quippè eſt *plenitudo ſcientiæ*. Sed quid eſt quod in baſibus, nec leones ſine bobus, nec boues ſine leonibus fiunt? Quid enim aliud deſignant baſes in templo, niſi Sacerdotes in Eccleſia? Qui dum ſollicitudinem regiminis tolerant, quaſi more baſium, ſuperimpoſitum onus portant. In baſibus ergo, Cherubin exprimuntur: quia decet nimirum vt Sacerdotum pectora plenitudine ſcientiæ ſint referta. Per leones autem terror ſeueritatis, per boues verò patientia manſuetudinis figuratur. Itaque in baſibus, nec leones ſine bobus, nec boues ſine leonibus exprimuntur: quia ſemper in ſacerdotali pectore, cũ terrore ſeueritatis debet cuſtodiri virtus manſuetudinis: vt & iram manſuetudo condiat, & eamdem manſuetudinem, ne fortaſsè diſſoluta ſit, zelus diſtrictionis accendat.] Idem ſcribens ad Ioannẽ
a lib. 5. epiſt. 55. indict. 3 Corinthiorum Epiſcopum. [Sit erga ſubiectos, ſollicitudo laudabilis. Exhibeatur cum manſuetudine diſciplina: ſit cũ diſcretione correptio. Iram benignitas
mitiget

mitiget; benignitatem zelus exacuat: & ita alterum condiatur ex altero, vt nec immoderata vltio plus quàm oportet affligat, nec iterum frangat rectitudinem, diſciplinæ remiſſio.] Præclarè quoque ſcribēs ad Vrbicum Abbatem, originem euerſionis Monaſterij cui is præerat, refert in defectum huius mixturæ.

5 Optimè in Paſtorali, poſt tractatā neceſſitatem alicuius ſeueritatis in moderatore. [Curandum eſt vt Rectorem ſubditis, & matrem pietas, & patrem exhibeat diſciplina. Atque inter hæc ſollicita circumſpectione prouidēdum, ne aut diſtrictio rigida, aut pietas ſit remiſſa. Nam ſicut in libris moralibus iā diximus, diſciplina vel miſericordia multùm deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur, ſed erga ſubditos ſuos, ineſſe rectoribus debet, & iuſtè conſolans miſericordia, & piè ſæuiēs diſciplina. Hinc namque eſt, quod docente veritate per ſamaritani ſtudium ſemiuiuus in ſtabulum ducitur, & vinum atque oleum vulneribus eius adhibetur; vt per vinum

 ſcili-

ſcilicet mordeantur vulnera, per oleum foueantur. Neceſſe quippè eſt, vt quiſquis ſanandis vulneribus præeſt, in vino morſum doloris adhibeat, in oleo mollitiem pietatis, quatenus per vinum mundentur putrida, per oleum foueantur ſananda. Miſcenda eſt ergo lenitas cum ſeueritate, faciendo quoddam temperamentum ex vtraque: vt neque ex multa aſperitate, exulcerentur ſubditi; neque nimia benignitate ſoluantur. Quod iuxra Pauli vocem, benè illa tabernaculi arca ſignificat, in qua cum Tabulis, virga ſimul, & manna eſt: eo quòd cum Scripturæ ſacræ ſcientia, in boni Rectoris pectore, ſi eſt virga diſtrictionis, ſit & manna dulcedinis. Hinc Dauid ait, *virga tua & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt*. Virga enim percutimus, baculo ſuſtentamur. Si ergo eſt diſtrictio virgæ quæ feriat, ſit & conſolatio baculi quæ ſuſtentet: ſit itaque amor, ſed non emolliens: ſit rigor ſed non aſperans: ſit zelus, ſed non immoderatè ſæuiens, ſit pietas ſed non plus quã expediat pardẽs; vt cum ſe in arce

regi-

regimini, iuſtitia clementiàque permiſcent, is qui præeſt, corda ſubditorum, & terrendo demulceat, & tamen terroris reuerentiam demulcendo conſtringat.]

6 Petrus Damiani, [a] [Porrò autem quia Sancti conuentus Rector es cõſtitutus, noli diſſimulare culpam, ſed mox vt emerſerit, adhibe diſciplinam: vt cũ Phinees te zelus ad æterni ſacerdotij iura promoueat; non cum Heli, ſub torpore deſidiæ ignobiliter oſcitantem, vltio repentina percellat. Vnde per Salomonem dicitur. *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam, ſi enim percuſſer:t eum virga, non moritur. Tu virga percutis eum, & animam eius de inferno liberabis.* Verumtamen caue, ne nimius diſciplinæ rigor, duritiam contrahat, & immoderatus zeli feruor, vertatur in iram. Vt videlicet dum culpæ rubigo detergitur, vas tenerum confringatur. Vnde & Salomõ ait; *Noli eſſe amicus homini iracundo, neque ambules cum furioſo, nè forte diſcas ſemitas, & ſumas ſcandalum animæ tuæ.*]

[a] lib. 2. ep. 11.

7 S. Bernardus, frequentiſſimus eſt in tradenda hàc veritate. Nominatimque admonet aliquādo [a] niſi hęc mixtura adhibeatur, virtutes in vitia tranſire. [Iuſtitia namque dum ſuum modū excedit, crudelitatis vitium gignit; & nimia pietas, diſſolutionem diſciplinæ parturit; ac ſæpè vitiū eſt quod virtus putatur. Sic remiſſa ſegnities manſuetudo creditur; & pigritiæ vitium, quietis virtutem imitatur.] Hoc videlicet eſt quod apud Nazianzenum [b] & Baſilium [c] refertur, vitiorum fores, eſſe continentes virtutum foribus. Cuius velut effati autorem Menandrum facit Nicetas, ex quo & alijs in hanc rem afferre complura memini, tractans Prudentiæ adiutricem cautionem [d] S. Ferreolus adductus in Concordia Regul. agens de Præfecto cœnobij. [Habeat in correptione modum, & in familiaritate temperamentum, eritque in cunctis ita moribus diſpenſatus, vt & blandimento vocet, & terrore caſtiget, faciens ſe ab omnibus eo quod vitia oderit, plus amari. Tota enim eius conuer-

a cap. 11. meditat.

b orat. 20

c lib. de ver. virg

d lib. 2. de virt. num. 92. e c. 5 § 15

uerſatio erit quaſi poſitum fundamentum, vt in eo ſuperædificetur quiſquis imitatione illius optat bonis Deo meritis proximare. Nullus ab ipſo erit poteſtate, ſed ratione damnandus; nec tamen illi ita quiſquam familiaris vt cæteris plus præſumat; neque ita offenſus vt ad veniam expleta contritione non redeat.]

8 Rupertus, eſt in huiuſmodi monitio frequens. Sed breuitatis gratia adduco duntaxat, quod ex Moſis, præſtantiſſimi vtique populi Dei rectoris, exẽplo in hanc rem eruit, cum ſtragem in impios ob ignominiam ſordis editam retuliſſet. [Intueri (inquit) nunc libet, in Moyſi pectore miſericordiam cum ſeueritate ſociatãm. Certè cum audiret, *deſcende, peccauit populus tuus*; ac ſi ei diuina vox diceret, qui in tali peccato lapſus eſt. iam meus nõ eſt; itemque & hoc ſubiungeret Dominus; *Dimitte me vt iraſcatur furor meus contra eos, faciamque te in gentem magnam*. Ille ad impetum iraſcentis Dei placandum, ſe obicem oppoſuit. Iterumque reuerſus

ad Dominum, ait. *Aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis, dele me de libro quem ſcripſiſti.* Hoc nimirum miſericordiæ eſt. Verùm circa ſubditos ſuos Rectoribus ineſſe debet, non ſolum iuſtè conſulens miſericordia, ſed & piè ſæuiẽs diſciplina. Qui ergo tanto populi amore conſtringitur; contra culpas eius cõſidera quanto zelo rectitudinis accendatur. Mox enim vt petitione, primæ culpæ veniam ne delerentur obtinuit, ad eundem populum veniens, ait; *Ponat vir gladium ſuper femur ſuum: ite & redite de porta vſque ad portam per mediũ caſtrorum, & occidat vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proximum ſuum; ceciderunt que in die illo, viginti quatuor millia hominum.* Ecce qui vitam hominũ etiam cum ſua morte petiuit, & paucorum vitam gladio extinxit, intus arſit ignibus amoris, foris accenſus zelo ſeueritatis. Tanta fuit pietas, vt ſe pro illis coram Domino morti offerre non dubitaret. Tanta ſeueritas, vt quia eos diuinitùs feriri timuit, ipſe iudicij gladio feriret. Sic amauit eos quibus præfuit,

vt pro eis nec ſibi parceret: & tamen delinquentes ſic perſecutus eſt, quos amauit, vt eos, etiam Domino parcente proſterneret. Vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator mirabilis. Cauſam populi apud Dominum precibus, cauſam Dei apud populum gladijs agitauit.] Sicut populus Iſrael in deſerto vbi hæc ſtrages eſt edita, typus erat noſtrorum religioſorum de quo latè alibi cum Richardo Victorino, & alijs; ita Moſes Religioſi præfecti imago fuit ac proinde neceſſe eſt, hunc quoque, cum res fert, ita amare vt tamen piè ſæuiat, & lenitati ſeueritatem admiſceat.

9 Philippus Abbas, frequens eſt in cõmendãda præfectis, mixtura lenitatis & fortitudinis. Eius epiſtola 13. inſignis planè eſt informatio ſuperioris regularis; nominatim verò ei commendatiſſimam eſſe vult hanc conſociationem. In quam rem tam multa diſputat, vt pigeat quicquam decerpere.

Paulus & Stephanus informatores cœnobiorum à S. Benedicto Anianenſi, ſæpè allegati, ſic ſtatuunt de hac lenita- a c. 6. concor. §. 10.

tis & ſeueritatis mixtura. [Seniores iunioribus affectum paternum impendant. Et cum imperare neceſſarium fuerit, non tumenti animoſitate & clamoſis vocibus ſed fiducialiter tranquilla ſimplicitate & autoritate bonæ vitæ, ad peragendum communem vtilitatē, quæ fuerint opportuna iniungant.] In iiſdem regularum collectaneis antiquus anonymus, inſigniter in hanc rem diſſerit, idque eſſe ait quod ſibi quiſque cœnobij moderator cū Dauide poſcere debet, bonitatem & diſciplinā & ſcientiam. Bonitate lenitatem deſignat, diſciplina iuſtam ſeueritatem, ſcientia diſcretionem duas illas temperantem & aptè miſcentem.

a ep.100. 10 Petrus Bleſenſis cum alia in hanc ſententiam varijs locis diſſerit, tum illud ſigillatim egregiè admonet, quamuis ad inſinuandum non placere Deo remiſſam & ignauam lenitatē Prælati, vetuiſſet Deus inferri mel ad altare; iuſſas tamen offerri mellis primitias, vt ſignificaretur, præmittendam eſſe ſuauitatem rectionis, eaque feliciter non ceden-

cedente, veniendum eſſe ad fortia, licet inſua uia media.

Petrus Cellenſis informans recens electum Abbatem Molsmenſem, autor ei eſt, vt in illam curam ſollicitè incumbat, admiſcendę lenitatis ſeueritati, ſitquè virga Aaron per diſciplinam, & propitiatorium per miſericordiam. ; infirmos per miſericordiam portandos docet; malignos per fortitudinē rectionis cogendos. [Ad te (inquit) confugientes per humiliatem, inueniant matrem: à te reſilientes per contumaciā, ſentiant ſeuerum Patrem.] Bona pars Epiſtolæ conſumitur in ſyzigijs pugnātium in ſpeciem munerum, è quorum conſociatione effloreſcat abſolutiſſimū regimen. ep.34.

11 S.Bonauentura, quo vix vllum abſolutiorem religioſæ familię informatorem, habuit aliquando Dei Eccleſia, in aureo tractatu de ſex alis Seraphin, quo idea perfecti regularium ſuperioris continetur, inſigniter mixturam lenitatis & efficaciæ præſcribit rectoribus. In quam rem omnino multa ex varijs

Patribus

c. 11 & 12. Patribus addenſat libro 1. pharetræ deſcribens bonos & malos paſtores.

12 Æqualis fuit S. Bonauenturæ Gulielmus Pariſienſis [a] Is & plenè & diligenter de neceſſaria monaſteriorum præfectis mixtura lenitatis ac ſeueritatis differens, nec poſſe ſeueritatem abſque lenitate, zeli nomine inſigniri; quaſi ſic declinari poſſit iuſta reprehēſio immitium Præfectorum, qui puniūt non vt corrigant ſed vt puniendi libidinem exſaturent, ſic præter cœtera loquitur, inducto per proſopopeiā zelo. [Non miniſtri mei ſunt, qui punire ſolummodò, & norunt & volunt. Falsò ergo zelatores nominantur quidam, quorum totum ſtudium & officium eſt punire, qui non deberent eſſe niſi in inferno, vt eſſent adiutores miniſtris tormentorum, vt talia exercerent, vbi tanta eſt copia tormentorum; vbi nemo eſt qui de manu torquentium, quemquā eripiat, aut qui eis reſiſtat. Non ſum cœcus ſagittarius vt Lamech, qui cum intenderet ſagittare feram, ſagittauit Cain, & occidit eum, iuxta traditionem Hæbræo-

[a] lib. de mor. c. 8.

Hebræorum: hoc faciunt qui cum ſagittare beſtias vitiorum in hominibus debeant, ipſos homines ſagittando occidunt. Non ſum incautus Medicus, vt cũ febres vel alias ægritudines in ægris occidere debeã, ipſos ægros potiùs occidam, quod homines excerebrati faciunt. Sagaciſſimus & prudentiſſimus percuſſor in gladio ego ſum, qui videns hominem inuolutum tortuoſitate ſerpentis, & dentibus eius arreptum; non hominem pro ſerpente percutiẽs interficiam; quin potiùs ſerpentem percutiens occido, & de faucibus eius & captione hominem libero, cum Simiæ veterum zelatorum è contrario faciant. Ego cautiſſimus chirurgus qui putrida ſic ſeco, vt ſana illæſa relinquam, & ne à putridis corrumpantur præſeruem. Harum autem ſimiarum mearum inſania, plerunque putrida, illæſa dimittit, reſecans quæ ſunt ſana. Sic ignem adhibeo ſic ferrum adhibeo, vt vulnus mortiferum non infligat patienti, ſed vt cauterium ſalubre ac venæ apertionẽ ad purgationem efficiat. Ego agricola pruden-

prudentiſſimus, qui ſic peſtiferas herbas euello, vt ſalutares non lædam. Sic zizaniam extirpo, vt tritico non ſolùm læſionem non inferam, ſed vt ſuffocationem quæ ei à zizanijs imminebat, auertam. Meminimus enim nos vidiſſe quoſdam furibundos *Prælatos*, hortos Abbatiarum duarũ nobilium ſic ſoluiſſe, hoc eſt ſarculo inſaniæ ſuæ ſic purgaſſe ab arboribus fructiferis, vt nec vnam ibi relinquerent; ſolas ibi ſpinas & tribulos dimittentes. Incredibilis modus inſaniendi, ſed in Diabolicis hortulanis.] ſubdit omnino multa quibus cõfirmet, nequaquam mentis ſuæ excludere iuſtam in peccantes iram dulcore miſericordiæ & prudentis remiſſionis temperatam. Sed aliud eſſe carnificinam, aliud piam diſciplinam; multum intereſſe inter chirurgicam modeſtiam, & trucidantem inſaniam; multum denique inter ferociam nulla benignitate dilutam, & moderatam ex fine corrigendi ac iuuandi ſeueritatem. Itaque multus eſt Gulielmus in demonſtranda neceſſitate mixturæ lenitatis & ſeueritatis

tatis

tatis exemplo ſapientum Medicorum quorum perſonam rectoribus ſacrarum Congregationum optimè congruere demonſtrat.

13 Thomas Cantipratanus, egregium volumẽ de apibus in hoc ferè negotio conſumpſit, vt demonſtraret apũ exemplo, quibus nihil eſt religioſæ familiæ ſimiliùs, lenitatem & efficacitatẽ, præfectis in rectione eſſe nectendam. Habent enim apes Regem ſuum, & quia nihil eſt Religioſę familiæ ſimilius quam apum examen vt latè tractatum eſt in Ape Gallica S. Bernardo Doctori mellifluo accommodata, & plenè etiã perſecutus eſt Aſcanius Martinengus in Gloſſa magna in Geneſim, & iuſta lucubratione Chriſtophorus Giarda, omnino benè rector cœtus religioſi qui ſicut Chriſtus nomenclarore Origene eſt *apis ſuper apes* cum Rege apum componi poteſt, vt factum eſt à Galfrido ad illud ex c. 5. Matthæi, *ſic luceat lux veſtra*. Nec eſt quod quis opponat, hoc exemplo euerti ſociationem mixturæ ac lenitatis, cum Rex apum dicatur eſſe

exa-

exaculeatus, & ſola maieſtate armetur in ſubiectum ſibi examen. Non poteſt inquam hoc opponi aduersùs analogiã propoſitam, quaſi ſi ea ſubſiſteret, debe ret Rector cœtus ſacri, ſuauis duntaxat & lenis ac non etiam fortis eſſe in tempore. Inprimis quia reuera ſit ne Rex apum exaculeatus, nō eſt apud omnes ratum in quam litem nō placet hoc loco deſcendere. Agitatur autem accuratè à Petro Fabro,[a] Aldouãdro,[b] & Coluenerio,[c] alijſque apud iſtos. Ariſtoteles ſanè qui animalium compagem diligentiſſimè ſcrutatus eſt, agnoſcit, Regem apũ aculeo inſtrui; tametſi dicitur eo carere quia non paſſim eum exerit, neç ex ira aut impetu effreni, ſed cum moderatione debita; vt proinde Seneca in Opere de Clementia fixã in hoc animalculo regendi legem cõtendat. Deinde quamuis reuera Rex apum careret prorſus aculeo tamen in dubio de veritate an ſit iuſtructus eo quaſi ſpiculo aut telo, confirmantibus grauibus teſtibus & inprimis qui inſtar millium eſſe poteſt Ariſtotele, probabiliter licuit ſuppponere

a l. 3. ſemeſt. c. 13
b l. 1. de Inſectis cap.
c ad l. 1. Cantipr. in c. 4.
d lib. 1.

ponere

ponere rem ita habere. Atque ita ſalua manet analogia illa Regis Apum cum Rectore Religioſi cœtus, leni ſimul ac efficaci, nec cum res fert à ſeueritate alieno.

14 Humbertus Romonenſis[a] erudiēs Religioſos, mixturæ lenitatis & ſeueritatis neceſſitatē probat ex eo quod ſuperior Religioſus eſſe debeat velut arca Teſtamenti in qua cum tabulis legis erant virga & manna: quibus apertè innuitur neceſſarium eſſe temperare lenitate ſeueritatem. Additq. ex S. Gregorio[b] idipſum eſse ſignificatum in eo quod ignis cœli ardere debet oleo. Per ignem ſeueritas, per oleum exprimitur lenitas atque benignitas. Toto illo capite multa habet in hanc ſententiam, & piè & prudenter.

a l. 4. de erudi. Relig. p. 3 c. 3.

b hom. 12 in Ezech.

LaurentiusIuſtinianus opus de inſtitutione & regimine Prælatorum conſcripſit ſanè eximium. Eo opere cum aliàs non rarò tum præclarè cap. 9. in rem præſentem diſſerit. Piget pauca decerpere, cum iniuria cœterorum quæ ob prolixitatem dimittenda eſſent, Itaque

que locum ſignaſse contentus, abſcedo.

15 S. Ioannes Columbinus Ordinis Ieſuatorum fundator, inſigni vir ſanctitate vt in regendo ſacro cœtu dexterrimus, Epiſtolam de prudenti regimine ad ſuos dedit, quam recens ex autographo emiſit, & actis viri huius ſancti, piè ſimul ac eruditè abs ſe illuſtratis [a] inſeruit R.P. Ioãnes Baptiſta Roſſi. Ea Epiſtola ſanctus Ioãnes vniuerſam probati regiminis laudem in mixtura lenitatis & fortitudinis collocat, his præter cœtera. [Maiores qui in vobis ſunt reprehendere opportunè minores ne negligant, & paterno cum affectu ipſos corrigant. Minores verò benignè patienterque monita accipiant, & pœnas ſi quando infligantur, ſuſtineant: imo vicem amoris ac reuerentiæ infligentibus rependant, ac pro ipſis Deum orare impensè ſtudeant: ita cuncti Sancti eritis, & ſapientes, & mites, & dies cũ maxima lætitia ducetis, &c. Qui maiores ſunt & præſunt alijs, meminerint, filiorum ſpiritalium ac ſubditorum ſibi

[a] 4. p. c. 13.

à Deo

à Deo commiſſorum curam gerere. Aduertant quanta cum fiducia ſe ſuaque omnia ipſis ſponte crediderint; & intelligant ſui eſſe muneris Patres agere erga veros Dei ſeruos, atque ita illis præeſſe imperio, vt proſint exemplo. Cogitemus abdicatam ab ipſis voluntatem propriam; atque ſponte moderatorum arbitrio ſubmiſſam; relictos parentes, amicos, & quicquid in mundo habebant, IESV Chriſti amore, propter quem Superiori vicem eius gerenti obtemperant, cui fortè in ſeculo locum inter famulos non dediſſent. Ea propter ſolliciti de ijs eſſe debent vt de ſeipſis, & de proprijs filijs, imo, filijs & ſeruis IESV Chriſti, memores rationem ſe de eis in magno Dei tribunali ſtrictè reddituros. Idcirco etiam atque etiam rogo cœteros Præfectos, vti ſubditos commēdatos habeant, ſtudeantq; exhibere ſe illis tāquā Patres, Paſtores, & Magiſtros, Fratres, doctrina ac exemplo, vt diuinę gratiæ, & ipſorum prudentiæ, charitatiſque ope, ritè gubernētur, atq. ad perfectionē, & optatū gloriæ finę dirigātur.]

PVNCTVM IV.

Suffragium filiorum huius ſeculi, prudentum in generatione ſua.

1 SEculi ſapientes idoneum rectorem informantes, de ſuauitate fortitudini iungenda, inprimis admonuerũt, & qui inter ſeculares præfectos rexerunt optimè, hac maximè laude claruerunt.

Eſt de hac conſociatione curanda, præclara diſputatio apud Plutarchum; qui quamuis magnam eius eſſe difficultatem non negat, ex ea tamen maximè celebrat Phocionem. Comparatione verò id illuſtrat, adſcriptu digniſſima: [Vt prædicant ſolem mathematici, non eodem ac cœlum motu volui, neque prorſus aduerſo tamen & oppoſito, ſed obliquam atque leuiter inflexã curſus formam tenendo, lentum flexibilem & ſequacem efficere anfractum, quo vniuerſitas cõſtat atque optimam accipit temperaturam: in republica itẽ,

nimiùm

Digitized by Google

nimiùm directus & per omnia ſubditorum voluntati reluctans, ingratus eſt tenor ac rigidus: vt cōtra lubricus & procliuis, qui peccantes ſequitur. Illa verò quæ partim concedit indulgetque, indèque exigit quod frugiferum eſt, adminiſtratio & moderatio hominum in multis modeſtè atque vtiliter niſi vbiq; imperiosè & violenter agantur obtemperantium, ſalutaris quidem eſt, verùm ardua, eam quæ ægrè cum lenitate tēperatur retinens grauitatem. Quæ cum hac ſi temperata fuerit, ea demum modulorum fit omnium & concentuum maximè concinna & delectabilis temperatura, qua mundum quoque perhibent Deum regere, non violentia, ſed lepore & ratione inducendo leniens neceſſitatem.] En humanam rectionem, exigendam ad exemplar diuinæ; & lenitatis ac fortitudinis conſociatione, exornandam illius imitatione, de viri ſapientiſſimi ſententia.

2 Muſonius quoque, cum audiente Rege Syriæ de philoſophia regibus neceſſaria ſermonem haberet, dixiſſe præ-

ter cœtera memoratur; rectores hominum debere Iouem æmulari, & lenitatem non ignauam cum efficacitate miſcendo, ſubditorum patres eſſe oportere. Ad eandem mentem, rogante Ptolemæo qua ratione regnum ritè regere & conſeruare diu poſſet, reſponſum dedit qui in 70. interpetibus primus erat, & Regi in menſa aſſidebat proximus; id facilè aſſecuturum Regem, ſi Deum rectorem leniſſimum & fortiſſimum æmularetur, ac imitatione exprimeret pro viribus, vt narrat in illius colloquij diſcriptione Ariſtæas. Sextus inter decẽ Gymnoſophiſtas ab Alexandro Magno de varijs dubijs conſultos, rogatus quomodo rectio poſſit eſſe fœliciſſima. [Si Rex (inquit) ſit potentiſſimus & humaniſſimus.] Paulo aliter hoc Indi reſponſum refert Clemens Alexandr. [a]

a lib. 6. ſtromat.

3 In Ieroboamo, impio ſanè ac ſcelerato viro, ſed tamen induſtrio rectore populorum, & magnarum illarum mẽtium de quibus ex Iſaia S. Baſilius, [b] expreſſiſſima imagine, idem regiminis

b in c. 10 Eſaiæ.

tenor

tenor notatus eſt ab Oſeæ cap.7. cum dixit. *Quieſit paulūlum ciuitas à commiſtione fermenti, donec fermentaretur totum.* Comprehendi enim verbis illis, induſtriæ, ac ſi per ſubiectam materiam ita loqui liceret, magnæ prudentiæ plenam Ieroboami in regendo rationem, & amplificandæ idololatriæ induſtriam effectum perbreui ſortitam, tradit ibi præclarè verbis iſtis S. Hieronymus. [Qui in malitia ſua lætificauerunt Regem, & in mẽdacijs ſuis Principes. Omnes adulteri ſunt, & inſtar clibani, ab Hieroboam Idololatriæ igne ſuccenſi, vt panem coquerent; qui cum erroris in animas eorum miſiſſet incendium, quaſi caminus & clibanus primo igne ſuccenſus paululum conquieuit, vt nõ vim faceret populo, ſed ſuæ eum dimitteret voluntati; donec fermentaretur omne mendacium. Quòd enim neceſſitate fit, cito ſoluitur: quod voluntate arripitur, perſeuerat.] Haud facilè dixerim profeceritnè S. Hieronymus ex Magiſtro ſuo Nazianzeno, vt alibi non ſemel. Eius enim eſt huiuſmodi ratioci-

natio, de breuitate violentiā affectante [a] Idem ſcitè tradit Philo, [b] qui eò refert quod Græca vox *ὀξεῖα* quæ *momentaneum* ſignificat, voci alteri Græcæ violentiam ſignificanti, hoc eſt *βίαιον*, viciniſſima ſit: vt tanta vocum affinitas, notionum ſubiectarum viciniam apertè ferat.

a Orat. 1. & 37.

b lib. de Dei immutab.

4 Temperatam hac mixtura nonnullorum ſecularium Chriſtianorū rectionem, collaudatam video à Sanctis & ſapientibus viris. Ierium Gregorius Nyſſenus, [c] priuſquàm propter Deum ad egeſtatem ſe redegiſſet, exornat luculento elogio, quod lenitatem cum fortitudine egregiè iunxiſſet. [Vehemēs (inquit) copioſaque & elaborata vix aſſequatur oratio, quin multa non aſſequatur, quæ pro dignitate rei non tractet, quæ immenſam, & omni imitatione ſuperiorem hanc morum & ingenij concordantiam, & conſonantiam ex contrarijs, rebus compoſitam, & cōtemperatam, ſuſceperit explicandam. Quo pacto ſicut palpebram prominentibus pilis, quaſi vallo obiecto, puritatē

c orat. de in infant. *initio.*

& vehe-

& vehemētiam radiorum, natura obū-brans & frangens, temperatum, ac dilutum ſplendorem oculis infert, quo placidus ſol pro eo modo quē vſus poſcit, cum vmbra quam palpebræ faciūt, contemperatus exiſtat; ita morum grauitas atque maieſtas, cum moderata animi demiſſione commixta non auertat oculos intuentium, ſed iucundum efficiat obtutum; vt ne grauitatis ac ſeueritatis ſplendor obſcuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem deſpiciatur; ſed alterum in vtroque æqualiter, tum in celſitudine ac ſublimitate comitas, & humanitas, tum in humilitate vice verſa grauitas, & ſeueritas animaduertatur.]

5 Vectium, virum perilluſtrem deſcribit Sidonius,[a] qualem perfectum rectorem hactenus popoſcimus [Pompoſus (inquit) inceſſus, animus ſerius. iſte publicam fidem, ille priuatam aſſerit dignitatem. Remiſſio non vitians, correptio non cruentās, & ſeueritas eius temperamenti, quæ non ſit tetra, & tetrica.] Et mox. [Erga familiam, nec in

[a] lib. 4. epiſt. 9.

proferendo alloquio minax, nec in admittendo conſilio ſpernax, nec in reatu inueſtigando perſequax: ſubiectorumque ſtatum conditionemquè, non dominio, ſed iudicio regit, putes eum domũ propriam non poſſidere, ſed potiùs adminiſtrare.]

6 Huc pertinent nõnulla idonei rectoris populorum vetuſta ſymbola. Sphyngem Clemens Alexandrinus,[a] ſymbolũ fuiſſe diuinitatis affirmat, duas ob cauſas. Prior eſt, quod omnis de Deo oratio, ænigmatica ſit & obſcura; quã ob rem Ægyptios in ſacris Sphyngas poſuiſſe ait. Poſterior (quæ ad rem præſentem facit) quod Deum oporteat amare ac timere, tãquam lenem ſimul & fortem: ac bonis quidẽ & rectis corde, apprimè bonum, impijs autem ſeuerum & durum: quæ duo ſphynx perbellè exhibeat, quippè feræ ſimul & hominis formam præferens. Idem cenſuit de hoc ſymbolo, & aliud ei adiũxit Syneſius[b] informans Arcadium Imperatorem. Quanquam enim hominis formam in ſphynge, de prudentia interpreta-

a lib. 5. ſtrom.

b orat. de regno

pretatur, tamen prudētia in leni rectione & contemperata ſubditorum genijs, non violenta & rapida inſtar ictus fluuij, maximè cernitur. [Inter ea (inquit Syneſius) quæ à ſapiētibus Aegyptijs fiant, Mercurium demiratus ſum. Aegyptij duplici Deū ſpecie fingūt, iuuenem iuxta ſenem collocantes, idipſumque præcipientes: Si quis ipſorum præclarè ſacra ſit inſpecturus, eum & ſagacem & fortem eſſe oportere: quādo alterum ſine altero, parū adiumenti conferre poteſt. Eadem ratione, in ſacrarū ædium veſtibulis, ſphyngis effigiē collocant, arcanum vtriuſque virtutis coniūgendæ ſymbolum, quæ qua parte beſtia eſt robur, qua verò parte homo eſt, prudentiam ſignificat. vis enim corporis, prudenti moderamine deſtituta, præceps ruit, cuncta miſcens atque cōfundens; minimèque idonea ad agendum eſt, mens quæ manuum officio caret.] Non me latet complures alias eiuſdem ſymboli interpretationes proferri, quas addēſat Lælius Biſciola [a] ſed & quā ex Syneſio adduxi V. φιλαργοι eſt

valde

[a] t.1.l. 15. cap. 20.

valdè accommodata.

7. Apud Aegyptios autore Suida regium ſceptrum in ſumma parte caput ciconiæ præferebat ex ære aliovè metallo. Ad imam partem hippopotami vngulæ erant: cuiuſmodi ſceptri imaginē ex ahenea Bembi tabula exhibet Ioannes Pierius lib. 17. in expoſitione hieroglyphicorum ciconiæ. Symbolum id erat nectendæ in regimine lenitatis ac pietatis cum fortitudine & robore. Nam ciconia hieroglyphicum eſt pietatis, ipſoq. nomine audit pia auis quod S. Ambroſius adeò celebrat vt dicat quod vni inter tot Romanos Imperatores delatum eſt *Pÿ* cognomen vniuerſam ciconiarum nationem retuliſſe ab omni genere humano. Eadem à Petronio in ſatyrico *Pietaticultrix* dicitur & *choraliſtria* ideſt ioculatrix & amœna. Videndus ibi Georgius Erhardus. Hippopotami verò fortitudo & robur ad violentiā pertinens quo ne parenti quidem ſuo parcit, aptè ſignat robur neceſſarium regenti ſi lenitas minùs fœliciter ſuccedat.

In

8 In Aſſyriorum vexillis alba columba gladium exſertum ore prehendens ac præferens viſebatur. Idque expreſſit Ieremias c.16. denuncians reuerſionem in natale ſolum *à facie gladij columbæ*. Quod quanquam varij variè interpretentur, vt Cornelius præter cœteros fusè perſequitur, [a] commodiſsimè tamen aptatur ad expreſsionẽ lenitatis ſimul ac ſeueritatis quarum prior in ſubiectos ac mites, poſterior in duros & indociles exeratur, qui eſt probatiſsimæ ciuilis rectionis characteriſmus.

a in c.25 Ierem. v.38.

Non dubito quin eodem congruè ſit referẽdum ſymbolum Chriſtianum, cuius meminerunt qui tractant ritus Romanos. Summus Pontifex, ipſa nocte natali domini galerum cui appicta, vel acu intexta columba, & gladium, ſolemniter benedicit, & magno alicui Principis myſticum munus tranſmittit. Chriſtophorus quidem Marcellus, [b] alio refert hoc ſymbolum. congruè tamen videtur accipi in rem noſtrã; hoc eſt ita vt gladius neceſſariam populorum rectori fortitudinem prçferat, co-

b lib.1. de ceremo. Rom. Eccl. ſect.7. cap.6.

lumba verò lenitatem. Eſt enim colũba animal abſque felle atque adeò lene, vt proinde Spiritus ſanctus ea ſignificari voluerit. Quare id Principi ad quẽ poſtea munus illud tranſmittit Põtifex, ſignificatum vult, in ciuili benè conſtituta, & fœliciter cedente rectione, nectendam eſſe ſuauitati fortitudinem, & benignitati vigorem. Nam qua ratione aptiùs, columbam & gladium conſociata interpretari liceat? Columbam igitur cum gladio rectori populorum tranſmittere; idipſum eſt quod rectionem ſuauitate & fortitudine, lenitate & iuſta ſeueritate temperatam cõmendare, & hortari vt honor regis iudiciũ diligat; ideſt (vt Rupertus exponit.) a ad clementem ſimul, ac iuſtum & iudicij amantem, principem velle. Nimirum vis & fortitudo ſine humanitate, bruta feritas eſt: humanitas verò & benignitas nuda, in remiſſionem ignauam degenerat.

a lib. 8. in Geneſ. cap. 37.

9 Quare prouidus rector neutri ſoli inhærebit, ſed vtramque conſociabit, vt euadat qualis Albinus Africæ Proconſul,

ſul, de quo ait ſcitè Rutilius, *Aequalis Tyrijs, terror amorque fuit*. Terror, fortitudinem rectionis conſequens, præuenit conſecuturas humano vitio clades, eiſque obſtruit aditum. Amor partus lenitatis prodit ſapientem rectorem, à quo fœlix gubernationis exitus expectari omnino debeat; potiùs quam à violento impetu; nam *ſapientia gubernator nauim torquet, non valentia*, vt eſt apud Titinnium. Sicut è contrario, inſipientiæ ſuæ pœnas dedit Roboā, impetu intemperato vſus; qui ſi ahenum magnū, periti inſtar coci, quando feruebat paulla cōſutaſſet trica, æternæ pœnitētiæ ſibi ac ſuis argumētū nequaquā paraſſet. Miſcenda igitur ſapiētibus rei politicæ curatoribus, lenitas fortitudini, benignitas vigori, vt vndecunque perfecta ſit politia. Miſerrimum enim ac ærumnoſiſsimum eſt Principi ſubeſſe nihil permittenti; vt Fronto Senator apud Dionem [a] affirmat. Sub eo autē viuere, qui omnia permittat, damnoſiſſimū ac periculoſiſsimū. Itaq; tēperanda vigore lenitas, ſeueritate benignitas.

[a] in Nerua.

Hæc

10 Hæc mixtura in ciuili regimine neceſſaria, eo magis in Eccleſiaſtico exigitur quo ſublimius & altius eſt animarum regimen, ſeculari ac ciuili administratione, vt plenè diſſerit S. Chryſoſtomus, [a] rectorem ſpiritualem anteponens non modò prouinciarũ præfectis, ſed ipſi quoque Imperatori. Addit præterea, non minùs præfectũ animorum præſtare rectori ciuili, quàm præſtent animæ plantis, quarum veluti rector eſt agricola, quam analogiam perelegantet proſequitur. Tradit inſuper, quantum corpus cedit animæ, tantum cedere humanam ſiue ciuilem rectionem, ſpirituali præfecturæ. Qua ratione extollendi ſpiritualem rectionem, vtitur quoque alibi idem Chryſoſtomus non vno loco, [b]

b homil. 15. in 2.

b lib. 3. Sacerdo *initio* & homil. 5. de verbis Eſaiæ. *vidi nem.* ſub init.

PVN-

PVNCTVM V.

Malæ regendi artes, vbi diuinæ rectionis per lenitatis & fortitudinis coniugium imitatio viget, non neceſſariæ, facileque declinatæ.

1 QVi diuinam regendi rationē propoſitam, hoc eſt ſuauitate & efficacitate commixtam exprimere imitatione curauerit, non eſt quod anceps ſit defelici gubernationis euētu, etiamſi ijs artificijs & veteratorijs artibus abſtineat, quas præfecti eo nomine indigni, dum alium rectionis modum ineunt, captare coguntur; non Dei Optimi Maximi, vel bonorum Angelorū, aut ſanctorū hominum, ſed quod erubeſcendum eſt, Tyrannorum imitatioue. Cohorreo ad hanc vocem, ſed præiuit in eo de impotentibus Cœnobiarchis loquendi modo, Ioannes Sariſbe-rienſis.[a]

2 Neque ſanè mitiore appellatione ſunt

a lib. 8. plycrat. cap. 37.

ſunt dignandi, quie a præſtant (quæ effrœnes religionum præfecti, cum ſuum commodum non ſubditorum bonum ſpectant, præſtare dicuntur) illis omnino gemina quæ inter Tyrannorũ characteres recenſet Ariſtoteles 5, politic. Referunt igitur graues Scriptores, (vtinam falsò ac per errorem;) eſſe qui tum demum feliciter ſe ac conuenienter recturos putent, ſi ijs duntaxat præſint, de quorum facilitate & pleniſſima ſubiectione ſecuri ſint, plenèque certi. Ab alijs verò referunt, conſeri dexteras cũ primoribus domeſticorum, quorũ ope fulti, quoſcunque mutire auſos, facilè opprimant. Sunt qui dicuntur ſubdolè cum ſuis agere, ac loqui in corde, è corde, omni ſinceritate abacta. Nec deſunt qui ſubditis offendicula & lapſandi occaſiones conſultò obijciant, vt lapſos & criminationi ac correctioni patẽtes, habeant ſubiectiores. Horreſco ad artificium quod ſubijcio. Dicuntur eſſe, qui inter ſuos lites ſerant aut foueant, diuidentes vt regnent: hoc eſt vt altercantibus inter ſe ſubditis, pacifica ſit

præfecto

præfectò rectio, & tranquillus dominatus. Virulentiam huiuſmodi artium, imo purulentiam talium vomicarum, etiam ante admotum ſcalprum, puto patere. Auertat Deus ab omni ſancto ac pio cœtu, tam virulentum in Præfectis ſpiritum, tamque peſtilentem agendi & regendi rationem.

3 Quid enim Regis ſuper omnes filios ſuperbiæ ſpiritum redolet putidiùs, quàm ille paruulorum delectus; qui ita ſubſint, vt quicquid impotens animi præfectus attentarit, mutire nō audeāt, & tonderi ſe, imo deglubi ſine contradictione ſuſtineant? Hoc verò non eſt quærere quæ Chriſti ſunt, nec ſubditorum ſalutem & profectum captare, ſed propriæ potentiæ liberum exercitium quærere; decuſſis iuxta priſci Tyranni monitum, ſummis papauerum capitibus. Tales cœnobiarchas Philippus Abbas [a] cenſet Sauli perſimiles. Cum enim egiſſet de Saulis in Dauidem furore, quo etiam in Ionatham filium ſuum exarſit, quia odio gratis habere nolebat Dauidem, ſubdit. [Huic in Eccleſia

[a] lib. de ſilentio. cap. 9. initio.

poſſunt quidem ſimiles inueniri, qui cũ prælationis faſtigio ſe viderint inſigniri, tanto in minores & ſubditos liuore debacchantur, vt non Patres & Rectores, ſed hoſtes potiùs videãtur. Obliti enim quomodo illorum debeant neceſſitatibus prouidere, quantã illorum paci & quieti diligentiam adhibere, quo affectu ſe illis manſuetos & amabiles exhibere, quo ſtudio viuendi formam omnibus, & in omnibus, ſe præbere; è conuerſo vita graues, moribus importuni, amantes proprium, non curantes penitùs de communi, attendentes & ſubeſſe cœteros, & eiſdem cœteris ſe præeſſe, & quidquid libet prælationis priuilegio, ſibi licitum volunt eſſe. Suæ igitur voluntati grato lenocinio ſeruientes, & quod legis, quod ordinis eſt ad ſuum libitum deflectentes, quoniam, à ſubiectis pro aſſumpto magiſterio ſufferũtur, fractis velut repagulis, in exceſſus liberos efferuntur. Cuiuſmodi præpoſitum ſi qui ſubditorum ſenſerint non placere, illumque prauis maiorum operibus aſſenſum facilem non præbere: & ſicut

non propter hominem vitia, ſic & hominem gratum propter vitia nõ habere, ſed zelo rectitudinis quidquid ab illa diſcrepat, abhorrere: huiuſmodi ſubditum, ſtatim proteruum indicant & vecordem, quia vident ſcilicet ſuis cum prauis moribus non concordem. Videtur quidem illis, contumacis duritiæ grauiter arguendus; imo tanquam hoſtis odio perſequendus, qui manu fauorabili gratum maioribus accubitum nõ emollit, qui eorum qualiacunque opera blandis laudibus non attollit. Arguẽdus inquam eſt, qui contra Prælati ſui opera præſumpſerit vel mutire, & in eũ reprehenſionis quippiam effutire; cum (vt aiunt) ſubiectum non deceat, niſi aut Prælato prona in omnibus beneuolentia cõſentire; aut impreſſo labijs digito, cautè & humiliter obmutire. Non igitur impunè de prælati ſui vita conqueritur, qui Dei quam hominis volũtati libenter obſequitur. Non in laudem apud homines, non in proſperum ei cedit, qui fauore, vel ſilentio ad conſentiendum prauis moribus non accedit.

dit. Quo enim peruerſi quique Prælationis gradu fuerint altiores; eo huiuſmodi ſubiecto imminent grauiores, imperantes vt Roboam durum imperium in præſenti, & indurato corde, pollicentes idem fore durius in ſequenti. De qualibus pulchrè Micheas Propheta. *Si quis* (ait) *non dederit in ore eorum quippiam, ſanctificant ſuper eum prælium*. Quia eorum conſcientia, internæ veritatis refectione ſolida non pingueſcit, ad appetendum foris vana, eorum auidum os pateſcit, ſemper inhians & anhelans, vt ſibi à ſubditis iuxta libitum deferatur, & non odioſa veri aſperitas, ſed aſſentādi grata ſuauitas pleniùs offeratur. In quorum ore, ſi quis munus non dederit cōcupitum, alienum à Religione talem indicāt appetitum: ſi legi, quàm Regi magis elegerit obedire, cum legem & regem videas paria non ſentire, ſanctificant ſuper eum præliũ; id eſt auctoritate qua ſciunt, & recolunt ſe cœteris præeminere, minantur, & affirmant graues illi moleſtias imminere. Non enim ſeruientem zelo iuſti-

tiæ

tiæ vlnis tenerioribus amplectuntur, ſed quem ſouere debuerant, minis, & contumelijs perſequuntur; & ſi quos viderint eodem in illum odio non teneri, nõ differunt in eos ira grauiter commoueri.]

4 Hunc impotentem planèque Tyrannicum genium, quo præfectus magno ſuo malo, ad ſolam ſcelerum impunitatem plenamque licentiam aſpirat, vt idem Philippus [a] aperit, enumerans præfecturæ mala; inde primùm facile eſt repellere, quod Religioſus præfectus perſonam medici ſuſtinet. At nemo non videt quo numero habendus ſit Medicus, qui ægros quoſcunque curatu difficiliores aduerterit, nolit ſuſcipere ſanandos; ijs autem duntaxat nauare velit operam, qui leuicula quapiã valetudinis ſuccuſſione tententur: cũ è contrario bonus medicus, vt Bleſenſis [b] admonet, infirmis maiorem curam impendat quàm valētibus & infirmioribus quàm leuiter infirmis. Præpoſiti igitur, qui ſubditorum medicos ſe eſſe non dominos iuxta S. Bernardi [c] moni-

a ep. 13.

b ſer. 33.

c ſer. 35.

tum debent agnoſcere; nouerint quoque ſuum eſſe, infirmis potiùs, ac malè habentibus adeſse: Laudat ex hoc capite, ſponſam adoleſcentularum rectricem, idem S.Bernardus. [a] [Non enim (inquit,) eſt talis quales multos videmus prophetica inuſtione notatos, qui quod craſſum eſt & forte aſumentes, quod debile eſt proijciunt. Numquid medicus valentes requirit, & nō potiùs ægrotantes? Si contingat, facit forſitan vt amicus, ſed non vt Medicus. Quos docebis Magiſter bone, ſi omnes indoctos repuleris? Quibus quæſo adhibebis diligentiam diſciplinæ, ſi indiſciplinatos vel effugaueris omnes, vel fugeris? In quibus obſecro tuam probabis patientiam, ſi ſolos admiſeris manſuetos, inquietos excluſeris?]

a ibid. ſerm. 51

5 Idem perpulchrè docet epiſtola ad Renaldum Abbatem Fuſmacensē, quę qrod Sancti viri epiſtolis inſerta non ſit, partem ex ea adſcribere eſt operæprętium. [Onus (inquit,) animarū eſt infirmarum. Nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent; ac per hoc nec

onus

onus ſunt; quoſcunque igitur de tuis inueneris, triſtes, puſillanimes, murmurioſos, ipſorum te patrem, ipſorum te noueris eſſe Abbatem, conſolando, exhortando, increpando. Agis opus tuū, portas onus tuum, & portando ſanas; quos ſanando portas: ſi quis verò ita ſanus eſt, vt magis iuuet te, quàm iuuetur à te; huius te non patrem, ſed parē; comitem, non Abbatem cognoſcas. Quid igitur cauſaris te aliquorum qui tecum ſunt, magis grauari conſortio, quàm frui ſolatio, cum ſolus omnium omnibus datus ſis ſolatium; tanquam omnibus ſanior, omnibus fortior, qui omnibus ſufficias per Dei gratiam ſolatiari, & à nemine omnium indigeas cōfortari? Denique in quantum grauaris, in tantum lucraris: & in quantū iuuaris, in tantum tibi tua præmia minuis. Elige ergo quos eligas: an qui grauando iuuant, an qui iuuando grauant. Hi tibi promeritores, illi fraudatores meritorum exiſtunt. Nam qui ſocij laboris, procul dubio & mercedis participes erunt.]

6 Idem cœterorum & Patrum, & Magiſtrorum ſpiritus, & ante Bernardũ & poſt eũ, ſenſus fuit. S.Ignatius a ſcribens ad S. Polycarpum, ſic eum informat. Omnium infirmitates perfer, vt athleta perfectus, ſicut & omniũ Dominus; *ipſe enim* (inquit,) *infirmitates noſtras portauit*: vbi laboris plus eſt, ibi & plus emolumẽti: bonos ſi amas diſcipulos, nulla eſt tibi gratia, peſtilentiores autem, manſuetudine ſubijce.]

a epiſt. ad Polycarp. initio.

7 S.Oreſieſis B.Pachomij diſcipulus & ſucceſſor, b multis ſcripturis & rationibus ex debito officij & charitate petitis, coarguit huiuſmodi delectum docilium, & abiectionem præfractorum. Plagulam duntaxat vnam & alteram decerpo. [O homo, vſque ad vnam animam quæ tibi credita eſt, monere non ceſſes, & docere quæ ſancta ſunt, & triplum bonorum operum præbere exemplum, & cauere quàm maximè, ne alterum ames, & alterum oderis, ſed cunctis exhibeas æqualitatem, ne fortè quem tu diligis Deus oderit; & quem tu oderis, Deus diligat. Nulli erranti pro

b In monaſt.inſtitut *ſub init.*

amicitia conſentias & alterum premas, alterum ſubleues, vt pereat labor tuus. Sedentes in locis humilioribus, in quibus pater noſter præcipit penitùs non ſedendum, caueant præpoſiti domorũ, ne forſitã quilibet vnus ex fratribus iniuriam præpoſito fecerit, & iratus ille diſcernat ac dicat: quid cauſæ habeo ad hominem contemptorẽ? Facit quod vult, nec eum moneo, nec errantem corrigo, ſiue ſaluetur ſiue pereat, ad me non pertinet. O homo quid hæc loqueris? Intellige quo furore ſupereris, quod odiũ occupauerit cor tuũ, vt magis tuo vitio, quàm ſuo peccato frater pereat.] Et inferiùs alloquens item Superiores. [Nec tantum ea conſideretis quæ vobis proſint, ſed & illa, quæ proximis; & impleatur in vobis ſcriptura dicens: *Quia vos ſequimini vnuſquiſque vtilitatem domus ſuæ, idcircò continebit cœlum rorem ſuum, & terra non dabit fruges ſuas, quoniam ingrauaſtis cõtra me ſermones veſtros*. Dicitur & alibi: *Quia non feciſtis vni de minimis meis, nec mihi feciſtis* Sæpiùs, & eadem repetã: Cauete

ne

ne alios diligatis, alios oderitis, ne hũc ſuſtentetis, & illum negligatis; & caſſus inueniatur labor veſter, & omnis ſudor pereat, & quãdo exieritis de corpore, & de mundi huius turbidine liberati, portum vos putaueritis intrare; tũc inuenietis iniuſtitiæ naufragia, & in qua menſura menſi eſtis, remetietur vobis, ab eo qui perſonas in iudicio non accipit. Si quid mortale, aut aliquid turpitudinis ob negligentiam præpoſitorum in domibus commiſſum fuerit, poſt illorum propria ſupplicia, præpoſitus quoque reus tenebitur criminis. Quod ſemper nobis ſanctæ memoriæ Pater noſter, ſolebat ingerere.] *Sancti Patris* nomine, B. Pachomium deſignat, quem inſtituti quod profitebantur, habebant autorem. Neque verò eſt quod quis contrarium vſum, ipſius S. Pachomij opponat. Quod enim notarunt Palladius,[a] atque Nicephorus,[b] de ipſiuſmet Angeli inſtitutoris ſui monitu, S. Pachomius, qui in cœnobio moroſi & ad regendum difficiles erant, literis tortuoſis ζ vel ξ deſignabat: ſimplices verò

a ſect. 35 lauſia.
b lib. 9. c. 14.

ac

ac ſynceri ijs ab eo notabantur elementis; quæ teretia ſunt & plana vt 1 vel o. Hoc inquam, non poteſt aduersùs doctrinã de S.Pachomij ſententia ab Oreſieſi traditam adduci: neque enim ea cœnobitarũ in varios ordines digeſtio, omnibus perſpecta erat, ſed ſolis præcipuis & maximè ſpiritualibus: nec idcirco præfecti quibus eos ordines præſcribebat S.Pachomius, docebantur abijcere moroſos, & ſolos cereos, faciléque ſequaces fouere; ſed ad commodiorem rectionem, & vt ſinguli conuenienter curarentur, ea varietas & notarum diſtinctio vſurpabatur.

8 Antiochus informans præfectum regularem, eandem doctrinam quam ex Oreſieſi retulimus, illi ingerit. [Omnes (inqnit) vt oportet, ſicut & ipſum Dominus; omnes inquam ferat in charitate; pro omnibus iugiter oret, poſtulet intelligentiam ſpiritualem ſibi conferri, vt quæ magnoperè cõducunt, nouerit diſcernere: peruigilet, de ſingulis anxiè ſollicitus, omnium defectus ac morbos pro modulo rationis diſcat fer- a homil. 111.

re,

re, quaſi perfectus athletes. Vbi enim fatigationis moles maior, ibi maior etiãnum quæſtus. Quod ſi multitudinem diſcipulorũ velit aggregare copioſam, non ſtatim illa gratia eſt: ſed ſi minùs dicto audientes atque intractabiliores, ad officium & obedientiam, amabili lenitate erga illos vſus, reuocarit.]

a cap. 1. b cap. 5.

9 S. Ioannes Climacus, frequens eſt in eodem ſenſu prodendo, informans religioſum Paſtorem. Tantum verò abeſt vt velit quærendos Paſtori ſolos flexiles ac cereos, vt potiùs conteſtetur ferè initio operis, [quo Paſtor obſequẽtiores habet oues, hoc ſeueriorem de illis Patrifamilias reddet rationem.] Et inferius. [Tunc Medicus animorum, à Deo ſe donatum ſapientia intelligat, cum ipſe morbos multis immedicabiles curare poterit. In nulla admiratione ponendus Doctor eſt is, qui alumnos ingenio promptos & dociles, doctos efficit & eruditos; ſed qui tardos & hebetes, literatos reddit, & doctrina præſtantes. Decus aurigarum eſt, cum equis abiectis & ingloriis

Digitized by Google

glorijs vincunt, & ipſos equos incolumes ſeruant: tum inquam omnium ore celebrantur & prædicantur.]

10 S. Bonauentura, in aureo & ſi quid pretioſius dici poteſt, de ſex alis Seraphin libello, [a] quo Superiores informat, multus eſt in hoc monito. Admonet igitur, nec ſemel, Prælatum, vt immorigeros ac minus ductus ſequaces non abijciat; [Nec in corde oderit illos, nec curam ſegniùs agat, nec quærat eos à ſe remouere; immo lubentiùs teneat eos, vt per hoc, & illos, & alios ædificet benefaciendo ingratis, vt & per ſe virtutis exercitium in eis habeat, exemplo ſummi paſtoris, qui ait. *Eritis filij altiſſimi quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos & malos*. Cum enim ſit propriè officium Paſtoris docere virtutes, ſi vitioſos remouet à ſe; quos docebit? Si medicus fugit ægrotos, quos curabit? Si fortis tyro declinat impetentes ſe, quomodò aſſequetur triumphum gloriæ? Si negotiator negligit merces in quibus magna lucretur, quomodò poterit ditari?] Et inferius: [Non autem mirum, ſi omnes

[a] cap. 5.

poſſunt quidem ſimiles inueniri, qui cũ prælationis faſtigio ſe viderint inſigniri, tanto in minores & ſubditos liuore debacchantur, vt non Patres & Rectores; ſed hoſtes potiùs videãtur. Obliti enim quomodo illorum debeant neceſſitatibus prouidere, quantã illorum paci & quieti diligentiam adhibere, quo affectu ſe illis manſuetos & amabiles exhibere, quo ſtudio viuendi formam omnibus, & in omnibus, ſe præbere; è conuerſo vita graues, moribus importuni, amantes proprium, non curantes penitus de communi, attendentes & ſubeſſe cœteros, & eiſdem cœteris ſe præeſſe, & quidquid libet prælationis priuilegio, ſibi licitum volunt eſſe. Suæ igitur voluntati grato lenocinio ſeruientes, & quod legis, quod ordinis eſt ad ſuum libitum deflectentes, quoniam, à ſubiectis pro aſſumpto magiſterio ſufferũtur, fractis velut repagulis, in exceſſus liberos efferuntur. Cuiuſmodi præpoſitum ſi qui ſubditorum ſenſerint non placere, illumque prauis maiorum operibus aſſenſum facilem non præbere: & ſicut

non

non propter hominem vitia, ſic & hominem gratum propter vitia nō habere; ſed zelo rectitudinis quidquid ab illa diſcrepat, abhorrere: huiuſmodi ſubditum, ſtatim proteruum indicant & vecordem, quia vident ſcilicet ſuis cum prauis moribus non concordem. Videtur quidem illis, contumacis duritiæ grauiter arguendus; imo tanquam hoſtis odio perſequendus, qui manu fauorabili gratum maioribus accubitum nō emollit, qui eorum qualiacunque opera blandis laudibus non attollit. Arguēdus inquam eſt, qui contra Prælati ſui opera præſumpſerit vel mutire, & in eū reprehenſionis quippiam effutire; cum (vt aiunt) ſubiectum non deceat; niſi aut Prælato prona in omnibus beneuolentia cōſentire; aut impreſſo labijs digito, cautè & humiliter obmutire. Non igitur impunè de prælati ſui vita conqueritur, qui Dei quam hominis volūtati libenter obſequitur. Non in laudem apud homines, non in proſperum ei cedit, qui fauore, vel ſilentio ad conſentiendum prauis moribus non acce-

dit. Quo enim peruerſi quique Prælationis gradu ſuerint altiores, eo huiuſmodi ſubiecto imminent grauiores, imperantes vt Roboam durum imperium in præſenti, & indurato corde, pollicentes idem fore durius in ſequenti. De qualibus pulchrè Micheas Propheta: *Si quis* (ait) *non dederit in ore eorum quippiam, ſanctificant ſuper eum prælium.* Quia eorum conſcientia, internæ veritatis refectione ſolida non pingueſcit, ad appetendum foris vana, eorum auidum os pateſcit, ſemper inhians & anhelans, vt ſibi à ſubditis iuxta libitum deferatur, & non odioſa veri aſperitas, ſed aſſentãdi grata ſuauitas pleniùs offeratur. In quorum ore, ſi quis munus non dederit cõcupitum, alienum à Religione talem indicãt appetitum: ſi legi, quàm Regi magis elegerit obedire, cum legem & regem videas paria non ſentire, ſanctificant ſuper eum præliũ; id eſt auctoritate qua ſciunt, & recolunt ſe cœteris præeminere, minantur, & affirmant graues illi moleſtias imminere. Non enim ſeruientem zelo iuſtitiæ

tiæ vlnis tenerioribus amplectuntur, ſed quem fouere debuerant, minis, & contumelijs perſequuntur; & ſi quos viderint eodem in illum odio non teneri, nõ differunt in eos ira grauiter commoueri.]

4 Hunc impotentem planèque Tyrannicum genium, quo præfectus magno ſuo malo, ad ſolam ſcelerum impunitatem plenamque licentiam aſpirat, vt idem Philippus [a] aperit, enumerans præfecturæ mala; inde primùm facile eſt repellere, quod Religioſus præfectus perſonam medici ſuſtinet. At nemo non videt quo numero habendus ſit Medicus, qui ægros quoſcunque curatu difficiliores aduerterit, nolit ſuſcipere ſanandos; ijs autem duntaxat nauare velit operam, qui leuicula quapiã valetudinis ſuccuſſione tententur: cũ è contrario bonus medicus, vt Bleſenſis [b] admonet, infirmis maiorem curam impendat quàm valētibus & infirmioribus quàm leuiter infirmis. Præpoſiti igitur, qui ſubditorum medicos ſe eſſe non dominos iuxta S. Bernardi [c] monitum

a ep. 13.

b ſer. 33.

c ſer. 15.

tum debent agnoſcere, nouerint quoque ſuum eſſe, infirmis potiùs, ac malè habentibus adeſſe: Laudat ex hoc capite, ſponſam adoleſcentularum rectricem, idem S.Bernardus. a [Non enim (inquit,) eſt talis quales multos videmus prophetica inuſtione notatos, qui quod craſſum eſt & forte aſumentes, quod debile eſt proijciunt. Numquid medicus valentes requirit, & nō potiùs ægrotantes? Si contingat, facit forſitan vt amicus, ſed non vt Medicus. Quos docebis Magiſter bone, ſi omnes indoctos repuleris? Quibus quæſo adhibebis diligentiam diſciplinæ, ſi indiſciplinatos vel effugaueris omnes, vel fugeris? In quibus obſecro tuam probabis patientiam, ſi ſolos admiſeris manſuetos, inquietos excluſeris?]

a ibid ſerm. 51

5 Idem perpulchrè docet epiſtola ad Renaldum Abbatem Fuſmacenſē, quę quod Sancti viri epiſtolis inſerta non ſit, partem ex ea adſcribere eſt operæprętium. [Onus (inquit,) animarū eſt infirmarum. Nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent; ac per hoc nec

onus

onus ſunt; quoſcunque igitur de tuis inueneris, triſtes, puſillanimes, murmurioſos, ipſorum te patrem, ipſorum te noueris eſſe Abbatem, conſolando, exhortando, increpando. Agis opus tuū, portas onus tuum, & portando ſanas; quos ſanando portas: ſi quis verò ita ſanus eſt, vt magis iuuet te, quàm iuuetur à te; huius te non patrem, ſed parē; comitem, non Abbatem cognoſcas. Quid igitur cauſaris te aliquorum qui tecum ſunt, magis grauari conſortio, quàm frui ſolatio, cum ſolus omnium omnibus datus ſis ſolatium; tanquam omnibus ſanior, omnibus fortior, qui omnibus ſufficias per Dei gratiam ſolatiari, & à nemine omnium indigeas cōfortari? Denique in quantum grauaris, in tantum lucraris: & in quantū iuuaris, in tantum tibi tua præmia minuis. Elige ergo quos eligas: an qui grauando iuuant, an qui iuuando grauant. Hi tibi promeritores, illi fraudatores meritorum exiſtunt. Nam qui ſocij laboris, procul dubio & mercedis participes erunt.]

6 Idem cœterorum & Patrum, & Magiſtrorum ſpiritus, & ante Bernardũ & poſt eũ, ſenſus fuit. S.Ignatius [a] ſcribens ad S. Polycarpum, ſic eum informat. Omnium infirmitates perfer, vt athleta perfectus, ſicut & omniũ Dominus: *ipſe enim* (inquit,) *infirmitates noſtras portauit*: vbi laboris plus eſt, ibi & plus emolumẽti: bonos ſi amas diſcipulos, nulla eſt tibi gratia, peſtilentiores autem, manſuetudine ſubijce.]

a epiſt: ad Polycarp. initio.

7 S.Oreſieſis B.Pachomij diſcipulus & ſucceſſor, [b] multis ſcripturis & rationibus ex debito officij & charitate petitis, coarguit huiuſmodi delectum docilium, & abiectionem præfractorum. Plagulam duntaxat vnam & alteram decerpo. [O homo, vſque ad vnam animam quæ tibi credita eſt, monere non ceſſes, & docere quæ ſancta ſunt, & triplum bonorum operum præbere exemplum, & cauere quàm maximè, ne alterum ames, & alterum oderis, ſed cunctis exhibeas æqualitatem, ne fortè quem tu diligis Deus oderit; & quem tu oderis, Deus diligat. Nulli erranti pro

b In monaſt. inſtit. *ſub init.*

amicitia

amicitia conſentias & alterum premas, alterum ſubleues, vt pereat labor tuus. Sedentes in locis humilioribus, in quibus pater noſter præcipit penitùs non ſedendum, caueant præpoſiti domorũ, ne forſitã quilibet vnus ex fratribus iniuriam præpoſito fecerit, & iratus ille diſcernat ac dicat, quid cauſæ habeo adhominem contemptorẽ? Facit quod vult, nec eum moneo, nec errantem corrigo, ſiue ſaluetur ſiue pereat, ad me non pertinet. O homo quid hæc loqueris? Intelligo quo furore ſupereris, quod odiũ occupauerit cor tuũ, vt magis tuo vitio, quàm ſuo peccato frater pereat.] Et inferiùs alloquens item Superiores. [Nec tantum ea conſideretis quæ vobis proſint, ſed & illa, quæ proximis; & impleatur in vobis ſcriptura dicens. *Quia vos ſequimini vnuſquiſque vtilitatem domus ſuæ, idcircò continebit cœlum rorem ſuum, & terra non dabit fruges ſuas, quoniam ingrauaſtis cõtra me ſermones veſtros.* Dicitur & alibi. *Quia non feciſtis vni de minimis meis, nec mihi feciſtis* Sæpiùs, & eadem repetã. Caueté

ne

ne alios diligatis, alios oderitis, ne hũc ſuſtentetis, & illum negligatis; & caſſus inueniatur labor veſter, & omnis ſudor pereat, & quãdo exieritis de corpore, & de mundi huius turbidine liberati, portum vos putaueritis intrare; tũc inuenietis iniuſtitiæ naufragia, & in qua menſura menſi eſtis, remetietur vobis, ab eo qui perſonas in iudicio non accipit. Si quid mortale, aut aliquid turpitudinis ob negligentiam præpoſitorum in domibus commiſſum fuerit, poſt illorum propria ſupplicia, præpoſitus quoque reus tenebitur criminis. Quod ſemper nobis ſanctæ memoriæ Pater noſter, ſolebat ingerere.] *Sancti Patris* nomine, B. Pachomium deſignat, quem inſtituti quod profitebantur, habebant autorem. Neque verò eſt quod quis contrarium vſum, ipſius S. Pachomij opponat. Quod enim notarunt Palladius,[a] atque Nicephorus,[b] de ipſiuſmet Angeli inſtitutoris ſui monitu, S. Pachomius, qui in cœnobio moroſi & ad regendum difficiles erant, literis tortuoſis ζ vel ξ deſignabat: ſimplices verò

[a] ſect. 35 lauſia.
[b] lib. 9. c. 14.

ac

ac ſynceri ijs ab eo notabantur elementis; quæ teretia ſunt & plana vt 1 vel o. Hoc inquam, non poteſt aduersùs doctrinā de S.Pachomij ſententia ab Oreſieſi traditam adduci: neque enim ea cœnobitarū in varios ordines digeſtio, omnibus perſpecta erat, ſed ſolis præcipuis & maximè ſpiritualibus: nec idcirco præfecti quibus eos ordines præſcribebat S.Pachomius, docebantur abijcere moroſos, & ſolos cereos, facilèque ſequaces fouere; ſed ad commodiorem rectionem, & vt ſinguli conuenienter curarentur, ea varietas & notarum diſtinctio vſurpabatur.

8 Antiochus informans præfectum regularem, eandem doctrinam quam ex Oreſieſi retulimus, illi ingerit. [Omnes (inqnit) vt oportet, ſicut & ipſum Dominus; omnes inquam ferat in charitate; pro omnibus iugiter oret, poſtulet intelligentiam ſpiritualem ſibi conferri, vt quæ magnoperè cōducunt, nouerit diſcernere: peruigilet, de ſingulis anxiè ſollicitus, omnium defectus ac morbos pro modulo rationis diſcat ferre, a homil. III.

glorijs vincunt, & ipſos equos incolumes ſeruant: tum inquam omnium ore celebrantur & prædicantur.]

10 S. Bonauentura, in aureo & ſi quid pretioſius dici poteſt, de ſex alis Seraphin libello, [a] quo Superiores informat, multus eſt in hoc monito. Admonet igitur, nec ſemel, Prælatum, vt immorigeros ac minus ductus ſequaces non abijciat. [Nec in corde oderit illos, nec curam ſegniùs agat, nec quærat eos à ſe remouere; immo lubentiùs teneat eos, vt per hoc, & illos, & alios ædificet benefaciendo ingratis, vt & per ſe virtutis exercitium in eis habeat, exemplo ſummi paſtoris, qui ait. *Eritis filij altiſſimi quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos & malos*. Cum enim ſit propriè officium Paſtoris docere virtutes, ſi vitioſos remouet à ſe; quos docebit? Si medicus fugit ægrotos, quos curabit? Si fortis tyro declinat impetentes ſe, quomodò aſſequetur triumphum gloriæ? Si negotiator negligit merces in quibus magna lucretur, quomodò poterit ditari?] Et inferius. [Non autem mirum, ſi omnes

[a] cap. 2.

ſi omnes conatus rectoris non proficiũt in omnibus, cum nec Dei operatio in omnibus proficiat ad ſalutem ipſorum, & multi ſint vocati, & pauci electi: omnia enim quæ ſeminantur, non conualeſcunt, & qui theſauros effodiunt, libenter multam terram eruderant, vt modicum auri, vel argenti reperiant. Tantus autem profectus eſt boni Rectoris, quantum foret detrimentum ſi non eſſet: ſicut lux tantum eſt bonum, quãtum eius abſentia malum. Animare etiam debet Rectorem ad laboris tolerantiam, quod nõ minùs meretur in illis qui deficiunt, vel modicum proficiuut, quàm in his qui maximè proficiunt. Nõ enim dicit Apoſtolus, *Vnuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundùm ſuum proprium profectum*; ſed *ſecundùm ſuum laborem*. Dei enim eſt incremẽtum dare: plus enim laborat doctor in indocili, quàm in docili diſcipulo: & ideò apud iuſtum æſtimatorem laboris, plus meretur. In terra ſterili, & ſaxoſa Agricola plus laborat, & fit fructus paucior, ſed pretium maius. Et quæ diffi-

difficiliùs elaborantur, ſæpè cariùs venduntur.]

11 Liquet igitur de Patrũ & grauiſſimorum Doctorum ſententia, præfectos attento munere quod gerunt, ſapiẽtibus & inſipiẽtibus debitores eſſe, & tũc onus ſuum portare, cum ferunt imperfectos, & compatiuntur languentibus. Idquè maximè proprium eſſe rectionis Eccleſiaſticæ, attigit optimè S. Chryſoſtomus. [a] Nã inde ſecernit Eccleſiaſticũ regimen à Ciuili, quod Ciuile quia non tam ſpectat vnius particularis bonum, quàm pacem publicam, cum incidit in aliquem malum exterminat illum, ne nocere alijs vltra queat Eccleſiaſticus rector è contrario, quia ſalutem ſubditorum etiam ſigillatim quærit, tolerat patienter malum ſubditum, eique medelam facit pro viribus, plenior e circa eum curatione & ſtudio vtens, quàm circa bonum & docilem. Neque tamẽ inficior, eum qui bonus & facilè ſequax eſt, plus diligẽdum à præfecto eſſe. Hoc S. Benedictus diſertè admonet, ſemel ac iterum. [b] Quòd igitur negõ illud duntaxat

a homil. 15. in 2. corin.

b cap. 2. reg.

taxat eſt, non eſſe abijciendos imperfectos, nec in ſolos facilè ſequaces locandam operam, vel impendendum amorem. vt fert artificium in quo excutiēdo verſamur. Quid quod non hi ab huiuſmodi præfectis & paſtorum idolis, habentur dociles ac boni, qui ex virtute flexiles ſunt,& laudabili ingeniorum equacitate ex honeſti ſtudio nata potiuntur: ſed qui vel ex ingenij penuria, vel potiùs pro arte adulandi & obſequijs deliniendi eum à quo ſperant aliquid, ſimilitudinariam quandam facilitatem præ ſe ferunt, qualem pleroſque obtendiſſe, vt Chriſtianum in populis principatum aſſequerentur, autor eſt S. Hieronymus circa id ad Titum, 1. *Conſtituas per ciuitates preſbyteros*, varias enumerans abſurdas rationes irrependi ad dignitates Eccleſiaſticas. Par ergo eſt facilitas in quibuſdam ſubditis, fingētibus ſe ad omnes præfecti nutus; non ex virtute, ſed ex abiecta & ſeruili prærogatiuarum captatione, à Præfecto his lenocinijs demulſo. His viciſſim Præfectus eadem ſcabie laborans, &

Magi-

magiſtratum prorogādi, vel etiam perpetuandi cupiditate agitatus, vt egregiè aduertit S. Baſilius a immenſa pangit encomia; & feſtuca virtutis ſi quæ eſt, amplificatur in trabem. E contrario autem, qui adulari, & ignauè frœnum lamberè detrectant, interdū, proh ſcelus! ijs probris quæ vel reipſa nunquam fuerint, vel abdita ſaltem & tecta, id eòque nō retegenda fuiſſent, temerè euulgatis & immane auctis infamari dicuntur ſummo ſtudio, ea iuſtitiæ larua prætenta, quod præfocandum ſit in germine malum, liceatque nocumentum, priuſquam inferatur præuenire; quod fit commodiſſimè, ea proſciſſione famæ hominis ab inſtitutis & conſilijs noſtris alieni. Homo quippè famæ protritæ ac profligatæ, vt maximè Præfecti conſilijs obſiſtere apud alios velit, nequaquam valebit. Hoc igitur eſt, à quo abhorrere volebam rectorem; ſalua maiori meliorum, verè inquam & ſolidè meliorum dilectione.

a cap. 10 conſt. Monaſt.

12 Tantum verò abeſt, vt bonus Præfectus in id incumbere omni ſtudio

debeat, vt nutus omnes ſuos ſtatuere velit pro amuſſi ad quam omnia indeclinabiliter dirigantur; & excandeſcat, ac impotentiam animi prodat cum primùm quis ei tantiſper obſtrepit, vt potiùs comparatus animo eſſe debeat ad benignè condeſcendēdum indocilibus, & aliquid patienter ſubeundū à ſubditis minùs perfectis, ne dicam dyſcolis. [Quis Moſe paſtor præſtantior, (inquit Gregorius Nyſſenus.) a quis princeps & rector æquè moderatus & mitis, vt qui omnia fuit populo, educator imperator, ſacerdos, ipſe denique pater: in bello conſeruans, in ſolitudine bona præbens, cum terra nec arata eſſet nec ſeminata, rectè iudicans, citra errorem per viam ducens. Per hæc autem quidnam eſt conſecutum? Tamquam iniuriam faciens, ſeditionibus fuit agitatus; probris ac contumelijs affectus eſt tanquam lædens: murmur in eū eſt exortum, non ſecùs atq; in eos qui ſuffurantur, & aliena ſibi vindicant. Maledictis eſt appetitus, tāquā exercitus imperator imperitus, & qui nō rectè præeſſet.

a orat. de ferend. repreh. ſub finem

Venit

Venit etiam in periculum, ne ab ipſo expelleretur ſacerdotio, quãdo Dathan & Abiron, & filij Corè, ſeditioſa plebe ſecum à populo abrupta, & abducta, contendebant eſſe ſanctorum prophani ſacerdotes, & inuaſerunt thuribula, & ſancta extemplo tractauerunt, & ignem myſticum accenderunt, qui ante ſuffitum eos ſuffientes combuſſit. Et tam facilè offenſionem incurrit populi adminiſtratio, eiuſque docendi munus & exercitatio, vt ne fratres quidem, Moyſi pepercerint: ſed & Maria detrahebat, & Aaron maledictis impetebat, grauèque ac moleſtum onus imperij naturalem irritauit beneuolentiam, & neceſſitudine coniunctiſſimos excitauit aduerſus virum laborioſiſſimum: ſed vanum hoc fuit & irritũ. Nam ille quidem deerat Moſes, & ſeipſo nihil euaſit deterior: cernis quanta cum clemẽtia, vbertatem potentiæ?]

13 Iam verò manuum conſertio cũ primoribus, ſiue eiuſdem familæ, ſiue aliarum eiuſdem inſtituti familiarum moderatoribus, eam ſapit tyrannorum

agendi ratione à Philoſopho itẽ notatã 5. politic. qua potẽtioribus, dũ eorum operã cõmodaturam ſibi ſperãt, fœdere iungũtur, in oppreſſionẽ ac cladẽ minutorũ. Notatũ id à Deo ipſo Ezec. 22. Eodẽque S. Gregorius, [a] alium eiuſdẽ Prophetæ locũ refert ex c. 34. vbi damnãtur qui imperãt cũ potentia, nõ ijs à quibus ſibi timẽt, (vt S. Gregor. animaduertit,) ſed ijs quos nihil contra ſe valituros cõſpiciunt. [Hos enim (inquit,) iure dominationis terrent; nec quid agere debeãt, ſed quid valeãt, attẽdũnt.] Quod iuxta S. Cyrillũ, [b] eſt ſurdo maledicere, & cœco ponere offendiculũ; per deteſtandã abiectionẽ animi, qua nocetur ijs quibus facilè noceri poteſt abſq; recruciationis timore. Nã contra eos quos referre poſſe vicẽ cogitant, mites admodùm ac lenes sũt, cõſuuntq; eis puluillos ſub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia in quibus molliter iaceant, iuxta Ezechielem c. 13. ad id expenſum à S. Gregorio. Qui etiam contra hanc (vt vocat,) pacem peccatorum & cohęrẽtes ſibi Behemothi ſquammas, pulchrè diſſerit alio loco.

[a] 2. p. paſtor c. 8.

[b] lib. 8. de ador.

co. [a] Satis verò ſuperquè eſſe debet ad huius pernicioſæ artis eliminationem, quod eſt à Dei moribus alieniſſima. [Deus ait S. (Chryſoſtomus) [b] cum viderit in dignitate potentes, & inſignes, Reges, Principes, quotquot diuitijs nitent, hos cum terrore alloquitur ac doctrinæ timorē humiliter miſcet. *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram ſeruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore*, Quoniam Rex eſt regum, & dominus dominantium. Vbi doctrina principum, illic regibus timorem imponit: vbi tenuitas humilitatis, ibi medicinam profert ſuæ clementiæ. Deus enim magnus, eſt Rex regum, & Dominus dominantium. Idem ipſe ſua dignitate excellens, iuxta diuinam ſcripturam, pater inuenitur orphanorum, & viduarum iudex, regum & dominorum dominus]

a 3 p. paſtor. admonitio.

b homil. 5 de poeniten.

14 Tyrannidis quoque fermentum acidum ſubolet inſynceritas, & ſimplicium ac innocentium per mellita verba & falsò oſtentatam amicitiæ ſpeciem implanatio. Hoc omni cum deteſtatio-

ne explodendpm eſt. Vt enim non decet principem labium mentiens, ita tyrannicum eſt rectionem fundare in mendacijs; & quod eodem propè recidit in cauſa præſenti, in æquiuocationibus & ſuppreſſionibus mentalibus dimidiatis; quæ peruerſio nimium quantum nunc excreſcere dicitur, etiam inter probos ac pios. At notatum & expenſum oportuerat, nubilas illas locutiones, tametſi ex iuſta cauſa & ſobriè vſurpatas, nulla alia præterquam veracitatis virtute periclitante indemnes eſſe, debeat eſſe extra dubium; cum Chriſtus dominus, ipſa iuſti & æqui idea, ex iuxta neceſſitate illis ſit vſus: probarintque eaſdem in ſimilibus adiunctis ſapiētes omnes, quod alio loco trado per otiū. [a] Tamen extra iuſtam & grauē neceſſitatem, ablegandas omnino eſſe ab vſu proborum, etiamſi ſolius veracitatis diſcrimen ingruat. Sunt enim extra illas circunſtantias, inhoneſtæ, & in mendacij cōfinio ſitæ, ac humani conuictus legitimi, contrucidatrices. Vidēdus præter cœteros, in hanc virtutum

[a] in opere contra Barneſiū.

pe-

Digitized by Google

peſtem, S. Gregorius. [a] Ante eum Caſſianus, [b] hunc agendi modum inſimulat germanitatis cum Iudæ proditione, facta per oſculum. Apud S. Chryſoſtomum, [c] habetur luculenta diſſertatio de fugienda ſimulata ſpecie, qua huius peruerſitatis venenum, egregiè patefit. Non pauca in eandem, nominatim religioſis cauendam, diſputat Thomas Cantipratanus [d] Claudo verbis S. Ambroſij. [e] [Nemo in dolo loquatur ad proximum ſuum. Laqueus eſt in labijs noſtris, & ſępè vnus quiſque ſermonibus ſuis non explicatur, ſed inuoluitur: fouea alta eſt os maleuoli. Grande innocentiæ præcipitium, ſed maius maleuolentię. Innocens dum credit facilè, citò labitur, ſed tamen iſte lapſus, reſurgit; maledicus autem ſuis artibus præcipitatur: vnde nunquã exiliat atque euadat: ponderet ergo vnuſquiſque ſermones ſuos, non cum fraude & dolo. Statera fallax improbabilis eſt apud Deum; non illam ſtaterã dico, quæ mercem appendit alienam. Et in vilibus quidẽ rebus, rarò conſtat

[a] 3. p. paſtor. admonit. 12

[b] collat. 16. c. 18.

[c] tomo. 6 Græc.

[d] lib. 2. Apum c. 26 num. 7 & ſeqq.

[e] epiſt. ad Conſtantium Epiſcopũ

fallacia: ſed ſtatera verborũ, ipſa apud Deum eſt execrabilis, quæ prætendit pondus grauitatis ſobriæ, & ſubnectit verſutias fraudulentiæ. Hoc maximè condemnat Deus, ſi decipiat aliquis proximũ ſuum promiſſorum benignitate, & ſubdola iniquitate defœneratũ opprimat; nil ſibi profuturus aſtutiæ ſuæ artibus.]

11 In obiectu ſcandalorum vt offenſent improuidi, ſitquè poſtea cenſuræ & depreſſioni locus, eadem in primis doloſitas, & artificioſa machinatio cernitur, quæ in ſuperiori probroſitate. Eò autem ampliùs hæc doloſitas in religioſo præfecto deteſtanda eſt, quò eã in ſeculari quoque principe, eòque impio cuiuſmodi fuit Iulianus Apoſtata, intolerandam eſſe pronunciauit Nazianzenus.[a] Addens, ſuperiorem ſic ſe gerentem, profiteri eo ipſo, inferiorem ſe eſſe illo ſubdito quem per huiuſmodi cuniculos ac dolos aggreditur. Sunt qui iniuſtitiam in eo agendi modo agnoſcant. Alijs viſum eſt vacare iniuſtitiæ crimine implexitatem illam, faſque eſſe

[a] orat. 2. in Iulia.

patri

patri familias, non quidem intendere domeſticorum culpas obiectu occaſionum, ſed tamē eas ſuis occaſiones obijcere, quibus explorent illorum fidem. Ita non pauci apud Sanchez:[a] conſētiuntque Valentia,[b] Petrus à Nauarra,[c] Diana, Paulus Layman,[d] & multos adducens Ioannes Sanches.[e] Verùm vacet ſanè labe iniuſtitiæ propoſitio occaſionum impingendi, facta tantùm eo explorandi & tentandi animo. Nemo tamen inficias meritò iuerit, tetram & fuliginoſam eſſe, ſi fiat à Præfecto aliamente: nempe vt ſecurè exerceat potētiam, & nemine refragante dominetur. Ipſe Deus per Abacuc c. 2. hoc fulmine eum aſtum percellit. *Veh qui potum dat amico ſuo*, ei ſcilicet cuius ſe præfert & mentitur amicum; *mittens fel ſuum* (nō enim vinum eſt, quod tanta conditur amaritudine;) *& inebrians, vt aſpiciat nuditatem eius. Repletus es ignominia, pro gloria. Bibe tu quoque, & conſopire: circundabit te calix dexteræ domini, & vomitus ignominiæ ſuper gloriam tuam.* Profert ad hoc ipſum Caſſianus, locum aliū

a lib. 10. de matr. diſp. 12. num. 25.
b 2. 2 d. 5 ſ. 2. q 7. cap. 3. tr. 5 reſ. 18.
d lib. 3. tract. 3. c. 13. nu 5.
e diſp. 38. num 12.
collat. 16 cap. 18.

ex

ex Hieremiæ 9. & alium ex Prouerb. 29 iuxta 70. *qui præparat ante faciem amici ſui rete, circundat illud pedibus ſuis.* Qui ea ratione obeũt religioſas præfecturas, cœnobijs patentiſſimo oſtio inferunt mundum, quem laqueis refertum diuina viſio magno Antonio obiecit. Non aliud id eſſe, quàm gaudere de diaboli victoria, dixit S. Ambroſius [a] Imo veriſſimè dicitur eſſe id maximè proprium Diaboli opus. Nam ſicut Satanæ nequitia in eo vniuerſa cõſumitur, vt laqueis peccatorum, & pedicis ad declinãdum in obligationes, irretiat ſimplices animas eorum quos Deus ex laqueo venãtium eripuerat. ita imitantur eum qui ſunt ex parte illius, & laqueos tendunt capiendis ſimplicium animabus. Viderint verò qui ita ſe gerunt, ne dum alijs ſtruunt offendicula, ipſimet impingere permittantur, ſubiaceantque ei maledicto quod Leuit. 19. intorquetur in eum qui coram cœco ponit offendiculum; id eſt qui ſimplicem illaqueat. Hucquè reſpexit additamentum ad regulam S. Pachomij, [b] quo mandatur Præpoſito

a lib. 2. pœn. c. 8.

b n. 128.

ro cœnobij, in hæc verba. [Non ponat ſcandalum, ante pedes cœci.]

16 Diuidentium vt regnent, propria omnino Tyrannorum agendi ratione (quod Philoſophus 5. polit. non prætermiſit,) tam tetra tamque horrida eſt nequitia, vt deficiant me verba, quibus eam inſecter. Quantum enim eſt, Dei & Chriſti in religioſa æde Vicariū, fieri Satanam, cuius proprium eſt decidere & iurgia ſerere? Hieronymi verbū eſt, [a] vel nomen Hieronymi vtcunque præferentis. [Charitas religioſos, charitas monachos facit. Sine hac monaſteria ſunt Tartara, habitatores dæmones; cum hac verò, ſunt paradiſus in terris, & in eis degentes, ſunt Angeli.] Angelos ergo vertit in dæmones, & cœlum Tartaro commutat, qui diuidendis inter ſe fratribus in vnum habitantibus, dat operam. Et in priuato quidem, planè immane habetur hoc ſcelus, ipſo Deo iudice, qui maximè exoſum ſibi pronunciauit eum, qui inter fratrer diſcordias ſeminarit. Talem pluſquàm furē, appellat Richardus Victorinus, [b] cuius

a in reg. monach.

b lib. 3. de erudit. inter hom. c 4.

cuius illa ſunt pijſſima & ſapientiſſima. [Rapina eſt, quando quis tollit res alienas. Quid tibi videtur de eo qui ſeminat inter fratres diſcordias? Impiè quidem tecum agit, qui tibi aufert pecuniã tuam; quid ille qui tibi aufert pacem tuam? Numquid crudeliter agit qui tibi aufert veſtem, & non multo magis qui tibi aufert charitatem?] Hæc ſi verè ac iure de priuato quocunque affirmantur, quanto iuſtiùs in eum intorqueantur, cuius eſt ex officij proprij ratione, ſuper omnia bona, charitati conciliandæ & amplificandæ, nauare operam?

17 Vt verò, quorum ſit verè regendi munere indigniſſimorum hęc rectionis verrucoſitas, perſpectum fiat, illud commemoro, quod in Nicolao Macchiauello Atheorum ſuperioris ſæculi ſignifero, grauiter damnant qui eum contuderunt iuſtis ac plenis ſcriptionibus: cum enim Principem ſecularẽ virulentiſſimis principijs imbueret, illud præter cœtera edixit, *factiones eſſe alendas inter ſubditos; ſic enim ſecuritatem*

Prin-

Principi obuenturam. Hoc in Athiſmi elãculario doctore ac promotore, ſummoperè à ſapientibus omnibus Macchiauello aduerſarijs damnatum, vſurpant è cœroſa Macchiauelli Scrobe, indigni ſacrorum præfectorum titulo homines. Nam ſi pacis conciliatio inter diſſidentes, Moſem dignum fecit qui eligeretur in populi Dei rectorem, vt Oleaſter obſeruauit, dubitare è contrario non licet, quin is à quo concordes diſſociantur, indignus ſit Præfecti ſacri poteſtate, ac etiam nomine. Et inter ſeditioſos quidem, cum laude id ſuſcipitur, vt diuidantur, iuxta doctrinam S. Chryſoſtomi. [b] At inter Dei filios, belli ſatorem fieri eum qui vice Dei illos regat, malignitas eſt nomine vacans. Nullum quippe habemus ſatis fuliginoſum & horridum, quo eam denominare liceat. Scelus deteſtabile, & atrocitatem nequitiæ nulla vnquam orationis acerbitate exæquandam ſi dixero, procul abero à monſtroſitate propudioſiſsimæ iniquitatis, ſi verũ eſt, (quod ferunt,) eam aliquãdo eſſe deprehensã.

a ad cap. 2. Exoq.

b homil. 36. in Matth.

Ca-

18 Caſtigatio qua huiuſmodi Satanæ ſub præfectos, mulctat S. Gregorius, a fortiſsima eſt. Ità verò habet, [Admonendi ſunt qui iurgia ſeminant, vt cuius ſunt ſequaces, agnoſcant. De Apoſtata quippe Angelo ſcriptũ Cum bonæ meſsi inſerta fuiſſent zizania, *Inimicus homo hoc fecit.* De cuius etiam membro per Salomonem dicitur. *Homo Apoſtata vir inutilis, graditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum, & omni tempore Iurgia ſeminat.* Ecce, quem ſeminantem iurgia dicere voluit, priùs apoſtatam nominauit; quia niſi more ſuperbientis Angeli à conſpectu conditoris priùs intùs auerſione mentis caderet; foras poſtmodùm vſque ad ſeminanda iurgia non veniret. Qui rectè deſcribitur, *quod annuit oculis, digito loquitur, terit pede.* Interior namque eſt cuſtodia, quæ ordinata exteriùs ſeruat membra. Qui ergo ſtatum mentis perdidit, ſubſequenter foras inconſtantia motionis fluit, atque exteriori mobilitate indicat, quod nulla interiùs radice ſtabi-

3. p. paſt. admonit. 24. initio.

ſtabilitatis ſubſiſtat. Audiant iurgiorum ſeminatores quod ſcriptum eſt. *Beati Pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Atque è diuersò colligant, quia ſi filij Dei vocantur, qui pacem faciunt, procul dubio Satanæ ſunt filij, qui confundunt. Omnes autem qui per diſcordiam ſeparantur à viriditate dilectionis, areſiunt. Qui etſi boni operis fructus in ſuis actionibus proferunt, profectò nulli ſunt, quia non ex vnitate charitatis oriuntur. Hinc ergo perpendant ſeminantes iurgia, quàm multipliciter peccant; qui dum vnam nequitiam perpetrant, ab humanis cordibus cunctas ſimul virtutes eradicant. In vno enim malo innumera peragunt; quia ſeminando diſcordiam, charitatem; quæ nimirum omnium virtutum mater eſt, extinguunt. Quia autem, nihil pretioſius eſt Deo, virtute dilectionis; nihil eſt delectabilius Diabolo extinctione charitatis. Quiſquis ergo ſeminando iurgia dilectionem proximorum perimit, hoſti Dei familiariùs ſeruit:

uit: quia qua ille cecidit; hanc iſte vulneratis cordibus ſubtrahens, eis iter aſcẽſionis abſcidit.]

PVNCTVM VI.

Allocutio Religioſi rectoris, ut abactis malis artibus propoſitis, Dei potius imitatione, nexis lenitate & efficacitate, règat.

1 VAleant igitur omnes huiuſmodi de ſeculo ſordes, quas in benè conſtituta ſeculari rectione, nõ dico Theologi diluendorum conſcientiæ nodorum periti, ſed vel ipſi politici, ſolius naturalis luminis ductum ſequẽntes; admiſerint; ſed pro malis hiſce artibus adhibeatur conformatio ad perfectiſsimã boni cuiuſuis regiminis ideã, diuinam inquam rectionem, quę idcirco optima & feliciſſima eſt, quia ſuauis eſt ac efficax. Nec dubium eo feliciorẽ fore

fore rectionis euentum, quo ſuperior abſque malis artibus propoſitis, candidè & cum charitate, præſertimque citra faſtum egerit cum ſuis. Quod enim maximè animos ſubditorum abalienat, & rectionem peſſundat, eſt faſtus imperantis. [Citò indignatur libertas quæ opprimitur, (ait S. Hieronymus ſcribēs ad Theophilum.) a Nemo plus impetrat à libero, quàm qui ſeruire non cogit.] Inde tempeſtas illa, quam optimè deſcribit Philippus Abbas, b vt proinde liceat huiuſmodi rectionem vocare procelloſam. Duplicitas verò & obiectus offenſaculorum ad quam impingatur, itemque ſeminatio odiorum & diſſidiorum ſi deprehendatur; (& difficillimum eſt non deprehendi ſeriùs ocyùs;) vilitatem & depreciationem Rectoris creat, vnde præſentiſſimum totius rectionis exitium deriuetur, neceſſe eſt. Succedat igitur his ſecularibus, imo Satanicis artificijs, religioſa benignitas conuenienti efficacitate tēperata, cui multo faciliùs reſpondebit optatus effectus. Hanc fuiſſe ſanctorum

a epiſt. 12

b lib de ſilentio cap. 54.

praxim, cum ea quæ ſuperiùs protuli quiçerunt, tum egregiè teſtatum dedit
a doct. 6. num. 12. S. Dorotheus. [a] agens de ſubditis infirmis & imperfectis quos prudens præfecti ſancti lenitas, fortitudini conueniēti admixta, commodiùs ad officium reducit, quàm turbulentus impetus præfecti vehementis. [Quemadmodum enim piſcatores, qui iacto hamo in mare piſcem aliquem prægrandem cœperint, ſi miſcere illum turbas, ac magna vi concuti ſenſerint, non temerè illū ac ſtatim, extrahunt, quandoquidem filum abrumperet, & demum amitteretur; ſed molliter ingenioſeque ac ſcirè remittũt filum, ſinuntque illum abire quò voluerit; cum verò defectis viribus iam laſſum agnouerint, tunc ſenſim illum extrahere incipiunt: pari modo viri ſancti lenitate charitateque allicere fratrē pro viribus conantur: nec ita facilè à ſe illum abdicant, nec odio aut amarulētia proſequũtur. Sed veluti mater quædam, deformem habens filium, non auerſatur eum ſtatim nec faſtidit, aut abominatur; verùm benignè eum fouet,

comit,

comit, gratiorem ornatioremque reddere illum ſtudet: itidem & viri ſancti, peccatorē protegunt, ornant, adiuuant, atque tuentur, cadentem erigunt, & in ſalutis viam dirigunt.]

2 Non habeo quomodò aptiùs & conuenientiùs religioſum Præfectum alloquar in hac meta, & ad declinandos omnes in regendo ſcopulos admoneam, quàm ſi ad eum transferam Clementis Romani a orationem, ad Epiſcopum toti cuipiam Eccleſiæ præfectū: ſi enim vnam duntaxat vel alteram voculam tantiſper inflectamus; belliſſimè cadet in rem præſentem. [Medice Eccleſiæ Domini, adhibe medicinam cuique ægrotantium conuenientem: omnibus modis cura, ſana, factos ſanos, redde Eccleſiæ, paſce gregem non per vim, neque imperios & cum ludibrio, & deſpectu quaſi dominatum teneas; ſed tanquam bonus paſtor, in ſinum ac complexum agnos congrega, & oues grauidas hortare. Atque etiam ſis tractabilis, bonis lenis, non mendax, non durus, non contumax, non ſeueritate

a lib. 2. conſtit. cap. 20. & 21.

nimia, non inhumanus, non ſuperbus, non aſſentator, non timidus, non verſipellis, ac duplici mente, non illudens populis tuæ fidei ac poteſtati commiſſis, neque Dei leges ac præcepta,& quæ ad pœnitentiam pertinent, eos celans, non facilis ad exturbandum, eijciendũque ex Eccleſia; ſed in re certa nitens; non increpator petulans, non teſtimonium aduersùs vllũ ſumens, niſi quod dictum ſit à duobus aut tribus fidelibus teſtibus, quorum mores iamdiu probati ſint; & qui neque inimicitijs, neque inuidia moueantur; multi enim ſunt, qui aliorũ malis delectantur; homines lingua præcipiti, & perforata, habentes odium in patres, quorum ſtudium eſt diſpergere oues Chriſti: quorum ſermones, ſi temerè,& inconſideratè velis admittere, gregem diſſiparis lupiſque ad eum deuorandum tradideris; id eſt Dæmonibus & improbis hominibus,immo verò non hominibus, ſed potiùs feris ſimilitũdinem hominum indutis.]

3. Quod ſi Superior, minus ſe benè conſtitutum agnoſcit ab ijs dotibus, quibus

quibus iſta præſtanda ſunt, nec poteſt ea excuſatione vti qua Guerricus vſum ſe quandoque profitetur [a] cum ait,[Nō ſum Medicus, & in domo mea non eſt panis; ideo dicebam ab initio, nolite me conſtituere Principem: non enim debet præeſſe, qui non poteſt prodeſſe.] hanc inquam excuſationem ſi vel adito iam onere, vel vrgente alieno imperio indeclinabili habet præcluſam, qui ſe agnoſcit non eſſe Medicum & abundātem panibus, induat eiuſdem Guerrici ſenſum, & cum eo dicat. [b] Qui idoneus non ſum, nec præeſſe, nec coeſſe, vbi potero eſſe, niſi vltimum & tutiſsimum eligam locum, ſcilicet omnibus ſubeſſe? Et hoc quidem valeo, humilia ſcilicet, imo vera, de me ſentiendo: nihilquè me prohibet, imo plurimùm veritas ipſa monet, ſubeſſe cunctis animo, licet præeſſe cogar officio. Tu Domine Deus ipſe es, qui & ſubeſſe mones & nihilominus præeſſe iubes. A te expecto, vt humilem ſimul & vtilem in iniuncto me facias miniſterio: humilem, vera de me ſentiendo; vtilem recta de te loquendo.

a ſerm. 1 de rogat.

b ibid.

quendo. Illud inſpira cordi, hoc miniſtra ori. Da ſermonem rectum & benè ſonantem in apertione oris mei, vt omnis familia tua benedictionibus impleatur.] Fiet, ſi Præfectus, ex animo ad eum modum agat cum Deo. Inde enim, indubiè ſuauitas & efficacitas regiminis, quam popoſcimus, conſequetur. Deus autem vberem benedictionem mandabit, & vitam vſque in ſeculum.

PVNCTVM VII.

Allocutio altera ad ſubditos ne conentur contra ictum fluuij.

1 QVia præfecti & moderatoris correlatum eſt qui ſubijcitur, vellenda quoq; in hac clauſula eſt auris ſubdito, qui in durum & impotentem animi præfectum, diuino permiſſu inciderit. Diuinum permiſſum dico, quia vt benè notauit Iſidorus Peluſiota, [a] etiã ſi verè ab Apoſtolo enunciatum eſt, *non eſt poteſtas niſi à Deo*: idem tamen de eo cui poteſtas inſidet, nequaquam valet. [Videris (inquit ad Dionyſium de hoc ſciſcitatum S. Iſidorus,) aut Apoſtolicas voces minimè legiſſe, aut certè non animaduertiſſe atque intellexiſſe. Neque enim dixit Paulus, *Non eſt præfectus niſi à Deo*. Verùm de re ipſa diſſerit, his verbis vtẽs; *Non enim eſt poteſtas niſi à* Deo. Nam quod inter homines, imperia & magiſtratus ſint, atque alij imperent, alij pa-

a lib. 2. ep. 21

 reant.

reant, ac non temerario & cæco impetu omnia ferantur, populis videlicet, fluctuū inſtar huc illuc ſe agitantibus, hoc à diuina ſapientia proficiſci ait. Quoniã enim qui dignitate pares ſunt; bellum plerumque excitare ſolent; idcircò populare imperium minimè eſſe permiſit; ſed regnum: ac poſt illud multa alia imperia effecit. Quænam tandē (inquis)? Præfecti ac ſubditi, viri & vxoris, patris & filij, ſenis & iuuenis, heri ac ſerui, magiſtri & diſcipuli. Quin in brutis etiam animantibus, idem perſpicere licet. Atque hoc apes comprobāt, quæ regis imperio ſubſunt, & grues, & ſylueſtrium pecudum greges. Quod ſi mare quoque conſideres, ne id quidem huius diſciplinæ, expers eſſe comperitur. Multa enim illic piſcium genera ſub vnius piſcis principatu ac veluti imperio, militare cenſentur: vnde etiam longas peregrinationes ſuſcipiunt. Siquidē vbique moleſtiſsima res eſt ſublatio principatus, cōfuſioniſquè ac perturbationis cauſa. Quo etiam fit vt ne in corpore quidem, quod vnum eſt, pari di-

dignitate omnia ſint. Verùm ex membris alia præſint, alia ſubſint. Quocirca rem ipſam, poteſtatem inquam, hoc eſt imperium & regnum, à Deo formatum & inſtitutum eſſe, profitendum eſt, vt ne mundus in ſtatum inordinatum degeneret. Quod ſi quis impius ac ſacrilegus, in illud irruperit, haud quaquam ſcilicet hũc à Deo creatum ac deſignatum eſſe dicimus; verùm permiſſum eſſe: quo nimirũ aut Pharaonis in euomat, atq. ita extremo ſupplicio excrucietur, aut eos qui crudelitate opus modũ improbitatẽ omnẽ ſuã habẽt, ad meliorẽ mentẽ reuocet: quemadmodum Rex Babylonis, Iudæos.] Vides, ex diuina ſæpè permiſsione, præfici ſacris familijs, eos quos præfici non expediuiſſet. Quæ autẽ ſint diuinæ permiſſionis obiecta, nec ſub diuinã approbationem cadere quæ à Deo permittuntur duntaxat, notius eſt quàm vt moneri oporteat.

2 Qui igitur in huiuſmodi aliquem, diuino permiſſu præfectum ſacræ familiæ inciderit, ei ego nihil aptius occinẽdum puto, quem egregium Siracidis

moni-

monitum cap.4. *Noli reſiſtere contra faciem potentis, & ne coneris contra ictum fluuij*. Aptiſſimè omnino, vt ſuperiùs etiam monere memini, rectionem violentam, rapidam, impetus ac truculentiæ plenam, nominauit *ictum fluuij*. Sũt enim quidam præfecti adeò impotentis dominatus, & tam vehementis ferociæ, vt cum fluuij incitatiſſimi impetu, qua vehementiſſimus labitur, componi poſſint. Nimirum ſicut fluuius rapidus omnia ſternit, & nullo diſcrimine læta ſata ac ſegetes in quas incurrit, vel prata ridentia, amænos hortos, palatia, & quicquid denique lectum & dominis charum dixeris, abripit & euertit cœco impetu: ſic iſti effrænes, nullo delectu æquant, & in idem commune excidiũ conuoluunt omnia. Nulla illis reuerentia ætatis in laboribus contritæ, nulla meritorum ratio. Nam neque ictus fluuij, plus ſubingreſſum incautè Federicum Imperatorem reueritus eſt quominus eum perderet, quàm ſi vilis lixa, vel vnus quiſpiam ex infima calonum fœce fuiſſet. Æquè Mutium Attendolum

lum qui à bellica fortitudine *Sforriæ* cognomen retulit, abſorpſit perdiditque ictus fluuij Peſcaræ, ad Aquilam Appuliæ vrbem, cum eò ſubijſſet, vile caput periclitans, erepturus ex aquis. Nulla tot meritorum, & tam exaggeratorum militarium decorum reuerentia fluuiū tetigit. Violentiam verò ac vehementiam huiuſmodi Præfectorum, nulla aptiùs comparatio adumbret, quàm ictus fluuij. Nam neque amœniſſimus Poeta, aliud habuit cum quo effrænationem violentiſſimam componeret. Andr. Naugerius in Luſibus.

Nō ſecus ac præceps hyberno flumine torrēs
Cū tumidus latè fluuijs hyemalibus auctus,
Proruit, aduerſas inſano vortice ſyluas
Obſtanteſq; trahit ripas, cāpoſq. per omnes
Cū ſonitu ruit, & rapido rotat omnia fluctu.

3 Hunc vt appoſitiſsimè vocauit ſapiens, *ictum fluuij*, bonus ſubditus, non obſiſtendo & contra conando, ſed iræ ac furori locum dando declinet; illud ſecum reputans, affore non ita multo poſt, ſinminus pro orbe vniuerſo, at ſaltem pro ſingulis, tempus illud quo Deus omnem princi-

patum

patum & poteſtatem euacuabit, iuxta Apoſtolum & ablegatis ac abrogatis omnibus ſubpræfectis, quorum animi impotentiam cœteraque probra faſtidimus, *erit Deus omnia in omnibus. Ibi ceſſabitnr a tumultu, & requieſcent feſſi robore*, vt eſt apud Iobum c. 3. Mirabilis profectò loquendi modus, vt aliqui præ robore dicantur feſſi: ſed in re noſtra obſcurum non eſt, quomodò ſubditi à robore & immoderata vi ſuperioris, feſſi dicantur. Pergit Iobus, non minùs cōmodè ad rem præſentem. *Et quondam vincti pariter ſine moleſtia, non audient vocem exactoris. Paruus & magnus ibi ſunt, & ſeruus liber à Domino ſuo.* Hæc ſecum reputet, qui impoſiti ſuper caput ſuum hominis, onere premitur, aut etiam opprimitur. Interim dum tempus quod ferociens conſeruus non ſperat, inexpectatum aduenit, vt Matthæi 24. habetur, muniat ſe humilitate, quā hæc in præfecti animo impotentia turbans ſubiectum, deſiderari in iſto docet: quod Richardus Victorinus [a] annotauit, tractans confractionem cedrorum

a in pſal. 28.

rum

rum libani per vocem Domini. Agnoſcat hanc eſſe rationem optimam & expeditam, exorandi à Deo inferioris ſui regimen. Eſt enim cuique quantumuis ſubdito, ſubditus alius, vt D. Bernardus ratiocinatur[a] corpus videlicet ſiue terra noſtra: cuius poſſeſsio, mitibus, & ad alienum œſtrum placidis ingenijs, eſt promiſſa. a ſerm. 3. de aduen.

4. Neque hoc dico, rectoribus etiam ratione omnia gerentibus, plerumque imponi ab indocilitate ſubditorum, & duros ac impotentes interdum haberi, quos ſola ſubditorum indocilitas & licẽtia grauat, iuxta illud Bleſenſis.[b] [Illud equidẽ moris, vt ſe in prælatos linguæ prurientes exerceant, & ad hoc Prælati conſtituti ſunt, vt linguæ meretricantis iniurias modeſtè, & patienter excipiant. Sicut Paulus inter blaſphemos, *vos* (inquit) *ſcitis, quia ad hoc poſiti ſumus.* Si ad caput noſtrum Chriſtum reſpicitis, nullus innocentiam maledicus, aut detractor acerbiùs impugnauit. Quem Iudaica ſuperſtitio, nunc fabri filium, nunc vinoſum, nunc voratorem a ep. 100. *in fine.*

carnium,

carnium, nunc miniſtrum Beelzebuth, nunc ſocium Ethnicorum, nũc deſtructorem Sabbathi vocans, multipliciter in eum virus ſuæ malignitatis effudit.] Hoc quamuis veriſsimum, nunc tamen volo prætermiſſum. Vt & illud à S. Ambroſio [a] notatum. [Aliqui cum ſint ſubditi, moleſtè ferunt, cum à ſenioribus arguuntur. Dicunt, grauiter iraſcitur Epiſcopus, patientior eſſe deberet. Audi ergo optime Clerice, Sacerdotis exigis patientiam, & tui non exigis diſciplinam? Neſcis quia mihi ſalutis cauſa arguere aliquando permiſſum, tibi nũquam peccare conceſſum eſt? Dicit enim Apoſtolus, *increpa opportunè, importunè, argue*. Eſto ergo in omnibus ſubditus ſacerdoti, ſi vis eum manſuetum.]

[a] ſerm. 9. de ſanct. *in fine.*

5 Hæc omnia volo prætermiſſa, illudque vltro gratis concedo, culpam vniuerſam penes præfecti impotentiam & oeſtrum eſſe, innoxio planè inferiore. Nihilominùs enim, præfecto quantumuis dyſcolo & impotentis animi, humillimè auſcultandum à ſubdito eſt: & quæ

& quæ in rectore excuſare nequit aut emendare, contentus eſſe debet deflere, vt S. Gregorius ſapienter monuit tractans illud *& cum ea, ſulci eius deflent.* Hugonem certè quendam, à moroſo & duro Abbate malè habitum, hoc vno ſubſidio fulcit S. Anſelmus [b] [Melius eſt vobis onus etiamſi inutiliter ſuſtinere per obedientiam, quàm proijcere impatienter per inobedientiam. Et ſi experti eſtis quia conſilio veſtro non corrigitur; ſed læditur, meliùs eſt vt obmuteſcendo, & ſilendo à bonis cum Propheta, ſecundùm Apoſtolum, *quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habeatis*, quàm bona inutiliter loquendo, occaſionem maligno præbeatis. Nam quoniam non vobis, ſed illis principatus curæ commiſſus eſt, non à vobis exigetur ſi neglecto veſtro conſilio, paſtoris culpa grex benè non regitur: nec vobis tamen conſulendum eſt, quandiu ipſe vos non cogit à bono malum diuertere, vt ſubiectionem ſtabilitatemque quam profeſsi eſtis, audeatis, niſi eo concedente migrando, contemnere:

a 22. mor cap. 23.
b lib. 1. epiſt. 6.

nere: ſi ſub eo vnumquodque conſiliũ facultatemque benè viuẽdi vobis videatis ſuppetere. Quod ſi in aliquo, veſtris ſtudijs eſt impedimento eius prælatio, vt tamen viam ſalutis non obſtruat, ſatius eſt vt occulto Dei iudicio vos indignos maiori gratia iudicantes, in minoribus bonis humiliter ſine peccato viuatis, quàm ad maiora per peccatũ mortis tendatis: non enim quis ſponte mortem debet incurrere, niſi cum aliter peiorem mortem non poteſt euadere.] Ante religionis ingreſſum explorandus accuratè fuit Præfecti animus ac genius iuxta Climacum. At ex quo illi propter Deum nos ſubiecimus, non ſecus reſiliendum eſt à cogitatione de obſiſtendo eidem, quàm à cogitatione ſtupri. Vtraque enim impuriſſima eſt, & coinquinat hominem. Itaque portandus cum patientia eſt homo, tametſi ferox, impoſitus ſuper capita noſtra.

a gradu 4 num. 12.

Veſſatur in hoc argumento, luculenter Hugo Victorinus,[b] ac pijſsimè pro more S. Ephrirem,[b] & ex ſcripto S. Gregorio in hanc rem ſplendidè planè philoſo-

b ſer. 77.
b tomo 2 par. ſer. 15

loſophante [a] Nicolaus Papa, ſcribens ad Michaelem Imperatorem. [b] Item, fusè æquè ac benè Goffridus Vindocinenſis, [c] qui ſubditum religioſum erga præfectum tametſi immodeſtum ac dyſcolum, non ſecus ſe gerere præcipit ac fecere erga Noemium ebrium & nudũ, reuerẽtes filij, qui proſtantem eius turpitudinem auerſis vultibus operuere. [Quid eſt quod filij verecundiam patris ſuperiecto dorſis pallio auerſi venientes operiunt; niſi quod bonis ſubditis ſic præpoſitorum ſuorum mala diſplicent, vt tamen hæc alijs occultent! Si verò ſubditi à rectorum ſuorũ reprehenſione temperare ſe negligunt, vſque ad reprehenſionem ipſius Conditoris excidunt, cuius ſuperna diſpoſitione Prælati ſunt. Nam ſi opera hominum iniuſta videntur, poteſtas quæ à Deo eſt, nunquam erit niſi iuſta: quã iniuſti homines multoties propter ſubiectorum merita habere permittuntur.]

a lib 12. epiſt.31. indict.7.
b cap.8.
c lib.4. ep.22.

6 Præmiſerat quoq. Goffridus exemplum Dauidis, quem grauiter pœnituit, oram clamidis rectori peſſimo & hoſti

iurato abſcidiſſe; *paruiſſimam* (vt ait,) de malo Superiore *muſſitationem*, diſplicere debere inſinuans. Hoc ex S. Gregorio confirmo & finio. [Quid per Saul niſi mali Rectores, quid per Dauid niſi boni ſubditi deſignantur? Saul igitur ventrem purgare, eſt prauos præpoſitos, conceptam in corde malitiam vſque ad opera miſeri odoris extendere, & cogitata apud ſe noxie, factis exterioribus exequendo monſtrare. Quem tamen Dauid ferire metuit, quia ſubditorum mentes ab omni ſe peſte obtractationis abſtinentes, præpoſitorum vitam, nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt. Qui etſi quandoque pro infirmitate ſeſe abſtinere vix poſſunt vt extrema quædam atque exteriora præpoſitorum mala, (ſed tamen humiliter) loquantur; quaſi oram chlamidis ſilenter incidunt. Quia videlicet dum prælatæ dignitatis, ſaltem innoxiè, & latenter derogant, quaſi regis ſuperpoſiti veſtem ſecant: ſed tamen ad ſemetipſos redeunt, ſeque vehementiſsimè, vel de te-

a 3. p. paſtor. ad. 5.

de tenuiſsima verbi laceratione reprehendunt. Vnde benè & illic ſcriptum eſt; *poſt hæc Dauid percuſſit cor ſuum, eo quod abſcidiſſet orã chlamydis Saul.* facta quippè præpoſitorum, oris gladio ferienda non ſunt, etiam cum rectè reprehendenda iudicantur.] Eadem legere licet apud Gillebertum vel Giſelbertum, aut quemcumque alium plenioris Altercationis Synagogæ & Eccleſiæ autorem. a

a in altercat. Syn. & Eccleſ. cap. 5.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LAVS DEO.

INDEX.

A

ABbas Barrabbas. 220
Abbas ferox quomodò à ſuis correctus. 239
Abbatum diſtractiones mentis. 25
Abbatia, idem quod paternitas. 211
Actio & contemplatio nectendæ. 189
Acus tres in pallio paſtorali quid notent. 415
Afflicti terræ in Cantico Annæ, qui. 259
Agricola rectoris idonei ſymbolum. 407
Altitudo quæſita & oblata, damnatur. 38
Ambitus præfecturæ improbatus. 15. 17. 31. 39 188.
Ambroſius Ansbertus autor Comment. in Apocal. 322
Andreæ Sauſſay luculenta ſcriptio de pallio. 411
Angeli amici auſcultantes. 143
Angelus cuſtos, rector noſter. 316
An derelinquat obfirmatos peccatores. 327 & ſeq.
Angelus Teſtamenti, Chriſtus. 433
Angelorum potentia. 140 141.
Angeli inflexibiles. 305
Angeli, hominum pædagogi. 134
Angeli cuſtodes, alumnum plectunt cum res fert. 329
Angelorum in nos benignitas. 139
Angelorum rectio lenis & exacta. 435
Apes religioſorū ſymbolum. 461
Apoſtoli, dij fortes terræ. 313

Apoſto

Apoſtolorũ rectio lenis ac vigens. 436
Apoſtoli vnius laus, alijs communis. 276
Applauſuum captatio cauenda Rectori. 272
Aporrhæa Dei, quæ. 100
Arari impietatem, quid. 255
Arbor bona, fit, non naſcitur. 73
Ars artium, rectio. 39. 47
Artes malæ regendi. 479 *& ſeq.*
Aſperitatis origo multiplex. 233. *& ſeq.*
Attingere fortiter à fine ad finem quid. 283.
Auctoritas non fouetur ferociendo. 255

B

Baculus Cruciger, Moſchis quid. 421 424
Baculus nucinus efloreſcens. 343
Baptiſmus in ſpiritu & igne, cur. 289
Belli deſcriptio apud Chryſoſtomum. 5
Benignitas inimica palpantium præſidum. 348
Bernardi S. placiditas in concitatos. 262
Beſtiæ ſurſum, aues deorſum, quid. 243
Blandiens peccatori. 347
Boni, alicunde mali. 55
Bonauentura S. Laudatus 457. 493.
Bonum opus, id eſt laborioſum. 2
Bonus Deus, etiam puniendo. 293
Boues leonibus in baſi admiſti, quid. 448
Boues templi peluim ſuſtinentes, quid. 24

C

Calamus quaſſatus non contritus à Chriſto. 113
Cambuta, virga paſtoralis. 425
Canes non volentes la-

trare. 372
Capitolium Monaſticum 359
Capitoſitas Præfectorum, noxia. 304
S. Carpi in Demophilum iuſta concitatio 131
Caſtigatio amantis eſt 295
Caſtra Dei, religio. 28
Ceruæ Doctores, non cerui. cur. 394
Charitas Paſtoris propria. 129
Chriſti fortitudinis in regendo ſpecimina. 319
Chriſti lenitas recta & iuſta. 434
Chriſtus, facies Dei. 108
Chriſtus, perfectus pædagogus. 322
Chryſoſtomus illimis circa gratiam præuenientem. 69
Ciconia in ſceptro quid. 474
Circumciſionē cur admiſerit Chriſtus. 112
Claudius Aquauiua, optimus regēdi Magiſter. 391
Clementis Alexandrini locus, luxatus, reſtituitur. 432
Columba, & ignis, ſymbola Spiritus ſancti, cur. 52
Columbæ ſylueſtres, vt cicurentur. 112
Condeſcenſioni dandus locus. 362
Coniuges, bicorpores. 18
Conradus ex Villar. Abbate Cardin. 10
Contentio SS. Baſilij & Damaſi. 259
Conuiuium mundanum è terra & mari. 106
Cor Dei in electos, quod. 88
Cor docile, Salomoni, aptum docere: 116
Cor Eccleſiæ, Sacerdos. 11
Correctio, qualis eſſe debeat. 187. 190. 192
Cornu & oleum cur iuncta. 402
Cypreſſina Paſtorum virga, quorſum. 425

D E

DAmaſus Papa, faſtus accuſatus. 259
Dare in tempore quid. 390
Dauidis autoritas à demiſsione. 258
Dei bonitas & vindicta cohærent. 294
Deus caſtigat adactus. 296
Dei condeſcenſio in mouendo homine. 65. & ſeqq.
Dei vltio, temperata. 97
Demephili præceps zelus. 131
Dij fortes terræ, qui. 331
Difficultates regiminis, vnde. 39
Dignitas dignitatis, humilitas. 257
Diſciplina puero neceſſaria. 451
Diſtractiones ſuperiorum. 25. 27
Dulcedo Dei quanta. 87
ECcleſia cor & ſtomachus, Sacerdos. 13
Eccleſiaſticus præſes, ſeruus ſubditorum. 121
Efficaciæ & ſuauitatis nexus, pernecesſarius. 46
Eliæ laudes. 94
Eliæ zelus, plerunque durior. 64
Elucidarium Anſelmo adſcriptum, cuius reuera ſit. 326
Ellychnia ex lino. 113
Ἐπιγονάτιον quid inter Pontificis veſtes. 123
Epiſcopatus bonum opus, quomodò. 2
Epiſcopus nomen periculi. 4
Epiſtola ad Demetriadem, fœtus Pelagij. 83
Eruditio alicuius eius generoſio. 232
Excubitoris dormitantis, mala. 374
Exitium cœtus ab eneruirectione. 165

F

Facies Dei, Chriſtus, cur. 108
Facies quadriformis Ezechielis, imago præfecti. 406
Facilitas veniæ, incentiuum delinquendi. 432
Ficulnea quorſum à Chriſto areſacta. 320
Filius Patris denaſator. 374
Flante Deo perire peccatorem, quid. 296
Flumen, poteſtas iracunda. 309
Fluuij ictus, ferox Superior. 308
Fœminini generis, virtutes noſtræ, cur. 54
Fortitudo rectionis diuinæ. 285

G

Alerus à Pontifice benedictus. 475
Gaufridus à Perona quid de ſe poſt mortẽ. 5
Genius hominis obſeruatus à Satana. 144
Gladius colũbæ quid. 475
Gratioſitas quorumdam. 234
Gratiæ mouentis, ſuauitas & ſeqq. 72
Gulielmus Conuentrienſis, Autor Elucidarij. 326

H

Hebræi imbre beneficiorum perfuſi. 291
Heli falſa pietas. 346
Hieronymi locus contra nomen Patris. 213
Hildeberti fortitudo regendi. 334
Honor Eccleſiaſticus, eſt miniſterium. 125
Honorificatio miniſterij, quid. 260
Humilitas Antiſtiti neceſſaria. 181

I

Iacob, veri Paſtoris idea 370.
Ictus fluuij, Præfectus ferox. 307
Ictus fluuij ſymbolū regiminis violenti. 160
Idolorum ſeruitus, ambitio. 36
Ieroboami aſtus. 468
Ignis & lux, Deus, quare. 288
Imitationes abſurdæ. 55
Impatientia amica poteſtati. 262
Imperandum rarò in virtute obedientiæ. 300 & ſeqq.
Imperiū omnes Paulo quod. 302
Imperium cum potentia, Ezechieli, quid. 100
Imperij diuturnitas in religione, nocet. 251
Increpatio cuiuſmodi eſſe debeat. 445
Indulgentia in ſubditos commendata. 284
Ingeniorū varietas. 40
Inde præſertim regendi labor. 40 & ſeqq
Intellectus hominis Angelo non ſubeſt. 141
Ioſephi exemplo humiles ſint Superiores. 241
Ira dedecet rectorem 64
Ira Dei, miſericordia. 98
Ira quædam manſuetudine potior. 338
Ira quædam neceſſaria. 353
Iupiter millichius. 68
Iuſtitia Dei, ſepta vtrinque miſeratione. 99

L

Latratus non voces aliquorum. 234
Lenocinia de promoto Superiore. 360
Lenta ad perfecta prouectio. 89 & ſeqq.
Leo in domo ſum quid. 315

Lex cur data in igne & fumo'. 290
Liber Chryſoſtomi de ſacerdotio, laudatus. 4
Liber de prædeſt. & gratia, malè ſuffixus. 70
Liberti Chriſti, monachi: ideo raſi. 225
Luciferi morbus, ambitio. 36

M

Macarij viſum de Satana ſeplaſiario. 147
Magiſterium conuiuij, quodnam. 103
Mahametica lex violenta. 99
Maieſtas imperandi ridicula. 301
Maiolus S. coercet ferocem Abbatem. 240
Mali, aliqua ex parte, boni. 55
Manſuetudo Superiori neceſſaria. 180
Manſuetus verè quis. 338
Manumiſſio Religioſi. 226
Martyres cur gladio ſuccumberent 67
Martyrium in ſacra præfectura. 3
Martyrium Religioſi à furente Superiore. 216
Maximus Rhegienſis, optimus præfectus. 292
Medici partes impleuit Chriſtus. 12
Medicus ſpiritualis, Rector, 394
Mel altari non inferendum. 456
Militia religioſus ſtatus. 28
Mimus Dei, Satan. 144
Μισογύνοι (?) qui, 399. 399
Moderatoris regularium, onera. 21 *& ſeqq.*
Moderatorum nemo omnibus placuit. 352
Modeſtia Chriſti apud Paulum quæ. 115
Moſis manſetudo. 285. 186
Moſis ſeueritas in dyſcolos. 534

Moſis tanta mititas, vnde. 107
imago regiminis ſacri, ibid.
Moyſes calumnioſè notatus ſeueritatis. 337
Moyſis lapſus, cur permiſſus. 155
Muſony effata. 467

N

Nabucodonoſor quid feroces Rectores doceat. 241
Natalis Confeſſor caſtigatus ab Angelo. 330
Nazaræi *coma promiſſa, quorſum*. 227
Neceſſitacio hominis, Deum *dedecens*. 82 *& ſeq.*
Nobilitas Religioſi. 225
Noli me tangere *quorum morbus*. 238
Nonni, qui. 215.216
Nucinus baculus, quid. 343
Nutrix Paulus rector. 163

O

Oculi ſapientis in capite. 108
Oculus totus, qui regit. 20
Officia Angelorum in homines. 136
Oleum gratiæ Climaco quid. 234
Oleo cur delibuti principes. 401
Onera muneris Epi*ſcopalis*. 7
Opportunitas ipſa Deus, cur. 389
Oppreſſio inferiorum, cauenda. 183
Opus in ſcriptura, quid. 2
Oratio ad plures directa, minùs vtilis. 161
Oſtentatio principum contra Solem, quæ. 19

P

Pachomio adſcripta regula cuius. 182

Pallium paſtorale, quid notet 409
Parochus æmulator malus repreſſus. 10
Paſtorale S. Gregorij unde expreſſum. 4
Paſtores cur nobis homines non Angeli. 93
Pater ſiue Abbas, vox ſuauitatis. 218
Nomen datum rectoribus. 212
Pater ſimul ac mater, bonus Superior. 393
Patientiæ thronus. 62
Pauli charitas, quanta, 170
Paulus, pennatus agricola. 332
Pædagogi in moderatores euecti, quales. 290
Pædagogi noſtri, Angeli. 134
Peccata cur Deus permittat. 81
Pedi paſtoralis ſtructura exponitur. 418 *& ſeqq.*
Pedum ex cypreſſo, quorſum. 425
Pelagius autor Epiſtola ad Demetriadem. 83
Perfectum opus, Iacobo, martyrium. 3
Pericula in ſacro regimine. 8 *&* 15. *&* 26
Perſecutio à Superiore infeſto, teterrima, 313
Perſuaſio fortior compaſſione. 288
Petri Apoſtoli efficax ſimul & ſuauis rectio. 440
Lapſus eius, quibus utilis. 153
Phocionis ſapientia. 446
Pili ſeruiles, qui. 226
Pluuia in vellus, Chriſtus, quomodò. 109
Pondus vltra ſe leuare, quid. 9
Poteſtas, tempeſtas mentis. 17
non eſt honor ſed onus ibid.
Præcepta noui Teſtamenti, auſteriora antiquis. 327
Præceptum in virtute obedientiæ, infrequens. 300

Præeſſe quàm laborio-
ſum. 23
Præfectura ſacra, gra-
dus Apoſtolicus. 356
Præfectus, totus oculus. 20
Præoccupatus homo,
Apoſtolo quis. 160
Prætextus peccandi,
vberes. 252
Præuentionis negatio
in Deo cuiuſmodi. 69
Principes peccante po-
pulo plexi. 19
Procella ſonans, Supe-
rior ferox. 309
& ſeqq.
Pueri quomodò for-
mandi. 200. 201
Puerilis inſtitutio quàm
tenax. 249

Q

QVerelæ de Deo
peccata per-
mittente, iniuſtæ. 81
Quæſtionum ad Sim-
plicianum, liber,
planè nitens. 288
Quis Superior cauda
operiens turpitudi-
nem. 383

R

RAbanus autor
cōmentarij ad-
ſcripti Smaragdo. 230
Raſura Monachorū,
quorſum. 225
Recapitulatio apud
Paulum, quid. 433
Rector, idem cū Sym-
poſiarcha. 102
Rectorum ſeculi &
religionis diſcrimē. 209
Regnum Dei, gratia
lenis nōn tyrānica. 79
Religio, militia. 28
Religioſus non eſt ſer-
uus. 200
& ſeqq.
Reus eſt culpæ qui
eam non impedit. 383
Reuerentia Dei erga
nos. 60
Reuerendæ nomen,
datū mulieri. 216. 217
Rex apum exaculea-
tus. 462
Rhamnus, admiſit re-
gnum. 62
Roboami ſtulta aſpe-
ritas. 199

iurato abſcidiſſe; *paruiſſimam* (vt ait,) de malo Superiore *muſſitationem*, diſplicere debere inſinuans. Hoc ex S. Gregorio confirmo & finio. [Quid per Saul
a 3. p. paſtor. ad. 5. niſi mali Rectores, quid per Dauid niſi boni ſubditi deſignantur? Saul igitur ventrem purgare, eſt prauos præpoſitos, conceptam in corde malitiam vſque ad opera miſeri odoris extendere, & cogitata apud ſe noxie, factis exterioribus exequendo monſtrare. Quem tamen Dauid ferire metuit, quia ſubditorum mentes ab omni ſe peſte obtrectationis abſtinentes, præpoſitorum vitam, nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt. Qui etſi quandoque pro infirmitate ſeſe abſtinere vix poſſunt vt extrema quædam atque exteriora præpoſitorum mala, (ſed tamen humiliter) loquantur; quaſi oram chlamidis ſilenter incidunt. Quia videlicet dum prælatæ dignitatis, ſaltem innoxiè, & latenter derogant, quaſi regis ſuperpoſiti veſtem ſecant: ſed tamen ad ſemetipſos redeunt, ſeque vehementiſsimè, vel

de te-

de tenuiſsima verbi laceratione reprehendunt. Vnde benè & illic ſcriptum eſt; *poſt hæc Dauid percuſſit cor ſuum, eo quod abſcidiſſet orã chlamydis Saul.* facta quippè præpoſitorum, oris gladio ferienda non ſunt, etiam cum rectè reprehendenda iudicantur.] Eadem legere licet apud Gillebertum vel Giſelbertum, aut quemcumque alium plenioris Altercationis Synagogæ & Eccleſiæ autorem a.

a in altercat. Syn. & Eccleſ. cap. 5.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LAVS DEO.

INDEX.

A

Abbas Barrabbas. 220
Abbas ferox quomodò à ſuis correctus. 239
Abbatum diſtractiones mentis. 25
Abbatia, idem quod paternitas. 211
Actio & contemplatio nectendæ. 189
Acus tres in pallio paſtorali quid notent. 415
Afflicti terræ in Cantico Annæ, qui. 259
Agricola rectoris idonei ſymbolum. 407
Altitudo quæſita & oblata, damnatur. 38
Ambitus præfecturæ improbatus. 15. 17. 31. 39 188.
Ambroſius Ansbertus autor Comment. in Apocal. 322
Andreæ Sauſſay luculenta ſcriptio de pallio. 411
Angeli amici auſcultantes. 143
Angelus cuſtos, rector noſter. 316
An derelinquat obfirmatos peccatores. 327 & ſeq.
Angelus Teſtamenti, Chriſtus. 433
Angelorum potentia. 140 141.
Angeli inflexibiles. 305
Angeli, hominum pædagogi. 134
Angeli cuſtodes, alumnum plectunt cum res fert. 329
Angelorum in nos benignitas. 139
Angelorum rectio lenis & exacta. 435
Apes religioſorũ ſymbolum. 461
Apoſtoli, dij fortes terræ. 313

Apoſto

Apoſtolorū rectio lenis ac vigens. 436
Apoſtoli vnius laus, alijs communis. 276
Applauſuum captatio cauenda Rectori. 272
Aporrhæa Dei, quæ. 100
Arari impietatem, quid. 255
Arbor bona, fit, non naſcitur. 73
Ars artium, rectio. 39. 47
Artes malæ regendi. 479 & ſeq.
Aſperitatis origo multiplex. 233. & ſeq.
Attingere fortiter à fine ad finem quid. 283.
Auctoritas non fouetur ferociendo. 255

B

BAculus Cruciger, Moſchis quid. 422. 424.
Baculus nucinus efloreſcens. 343
Baptiſmus in ſpiritu & igne, cur. 289
Belli deſcriptio apud Chryſoſtomum. 5
Benignitas inimica palpantium præſidum. 348
Bernardi S. placiditas in concitatos. 262
Beſtiæ ſurſum, aues deorſum, quid. 243
Blandiens peccatori. 347
Boni, alicunde mali. 55
Bonauentura S. Laudatus 457. 493.
Bonum opus, id eſt laborioſum. 2
Bonus Deus, etiam puniendo. 293
Boues leonibus in baſi admiſti, quid. 448
Boues templi peluim ſuſtinentes, quid. 24

C

CAlamus quaſſatus non contritus à Chriſto. 113
Cambuta, virga paſtoralis. 425
Canes non volentes latrare 3

trare. 372
Capitolium Monaſticum 359
Capitoſitas Præfectorum, noxia. 304
S. Carpi in Demophilum iuſta concitatio 131
Caſtigatio amantis eſt 295
Caſtra Dei, religio. 28
Ceruæ Doctores, non cerui. cur. 394
Charitas Paſtoris propria. 129
Chriſti fortitudinis in regendo ſpecimina. 319
Chriſti lenitas recta & iuſta. 434
Chriſtus, facies Dei. 108
Chriſtus, perfectus pædagogus. 322
Chryſoſtomus illimis circa gratiam præuenientem. 69
Ciconia in ſceptro quid. 474
Circumciſionē cur admiſerit Chriſtus. 112
Claudius Aquauiua, optimus regēdi Magiſter. 391
Clementis Alexandrini locus, luxatus, reſtituitur. 432
Columba, & ignis, ſymbola Spiritus ſancti, cur. 52
Columbæ ſylueſtres, vt cicurentur. 112
Condeſcenſioni dandus locus. 362
Coniuges, bicorpores. 18
Conradus ex Vilar. Abbate Cardin. 10
Contentio SS. Baſilij & Damaſi. 259
Conuiuium mundanum è terra & mari. 106
Cor Dei in electos quod. 88
Cor docile, Salomoni, aptum docere. 116
Cor Eccleſia, Sacerdos. 13
Correctio, qualis eſſe debeat. 187. 190. 192
Cornu & oleum cur iuncta. 402
Cypreſſina Paſtorum virga, quorſum. 425

Dama-

D

DAmaſus Papa, faſtus accuſatus. 259
Dare in tempore, quid. 390
Dauidis autoritas à demiſsione. 258
Dei bonitas & vindicta cohærent. 294
Deus caſtigat adactus. 296
Dei condeſcenſio in mouendo homine. 65 & ſeqq.
Dei vltio, temperata. 97
Demophili præceps zelus. 131
Dij fortes terræ, qui. 331
Difficultates regiminis, vnde. 39
Dignitas dignitatis, humilitas. 257
Diſciplina puero neceſſaria. 451
Diſtractiones ſuperiorum. 25. 27
Dulcedo Dei quanta. 87

E

ECcleſia cor, & ſtomachus, Sacerdos. 13
Eccleſiaſticus præſes, ſeruus ſubditorum. 121
Efficaciæ & ſuauitatis nexus, pernecesſarius. 46
Eliæ laudes. 94
Eliæ zelus, plerunque durior. 64
Elucidarium Anſelmo adſcriptum, cuius reuera ſit. 326
Ellychnia ex lino. 113
Ἐπιγονάτιον quid inter Pontificis veſtes. 123
Epiſcopatus bonum opus, quomodò. 2
Epiſcopus nomen periculi. 4
Epiſtola ad Demetriadem, fœtus Pelagij. 83
Eruditio alicuius eius generatio. 232
Excubitoris dormitantis, mala. 374
Exitium cœtus ab errrui rectione. 165

F

Facies Dei, Chriſtus, cur. 108
Facies quadriformis Ezechielis, imago profecti. 406
Facilitas veniæ, incentiuum delinquendi. 432
Ficulnea quorſum à Chriſto areſacta. 320
Filius Patris denaſator. 374
Flante Deo perire peccatorem, quid. 296
Flumen, poteſtas iracunda. 309
Fluuij ictus, ferox Superior. 308
Fœminini generis, virtutes noſtræ, cur. 54
Fortitudo rectionis diuinæ. 285

G

Galerus à Pontifice benedictus. 475
Gaufridus à Perona quid de ſe poſt mortẽ. 5
Genius hominis obſeruatus à Satana. 144
Gladius colũbæ quid. 475
Gratioſitas quorumdam. 234
Gratiæ mouentis, ſuauitas. 72 & ſeqq.
Gulielmus Conuentrienſis, Autor Elucidarij. 326

H

Hebræi imbre beneficiorum perfuſi. 291
Heli falſa pietas. 346
Hieronymi locus contra nomen Patris. 213
Hildeberti fortitudo regendi. 334
Honor Eccleſiaſticus, eſt miniſterium. 125
Honorificatio miniſterij, quid. 260
Humilitas Antiſtiti neceſſaria. 181

I

Iacob, veri Paſtoris idea. 370.
Ictus fluuij, Praefectus ferox. 307
Ictus fluuij ſymbolū regiminis violenti. 100
Idolorum ſeruitus, ambitio. 36
Ieroboami aſtus. 468
Ignis & lux, Deus, quare. 288
Imitationes abſurdae. 55
Impatientia amica poteſtati. 262
Imperandum raro in virtute obedientiae. 300 & ſeqq.
Imperiū omnes Paulo quod. 302
Imperium cum potentia, Ezechieli, quid. 100
Imperij diuturnitas in religione, nocet. 251
Increpatio cuiuſmodi eſſe debeat. 445
Indulgentia in ſubditos commendata. 284
Ingeniorū varietas. 40
Inde praeſertim regendi labor. 40 & ſeqq
Intellectus hominis Angelo non ſubeſt. 143
Ioſephi exemplo humiles ſint Superiores. 241
Ira dedecet rectorem. 64
Ira Dei, miſericordia. 98
Ira quaedam manſuetudine potior. 338
Ira quaedam neceſſaria. 353
Iupiter millichius. 68
Iuſtitia Dei, ſepta vtrinque miſeratione. 99

L

Latratus non voces aliquorum. 234
Lenocinia de promoto Superiore. 360
Lenta ad perfecta profectio, 89 & ſeqq.
Leo in domo ſua, quid. 315

Lex cur data in igne & fumo. 290
Liber Chryſoſtomi de ſacerdotio, laudatus. 4
Liber de prædeſt. & gratia, malè ſuffixus. 70
Liberti Chriſti, monachi: ideo raſi. 225
Luciferi morbus, ambitio. 36

M

Macarij viſum de Satana ſeplaſiario. 147
Magiſterium conuiuij, quodnam. 103
Mahametica lex violenta. 99
Maieſtas imperandi ridicula. 301
Maiolus S. coercet ferocem Abbatem. 240
Mali, aliqua ex parte, boni. 55
Manſuetudo Superiori neceſſaria. 180
Manſuetus verè quis. 338
Manumiſſio Religioſi. 226
Martyres cur gladio ſuccumberent 67
Martyrium in ſacra præfectura. 3
Martyrium Religioſi à furente Superiore. 216
Maximus Rhegienſis, optimus præfectus. 392
Medici partes impleuit Chriſtus. 12
Medicus ſpiritualis, Rector. 394
Mel altari non inferendum. 456
Militia religioſus ſtatus. 28
Mimus Dei, Satan. 144
Μετριοπαθεῖς qui, 399. 399
Moderatoris regularium, onera. 21 *& ſeqq.*
Moderatorum nemo omnibus placuit. 352
Modeſtia Chriſti apud Paulum quæ. 115
Moſis māſuetudo. 285. 186
Moſis ſeueritas in dyſcolos. 534

Moſis

Moſis tanta mititas, unde. 107
imago regiminis ſacri, ibid.
Moyſes calumnioſè notatus ſeueritatis. 337
Moyſis lapſus, cur permiſſus. 155
Muſonij effata. 467

N

Nabucodonoſor quid feroces Rectores doceat. 241
Natalis Confeſſor caſtigatus ab Angelo. 330
Nazaræi coma promiſſa, quorſum. 227
Neceſſitatio hominis, Deum dedecens. 82 *& ſeq.*
Nobilitas Religioſi. 225
Noli me tangere, *quorum morbus.* 238
Nonni, qui. 215.216
Nucinus baculus, quid. 343
Nutrix Paulus rector. 163

O

Oculi ſapientis in capite. 108
Oculus totus, qui regit. 20
Officia Angelorum in homines. 136
Oleum gratiæ Climaco quid. 234
Oleo cur delibuti principes. 401
Onera muneris Epiſcopalis. 7
Opportunitas ipſa, Deus, cur. 389
Oppreſſio inferiorum, cauenda. 183
Opus in ſcriptura, quid. 2
Oratio ad plures directa, minùs utilis. 162
Oſtentatio principum contra Solem, quæ. 19

P

Pachomio adſcripta regula cuius. 182

Præeſſe quàm laborioſum. 23
Præfectura ſacra, gradus Apoſtolicus. 356
Præfectus, totus oculus. 20
Præoccupatus homo, Apoſtolo quis. 160
Prætextus peccandi, ubères. 252
Præuentionis negatio in Deo cuiuſmodi. 69
Principes peccante populo plexi. 19
Procella ſonans, Superior ferox. 309 *& ſeqq.*
Pueri quomodò formandi. 200. 201
Puerilis inſtitutio quàm tenax. 249

Q

Querelæ de Deo peccata permittente, iniuſtæ. 81
Quæſtionum ad Simplicianum, liber, planè nitens. 288
Quis Superior cauda operiens turpitudinem. 383

R

Rabanus autor cómentarij adſcripti Smaragdo. 230
Raſura Monachorũ, quorſum. 225
Recapitulatio apud Paulum, quid. 433
Rector, idem cũ Sympoſiarcha. 102
Rectorum ſeculi & religionis diſcrimẽ. 209
Regnum Dei, gratia lenis nõn tyrãnica. 79
Religio, militia. 28
Religioſus non eſt ſeruus. 200 *& ſeqq.*
Reus eſt culpæ qui eam non impedit. 383
Reuerentia Dei erga nos. 60
Reuerendæ nomen datũ mulieri. 216. 217
Rex apum exaculeatus. 462
Rhamnus, admiſit regnum. 62
Roboami ſtulta aſperitas. 199

Sacer-

S

Sacerdos Græcis, gerens ſacram præfecturam. 12
Sacerdote ægrotante, ægra tota Eccleſia. 14
Sanctitas neceſſaria Rectori. 44
Sapor vitalis, per gratiam. 76 & ſeqq.
Satan, carnifex Dei. 330
Satan, Dei mimus. 144
Saulis ſtulta in Agagum mititas. 341
Schola cœli ac terræ, mixta. 293
Sepes vineæ, cuſtodia Angelorum. 328
Seueritas pia, tollens peccata. 345
Siagrio non niſi Epiſcopo, datum pallium. 411
Sibilus auræ tenuis, ſuauitas regētis Dei 61 & ſeqq.
Simiæ zeli. 267
Simplicius, non Chriſtianus ſed Ethnicus. 83
Smaragdus num autor commentarij in regul. S Benedicti. 230
Sphynx ſymbolum rectoris. 472
Speculatores ex ſpeculatoribus. 245
Spiritualis pater, amat ſupra carnalem. 219
Spiritus Sāctus in columba & igne, cur. 52
Spontanea rectio Apoſtolo, quæ. 150
Stomachus Eccleſiæ, ſacerdos. 13
Suauitas diuinæ rectioni. 58 & ſeqq.
Suauitatis & efficaciæ nexus, quàm neceſſarius. 46
Subiectio religioſi, non eſt vt ſerui. 220
Subſtātia Dei, dulcedo. 87
Superbiæ notata, caſtigatio, per calūniā. 359
Superbia origo aſperitatis. 235
Superiores cæſi, peccātibus ſubditis. 377
dānati idcirco pleriq. 381

Superiores, Medici nō Domini. 256
Superioris noui typhus. 49

T

TEmpeſtuoſi Superiores. 276
Timor diſpendij honoris in Superiore exitialis. 367
Timor ne aliqui abſcedant, vanus. 362
Timor ſubditorū quatenus quærendus. 358
Tranſitus virtutū in vitia. 452
Tyranni in cœnobio. 479

V

VAſorū tēpli myſtica expoſitio. 402 & ſeqq.
Vber ſpirituale, Paulus. 164
Vermis Chriſtus, quare. 434
Veſtis fœminea viro inepta, quæ. 363
Violenta, breuia. 89
Vinum & oleum Samaritani, quid. 400
Virulēta præfectorum improbata. 198
Violentia [illegible] briſio probata quæ. 128
Vires furioſorum. 307
Virga & flos, cur nexa. 289
Virga ferrea apud Pſaltem, quæ. 117. 318
Virtus humana, ſemper clauda. 54
Virtutum in vitia tranſitus. 452
Viſio Dei, temperatiſſima. 97
Vxor, pondus honoratum. 18

Z

ZElatores inſēſati. 268
Zeli inconſulti damna. 267 & ſeqq.
Zeli proſopopœia inſignis. 458
Zelus pro furore. 267
Zelus putatus, ira. 51

FINIS.

Men-

Menda, ſic emendi.

PAgina 10.lin.6.*ſede* lege ſed de p.20. l.1.*caperent*, l.cuperent p.45. lin.14. *minimè*, l.omnia, p.50.l.4.*indignum*, l.indignus) p.57. l.2.*demonſtrabitur* l.demonſtrabitur, p.64.l.6.*duri* l dele. pag.81.l.20.*peti*. l.pati. p. 82.lin. penultima. *aliquis*, l. aliqui, p.83.lin.17. *Philuſophum*, l. Philoponum. pag. 84. l.5. *fluſculum per* l. floſculum porrigo, quo per. pag.88. lin.14.*per ipſum*, l. per viſum. p.108. l.7. *à Foliefa*, l. à Folieto. p.111. l.vlt. *ſcudela procurandę*, l. ſuadela negotium procurandæ. p.115. l.1.*planè*, l. plenè. p.110.l.18.*Alelardus*, l.Abel rdus, ibidem inſtitutione, prælationem, l. inſtitutione, hinc infert prælationem, ibidem lin.19. κατακυριευπτω, l. κατακυριευοντες, pag. 123. in margine *baplo* l.templo. pag. 129.l.18. *Diognoſum*, l.Diognetum. p.130 l 21. *vides*. l.rudes. ibidem *Chiſtum*, l. Chreſtum. p.131 l.3. Χςηϛοσεα l. Χςηϛος à p.137. l.5. *ita verò*, l. ita ſe habeant. vereq. p.140. l.16. *feret*, l. foret. p. 150. *Thologus*, l. Theologus. p.180. *in merod*. l. Monod & *refer ad Nyſſenum pag. praced*. ibid. *peccantes imperigeros*, l. peccata, ſed immori eros ibid. *deleſtantes*, l. detrectantes. p.200. l.6. *religionis*, l. religioni. p.203. l.18. *exuit abimus*, l.exultabimus. p.204. l.6.*verborum ſuper portare* l.veſtrum ſuper eos, ibid. l.7. *onera debetis*, l. onera portare debetis. p.205. l.1.*oypum*, l.typhum. ibid. l.14. *patienter* l. patientem. p.207. l.7. *decepto*. l.decerpo. p.211. lin. penult. & ſuperiùs, &, l.vt. p.214. l.2. *expendere*, l.exponere, ibid ſub fin. *presbyteri* l. preſbyteri. p.215. l.9. *nonnulum*, l. nonnullum. p.217. l.16. *ſonanter*, l.ſonantes. p.219. l.penult *filia*, l.filij. p.225. l.15. *quia potius*, l.quin potiùs. p.233. l.2. *primam*, l.prima. p.240. l.vlt. *ſumet*, l. tumet. p.266. l.2. *proſtatis*, l. proſtratis. p.297. in marg. *praced*. l. prouid. p 299. l.1. *impetum*. l.ictum fluuij, ibid. l.7 *reſtionis*, l.rectioni. p.318. l.14. *religimus*, l.relegemus. p.329. l.4. *omnidodum*, l.omnimodam. p.345. l.6. *obſendatur*, l.oblædatur. p.374. l.17. *Madiantide*, l. Madianitide. p.391. l.6. *praſinitiones*, l. præfinitiones. p.399. l.14. *Dorobteum*, l. Dorotheum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible] Google